

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

الحوار المحاسن

له نويوزيا تونوا وتخریج سره

مؤلف

حضرت صاحب المرتبت شیخ القرآن والحديث پیر طریقت

Ketabton.com

شہر شریعت الساج فیہ ۱۴۰۴ھ
علیہ مبارک
حضرت شیخ المشائخ حائقیہ صاحب داد محمد عزیزی

جلد سوم

نمبر ۱

حائقیہ عالیہ مجددیہ عمریہ

ڈیرہ اسماعیل خان

دوی کتاب PDF کول خاص دالله {ج}

درضا پاره دوی

دهر لوستونکی او فایده اخستونکی دو عارف

هیله

د کتاب پېژندنه :

نوم : انوار المجالس .

فرمولات : شيخ القران والحديث شمس المشائخ خليفه صاحب
الحاج دين محمد مد ظله العاليه .

ټولونكي او ترتيب كونكي : مولوي سيد محمد عمر فاروقي

كمپوزران : مولوي سيد محمد عمر (فاروقي) او طالب العلم

(سيد) محمد بهار .

وري ځله تصحيح : مولوي سيد محمد عمر (فاروقي)

څلورم ځل تصحيح : مولوي ولي محمد (تائب)

وچاپ شمېر او كال : ۲۰۰۰ ټوكه : ۱۴۳۷ / ربيع الثاني - ۱۳۹۴ كال دلو .

خپرونكي : خانقاه عاليه مجددية عمريه

(جامعه روح المدارس روحانيه)

ولريكو شمېري :

افغانستان : ۰۰۰۰۳۷۹۵۰۰، ۰۰۰۰۵۵۹۷۹۱، ۰۰۰۰۲۳۱۲۹۹

د چاپ ټول حقوق له مؤلف سره خوندي دي .

شمبره	فهرست	مخ
۱	(۴۲) مجلس / دنعمت دبقاسبب شکرانه او...	۱
۲	دحضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَام په قوم راغلی عذاب ...	۱
۳	دیوسنت پریښودل دشکست سبب کیدل	۴
۴	(۴۳) مجلس / دلورو مقاماتو د حاصلولو طریقې	۱۲
۵	په کوم زړه چې وعظ اونصحیت اثر نه کوي	۱۵
۶	(۴۴) حقیقی اوکامل مؤمن هغه دی چې ...	۲۱
۷	دعلم په زده کړې پسې زیات تکلیف ...	۲۵
۸	دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت په دنیا کې ...	۲۶
۹	دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه دناز خفگان	۳۰
۱۰	دنیکو خلکو په قبر کې له ملائکو ...	۳۲
۱۱	دحضرت امام احمد بن حنبل رحمه الله ...	۳۴
۱۲	(۴۵) مجلس / دآدب بیان	۳۶
۱۳	دظاهر اوباطن دصفایي له پاره شرطونه	۳۷

۱۴	باطنی اداب په لاندې ډول دي:	۳۸
۱۵	ظاهري اداب په لاندې ډول دي	۴۰
۱۶	(۴۶) مجلس / د اولياء کرامو کرامات....	۴۸
۱۷	حضرت سفینه <small>رَضِيَ اللهُ عَنْهُ</small> ته زمري لار ورښيي او...	۴۸
۱۸	د حضرت سعد بن معاذ <small>رَضِيَ اللهُ عَنْهُ</small> په وفات عرش.	۵۰
۱۹	غره ته د نبي کریم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small> خطاب او...	۵۱
۲۰	د بزرگانو په خپلو مريدانو نظرو وي	۵۵
۲۱	له مرگه وروسته د اولياء کرامو روحانيت....	۵۶
۲۲	د اولياوو په مجلس انسان له ازلي بدبختي...	۶۰
۲۳	(۴۷) مجلس / دنیکو خلکو سره د تعلق....	۶۶
۲۴	اولياوو ته چې په کوم نيت ورغلي وي....	۷۶
۲۵	د بزرگانو امتحانول در سوايي سبب گرځي	۷۹
۲۶	(۴۸) مجلس / دنیک عمل فايدي او د دنيا....	۸۳
۲۷	د حضرت نبي کریم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small> د فقر او.....	۸۴

۲۷	حضرت نبی کریم ﷺ خپلې لور ته.	۸۵
۲۸	مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَانَ لِلَّهِ لَهُ	۸۹
۲۹	(۴۹) مجلس / په خپل عمل باید مغروره...	۹۱
۳۰	حضرت عمر رضی اللہ عنہ خپل زیات عمل خومره..	۹۱
۳۱	د بلعم بن یاعور له عبرت ډگه واقعه	۹۴
۳۲	(۵۰) مجلس / گناه زهر قاتل ده که په...	۱۰۳
۳۳	د یو مخلص عجیبه واقعه	۱۱۹
۳۴	یو صحابي رضی اللہ عنہ د تلاوت په وخت کې.....	۱۱۹
۳۵	د دوه طالبانو حیرانوونکې واقعي	۱۲۲
۳۶	د دنیا گټل مطلقاً ناروانه دي	۱۲۳
۳۷	حضرت عبدالقادر جیلانی رحمه الله د...	۱۲۵
۳۸	یو بزرگ د تکبیر اولی د پاتې.....	۱۲۸
۳۹	(۵۱) مجلس / د دین ارزښت او له علماوو...	۱۳۰
۴۰	د جمعي لمانځه ته تلل خومره ثواب....	۱۳۲

۱۳۴	دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په لار کي مال لگول ...	۴۱
۱۳۶	په دنیاوي تعلیم ولي دومره مصرفونه ...	۴۲
۱۴۰	د دوره حدیث ټول درسونه په یواځي ...	۴۳
۱۴۰	د جوماتونو زیاتره امامان له مسائلو	۴۴
۱۴۳	د یو امام عجیبه واقعه	۴۵
۱۵۵	د حضرت نبی کریم ﷺ دهجرت لنډه ...	۴۶
۱۵۹	زمونږ پخوانیو مشانځو څومره	۴۷
۱۶۰	مصنّفینو څومره تکالیف تېر کړي؟	۴۸
۱۶۳	غیر مقلدین څومره بې ادبه دي؟	۴۹
۱۶۵	(۵۲) مجلس / د محبت علامې اود هغه گټې	۵۰
۱۷۰	د یو صحابي دپوښتنې په مهال د حضرت ...	۵۱
۱۷۱	داچې مونږ دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ غلامان یو نو ...	۵۲
۱۷۳	الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په خپلو بندگانو څومره ...	۵۳
۱۷۴	خلک په دوه قسمه دي	۵۴

۱۷۸	د چاچي له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره مينه وي د ..	۵۵
۱۷۹	د هغه سړي علامه چې دده له قرآن کريم ..	۵۶
۱۷۹	د هغه چا علامه چې له حضرت رسول	۵۷
۱۸۰	حضرت مجدد الف ثاني قدس سره نصيحت	۵۸
۱۸۲	داسې خلک مې هم وليدل چې په درواغو ...	۵۹
۱۸۴	حضرت ام المؤمنين رضی الله عنها صحابه ..	۶۰
۱۸۷	حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خومره د حضرت نبي ...	۶۱
۱۹۰	په يو سنت د عمل کولو له امله د فيوضاتو ..	۶۲
۱۹۳	يو طالب د وپښتانو د نه کمولو له وجې ...	۶۳
۱۹۶	د حضرت شريح په يوه تنبيه مجرم مرشو	۶۴
۱۹۹	سپي ته د اويو په ورکولو سره ټول	۶۵
۲۰۰	بنځه د پېشو له وجې جهنم ته ولاړه	۶۶
۲۰۳	(۵۲) مجلس / دوه لوی نعمتونه او له هغو	۶۷
۲۰۵	د حضرت سراج المشايخ د بنديخانې واقعه	۶۸

۲۰۷	یو فوخي ڪرنبل حضرت انوارالمشائخ ...	۶۹
۲۰۸	د سراج المشائخ صاحب په فراق مريدان ...	۷۰
۲۱۰	فارغېدونکي طالبان څه وايي؟	۷۱
۲۱۵	په حضرت علي ابن حسين به له اوداسه	۷۲
۲۱۷	د حضرت ابراهيم خليل الله <small>عليه السلام</small> زياته ژړا	۷۳
۲۲۲	(۵۴) مجلس / په انسانانو ياندي درې لوی ...	۷۴
۲۲۳	د انسان په زندگي کې امحټانونه	۷۵
۲۲۶	حضرت عبدالله بن عباس <small>رضي الله عنه</small> د مرغانو په	۷۶
۲۳۲	دوه ورونه چې يو د دنيا طالب او بل د ...	۷۶
۲۳۴	نبي ڪريم <small>صلى الله عليه وسلم</small> ته يو شامي دخپلې ...	۷۷
۲۳۵	په محسوساتو د شيطان د دوکې مثال ...	۷۹
۲۳۷	په حضرت ايوب عليه السلام امتحان او په ...	۸۰
۲۴۱	خپل تقصيرات يادول د خدای پاک د	۸۱
۲۴۴	(۵۵) مجلس / د آل نسبي او حسبي سره ...	۸۲

۲۴۸	د نبی کریم ﷺ اهل (کورنی)	۸۳
۲۴۹	د ساداتو مبارکانو په قدر کې په بې ...	۸۴
۲۵۲	د اهل له دوهم تفسیر نه څوک مراد دي؟	۸۵
۲۶۱	اصلي مطلب له اولیاوو سره کامل محبت ده	۸۶
۲۶۵	د وصول الی الله درې لارې	۸۷
۲۶۷	کله په یوه دعا د سړي ټول کارونه جوړ...	۸۸
۲۶۸	د اولیاوو کرامو په معمولي خدمت سره...	۸۹
۲۷۰	نبی کریم ﷺ دنیا له څه شي سره...	۹۰
۲۷۲	مسلمان باید خپله اسلامي جامه بدله نه...	۹۱
۲۷۴	(۵۶) مجلس / داعتکاف بیان	۹۲
۲۷۵	اعتکاف	۹۳
۲۷۵	داعتکاف شرطونه	۹۴
۲۷۷	داعتکاف اداب	۹۵
۲۷۸	داعتکاف محاسن	۹۶

۲۷۸	داعتکاف مفسدات	۹۷
۲۸۱	داعتکاف محظورات	۹۸
۲۸۸	داعتکاف کولو طریقه او موده یې	۹۹
۲۹۱	د یو مسلمان د مشکل حل کولو...	۱۰۰
۲۹۲	(۵۷) مجلس / دانسان د کامیابی مهمې ...	۱۰۱
۲۹۵	شیطان په عقل فیصله وکړه نو ابدی ...	۱۰۲
۲۹۷	په آیت کریمه کې د نوح <small>عليه السلام</small> تخصیص	۱۰۳
۲۹۹	د بلا کوټ په سیمه زلزله ولې راغله ؟	۱۰۴
۳۰۲	ځینې جوماتونه د انگریزي تعلیم له ...	۱۰۵
۳۰۵	(۵۸) مجلس / د کابل د حضرات کرامو ...	۱۰۶
۳۱۱	(۵۹) مجلس / د جنت او جهنم بیان	۱۰۷
۳۱۱	د تقواڅه معناده ؟	۱۰۸
۳۱۲	د دنیاوې تکلیف د ختمولو له پاره څومره ...	۱۰۹
۳۱۳	د جنت بیان	۱۱۰

۳۱۴	په جنت کې به هم بازاروي	۱۱۱
۳۱۷	جنتیان چې له بازار څخه کورته ځي....	۱۱۲
۳۱۸	په جنت کې دادنی جنتي څومره ځای ده	۱۱۳
۳۲۰	په جنت کې به له یو ځانه بل ځای ته تلل...	۱۱۴
۳۲۱	جهنم بیان	۱۱۵
۳۲۲	د جهنم زور والی اورنگ یې	۱۱۶
۳۲۵	دادنی جهنمي څومره عذاب ده؟	۱۱۷
۳۲۶	د جهنمي وجود به څومره وي؟	۱۱۸
۳۳۰	د دنیا وي گټې په لحاظ د علماء خیرې هم.....	۱۱۹
۳۳۴	(۶۰) مجلس / دانسان ستر دینمن اوله هغه.....	۱۲۰
۳۳۸	د نفس په خلاف عمل اختیارول	۱۲۱
۳۴۰	صحابه کرام <small>رضی اللہ عنہم</small> د نبی کریم <small>علیه السلام</small>	۱۲۲
۳۴۳	دتوبې ایستلو فضائل	۱۲۳
۳۴۴	حضرت حکیم ثنائی څرنګه د غوث مقام....	۱۲۴

(۴۲) مجلس

د نعمت د بقا سبب شکرانه او د زوال ناشکري ده

کوم نعمت چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ چاته ورپه برخه کړی وي ترڅو چې هغه خلک ناشکري ونکړي ، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه نعمت نه ورنه اخلي او یو وار چې کوم نعمت خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له چانه واخلې بېرته یې بیا ترهغه نه ورکوي چې ترڅو یې په اخلاص توبه نوي ایستلې ، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ انعامات ډېر زیات دي ؛ خو که د نعمت ناشکري وشوه ، دهغه سره د ا تکلیف پیدا کيږي چې سړی به دهغه څخه محروميږي ، بیا بېرته چې څوک دهغه مخکني نعمت تمنا (ارزو) کوي نو هغه به بیا هلته ورکول کيږي چې دخپلو گناهونو څخه په اخلاص توبه گار شي ، بیا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بېرته هغه رحمت او نعمتونه پدغه بنده کوي لکه ددې له پاره څو واقعات بیانې وو :

د حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ په قوم راغلی عذاب بېرته پورته شو

د حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ قوم د پیغمبر خلاف کار کاوه حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ د ډېرې زړه تنگي نه چې ددوی نه ډېر تنگ شو خبره یې نه منله د هجرت اراده یې وکړه تردې دمه لا د هجرت کولو حکم د خدای جَلَّ جَلَالُهُ له لوري نه و راغلی دی د ډېرې زړه تنگي نه روان

شو په کشتی کې سپور شو هغه کشتی ددریاب په مابین کې ودریده ، دکشتی چلوونکي وویل چې ددې کشتی عادت داده چې کله هم یو غلام دخپل چبستن نه له اجازې پرته تبتیدلی وي اوپدغه کشتی کې سپور شي دا کشتی بیا په سم ډول تگ نه کوي او کیدای شي چې له یو ناورین سره مخ شي .

نومعلومیېرې چې پدغو خلکو کې یو غلام دخپل چبستن بادار نه له اجازې پرته را تبتیدلی دی نو دا دتولو خلکو دهلاکت سبب گرځي چې ترڅو پورې دغه غلام دکشی نه نوي لرې شوی ترهغه وخته پورې دا کشتی نجات نه پیدا کوي .

حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ پوه شو چې زه دالله تعالی له حکم نه پرته راغلی یم نو وې ویل چې هغه غلام زه یم چې تبتیدلی یم خوچونکې دی پیغمبر ؤ دده هغه نیک صورت ته چې خلکو کتل نو دایې زړه ته هم نه لویدله چې دی دې غلام وي اودخپل چبستن له اجازې پرته دې تبتیدلی وي .

تردې پورې چې دوی قرعه اندازي وکړه یعنې نومونه یې ولیکل چې دهر چا نوم وختلو هغه به ددریاب منع ته ورلویږي ،درې وارې دحضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ نوم وخوت پس له هغه درې وارې نوم ختلو نه ،ده دریاب ته توپ کړل ددې له پاره چې هغه نور دکشتی خلک له هلاکت نه بچ شي ،ماهی خوله راپورته کړه حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ یې تیرکړ .

انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ له گناهونوڅخه پاک او معصوم دي ؛ خو حسنات الابرار سیئات المقربین ، هغوی له ډیره گرانسته په

اجتهادي خطايي هم نيول کيږي او دانيول که يې دعشق او محبت په وجه وي دمثال په توگه چې يوڅوک په چا باندې ډير گران وي له هغه نه بيا هغه محبت په يوه روا جائزه خبره هم کبله من وي، کله چې حضرت يونس عَلَيْهِ السَّلَامُ بې له اذن درې تعالى جَلَّ جَلَالُهُ نه وتلی و، اگر که ده گناه نه وه کړې.

خو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سمدستي عتاب ورته متوجې کړ؛ خو دی پوه شو چې دا تقصير زما نه وشو نو بيرته يې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته رجوع وکړه، هلاک دې شم خوداسې نه چې دماله وجې نه نور خلک چې په کشتی کې راسره سپاره دي، هلاک نه شي، خو چې کله دی هغه ماهي تير کړ، ماهي ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حکم وکړ چې دده له پاره ستا خيټه مابند يخانه گرځولې ده.

ماهي ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حکم وکړ چې گوره! حضرت يونس عَلَيْهِ السَّلَامُ دتا دخوراک له پاره نه دی، چې هضم يې نه کړې، تردې دريو شپو پورې کم - زيات هلته دماهي په خيټه کې محفوظ و او بيا يې دماهي په خيټه کې دننه تسبيح شروع کړله او په خپل عاجز باندې ورته قائل شو او دخپلې خطايې نه يې توبه ونيکله او دا کلمات يې وويل: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ

الظَّالِمِينَ﴾ (سورة الانبياء آيت ۱۸۷)

حضرت يونس عَلَيْهِ السَّلَامُ چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له اجازې پرته روان شو او بيا بيرته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته راجع شو نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په درياب کې دماهي په خيټه کې محفوظ کړ. هغه ماهي

بیرته د درياب غاړې ته راواچاوه اود کدو ونه پرې شنه شوه او د کدو د پانو په ذریعه یې له گرمي نه وساته.

خو بل طرف ته هغه باغي قوم چې د دوی له لاسه حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ هجرت ته مجبور شوی و، کله یې چې عذاب ولیده چې راتلونکی دی نوماشومان اولویان اونورتول حیوانات اود دوی بچي یې د بنسټې ته راتول کړل تردې پورې چې مېرې او وري یې سره جدا کړل، غواوې او خوسکیان یې سره جدا کړل، بنڅې او بچیان یې سره جدا کړل او غټو خلکو دخپلو گناهونو له وجې په توبه ایستلو شروع وکړه او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته په ژړا شول او ورو ماشومانو له مېندو څخه د جدا والي نه په ژړا شروع وکړه اونورو اړه حیوانات له خپلو مېندو څخه د جدا په سبب چغې وهي داسې ژاړگانې اوفضا جوړه شوه چې درب تعالی رحمت بیرته ورته متوجې شو او هغه راتلونکی عذاب یې بیرته وگرځاوه.

حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ یې د ماهي له خیتې نه خلاص کړ او قوم یې د رایبرل شوي عذاب نه د دوی د توبې په برکت، خلاص کړل او بیرته یې خپل رحمت پرې نازل کړ.

[تفسیر مظهري ج ۱۶ / سورة یونس / ص: ۳۶۷ / مکتبه حقانیه]

دیوسنت پریښودل دشکست سبب کیدل

د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وخت کې مجاهدینو یوځل په جهاد کې شکست وخوړ او د دېر تکلیف سره مخامخ شول، بیا چې

کله گوبنه شول نوپه خپل مابین کې یې وویل چې دا دشکست وجه
 څه وه؟ او حال دادی چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له مسلمانانو سره
 دکومک او نصرت وعده کړې ده او مونږ نن شکست ولي وخوړ،
 صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ چې سوچ وکړ نو وې ویل چې زمونږ اوتاسې
 نه په دې سفر کې یومسنون (مسواک وهل) عمل پاته شوی دی
 ؛نوټولو په یوځای توبه ویستله اووې ویل چې راځئ دا عمل
 (مسواک وهل) شروع کړو اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سنت
 راژوندي کړو چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په مونږ باندې رحم وکړي
 ؛نوټولو په یو وار سره په مسواک وهلو شروع وکړه، هلته دکفارو
 جاسوس په دوی پسې راغی، کله یې چې ددوی حالات ولیدل
 نویرته یې نورو کفارو ته حال وروړ چې مسلمانان دومره په قهر
 شوي دي چې غابښونه یې تیره کړل داخل به دتورو پر ځای غابښونه
 کاروي چې کله دغه خبر وروړ سیده په هغوی باندې هم لږزه راغله
 چې بیا دمقابلې توان نه پکې لیدل کیدی

کله چې دوی دسنت دژوندي کولو په نیت مسواک وهل شروع
 کړل نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه عمل ددوی دکامیابې سبب
 وگرځاوه، دکفارو زړونو ته رعب ولویده اوشکست یې وخوړ او په
 شاه وتمبیدل. هر وخت کله هم چې په کومو خلکو باندې تکلیف
 راغلی، چې بیرته یې په اخلاص توبه ایستلې ده بیا خداوند متعال
جَلَّ جَلَالُهُ دهغو خلکو نصرت کړی.

داخبره شوځله مونږ کړې ده چې دغه د فراغت زندگي چې په
 آزاد طبیعت باندې لمونځ، اودس، روژه، سبقونه، وعظ، نصیحت

او دخدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ ذکر او بندگی کوو ؛ که ددغه نعمت نه مور
غافله شو او شکر یه بی اداء نکرو ، کیدای شی چی ددغه په سبب
په مور باندي خداوند متعال جَلَّ جَلَالَهُ تکلیف راولی .

که مور نور مسلمانان وروڼه دلته دراحت په زندگی کې دي
خدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ دهغو خپلو وعدو چی خدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ کړي
دي لکه دغه آیت کریمه ﴿ وَمَنْ يٰٰحِزْرٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ يَجِدْ فِي الْاَرْضِ

مُرَاغَمًا كَثِيْرًا وَسَعَةً ﴾ (سورة النساء، آیت ۱۱۰)

ژباړه : او هر څوک چې وطن پریردي (او لار شي) په لاره د الله
کې نو و به مومي (دی) په زمکه کې (په مقابل دهجرت کې) ،
د آرامي ځایونه ډیر او پراخي (د روزي) .

یعنی له مهاجرینو سره دخدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ له لورې وعده ده ،
رب تعالی هغه وعده رښتونې کړې ده ، تاسو چې کوم مهاجر
وغربوئ نو و به وایې چې په وطن کې زموږ دومره سرمایه اوزندگی
نه وه لکه افغاني مهاجروته چې په پاکستان اونورو ملکوکې
خداوند متعال ورکړي ، خدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ په خپلو وعدوکې
دروغجن نه دی چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ درضا له پاره یو واری چا
هجرت وکړ نور غرضونه یې نوي نوبیا خدای پاک هغه وعده
ورسره پوره کړې ده لکن چې اوس بیرته بیا تکلیف ورته متوجې
کیرې وجه یې داده چې دادخپل نعمت شکرانه یې نه ده اداء کړې .
که چا میرانشاه پخوا لیدلی وي هغوی ته معلومه ده چې دلته
پخوا مارکیټونه ، لوږ ، لوږ کورونه اوتجارتونه ، نه و ، دامنطقي

تولیٰ ڄنگلونه او خرابه وي. ماته سپين ڀيرو ويل چي پخوا به مونڙ تمبي راوڙي نوله دي منقطي څخه به دغلو له وجي په بدرگه تيريدلو څڪه چي توله علاقه ښاره او ويرانه وه؛ خونن ددغي منقطي په خلکو باندي خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُه څومره وسعت اورحمت نازل ڪري دي، دا ٿول په دي وجه چي دي انصارو مهاجرينوته پناه ورڪه، تڪليفونه يي ورسره وگالل، اوله انصارو سره دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُه وعده چي وسعت اوفراخي به پري راولم اوس دومره آزادي راغلي چي هريونن دملي نوچستن دي، دلورو، لوڙو ڪورونو او نورو نعمتونو ڄڻستان دي.

خو لکن دغو اڪثروته داغرور پيدا شو چي دا زه يم، ماگهلي، دا لوڙ ڪورونه ماڃور ڪري، په ماڪي داڪمال دي، داسي فڪر ته نه ورتله چي ماددين يوه شعبه ڙوندي ڪه اوماديو مسلمان سره همدردي ڪوله، دهغه په برکت خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُه په مادغه وسعت راوست بيا ڪڏاي شي چي ددغي منقطي له خلکو څخه ناشڪري شوي وي او څه ناخوالي او مشڪلات به منڃ ته راغلي وي.

يوسري راته ويل چي اوس په دي منطقه ڪي ترڪاري سمه نه پيدا ڪيري، وچه مري نه پيدا ڪيري، يو ڄاي ته دتللو له پاره موٽر نه پيدا ڪيري، ڪه داچاسره سامان وي دموتر له نيشتوالي له آمله خپل ڄاي ته نشي رسولي، سبزي منڊي په ٽپه ولاڙه ده، داچي ڪله نعمت زائل شي بيا خلکو ته اندازه لگيري چي دغه آزادي زمونڙ خپل ڪمال و؟ او ڪه دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُه نصرت اورحمت و.

آن تر دې چې (دغه مهاجرین یې له دې ځایه پسې واخېستل) په میرانشاه او میرعلي کې په تاریخ: ۲۰۱۲ / کې تر تاریخ: ۲۰۱۶ پورې داسې بد حال راغی چې په تاریخ کې یې ساری نه لیدل کېږي. نو د واره ډلې که داسې و چې بیرته خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ نَه راجع شي نوزمور دایقین ده چې خدای پاک به جَلَّ جَلَّالُهُ دخپلو وعدو موافق بیرته په دوی رحمتونه نازل کړي او که مور خپل جرم ونه پیژنو او خپلو گناهونو ته متوجې نه شویا به دغه تکلیفونه ورځ - په ورځ نور هم زیاتېږي. په طالب پورې به مدرسه اور شي، مدرسه به نه پیدا کېږي. یوصوفي به داسې ځای نه شي پیدا کولی چې په خپله خوښه هلته ذکر او عبادت وکړي.

کله چې تحریک ږنگ شو نو خلک به ماته راتلل چې دا دومره بیروبار ولې جوړ وي؟ دامریدانو ته ووايه چې ډېر دې نه راځي که څه هم دومره زیات هم نه و لکه دا اوس چې دي، سره له دې چې مور نه سیاسي خلک و او نه مو چیرې د حکومت په مقابل کې جلوسونه ایستلي و، نه مو وعظ اونصیحت کړی و، هیڅ مونه و کړي خو په دې خلکو باندې ددې طالبانو وجود هم بوج و. دغه دنیکو خلکو د ذکر حلقې هم بوج وې یعنې درندې پرې تمامېدلې، خو، څو ځله به یې راته ویل چې دامدرسه یوڅه وخت بنده کړه چې طالبان اومریدان دلته نه راځي؛ خو چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ وسعت راوست نن نوپه ازاده توگه سره ژوند کوو خوبیا هم که مونږ نا شکري وکړو، بیا به مو له عذاب او تکلیف سره مخامخ کوي.

له ډېر تکلیف څخه ، یقینې وایم چې په ځان نه وم پریشانه
خودا چې داملگري به تلل همیشه به پریشاني وه ، هر څوک دعا ته
راځي او بیرته په ژړا باندې ځي ، دا ډېر تکلیف و ، زما خپل سکني
ماما دلته مشورې ته راغی چې دومره وس نه لرم چې په موټر کې
کرایه ورکړم ، په وطن کې هم داسې حالات دي زړه مې نه غواړي
چې لاړ شم ، له دغه کیمپ څخه د سختې مجبوري له وجې لاړ .

نو د دغو پریشانیو په وجه یقیني ، د دماغو او معدې تکلیف
راته پیدا شو ؛ خو خداخواسته که مور ناشکره شو تر دغه به زیات
تکلیفونه راته متوجې کېږي ، بیا به مور له دېنه په سخت عذاب
کې گرفتار شو ، له طالب او مرید څخه به ځان پټوو ، ځکه چې
ددوی له وجې مور ته نور تکلیف نشې جوړ ، خداخواسته بیا به
داسې حال راځي . نو هریو چې پدغه خپل جرم قائل شو او د خدای
پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** طرف ته متوجې شو بیا خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ډېر رحیم
او کریم ذات دی ، ډېر غیرتي ذات دی ، هغه بیا د دغه دین نصرت
کوي ، دخپلو دوستانو نصرت کوي .

حضرت ابراهیم **عَلَيْهِ السَّلَام** ته یې په اور کې دننه باغ جوړ کړو ،
خلوینست شپې په اور کې دننه و ، د میوې کومه ونه چې پرې ولاړه
وه ، هغې میوه وکړه ، نمردیانو په ده اور بل کړی و ؛ خو خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ په هغه اور کې گلان ورته شنه کړل او دراحت ځای یې ورته
جوړ کړ . [تفسیر مظهري ج ۱۶ / سورة الانبياء / ص ۱۳۶ / مکتبه حقانیه]

اصحاب الاخدود ته چې د اور کندی جوړېدلې او دوی
ورغورځول کیدل ، له غورځیدلو مخکې په جنت کې دوی خپل

خایونه ولیدل او هغه اور چي دوی ته تیار شوی و د کفارو د هلاکت سبب وگرخواه او د پیر کفار د دغه اور له وجي په اسلام باندي مشرف شول. [تفسیر معارف القرآن ج: ۱۰ / سورة البروج ص: ۱۹۰]

نور رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ هرڅه کولای شي، دهغه په وس کي هرڅه شته، خو چي موږ خدای پاک ته راجع او توبه گار شو اودا د نعمت شکرانه اداء کړو په دې باندي وپوهیږو چي زموږ سره چي د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رحمت شته د دغې وجي نه موږ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بندگي کوو، که دا بندگي نه وي، لکه په مخکي وختو کي انسانان و چي د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بندگي یې پرینسودله نو بیز و گان او خنزیران ورنه جوړ شول، رب تعالی چي انسان په خنزیر بدلولای شي، انسانان په بیزو گانو بدلولی شي نو هغه الله تعالی په موږ هم قادر دی، ایا موږ ته په دنیا کي عذاب نشي را کولای؟ له موږ نه بیزو گان نشي جوړولی؟ نور عذابونه موږ ته نشي را کولی، بلکي موږ خو له هغوی نه په هرڅه کي کمزوري یو.

هغه الله تعالی ده چي کله سپي د اصحاب کهفو ملگرتیا غوره کړه؛ نو د انسان غوندې قیمتي حیوان یې ورنه جوړ کړ، هغه به جنت ته داخلوي د انسان غوندې کرامت دغه سپي ته ور په نصیب کوي نو غرض داده چي تر موږ نه په نیکو خلکو باندي ډیر تکلیفونه راځي، په هغوی باندي زمکي تنگي شوې دي

دامام بخاري رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ واقعاتو کي راځي سره له دې چي څو لکه احادیث یې په یاد وو خو بیاهم خلکو نه پرینسود ضرر او نقصان به یې ورته رسولو هغه خپل علم پورې سور اوړو، اخیر

خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ته سوال کوي: ﴿اللهم انه قد ضاقت علی الارض
 بهرحبت فاقبضتني اليك﴾ خداوند متعاله! په ما باندې زمکه تنگه
 شوه سره له ازادۍ نه نو خپل خان ته مې درخپل کړې.

نو خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ بې سوال قبول کړ داختر په شپه کې
 د مسافري په حالت کې په خر تنگ مومې سیمه کې وفات شو.

اضیاء البخاري ج ۱ / ص ۱۵۶ / ۵۶

په ډېرو خلکو باندې د غسې تنگسیاوي راغلې دي خو خدای
 پاک جَلَّ جَلَّالُهُ دي په مورډ نه راوړي ځکه چې هغوی غټې، غټې
 هستۍ وي، هغوی بې برداشت کولای شوای مورډ ډېر عاجز یو
 ، خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ دي زموږ سره دخپل رحمت معامله وکړي
 ، ابتلاوي دې خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په مورډ نه راوړي.

(۴۳) مجلس

دلورو مقاماتو د حاصلولو طریقې او اسباب

دیو غتې ولي الله (بزرگ) نه څوک په داسې عنوان پوښتنه کوي چې دتادي په هغه خدای قسم وې چې ته به یې مخته درېږي، دده لپاره عبادت کوي تاته خدای پاک داد ولایت لوی مقام څرنگه درپه برخه کړ؟ هغه ددغې خبرې په اوریدلو سره بې اوبښه شو او په زمکه راپریوت ځکه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته دریدل لکه په دنیا کې چې موږ په عبادت درېږو داڅو خلکو ته قدر نه معلومېږي؛ څولمونځ د خدای پاک سره مخامخ خبرې دي دهغه حضور ته دریدل دي، ددغې وجې نه په بخاري شریف کې راځي چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د قبلي طرف ته په یودیوال ولید، چې چا بلغم توکړې دي؛ نود نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مخ مبارک کې دخفگان اثر پیدا شو، په یوه روایت کې راځي:

﴿ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى نُحَامَةً فِي الْقِبْلَةِ، فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى رُمِيَ فِي وَجْهِهِ، فَقَامَ فَحَكَهُ بِيَدِهِ، فَقَالَ: «إِنْ أَحَدَكُمُ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ، أَوْ إِنَّ رَبَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ، فَلَا

يَبْرُقَنَّ أَحَدُكُمْ قَبْلَ قِبْلَتِهِ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ، ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِجْلَيْهِ، فَبَصَّقَ فِيهِ ثُمَّ رَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ، فَقَالَ: «أَوْ يَفْعَلْ هَكَذَا» ﴿

اصحيح البخاري ج: ۱ / ص: ۵۸ / بَابُ حَكِّ الْبُرَاقِ بِالْيَدِ مِنَ الْمَسْجِدِ رَقْمُ الْحَدِيثِ: ۱۴۰۵

ژباړه: له حضرت انس بن مالک رضي الله عنه روایت دی وايي: چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د (مسجد په دیواله) د قبلي لوري ته بغلم وليدل دا په ده باندې ډیره درنه تمامه شوه او په مخ مبارک کې یې د غضب اثار ښکاره شول نو ورپورته شو په لاس یې وگرول، (په [۴۰۸] شمیره حدیث کې دي چې شگه یې را واخیستله او هغه دیوال یې پرې پاک کړ) او وې ویل (اوپه دې سره قانون او آدب ذکر کوي) چې کله یو دتاسې په لمانځه ودریږي نو دی له الله تعالی سره مناجات کوي او یا دا چې الله تعالی دده او قبلي تر منځ دی، نو نه دي توپ کوي د قبلي لوري ته بلکې چپ لوري او یا دي له پښو لاندې توپ کوي.

بیا یې دخادر یو لوری را واخېست لاړې یې پکې توپ کړې او یو طرف یې په بل باندې وموښه او وې ویل یا دې داسې کوي نودلته په لمانځه کې هم خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته مخامخ دریدل دي او که سړی عقل او علم ولري نو ددغو دریدلونه انسان ته داخیرت دورځي دریدل په یاد شي او د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حضور ته به پیشېږي اودده دزندگي په هکله به پوښتنه ورنه کېږي؛ خو چې دچاسره چې دغه فکر پیدا شو چې زه به د رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ حضور ته وړاندې کېږم، زما نه به دخپلې زندگي په هکله پوښتنه

کبری، نو طبعی خبره ده چې انسان له خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نَه داریبری
اویا گناه نه کوي، بیا په عبادت کې کوشش کوي ځکه چې د رب
تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ په حضور کې دریدل اود انبیا، او اولیاء تر مخ د ټول
مخلوق په وړاندې سوال او ځواب ورکول ډېره مشکله خبره ده. بد
عمله انسان بیا دهغه ځای د حاضریدلو توان او طاقت لري ځکه هم
خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د دغو خلکو سره ده او وایی: **وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ**

رَبِّهِ جَنَّتَانِ [سورة الرحمن آیت ۴۶]

وعده کړې دی، چې څوک د دغې ورځې نه وډارشي، چې زه به
د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ حضور ته وړاندې کېږم، نو دهغه له پاره خدای
پاک د دوه جنتونو وعده کړې ده. ځکه چې وډار شو نو نیک عمل
کوي اود بدو اعمالو نه ځان ساتي. اود نیک عمل په کولو سره
خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ جنت ورکوي اود بد اعمالو په وجه جهنم
ورکوي.

نوهغه ولي ته یې چې د اقسام ورکړ نو هغه اول د دې خبرې په
اوریدلو سره بې هوشه شو او کله چې راپه هوش کې شو نو خپل
حال ورته بیانوي. اولیاء کرام خپل حال چاته نه بیانوي خو مجبور
یې کړ، نو ورته وایی چې په ما کې څو کارونه موجود دي دهغه له
وچې نه ماته خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د اقسام راپه نصیب کړی:

اول: دا چې کوم شی په ما کې ژوندی و او ترقي یې کوله هغه
ما مړ کړ او کوم شی چې مړ و هغه ما را ژوندی کړ.

په ما کې خواهشات نفساني ژوندي و، نفس دترقي په لور روان و، گناوې او خواهشات يې رانه غوښتل او دوهم دا چې زما زړه مړ و، دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر يې نه کاوه، هغه مارا ژوندي کړ او دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت او ذکر باندې شروع شو او کله چې زړه اصلاح شي نو نفس کمزوري کېږي او دگناه جذبه پکې مړه کېږي دعبادت او اطاعت جذبه پکې ژوندي کېږي

په کوم زړه چې وعظ او نصيحت اثر نه کوي هغه مړوي

حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ تَه يوسړی راغی او ورته وايي چې زما زړه ويده دی يعني زه چې وعظ او نصيحت اورم زما په زړه اثر نه کوي نو داسې څه راته وښيي چې زما زړه را ويند شي . حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ وَرْتَه وايي چې قرانکريم او احاديث مبارک بيانېږي بيا هم دتاپه زړه باندې اثر نه کوي؟ دی ورته وايي هوا نو حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ وَرْتَه وايي چې دازړه ويده نه دی، دا دمړي په شان دی ځکه وديده چې وښوروي وينسېږي او بيدارېږي خومر چې هر خومره وښوروي، لت په لت يې واړوي هغه نه بيدارېږي

[تذكرة الاولياء فارسي ص ۴۴ / چاپ ايران]

نو ويده هغه زړونه دي چې دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه غافل وي اوله لويو گناهونو څخه ځان ساتي لکن کله چې دی نیک مجلس ته ورشي او وعظ او نصيحت واوري نو زړه يې را بيدار شي او بيا داخيرت لوري ته متوجې شي

خویو قسم داسې زړونه دي چې هغه مړه دي ، هغه که هرڅومره نصیحت او وعظ واورې بیا هم په دوی کې څه بدلون نه راځي ، اثر نه په کې پیدا کېږي ، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مودې له داسې مړو او کلکو زړونو څخه وساتې زموږ ډاکثرو خلکو زړونه مړه دي .

دوهم : کوم شی چې ماته حاضر ؤ ، هغه ما غائب فرض کړ او کوم شی چې غائب و ، هغه ما همیشه حاضر و گمانه . لکه قیامت ، جنت ، دوزخ او داخرت نور ټول احوال غائب ؤ ، موږ په سترگو نه دې لیدلي اودنیا اوددنیا شیان حاضر دي موږ یې په سترگو وینو . نو همیشه د جنت اودوزخ فکر راسره وي ، همیشه دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دحساب فکر راسره وي اوچې کوم حاضر دي هغه مې شاته واچول ، پدغو کې مې چورت نه واهه نورب تعالی دامقام راته نصیب کړ .

دریم : کوم شی چې فاني ؤ ، هغه ما تلپاتي شمېرل اوچې کوم شی ماته په خیال کې راتلل هغه ما فاني فرض کړل . دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اطاعت اوبندگي ، له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه ویره دخلکو په خیال کې فاني کیدونکي دي ځکه لمونځ دې وکړ هغه ولاړ تیر شي ، صدقه دې ورکړه هغه تیره شي ، روژه یې ونیوه هغه تیره شوه نودخلکو په خیال کې فاني ورځي . پنځه روپۍ ولاړې نوکمې شوې اومادغه ټول باقي بلل ځکه چې د اخیرت له پاره ذخیره او تلپاتي دي .

﴿ عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهُمْ ذَبَحُوا شَاةً، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا

بَقِيَ مِنْهَا؟» قَالَتْ: «مَا بَقِيَ مِنْهَا إِلَّا كَتِفُهَا قَالَ: «بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرَ كَتِفِهَا»﴾

[مشكاة المصابيح ج: ۱/ ص: ۱۸۵/ رواه الترمذی رقم الحديث ۲۴۷۰]

ژباړه : له ام المؤمنین حضرت عایشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روایت دی وایي چې دوی پسه حلال کړی و نور رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (او حکم یې وکړ چې دا صدقه کړی مابنام) پوښتنه کوي چې غوښه څه پاته ده او کنه؟ دا ورته وایي: چې دایومت یې پاته دی اونور مو ټول تقسیم کړ. رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وایي چې نه ټول پاتې دی اودغه یومت یې نه دی پاتې. ځکه چې هغه مو صدقه کړه اوهغه دا خیرت ذخیره شوه.

نو کوم شی چې خلکو ته په خیال کې فاني ورتلل هغه مې تلپاتي فرض کړ، هغه سرمایه او گټه ده او کوم شی چې خلکو ته باقی معلومېږي، چې د دنیا بنگلې، موټرې، ښځه اولاد او د دنیا نور شيان دي. دا خلکو ته په فکر کې باقی ورځي خو ما دا ټول فاني فرض کړل، چې دا ټول تیرېږي.

اوس چې څوک د دې ولي الله اونیك سړي سوچو ته فکر وکړي نو په رښتیا هم داسې ده. اولیاء الله ډېر هوښیار وي ځکه چې هوښیار خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغو خلکو ته ویلې چې دخدای پاک یادونه د تل له پاره او په هر حالت کې کوي، چې فرمایي: إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿۱۷﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي

خَلَقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطِيلاً سُبْحَانَكَ فَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ ﴿١٣٧﴾ [سورة آل عمران]

ژباړه: بېشکه په پیدا کولو د آسمانونو او زمکې کې (سره له هغو شیانو چې په دغو دواړو کې دي)، او په اختلاف د شپې او ورځې کې (چې تل اوږدېږي، لنډېږي پر له پسې ځي او راځي کله رڼا کله تیاره کله یخ او کله تودېږي، هر ورو (خامخا)، دلایل دي (د الله د قدرت) له پاره د خاوندان د (خالصو) عقلونو دغه (عاقلان) هغه کسان دي چې یادوي الله تعالی په ولاړې او په ناستې او په اړخونو خپلو (چې پراته وي).

او فکر کوي دوی په پیداښت د آسمانونو او زمکې (او د مافیهما) کې، (نو وایي)، اې ربه زموږ! نه دی پیدا کړی تا دغه مخلوق عبث (بې حکمته) نسبت د پاکي دی تاته (له ټولو عیبونو) نو وساته موږ له عذابه داور (د دوزخ نه)!

نویوکس چې ولي کېږي هغه د خدای پاک ﷻ په ذکر او عبادت ولي کېږي؛ نو د الله تعالی فرموده، ده چې دوی هونښیار دي او دوی کامل عقل لري او د کامل عقل بیا ښه فیصله وي او د بیکاره عقل بې کاره فیصله وي.

اوس نو دهغه (ولي) د عقل فیصلوته تاسې وگورئ چې کوم شی ژوندی دی هغه ما مړ کړ ځکه چې د نفس څومره ترقي راځي نو هغه د انسان د هلاکت سبب گرځي، ځکه چې د ښمن دی او د ښمن به مړ کوي او د انسان زړه او دهغه روح چې د انسان د دنیا او اخیرت

عقل

د کامیابی ذریعہ دی نود خپلې کامیابی کوشش به کوي، ترقی به ورکوي او چې کوم شی دخلکو په نزد غائب و، له ده (ولي) سره هغه همیشه موجود و، چې قیامت را روان دی کله چې داسوچ له چا سره پیدا شو نوبیا به هغه له دنیا څخه ډډه کوي او داخیرت طرف ته یې سوچ او پام وي.

زموږ خو ټول سوچ دنیا ته وي، نو چې چیرته بڼه مو تر و وینو هم زموږ سره حرص پیدا کېږي چې داسې مو تر مې وی، بڼه بنگله او بڼه جايداد و وینو نو وایو چې کاش! دا زما هم وای نو په موږ کې د دغو شيان فکر موجود وي داخیرت څخه غافله یو او هغه خلک چې شپه او ورځ د الله تعالی په بندگي او عبادت لگيا وي او داخیرت طرف ته یې فکر وي نو دخلکو له پامه ساده ورځي او وایي چې دا لیونیان او مجذوبین دي په خبره نه پوهیږي.

په روایت کې راځي چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره ذکر کوي چې دخلکو له پامه لیونیان ورشي چې داخو لیونیان دي په هیڅ نه پوهیږي، شپه او ورځ په طاعت او عبادت باندي، په ژړاو تیري کړي.

نو غرض دادی چې هروخت موږ ته نصیحتونه کېږي نو د دغو نصیحتونو سره باید سوچ او فکر وکړي لکه هغو خلکو چې دځان سره د عقل فیصلې کولې دهغو فیصلو په رڼا کې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوستي ورته پیدا کېږي، د الله تعالی دوستان ورته جوړېږي نو موږ هم چې دځان سره داسوچ وکړو چې دغه دنیا خوړنستیا فاني ده، د انفس مې تباکوي او اخیرت را روان دي، له

مانه به سوال او خواب کبیری، زه به در رب تعالی حضورته وړاندې کبیرم، زه به د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حضور ته وړاندې کبیرم، په کوم عمل به زمانه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خوشحاله کبیری؟ او په کوم عمل به له مانه نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خوشحاله کبیری؟

په کوم عمل به له مانه اولیاء او علماء خوشحاله کبیری کله چې داسوچ له انسان سره پیدا شو نو دغه انسان کامیابی هم تر لاسه کړه. او ابدی زندگي یې برابرېږي او خپل اهل او عیال باید پدغه باندې عادت کړو سهار چې لمونځ وکړی شي باید تر لمر ختلو پورې چې دا د فرض تقدیري وخت هم دی ذکر وکړي، کار دي یوڅه وروسته کړي اوله ماڅه دیگري باید څه ناڅه ذکر وشي او همدارنگه بیگا باید څه ناڅه د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر او تلاوت وشي، ناوخته دې ځملي او هغه د ابدی زندگي غم دې و خوري. دا دنیا اوڅه چې په دنیا کې دي د اتول ختمیدونکي او فاني کیدونکي دي. بیا مو د اولاد او کورنۍ زندگي ښه کبیری اوزمور، ماحول به ښه کبیری. کله چې کورنۍ نیکه شوه بیا به طبعاً په سرې کې د نیکي اثر پیدا کبیری، د چاسره چې کینې په سرې کې هغه اثر پیدا کبیری او چې کورنۍ خرابه شوه، په کور کې چې لوی بد عمله وي کشر خامخا هغه بد خوی ورنه زده کوي دارنگ چې د مشرانو د دینداری طرف ته سوچ شي نو کشران هم هغه طرف ته هڅه کوي او دینداره کبیری.

وَصَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَتُورِعُ عَنْ شَيْءٍ مُّحْتَدٍ وَآلِيهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ (آمین)

(۴۴) مجلس

حقیقی او کامل مؤمن هغه دی چې دقرآن او سنتو تابع وي

کامل او حقیقی مؤمن هغه چاته ویل کېږي چې خپل نفسي خواهشات ټول پرېږدي او دقرآن کریم او نبوي سنتو تابعداري وکړي، بلکې له نفسي خواهشاتو څخه دغه دین ورته محبوب شي لکه په خپل خوراک کې چې خوند ورته پیدا کېږي په چنناک کې خوند ورته پیدا کېږي په جماع کې خوند ورته پیدا کېږي په دنیاوي نعمتونو کې ده ته ذوق او خوند پیدا کېږي.

واقعی مؤمن هغه څوک دی چې دغه خپل خواهشات یې ټول د شریعت تابع شي، او شریعت دغسې ورته محبوب شي چې هغه ته شریعت دیوه حکم په منلو او عملي کولو کې د زړه خوشحالي پیدا کېږي د مثال په ډول هغه ته په لمانځه کې، په روژه کې، په تلاوت کې، په ذکر کې د الله تعالی په نورودیني حکمونو کې خوند پیدا کېږي دخپلو خواهشاتو پر خلاف ځان د شریعت تابع وگرځوي او د شریعت دده طبیعت وگرځي. هغه داسې چې دده زړه د شریعت سره اشنا شي بل لوري ته نه اوړي.

حضرت بشرحافي رحمته الله علیه چې مخکې په (انوارالمجالس ج: ۲ / مخ: ۲۵۵) کې واقعه بیان شوې ده او یو لوی بهترین ولی الله

تیرشوی دی دی وایې چې زما زړه دالله تعالی سره دومره جوړ ده
که زما لاس ددې اراده وکړي چې زما لاس دې پردي شي ته
ورسیري؛ خو چې زړه مې دالله تعالی سره جوړ ده، زړه مې نه مني
چې لاس دې شي ته وروړم. که زه په پنبو اراده وکړم چې یو بد حای
ته ورشم خوزما زړه دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ تابع دی زما پنبې ددې
بد کار طرف ته نشې ورتلای.

نواقعی مؤمن هغه څوک دی چې خپل خواهشات یې
دشریعت اوددین تابع شي، زړه اونفس دسرې ته یوڅه وایي
اوشریعت بل څه ورته وایي، دی به دنفس تقاضا پریردي اوپه
شریعت به روانیږي.

دغوخلکو ته بیا په دین کې داسې خوند خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
پیدا کوي چې هرڅومره تکلیفونه په دین کې په دوی ورځي دوی
ته هیڅ باک نه ورکوي.

دأحد په غزا کې چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره کوم صحابه
کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ موجود وُ پدغو کې داسې صحابه کرام هم و لکه
حضرت طلحه ابن عبیدالله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې (۷۳) زخمونه یې په بدن
مبارک باندې موجود وُ.

[حياة الصحابة / ج ۱ / ص ۶۳۸ / جراحة طلحة بن عبیدالله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ و...]

اوهغه چې شهیدان شوي وُ په هغوی کې خو ځینې داسې
صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ هم موجود وُ چې په وجود مبارک یې (۸۳) یا
زیات زخمونه موجود وُ، لکه حضرت انس بن النضر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، او
مشرکینو داسې مثله کړی وُ چې نه پیژندل کیده مگر دده خور

مبارکې په گوته وپیژاند ، حضرت انس بن مالک رضي الله عنه وایي چې مورې دغه یقین ده چې دغه ایت ددوي په باره کې نازل شوی :

(**مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَلُوا تَبْدِيلًا**) ﴿۲۳﴾

اسورة الاحزاب آیت ۲۳

ژباړه : ځينې له مؤمنانو څخه (داسې) سړي دي چې رښتيا كړې يې ده خبره چې عهد كړی ؤ دوی له الله تعالى سره په هغه باندې (چې ثبات، استقامت في القتال دی) پس ځينې له دوی هغه دي چې تر سره يې كړ نذر خپل (چې شهيدان شول) او ځينې له دوی هغه دي چې انتظار كوي (دغه شهادت ته) او بدل يې نه كړ (عهد خپل يوه ذره هم) په بدلولو سره

احیاء الصحابة ج ۱ ص ۶۳۸ / جراحة أنس بن النضر رضي الله عنه

كله چې بیرته مدینې منورې ته راغلل بیا آوازه شوه چې ابو سفیان او نور مشرکین بیا راوگرځیدل او بیا په دوهم ځل باندې په مدینه منوره حمله کوي . نبي کریم صلى الله عليه وسلم بیا د جهاد اعلان وکړ چې هغه څوک دې جهاد ته را ووزي چې پرون په احد کې شریک و ، هغه دې نه راځي چې دا حد په غزا کې شریکت نه دی کړی ، نوصحابه کرام رضي الله عنهم داسې په شوق او خوند راووتل چې د بني سلمه قبیلې (۴۰) کسان زخمیان ؤ چې د ځينو په ناز کو بدنونو باندې لکه طفیل ابن النعمان رضي الله عنه (۱۳) زخمونه ؤ ، داسید ابن حضیر رضي الله عنه په بدن باندې (۹) زخمونه ؤ ، او دنجر اش ابن الصمد رضي الله عنه په بدن باندې (۱۰) پرهرونه وودوی پتی لري کړي

دوا او معالجه یې پرېښوده، له زخمونو او دردونو سره سره یې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خبرې ته لیک وویلې او جنگ ته تیار شول؛ نو الله تعالی د هغو خلکو چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د امر اجابت یې وکړ، درضا اعلان وکړ د هغوی د پهر وروانو او دردونو په مقابل کې یې خپله رضا ورپه برخه کړه. [تفسیر مظهری ج ۲ ص ۱۷۸]

اوس د هغو خلکو خواش د شریعت تابع و، کله زړه چېرې دا غواړې چې په بدن دې (۱۹) زخمونه موجود وي اوله بدن څخه دې وینې تویږي او بیا دې د جنگ میدان ته ورشي. دا وجه داده چې د دوی په زړونو کې د ایمان حقیقت او عشق پیداوو؛ نو د ا تکلیفونه هیڅ نه ورته ښکاره کیدل ځکه خوند پکې موجود و.

لکه حضرت ابو طلحه بن زبیر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دفاع له پاره خپل ځان توره او ډال گرځولی و، دهرې خوا څخه به چې غیښې اونیزې راتلې ده به لاس مبارک ورته ونيو او خپل وجود مبارک به یې ورته ډال وگرځاوه، لاس مبارک یې شل شوخوده پرواهم نه درلوده؛ خو چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ محفوظ وي، په خپل بدن یې (۷۳) زخمونه برداشت کړل، په ژوند هم نه و، وجه دا وه چې خواش یې د دین تابع و، په دین کې خدای پاک خوند ورته پیدا کړی و.

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ خو ډېر مخکې تیر شوي دي د ازموږ او تاسې په نږدې وخت کې داسې علماء کرام تیر شوي دي چې د دین په وجه یې ډېر زیات تکلیفونه برداشت کړي دي چې په واقعاتو یې بې شمیره کتابونه لیکل کيږي.

دعلم په زده کړې پسې زیات تکلیف ته اړتیا ده

دحضرت صاحب (نورالمشایخ شیراغا فضل عمر رحمته الله)
دمدرسي (نورالمدارس) یو عالم قصه کوله چې زه هندوستان ته
سبق ته تللی وم، په ټول کال کې مې یو جوړ جامې او یو پټکی
و، دمنځلو توان او طاقت مې نه درلود پټکی مې داسې شوی ولکه
پری نورې جامې مې نه درلودې بیامې یو پوستین وهغه مې
ومنځه هغه ته مې تنی کینودې هغه مې قمیص کړ په هغه کې به
گرځیدم

دلویې دورې (دحدیثو دوره) طالب وم یوځل په وظیفو په سې
تللی وم په یو څنگله کې بیزوگان راباندې راغلل داپوستین یې هم
راباندې څیرې کړ، لوڅ لغړ شوم بیا یوبل طالب یو وړوکی څادر
راکړ په هغه کې مې درې شپې تیرې کړې، بیا مې په یوه اباسي
باندې شپږ گزه خمتا واخیسته چې څلور گوتې سور یې و په هغه
کې مې دوامره تنگ قمیص وگانده چې ناسته اوولاره مې نه شوی
پکې کولای ددومره تکلیف تیرولو وجه څه وه؟ وروڼوا ددې
ټولو تکلیفونو برداشت کولووجه داوه چې په دین کې خوندي ورته
پیداوو، الله تعالی ورته اسانه کړې وه

دمخکینو اولیاء کرامو واقعات چې سړی گوري داسې حالات
ورباندې تیر شوي دي چې دبرداشت وړ نه دي لوږې، تندې، وهل
ټکول، بندېخانې قسم - قسم زحمتونه ورباندې تیر شوي دي

خو چې له خدای جَلَّ جَلَّالُهُ سره یې تعلق او تړون ونودز حمتونو په ځای
 به دوی خوندونه اخستل خودا مقام تر لاسه کول هم خوشې خبره نده
 بلکې ډیر عشق او مینه غواړي هغه هم الهي او دیني عشق او مینه.
 څوک چې دین ته تابع شو، دایمان حقیقت یې زړه ته ولویده بیا
 پدغه کې خوند ورته پیدا کېږي.

د خدای جَلَّ جَلَّالُهُ په عبادت په دنیا کې د جنت میوې لیدل

یو خلیفه صاحب قصه راته کوله چې یو طالب په افغانستان
 کې په ژمې کې د مدرسې نه به ووت اولرې به په غره کې په واورو
 کې ناست و، تلاوت به یې کاوه، نوزه ورغلم چې گورم طالب په
 تلاوت لگیا ده، ژاړې پوښتنه مې ورنه وکړه چې څه کیفیت دی؟
 ده راته وویل چې زه کله دا تلاوت شروع کړم اودلته راووزم زه
 د جنت میوې په سترگو وینم.

نو چې سړي دالله تعالیٰ د نعمتونو احسان وي نو بیا د واورې په
 تکلیف باندې څه پوهیږي. بیا په ساړو باندې څه پوهیږي. نود
 خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په دین باندې عمل کولو کې خوند ورته
 پیدا کېږي.

هر څوک چې په کامله توګه دین ته تابع شو، زړه یې صفا
 شو، د زړه په مرکز باندې کار وکړي بیا رب تعالیٰ د غسې استعداد
 په هر انسان کې ایښی بیا خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ له دغه انسان څخه
 یو کامل او غوره انسان جوړوي بیا دا انسان تکلیفونه هم برداشت

کولای شی، خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ یَی ورتنه اسانه کړی، دغه ډول انسان بیا په شرعی حکمونو خوند اخلي خو په دې هر څوک پوهیږي هم نه چې څوک د حال او راز څښتن وي هغه بیا د پریزات پری پوهیږي.

خو یو صورت دایمان ده هغه داسې چې مور په خوله کلمه وایو په زړه کې هم دکلمې په معنا او مفهوم تصدیق کوو، لمونځ کوو، روژه نیسونو، ظاهري اعمال کوو او حقیقت دایمان دادی چې هر شی به دې د شریعت تابع وي؛ نویواڅي په صورت باندي باید مور او تاسې اکتفی ونکړو. چې لمونځ کوم او روژه نیسم، هغه طرف ته اخلاص شته او که نشته، زموږ په زړونو کې دالله تعالی سره محبت شته او کنه، له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مو مینه شته او کنه؛ نویوازي په فرضونو او واجباتو ترسره کولو کار نه کیري ترڅو چې مو له خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ اوله رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مینه او محبت پیدا شوی نه وي.

خو څوک چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته محبوب شي لکه مخکې مو داسې چې وویل نو ملایکي یې هم محبوب گنې، انسانان یې هم محبوب گنې. تاسې به ډېر لیدلې او اوریدلې ري چې ډېر خلک ډېر پخوا وفات شوي دي، سره له دې چې نه یې چاته قوم معلوم وي، نه یې مور او پلار معلوم وي خوبیا هم ډېر زیات خلک یې زیارت ته ور روان وي د نیکانو، بزرگانو اولیاء کرامو، علماء کرامو شهداؤ او مورپلار زیارت کول او دهغوی قبرونو ته به شرعی طریقو

ورتلل دادشریعت مطهره له پلوه جائز او ثابت دی چې ددی په مستقل بحث راشي.

اصل خبره دادچې هغه انسان چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته تابع و او وس نشته سره له هغه هم چې خلک دده زیارت ته راځي نوځکه رب تعالی هم دا اثر پکې ایښی چې څو سوه کاله وروسته خلک په دې هیله ورځي چې گوندې دده په برکت سره الله تعالی زمونږ سوالونه قبول کړي که څه هم دتولو معاملاتو حل کوونکي

خدای پاک دی خودغه دنیاخودوسایلوځای دی نوخلک دنیکانو او اولیاء کرامو زیارتونو ته هم په دی نیت ورځي زمامعلات خوبه الله تعالی حل کوي خوزه بدعمله یم دغه نیکان او

صالحان خدای پاک ته وسیله کوم که نه په دنیاخو ددیرو ابادو او بادشاهانو زیارتونه شتون لري سره له هغه هم د دنیا دارو زیارتو ته خلک نه ورځي؛ خو دولي، شهید او دالله د دوستانو زیارت ته خلک ورځي ځکه دهغه هزیوه له خدای پاک سره تړاو و تعلق یې نوالله تعالی ددوی په ذریعه بیادسری کارونه هم جوړوي.

حضرت ابې ایوب انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د روم په قسطنطنیه کې شهید شوی خوصحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ به ورتلل، دی به یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وسیله گرځاواوله رب تعالی نه به یې دده په برکت دمرضونو شفا غوښتله او بارانونه به یې غوښتل او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به ددوی حاجتونه پوره کول. ۱ تفسیر مظهري ج ۱ ص ۲۱۵

همدارنگه امام بخاري رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ چې په (خرتنگ) کې وفات شوی،
علماء کرام به ورتلل او حاجتونه به یې دده په واسطه غوښتل
، بارانونه به یې دده په واسطه غوښتل او قبلیدل به.

بخاري شریف دبدرینو نومونه مبارکین رانقل کړي او په
حاشیه کې ورسره لیکي چې څوک ددوی نومونه تلاوت کړي
وروسته دهغه نه دعا وغواړي نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دهغه دعا
قبوله کړي. [صحيح البخاري ج: ۲ / ص: ۵۷۴ باب تسمية من سمى من اهل
بدر حاشیه ۴ / کذا فی الکرمانی واللمعات]

علماء لیکي د دبدرینو نومونه چې دهرمشکل له پاره ولوستل
شي هغه مشکل به یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ور حل کړي.

امام سفیان ابن عیینه رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمایي: عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ تَنْزِيلُ
الرَّحْمَةِ، ترجمه: د نیکانو دیادولو په وجه د خدای پاک رحمت
نازلېږي. [عقود الجمان ص: ۳۹، کما فی مسائل الامام احمد لابی داود ص: ۲۱۲]
امام النووي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمایي چې څوک د نیکو خلکو مجلس
یادونه او تذکره کوي نو په هغه ځای باندې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
رحمتونه نازلېږي.

نوددې ټولو وجه دادی چې رب تعالی ته دوی گران شي چې د
دوی په واسطه رب تعالی ته بیا سړی ورنږدې کېږي، د دوی دعا
، د دوی سپارش بیا رب تعالی نه رد وي.

صاحب مرقات لیکي چې څوک د نیکو خلکو د قبرو په څنگ
کې دعا وکړي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې ددې نیکو خلکو په برکت

قبلوي؛ خوددې خبرو به لحاظ کوي چې بې حيا يې به نه وي، بې سترې به نوي، ناروا خبرې به نوي، طوافونه به نه کوي، سجدي به نه ورته کوي

نو خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** له مور نه حقيقت دايمان غواړي او حقيقت دايمان دادی چې د شريعت تابع شو او هرکله چې د شريعت تابع شو بيا اخلاص او محبت هم پيدا کېږي بيا دا انسان رب تعالی ته دومره نږدې او نگران شي چې په دنيا کې هم درې رب تعالی سره خبرې کوي، په قبر کې هم خبرې کوي، په قيامت کې خوبه د ټولو انسانانو سره مخامخ خبرې کېږي

د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** نه د ناز خفگان

حضرت موسی **عَلَيْهِ السَّلَام** يو ځل د الله تعالی دراز مقام ته روان و، نو په لار کې يې يوسړی وليد، سلام يې ورواچاو خو هغه د سلام ځواب ور نه کړ خداوند متعال له موسی **عَلَيْهِ السَّلَام** نه پوښتنه وکړه چې په لار کې دې څه وليدل؟ حضرت موسی **عَلَيْهِ السَّلَام** په ځواب کې ورته وويل چې اي رب تعالی هو! د تا يو بنده ؤ، ما سلام پرې و اچاو خو هغه د سلام ځواب رانکړ، ډېر کبرجن و

رب تعالی ورته وايي چې هغه کبرجن نه دی، هغه زما نه مرور دی. حضرت موسی **عَلَيْهِ السَّلَام** ورته وايي چې ولې له تانه مرور دی؟ دا څرنگه انسان دی؟ تاخوله ټولو مخلوقاتو سره بې ساري بڼه کړي هيڅوک هم د مرورتيا او خبگان حق نلري خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ورته

وايې چې ددې سړي پنځه سوه کاله عمر دی او په ټول عمر کې يې يوه گناه هم نه دکړې خو دا خوشبختي کېږي چې دی ماته سوال کوي هغه زه نه قبلوم، نو ځکه رانه مرور دی.

حضرت موسیٰ عَلَيْهِ السَّلَام ورتنه وايې چې اي رب تعالیٰ چې دا انسان دتا دومره نیک بنده دی چې په داپنځه سوه کاله عمر کې يې يوه گناه هم نه دکړې، دتا هر حکم ته يې غاړه ايښې؛ نو دا یو سوال خو يې ته هم قبول کړه. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورتنه وايې چې ته خو دسوال پوښتنه راڅخه وکړه چې دی څه ډول سوال کوي؟ حضرت موسیٰ عَلَيْهِ السَّلَام دسوال پوښتنه ورتنه وکړه. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورتنه وايې چې دی دا سوال کوي چې ای رب تعالیٰ ازما بدن دومره غټه کړه چې ټول جهنم په ماډک شي او بل مسلمان جهنم ته لاړ نه شي داهم دا خلاص یولوی مقام دی چې خپل ځان په اور سوځوي خو چې نور مسلمانانو ژغورل شي.

نو موسیٰ عَلَيْهِ السَّلَام وايې چې رب تعالیٰ ويلي چې دا سوال يې زه څرنگه قبول کړم.

گوره د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بنده دی اوله الله تعالیٰ نه مرور دی وروڼو! د امر ورتوب نه دی دا دوست په دوست ناز کوي په دې باريکو خبرو هر څوک نه پوهیږي له همدې وجې ځینې انسانان په ځینو علماوو او مشایخو پسې خبرې کوي چې یاره نن چې دفلانکې عالم، شیخ او بزرگ په کتاب کې داسې خبره ولیدله او ځیني نوي او عصري خلک خود خرافاتو نسبت هم ورتنه کوي او په حقیقت کې خود الوستونکې او مطالعه کوونکې نه پرې پوهیږي.

د نیکو خلکو په قبر کې له ملائکو سره مباحثه

په قبر کې یوولي دفن کوي او بل ولي ته یې خداوند متعال حال معلوموي چې ملائکې د سوال او جواب له پاره ورته راغلي، پوښتنه ورنه کوي چې: من ربک؟ رب دې څوک دی؟ دچا بنده یې؟ دا ولي ورته وایي چې له ما څخه پوښتنه مه کوه ورشه له خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نه پوښتنه وکړه چې هغه ما څه بولي؟ که زه زر وارې ووایم چې زه د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ بنده یم خو چې الله تعالی مې بندگي قبوله نکړي او ووايي چې بنده مې نه یې ماته څه فائده رسوي چې زه ووایم چې زه د الله تعالی بنده یم دا خبره خوبه مات، هلته فایده رسوي چې رب تعالی مې بندگي قبوله کړي، غلامی مې قبوله کړي او غلامی مې ومني. | تذکره الاولیاء، مخ: ۱۵۴

انسان د پر لوي قيمتي شی ده، انسان له ملائکو، پیریانو بلکې له ټولو شیانو څخه الله تعالی ته زیات محبوب دی، خو چې انسان د شریعت تابع شي او هغه دانسانیت مرتبه او مقام له لاسه ورنکړي، بیا خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته دومره نږدې کیږي چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د دله ځنی اندامونو څخه په خپل ځان تعبیر کوي چې زه د دغه انسان سترگې شم، زه د دغه انسان لاسونه شم، زه یې پیښې شم.

په حدیث مبارک کې راځي چې د قیامت په ورځ به انسان ته خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ووايي چې زه مریض وم، تازما پوښتنه ولي ونکړه، دی به ورته ووايي چې ای خدایه! ته څوڼه مریض کیږي،

تا خو جسم نه لرلو، چې زه ستا پوښتنې ته درغلی وای. خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ به ورته ووايي چې زما فلانکی دوست مریض و، ته دهغه
پوښتنې ته نه وې ورغلی، که ورغلی وای نو زه به دې هلته
پیدا کړی وای.

خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دې انسان ته ووايي چې ای بنده زه وږی
وم، تا ووهی ولې رانکړه. دی به ورته ووايي چې ای رب تعالیٰ
ته خونه وږیږي. وایې زما فلانکی دوست له تانه ووهی و غوښتله
که دې ورکړې وای نو زما رضا به موندلې وای. بیا ورته ووايي
چې زه تږی وم ماته دې اوبه رانکړي. دی به بیا ورته ووايي چې ته
خونه تږیږي. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به ورته ووايي چې زما فلانکی
دوست تږی وو که تاهغه ته اوبه ورکړې وای زما رضا به دې
موندلې وه. انوارالمجالس ج ۱ / ص ۴۱/۴۲. بحواله تفسیر المظهري ج ۱
ص ۱۵۰ مسلم رقم الحدیث - (۲۵۶۹)

گورئ وروڼو! انسان دومره عزتمند شو، رب تعالیٰ ته دومره
نږدې شو، چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په خپل ځان تعبیر ورنه کوي
دومره لوی مقام خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته ورکوي چې بل هیڅا ته
یې نه دی ورکړی. ډېر انسانان خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په ژوند باندې
جنت ته داخل کړي لکه د پیغمبرانو عَلَيْهِمُ السَّلَام ژوند ته چې وگورو
هغوی په ژوند باندې رب تعالیٰ جنت ته داخل کړي، د زنکدن په
وخت کې یې جنت په سترگو ورلیدلی، دومره غټ مقام رب تعالیٰ
انسان ته ورکړی خو چې انسان دانسانیت مقام او مرتبه وپیژني
دالله تعالیٰ اودهغه خواږه پیغمبر تگلاره غوره کړي.

غرض دادی چې له مسلمانانو څخه خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** دایمان
حقیقت غواړي او دایمان حقیقت چې یو وار په چاکې موجود شو
بیا به درب تعالی تجلیات دده په وجود کې ښکاره کيږي. بیا به
په خپله سینه کې الهي انوار ویني. بیا به په خپل خوراک کې
انوار ویني بیا به یې ټول کارونه دستاینې وړوي.

**حضرت امام احمد بن حنبل رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ته د حلالې نفقې له وجې
په یوه شپه د ډېرو مسالو داستنباط لاره پرانستل کېږي**

حضرت امام احمد بن حنبل رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى په رئیس الاولیاء باندې
مشهور و. یوځل د حضرت امام شافعي رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى سره میلنه شو نو ډېر
په تلوار یې خوراک کاوه او ډېرې لویې لویې گولې یې کولې
دامام شافعي رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى شاگردانو ته په زړه کې شک ورپیدا شو چې
حضرت امام احمد بن حنبل رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى خو په خلکو کې په رئیس
الاولیاء سره مشهور دی او دالله دوستان خو دومره زیات خوراک
نه کوي او ده خو دومره زیات خوراک وکړي.

خیر شپه شوه نو حضرت امام احمد بن حنبل رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ته یې د
اوداسه له پاره اوبه کینودې چې که تهجد کوي سهار چې کله
راپورته شو توهغه اوبه همداسې پاتې دي اودس یې نه دی
ورباندې کړی؛ نو دوی وویل چې داڅنگه ولي دی چې د شپې
تهجد هم نه کوي؟

سهار حضرت امام شافعی رَحْمَةُ اللَّهِ دَدِي له پاره له دنه پوښتنه کوي چې ترڅو دخپلو شاگردانو شک ختم شي نو ورته وايي چې حضرت! بيگا شپه دې ډېر زيات خوراک وکړ؟ دی ورته وايي چې په رښتيا چې نن شپه مې ډېر زيات خوراک وکړ؛ خو دا خوراک ديوې شپې نه و؛ بلکې ديوې جمعې خوراک مې وکړ ځکه چې په خوراک کې مې دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ انوارات وليدل. پاکه نفقه وه، ددې وجې نه مې ډېره وخورله چې زما د بدن غذا پاکه شي او په دې غذا باندې دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ عبادت وکړم. يوه جمعې بيا نور خوراک نه کوم او ددې پاکې غذا داسې اثر ووجې ټوله شپه مې خوب نه دی کړی او دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت مشغول وم. او د سلهاوو مسائلو استنباط مې وکړ. نوکله چې په چا کې دايمان حقيقت موجود شي بيا په هر شي کې دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ انوار ويني.

له حضرت انس بن مالک رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته ترید (په شوروا کې ميده شوې مړۍ) را وړل شوه، ده مبارک وويل دغه مړۍ تسبيح وايي، صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عرض وکړ ايا ته يې په تسبيح پوهيږي؟ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وويل: هو! بيا يې وويل کاسه دغه سړي ته ورنږدې کړئ، چې ورنږدې مو کړه هغه هم وويل چې هو! تسبيح وايي، بيا يې دوه نورو کسانو ته ورنږدې کړه هغه دواړو هم وويل چې هو! تسبيح وايي. [جامع المعجزات ص: ۲۲۲]

(۴۵) مجلس

دآدب بیان

قال الله تعالى:

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَلُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴾

ژباړه : اې هغو کسانو چې ايمان مو راوړی ، مه پورته کوی آوازونه خپل برسیره په آواز دپیغمبر او په لوړه (او چته) مه پورته کوی ده لره آواز په خبرو کې لکه په لوړ (او چت) آواز خبري دځینو دتاسو له ځینو نورو سره ، له جهته د ویري د دي چې ضایع به شي عملونه دتاسې او تاسې به پرې خبر نه وی .

څرنگه چې قرآنکریم یو جامع کتاب دی نوپه دې کې د ژوند دتیرولو طریقي او آداب هم ذکر شوي نو ځکه له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دصحابه کرامو د زندگي په هکله خداوند متعال

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته فرمائی چې دوی ته ادب ورنیسه چې تاسې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دارنگه زندگي کوئ

د ظاهر او باطن د صفایي له پاره شرطونه

غرض دا چې په تصوف سره د ظاهر او باطن صفایي راځي ، لکن په څو شرطو سره :

اول شرط : دا چې له کامل شیخ سره بیعت وکړي ، خو په شیخ کامل کې به لاندې یاد شوي څلور شرطونه موجود وي .

۱- دا چې عالم به وي په فرض عینو لکه اعتقادیات موافق له عقیدې د اهل السنه والجماعت سره او هغه احکام چې دی ورباندې مبتلاء ده لکه لمونځ ، روژه او زکات که غني و او نور معاملات که تاجر و .

۲- دا چې عارف بالله به وي ، یعنې مرشد به د اهل السنه والجماعت د عقیدې خاوند وي او د اشاهدي به په زړه او روح سره ورکوي چې الله تعالی یو ده په ذات کې او هم په صفاتو کې او یو ده په افعالو کې نه په ذات کې شریک لري او نه په صفاتو کې نه په افعالو کې .

۳- دا چې شیخ به عالم وي په طریقه د تزکیې د نفس او په تربیه د نفس ، نوده به دخپل نفس تزکیه دیوه کامل شیخ په لاس کړې وي

او په مرضو د نفس او وسوسو د شیطان به خبر دار وي او په علاج به یې پوه وي .

۴- داچې دی به د شیخ له لورې مأذون وي په تربیه د مریدانو .

دوهم شرط : داچې مرید به دخپل شیخ سره ډیر په ادب او احترام سره وخت تیروي خو اداب دوه قسمه دي . ۱- اداب باطني . ۲- اداب ظاهري .

باطنی اداب په لاندې ډول دي:

۱- تسلیم او اطاعت تامه خپل شیخ ته په ټولو اوامرو او نصیحتونو کې .

۲- له اعتراض او گوت نیوونې نه ځان ساتل په خپل شیخ باندې په طریقه د تربیې دده کې علامه ابن حجر هیشمی رَحْمَةُ اللَّهِ فرمایي :
خوک چې په خپل شیخ اعتراضونه کړي دا دده د محرومي علامه ده . او که دده په خیال د شیخ نه کوم داسې عمل صادر شو چې د شریعت خلاف و . نو اول دې خپله د هغه عمل له پاره کوم شرعي تاویل و غواړي که ده پیدا نه کړ نو بیا دې د شیخ نه په ډیر ادب پوښتنه وکړي ، چې صاحبه ! که زما څخه داسې یو عمل صادر شي نو علاج یې څه دی ؟

۳- په خپل شیخ به کامل اعتقاد لري چې زما شیخ په ارشاد او تربیه د مریدانو کې د پوره کمال څښتن ده .

- ۴- د خپل شیخ په صحبت کې به پوره صادق او مخلص وي
- ۵- د خپل شیخ عظمت او احترام به د تل له پاره کوي ځکه علامه ابراهیم بن شیبان رَحْمَةُ اللَّهِ فرمایي: مَنْ تَرَكَ حُرْمَةَ الْمُشَافِعِ أُبْئِي بِالذَّعَاوِي الْكَاذِبَةِ وَ أَفْتَضَحَ بِهَا. [طبقات صوفیه ص: ۱۴۰۵]
- علامه ابراهیم ابن شیبان رَحْمَةُ اللَّهِ فرمایي: څوک چې د خپل شیخ احترام او تعظیم پرېږدي هغه به په دروغجنو د عواگانو مبتلا شي او رسوا به شي.
- او شیخ عبد القادر جیلانی رَحْمَةُ اللَّهِ فرمایي: مَنْ وَقَعَ فِي عَرْضِ وَلِيٍّ ابْتِلَاهُ اللَّهُ بِمَوْتِ الْقَلْبِ [مدارج السلوک ص: ۱۱۲] یعنی څوک چې دیوه ولي په بې حرمتي کې واقع شو الله تعالی به دده زړه مړ کړي.
- ۶- دا چې مرید به د خپل شیخ سره کامل محبت لري خوداسې محبت چې خپل شیخ به تر نورو مشانڅو کم نه بولي او داسې نه چې خپل شیخ د بشریت نه فوق او یایې معصوم بولي، بلکې د شریعت د لارښوونې سره سم به له خپل مرشد سره مینه او محبت لري.
- ۷- دا چې مرید به د خپل شیخ نه سواد بل شیخ په لته کې نه وي ځکه چې بیا د زړه محبت تقسیمېږي په مابین د شیخینو کې او دا داسې مثال لري لکه یو مریض چې په یوه وخت کې د دوو طبیبانو څخه علاج کوي او دوه ډوله نسخې استعمالوي او عاقبت یې دادی چې اخیر حیران شي چې زما علاج کوم طبیب وکړو.

ظاهري اداب په لاندې ډول دي

۱- دا چې مرید به موافقت کوي له خپل شیخ سره په امر او نهی کې ، یعنی مرید به د خپل مرشد حکم که امر وي او که منعه داسې مني لکه مریض چې د طبیب حکم مني د دوايي د استعمال په هکله او پرهیز د ضرر ناکو شيانو څخه ده د غه شان مرید به د خپل شیخ حکم مني چې د وام د ذکر ده او خان به ساتي له گناهونو نه

۲- دا چې مرید به د خپل شیخ په مجلس کې په ډیر وقار او احترام ناست وي نه به تکیه کوي نه به بی موجه خاندې نه به ویده کیږي نه به په زوره خبرې کوي او نه به بی اجازې خبرې کوي لکه دسورة حجرات په اول کې چې رب کریم صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ته د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په هکله د ادب طریقه بیان کړې ده او دغه شان د مرشد د مصروفیاتو او آرام خیال به ساتي.

امام غزالي رَحِمَهُ اللهُ فرمایي چې ادب د مریدانو له خپلو مشایخو سره د صوفیه کرامو په نزوله مهمو ادابو څخه دي او پدې کې په حضور اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پسې اقتداده

الله تعالی فرمایي : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقَدَّمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ

وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱﴾ [سورة: الحجرات آیت ۱]

ژباړه : اې مؤمنانوا مه وړاندې کوی مفکوري خپلې په مخکې
له صدوره داوا مرو دالله تعالی او در رسول دهغه ، بلکې انتظار کوی
اوامرود هغوی لره . وویر یوئ له الله تعالی نه هر وخت الله تعالی او
ریدونکی او ښه پوه دی .

د ﴿ لَا تُقَدِّمُوا ﴾ په تفسیر کې حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہما وایي :
چې تاسې دده په مخ کې خبرې مه کوی .

وروی ابو الدرداء قال : کنت امشی امام ابی بکر ، فقال لی رسول الله
صلى الله عليه وسلم : (تَمْشِي أَمَامَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ)

ترجمه : حضرت ابودرداء رضی اللہ عنہ فرمایي : زه له حضرت ابوبکر
الصديق رضی اللہ عنہ نه مخکې روان وم رسول الله صلى الله عليه وسلم راته
وویل ایا ته له هغه چا نه مخکې څې چې هغه له تانه په دنیا او
اخیرت کې غوره دی .

او ځینې علماء ددې قول دالله تعالی ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِّمُوا
بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ﴾ مقصد داسې بیانوي : لَا تَطْلُبُوا مَسْرَلَةَ وَرَاءَ
مَسْرَلَتِهِ ، وَهَذَا مِنْ مَحَاسِنِ الْأَدَابِ وَأَعْرَضْنَا أَحْيَاءَ عُلُومِ الدِّينِ ج ۵ ص : ۲۶۴

یعنې مرید به دشیخ له مقام نه فوق مقام نه غواړي او دغه له
هغو لویو او ښو ادابو څخه ده . چې مرید به له ځان سره هم ددې
خبرې سوچ نه کوي چې زما مرتبه دې له شیخ څخه لوړه وي ، بلکې

دهغه له پاره به دخیر او سلامتیا دعاوې کوي چې په دې کې دمړید
دنیوي او اخروي گټه ده .

حضرت السری رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي حُسْنِ الْأَدَبِ تَرْجَمَانُ الْعَقْلِ (ترجمه

بڼه ادب دعقل ترجمان ده . ۱ احیاء علوم الدین ج ۵ ص ۲۶۶ . ۱

او ابو عبدالله ابن حنیف رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي رُويم راته وویل : اي زوی
کيه ! عمل دي دمالگې په انداز که او ادب دي دوږو په انداز که ه
اوځیني علماوو ويلي : التَّصَوُّفُ كُلُّهُ أَدَبٌ ، لِكُلِّ حَالٍ أَدَبٌ ، وَلِكُلِّ
مُقَامٍ أَدَبٌ ، فَمَنْ يَلْزِمُ الْأَدَبُ يَبْلُغُ مَبْلَغَ الرِّجَالِ وَمَنْ حَرَّمَ الْأَدَبُ فَهُوَ بَعِيدٌ
مِنْ حَيْثُ يَنْظُنُّ الْقُرْبُ وَمَرْدُودٌ مِنْ حَيْثُ يَرْجُوا الْقَبُولُ .

ترجمه : تصوف ټول ادب دی هر حال لره ادب هر مقام لره ادب
چاچې په ځان ادب لازم وگرځاو نو هغه به داو لیاوو مقام ته ورسېږي
او چاچې له ادب نه ځان محروم کړ نو هغه ځان لري کړ له هغه
حیثیته چې گمان یې دقرب کیده او مردود شول هغه حیثیته چې
امید یې دقبولي کیده . ۱ احیاء علوم الدین ج ۵ ص ۲۶۶ . ۱

اوبل ادب چې خدای پاک په قرآن کریم کې بیان کړی هغه
دحضرت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صحابه کراموته دا قول دالله تعالی
ده : لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ﴿ (سورة الحجرات)

ترجمه : تاسې درسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مخ کې په زوره زوره مه
غږېږی

او حضرت سهل رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ددی ایت په تفسیر کې داسې وایي لَّا تُخَاطَبُونَ إِلَّا مُسْتَفْهِمِينَ ، وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ بْنُ طَاهِرٍ : لَا تَبْدُؤُوهُ بِالْحِطَابِ وَلَا تُجِبُوهُ إِلَّا عَلَى حُدُودِ الْحُرْمَةِ)

حضرت ثابت بن قیس ابن شماس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ یو صحابی دی خپل طبعي اواز ډېر لوړ و ، کله یې چې دغه آیت مبارک واوریده نو په کور کې کیناست او په زوره ، زوره یې ژړل چې زما خو طبعي غږ لوړ دی ، قصدا یې ادبي نه کوم ، داسې نه چې زما ټول مخکې عملونه ضایع شوي وي . ترڅو شپو پورې یې ژړل ، تر دې پورې چې دکور دروازه یې په ځان پسې بنده کړه ، بهر نه راووت .

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پرې خبر شو بیا یې دی راوغوښت او پوښتنه یې ځینې وکړه چې داڅو ورځې ولې نه معلومېږي؟
حضرت ثابت بن قیس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وایي چې کله دا آیت نازل شوی چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مخکې به په زوره خبرې نه کوئ ، کنه ټول اعمال به مو ضائع شي . تاسوته معلوم دی چې زما غږ ډېر لوړ دی نو داسې نه چې زما دلورو خبرو له وجې نه تاسو د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته ضرر او تکلیف ورسیري او ټول عمل مې ضائع شي .

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل چې نه ، ته دهغو خلکو له جملې څخه نه یې . نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ددې ځای چې هغه خپه او نا امیده شي زیری ورکړ چې : **« ان تکون حیاتک محمودا ان تعیش حمیدا وان تموت شهیدا وتدخل الجنة »**

ترجمه : دتا زندگي به نيکه وي. صفت کړې شوې به وي. اوښه ژوند به تيروي او مرگ به دې دشهادت وي او بيا به جنت ته داخلېږي.

حضرت ثابت بن قيس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته ددې يو آيت مبارک په وجه چې ده عمل پرې وکړ، ددې ادب درعايت په خاطر خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درې بشارتونه ورکړل.

همدغه زيري او بشارتونه دده په حق خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رښتيا کړل. کله چې دحضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په زمانه کې دمسيلمة الکذاب سره جنگ شروع شو نو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ په اول سر کې شکست وخوړ؛ نو دغه ثابت بن قيس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او حضرت ابورافع رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دواړو وويل چې دنبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په زمانه کې خو موږ داسې جنگونه نه کول چې په شاه به راتلو نو دواړه دجنگ لومړۍ کرښې ته ولاړل او هلته يې مورچلې جوړې کړې او تر هغه وخته جنگيدل ترڅو چې دواړه شهيدان شول.

کله چې شهيد شو زغره يې (د بشري صفاتوپه تقاضا) يو صحابي ورنه واخيسته؛ نوله شهادت نه وروسته يو صحابي مبارک دجنگ قومندان حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته ورغی او ورته ويې ويل چې ماداسې خوب ليدلی چې حضرت ثابت بن قيس راته وايي چې زما دوه زغري فلانکي سړي واخيستلي او په فلانکي ځای کې يې دکټوي لاندې ايښي ده حضرت خالد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته ووايه چې هغه ورنه واخلي او زما ورته و ته يې وروړي.

او حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته ووايه چې دفلاني او فلاني سړي په ماباندي دومه قرضه ده هغه ورکړه. اوزما فلانکی فلانکی غلامان دي هغه دې ماله طرف نه آزاد کړه.

دې صحابي مبارک کله چې حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته خوب وويلې نوسمدستي دواړو دهغه په عملي کولو باندي پيل وکړ. حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هغه خای ته ورغی او هغه زغري يې را واخيستلې او دده ورثه و ته يې ورکړي او حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دده قرضې خلاصې کړې. او هغه غلامان يې هم آزاد کړل. دا ټول دهغه آدب نتيجه او ثمره وه چې دده له مرگ نه وروسته دده په وصيت باندي دواړو عمل وکړ.

﴿وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ...﴾ (سورة الحجرات)

ای لا تغلظوا له فی الخطاب ولا تنادوه باسمه : یا محمد ، یا أحمد ، کما بنادی بعضکم بعضاً ولكن فخموه واحترموه وقولوا له : یا نبی الله یا رسول الله . ومن هذا القبیل یكون خطاب المرید مع الشيخ ، واذا سکن الوقار القلب علم اللسان كيفية الخطاب . (احیاء علوم الدین ج ۵ ص : ۱۲۶۶)

او ابو عثمان رَحِمَهُ اللهُ وايي : چې له اکابرو سره ادب او دمشايخو په مجلسو کې ادب کول سړي ته په دنيا او اخيرت کې لوړې درجې

ورپه برخه کوي . ته نه گوري دي قول دالله تعالی ته : **وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ** ... ﴿٤٦﴾ (سورة الحجرات)

ترجمه : که چیري دوی صبر کړی وای چې رسول الله **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** وروتلې وای دابه ددوی له پاره غوره خبره وه .

په دې کې دتأدیب طریقو ورنسودل دي دمرید له پاره له خپل شیخ سره چې تلوار به نه کوي صبر به ورته کوي چې هغه دخپل خلوت له ځای څخه راووزي او تر څو دهغه معمولات زیات زیانمن نشي چې دابیا کېدای شي دمرید له پاره په نقصان تمام شي .

[احیاء علوم الدین ج ۵ ص ۲۶۷]

۳- دا چې مرید به دخپل شیخ په خدمت کې په قدر د امکان کوشش کوي د عربي مقوله ده : **(مَنْ خَدَمَ خُدَمًا) او سالک هم وایي**

هر که خدمت کرد او مخدوم شد

هر که خود را دید او محروم شد

۴- ادب داده چې مرید به دخپل شیخ په مخ کې دخان له پاره جای نماز نه اچوي، مگر دلمانځه په وخت کې، ځکه دمرید شان داده چې دی به دخپل شیخ په خدمت کې منتظر وي او په جای نماز او رولو کې اشاره ده خپل استراحت او عزت لره . او دشیخ په مخ کې به بې ځایه حرکتونه نه کوي ، بلکې په آرام به ناست وي اودشیخ مخ ته به گوري . [احیاء علوم الدین ج ۵ ص ۲۶۸]

۵- دا چي مرید به د خپل شیخ په صحبتو او مجلسو کې ډیر شرکت کوي او که لري وي نو په قدر د طاقت دې شرکت کوي، ځکه چې صوفیه کرامو د سیر او سلوک د کامیابي او ترقی بنیاد په دريو اصولو بنا کړی. ۱- اجتماع ۲- استماع ۳- اتباع.

او بل دا چې مرید به د خپل شیخ په محبت کې خان فاني کوي، ځکه (مرید) د اسم فاعل صیغه ده له باب د افعال څخه ده او د باب افعال یوه خاصه د سلب ده نو مرید به خان د شیخ په ادب او محبت کې سلب کوي.

قاضي ثناء الله پاني پتي رَحْمَةُ اللهِ د ولایت د حصول دوه عمده اسباب داسې بیانوي:

۱- کثرة ملازمة مع المحبة و الانقياد: يعنې ډیره ناسته له خپل شیخ سره خو په محبت او اخلاص او حکم منلو سره.

۲- دوام ذکر: غرض دا چې د مرید ډیره ترقی په صحبت د شیخ سره راځي او اهمیت د صحبت د قران عظیم الشان او احادیث نبویه و او د علماوو له اقوالو نه هم ثابتیږي.

نور رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د هرڅه آدب بنودلی دی که موږ د دغو آدابو رعایت وکړو بیا به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ زموږ هرڅه برابر وي.

(۴۶) مجلس

د اولیاء کرامو کرامات او واقعات

ددې له پاره چې له دین او دینداری سره دانسان شوق پیداشي باید دا ولیاوو او دخدای پاک جَلَّالَهُ د دوستانو واقعات وگوري او یا یې واوري ځکه چې ددوی په واقعاتو کې خدای پاک جَلَّالَهُ دا اثر ایښی چې دسړي ددین او دینداری لوري ته سوق کوي شوق یې پیدا کېږي او دیني احکامو ته یې لا زیاته توجه پیدا کېږي په دین کې الله تعالی څومره عزت ایښی ؟ ددغه دین په برکت سره انسان ته څومره مقامات او مرتبې ور په نصیب کېږي ؟

حضرت سفینه رضی الله عنه ته زمري لارورښيي او دده ساتنه هم کوي

که څوک دخدای جَلَّالَهُ او خواره پیغمبر حضرت محمد صلى الله عليه وسلم لاره غوره کړي نو دانبیاء کرامو عليهم السلام څخه را وروسته دصحابه کرامو رضي الله عنهم زندگي مطالعه کړئ ا داسې صحابه کرام رضي الله عنهم هم تیر شوي دي لکه حضرت سفینه رضي الله عنه چې زمري یې ساتنه کوله.

دنبی کریم صلی الله علیه و سلم له غلام حضرت سفینه رضی الله عنه نه روایت دی وایي: زه په کیشتی کې سپور شوم هغه ماته شوه، نو په یوه ټوټه (دلرگي په تخته) باندې سپور شوم نو د دیارب غاړې ته دهغې تختې په ذریعه ورسیدم، یو زمری راسره مخامخ شو ورته ومې ویل: ای ابوالحارث! زه سفینه در رسول الله صلی الله علیه و سلم غلام یم نو سربې راته تبت کې او په څنگ راسره روان شو زما دفاع یې له حیواناتو کوله تردې چې عامې لارې ته یې سیخ کړم، نو له هغه نه وروسته یې (همهم) یعنی زگروی کاوه دامې ورنه وفهموله چې خدای پامانې رانه اخلي - اجماع کرامات الاولیاء / ج ۱ ص ۱۱۶

دا زمری او وحشي چې دانسان دښمن دی، کله یې چې دا نومونه واوریدل چې زه در رسول الله صلی الله علیه و سلم غلام یم او زما نه ملگري ورک شوي دي؛ نو لکه دانسان هغه خپل کورنی سپی، راغی او په پښوکې یې ورته رغړي دعا جزی، انس او الفت سلسله (لړۍ) یې شروع کړه او بیا یې په څنگ کې منډې کړې چې په کوم طرف باندې مجاهدین تللي وو، دازمری ورسره روان شو او ده ته یې رهنمایي او لار ښوونه کوله او یو طرف بل طرف ته گوري چې در رسول الله صلی الله علیه و سلم غلام ده څوک ضرر ورته ونه رسوي - ترهغه دا زمری نوکړې ورسره کوله ترڅو یې چې حضرت سفینه رضی الله عنه خپلو ملگرو ته ورساوه

ددغه دین په وجه رب تعالی انسان ته حیوانات تابع کړي

امام قشیری رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي چې یوسړي قصه راته کوله ویل یې یوخل حضرت ابراهیم ابن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ د یوباغ ساتنه (پیره) کوله زه ورغلم چې گورم دی ویده دی او مار دترگس بڼکه را اخیستی او په ده باندې (باد پکې) وهي. (جامع کرامات الاولیاء، ج ۱، ص ۱۲۱۳)

گورئ مار دانسان دښمن دی، هلاک کونکی دی؛ خو هغه رب تعالی ده ته دده دتابعوالي په وجه تابع کړی او خدمت یې کوي داسې ډېرې نمونې موجودې دي چې ددین په واسطه او برکت باندې رب تعالی انسان ته دومره عزت ورکړی چې حیوانات خو څه کوي چې نباتات یې هم تابع کړي دي تیره، ونه، زمکه داشیان شعور هم نه لري خودازمکه بیا هم دالله تعالی دوستان پیژني، دغه غرونه دالله تعالی دوستان پیژني، ددغه دین په برکت دغه زمکه او اسمانونه دغه عزتمند انسان پیژني.

د حضرت سعد بن معاذ رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُ په وفات عرش ولړزېده

﴿ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ:

«اهْتَزَّ الْعَرْشُ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ» ، (صحيح البخاري ج ۱ / ۵۲۶ / باب

مناقب سعد رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُ رقم الحديث: ۲۸۰۴)

ژباړه: له حضرت جابر رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُ نه روایت دی وايي له رسول الله

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې اوریدلي ویل یې چې دسعد ابن معاذ رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُ

په مرگ باندې عرش عظیم په حرکت شو. ولې په حرکت شو؟

یاداچې هغه دده روح چې عرش عظیم طرف ته ختل ددهغې له وجې

هغه ولړزېده ياداچې دده نیک اعمال اسمان طرف ته پورته کېدل
هغه بندشول نو عرش عظیم په حرکت باندې راغی. ياداچې له
ډېرې خوشحالي نه عرش عظیم په حرکت راغی چې ماته دالله
تعالی دیو دوست روح را روان ده. عرش چې تر (۷) اوو اسمانو
اوزمکو لوی دی؛ خو هغه لوی عرش عظیم چې دخدای پاک
عَلَّمَلَهُ دخصوصي تجلیاتو مظهر دی، دجنت چت دی، هغه د
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دیو صحابي اودوست په وفات دومره زیات
خوشحالیږي چې په حرکت راځي. دا ټول ددغه دین په برکت سره.
چې الله تعالی دغه انسان دومره عزتمند ورباندې گرځولی.

غره ته د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خطاب او دهغه له خوا ځواب

﴿ عَنْ قَتَادَةَ، أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَعِدَ
أَحْداً وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: «أُثِبْتُ أَحْداً فَاثْمًا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ» ﴾

۱ جامع المعجزات ص ۲۲۴ / سنن الترمذي ج ۲ ص ۲۱۱ / ابواب

المناقب، مناقب عثمان بن عفان / رقم الحديث: (۳۶۹۷) / (۳۸۱۷)

ژباړه: له حضرت قتاده رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي چې
حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دوی ته بیان کړی چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
او ورسره درې یاران (ابوبکر صدیق، عمر فاروق او عثمان ذی
النورین رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ) موجود وو دا ځد غره ته وختل هغه له خوشالي

په حرکت راغی رسول الله ﷺ ورته وویل: قرار شه! په تا باندي نبي، صديق او شهيدان ولاړ دي.

﴿ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَانَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عَلَى نَبِيرِ مَكَّةَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَنَا فَتَحَرَّكَ الْجَبَلُ حَتَّى تَسَاقَطَتْ حِجَارَتُهُ بِالْحَضِيضِ قَالَ: فَرَكَضَهُ بِرِجْلِهِ وَقَالَ: «اسْكُنْ نَبِيرُ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ» الْحَدِيثُ ﴾

۱ جامع المعجزات ص ۳۲۴ / سنن الترمذي / ج ۲ / ص ۲۱۱ / ابواب المناقب، مناقب عثمان بن عفان / رقم الحديث (۳۷۰۲) / (۳۸۱۷)

له حضرت عثمان بن عفان رضي الله عنه نه روايت دی وايي: يوځل نبي کریم صلى الله عليه وسلم له خپلو دريو يارانو حضرت ابوبکر صديق، حضرت عمر فاروق او حضرت عثمان غني رضي الله عنهم سره يوځای په مکه مکرمه کې په (شير غره)، ودریدل؛ نو هغه غره له ډبرې خوشالي نه په حرکت راغی تر دې چې تيرې يې د غره بيخ ته را ورغړيدې، رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل چې ای شيره! ودريره! په تاباندي يونبي اوبل صديق او دوه شهيدان ولاړ دي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم لا له مخکې د حضرت عمر فاروق رضي الله عنه او حضرت عثمان غني رضي الله عنه د شهادت پيشنگويي کوي. ځکه چې په جزئي مغيباتو باندي انبياء کرام او اولياء کرامو ته الله تعالی علم ورکوي.

نو غره د خدای پاک جل جلاله دوست پيژني.

ددغې وجې نه کله چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مکه معظمه کې دکفارو دظلم او وحشت له کبله هجرت ته مجبور شو. په کومه شپه چې ده شبیر غره ته فناه وروړه، نو (شبیر) ورته گویانه شو چې ای رسول الله! زمانه کوز شه! داسې نه چې کفار راشي او بیا زما په لمن کې تاته تکلیف درکړي. نوزه به بیا دقیامت په ورځ رب تعالی ته څه ځواب ورکوم؟ بل مخامخ غر (حراء) آواز ورته کوي ﴿إِلَىٰ يَارَسُولَ اللَّهِ!﴾ ماته راشه ای دخدای رسول! هغه غر بیا

فنا وړکوي [جامع المعجزات ص ۲۲۴]

په هغه غار کې چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ناست دي یوه کوتره راځي دغار په خوله کې هڅې اچوي اوتارکښ راځي سمدستي دغار په خوله کې ځاله جوړوي چې کفار ده ته تکلیف ورنکړي ترڅو دامعلومه نه شي چې دلته څوک ننوتلي. گوره تارکښ څومره باریک وجود یې دی خو سره له هغه هم خداوند متعال دومره احساس وړ په برخه کړی و چې هغه هم د ده دوست پیژني. بل طرف ته کوتره مرغه دی خو د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خدمت کوي. [جامع المعجزات ص: ۲۲۶]

مور انسانان هم یو دامتیت دعوه هم لرو بیا مو داسې حال دی چې ډیری خلکو ته دده دنسب شجره مبارکه هم نده معلومه او بل لوري ته که دقومیت مسئله را وړندي شي بیا فلانکی خپل او سرخپل دغو ټول راته معلوم وي.

نوانسان ددین دتابعیت په برکت خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ تَه نَبْرَدِي
 کبیري او عزتمند کبیري او همداشان غر، ونه، سمه او هواره یې ټول
 پیژني دهمدې دین په برکت دښمن ورته مسخر کوي، حیوانات،
 درندگان او ماران د انسان دښمنان دي خو الله تعالی یې ورته تابع
 کړي او دادبیعت مقصود نه دی چې زه ښه عمل وکړم چې زمری
 ، مار یا نور شیان راته تابع شي بلکې د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ رِضَا
 مقصود دی، که چا د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د رِضَا له پاره کار کاوه
 نوبیا هغه دده معاملې ورسمه وي، بیا یې الله تعالی عزتمند
 گرځوي، بیا یې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ حفاظت په نصیب کوي

او که چا د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ رِضَا مطلوب او مقصود نه وه
 نوبیا په عین لمانځه به ولاړوي عذاب به ورباندې راځي په عین
 زکات، په وپشلو به بوخت وي عذاب به پرې راشي بلکې د علم په
 سلسله کې به لگیا وي او په عذاب او تکلیف به وي

دین ډېر عزتمند دی خودواړه شقوق غواړي چې هم به د خدای
 پاک جَلَّ جَلَّالَهُ او رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او امر و ته متوجې وي او هم
 به له گناهونو څخه دځان د ساتلو کوشش کوي. داڅومره خلک چې
 د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د دوستي مقام ته رسیدلي دي هغه ددغه دین
 په برکت دده دوستان شوي دي اورب تعالی لوړ مقامونه هم ورپه
 نصیب کړي دي

دبزرگانوپه خیلومریدانو نظروی

حضرت مجدد صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ اوداسه لگیا دی خادم اوبه وراچوی چي ده مبارک کوزي ته لاس کرل نو له لاس وروړلو سره یې الله اکبر نعرې کرې او کوزه یې وشړله دی حیران شو چي داخه وشول نوهغه خادم ورنه پوښتنه کوي چي داخه او ولې دې کوزه وشړله؟ حضرت مجدد صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ وَرْتَهُ وویل چي په فلانکی دښته کې زما یو مرید را روان دی اوزمري ورته مخته شو اوده زما باطن ته التجا وکړه زه یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته واسطه وگرخولم؛ نو ما هغه زمري وويشت. دا خادم یې وایي چي زه لیر شکم شوم. ډېروخت وروسته سړی راغي چي دهمغې کوزي توتې ووسره وې او ما پوښتنه ورنه وکړه چي داخه دی؟ ده راته وویل چي زه په فلانکی دښته کې را روان وم چي زمري راته مخته شو زما دخلاصون بله لار نه وه؛ نو ما سوال وکړ چي ای خدایه! دحضرت مجدد صاحب په واسطه ما له دغه مصیبت نه خلاص کړې نوغیبی داسې کوزه راغله زمري ورباندې ولگید، کوزه ورباندې ماته شوه اوزمري وتښتیده اوزه له هغه مصیبت نه خلاص شوم.

نوخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ انسان ددین په برکت، ددین په واسطه بیا دومره عزتمند کوي چي بیا یې تر ډېره ډېره پورې باطني تصرفات جاری وي.

له مرگه وروسته داوولیا کرامور و حانیت حاضریدل

د حضرت مجدد صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ لِيَكِي چي کله حضرت مجدد صاحب وفات شو دهغه نه وروسته مور دما زد یگر په جمعه ودریدلو نودی مبارک هم راغی اوله مور سره په جمعه ودریده زه حیران شوم چي نن مو خنځ کړ جنازه مو پرې وکړه اودلته بیا له مور سره په لمانځه ولاړ دی اوله خان سره دا وایم چي داهسې یو تصور او خیال دی، ته به خطا وي، خو چي هرڅومره خیر شوم په رښتیا هم دی مبارک و اوتراخیره پورې په لمانځه کې راسره شریک و.

په مسلم شریف کې دمعراج په واقعه کې چي حضرت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وايي چي ما انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ په قبرو کې لیدل چي په لمونځو باندې لگیا او مشغول و.

نو د تصوف په وسیله سړی حقیقي ژوندون ته رسیږي ددې له پاره چي حقیقي ژوندون شته په صوري مرگ سره هغه نه زائله کیږي. د حدیثو په رڼا کې مسلم شریف کې د معراج په واقعه کې حدیث ده له هغه څخه همداسې معلومیږي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ رَأَيْتُنِي فِي الْحَجْرِ وَ قُرَيْشٍ تَسْأَلُنِي عَنْ مَسْرَائِي فَسَأَلْتُنِي عَنْ أَشْيَاءٍ مِنْ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ لَمْ أَتِبْهَا فَكُرِبْتُ كُرْبَةً مَا كُرِبْتُ مِنْهُ قَطُّ قَالَ فَرَفَعَهُ اللَّهُ لِي أَنْظُرَ إِلَيْهِ مَا يَسْأَلُونِي

عَنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْبَأْتُهُمْ بِهِ وَقَدْ رَأَيْتَنِي فِي جَمَاعَةٍ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِذَا مُوسَى قَائِمٌ يُصَلِّي فَإِذَا رَجُلٌ ضَرَبَ جَعْدُ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنْوَةَ وَإِذَا عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَائِمٌ يُصَلِّي أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبْهًا عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ الثَّقَفِيِّ وَإِذَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَائِمٌ يُصَلِّي أَشْبَهُ النَّاسِ بِهِ صَاحِبِكُمْ بَعْنِي نَفْسُهُ فَخَانَتْ الصَّلَاةُ فَأَمَّتُهُمْ فَلَمَّا فَرَعْتُ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ قَائِلٌ يَا مُحَمَّدُ هَذَا مَالِكُ صَاحِبُ النَّارِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَالْتَفَتُ إِلَيْهِ فَبَدَأَنِي بِالسَّلَامِ ﴿صحيح المسلم ج ۱ ص ۱۱۱﴾

ددغه حدیث شریف چي کومه برخه دتصوف له غايي او غرض سره ترلي هغه په داسي طريقه چي نبي کریم عَلَيْهِ السَّلَامُ وايي هلته مي خان وليد د انبياوو په جماعت او ټولي کي، هلته مي په بيت المقدس کي موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ وليد چي په لمانځه ولاړ و، دشنونه دقوم چي کوم انسانان دي له هغوی سره په وجود کي مشابه و؛ وجود يي درميانه و نه ډير ډنگر و نه ډير مزی. وېنستان يي نه ډير گورگوتي او نه کامل بنوی و. همدا راز مي عیسی عَلَيْهِ السَّلَامُ وليد چي په لمانځه ولاړ و، چي دعروه ابن مسعود ثقفي په شان وجود يي و. او ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَامُ مي وليد چي په لمانځه ولاړ و چي په رنگ کي زه له هغه سره مشابه يم. کله چي دجمعي وخت راغي زه انتظار وم چي څوک به جمعه را کوي، نو جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَامُ زه له لاس څخه ونيوم مخته يي کریم امامت مي وکړ.

خو دلته اعتراض کيږي چي هغه انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ خو له ده څخه خوزه کاله مخکي وفات شوي دي ؟ له دېنه دا ځواب کيږي چي

دوی ته دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په دین باندې حقیقی ژوندون په نصیب کړی، هغه پدغه مرگ باندې نه مری، پس دمرگ نه هم دوی دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ عبادت کوي.

ددغه دین په سبب خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دغه انسانان دومره عزتمند کوي چې له مرگ نه وروسته هم ژوند ورپه برخه کوي.

قرانکریم هم همدغه خبره کوي: ﴿ وَلَا تُحْسِبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ

اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴾ یعنی تاسو هغو خلکو ته چې

دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په لار کې شهیدان شوي دي، مړه مه وایي بلکې دوی ژوندي دي، دوی ته خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ رزق ورکوي.

په دنیا کې مور جنازې ورباندې کوو، مړه ورته وایو، مال یې ورته تقسیم کوي، بنځه یې بل څوک په نکاح کوي خو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ورته ژوندي ویلې اورزق ورکوي.

بل طرف ته ژوندي کافر، په غوږ وروغ، په سترگ وروغ او ژبه یې روغ، خو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دغه کافر ته مړ، کون، روند او گونگ ویلی اوس ظاهري ژوندي دی خو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ورته مړی

ویلې ﴿ مَخْرُجُ الْحَيِّ مِنَ الْمَمِيتِ وَمَخْرُجُ الْمَمِيتِ مِنَ الْحَيِّ ﴾ له مسلمان څخه کافر پیدا کړي، مسلمان ژوندي دی، نوله ژوندي نه مړ پیدا شو، سره له دې چې بڼه خوراک، چنباک کوي خو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ورته مړ وایي.

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په کفارو پورې هم زړه خوري او نصیحت ورته کوي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته وايې چې آیا ته مریو ته خبرې وراوروې؟

گورئ ژوندي کافرانو ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مړه وايې ځکه چې اصلي او حقيقي ژوندون په اسلامي دين باندې راځي، حقيقي سرگې، غوږونه او ژبه د اسلامي دين دعلمي کولو په ذریعه خلاصېږي.

نوکه سړی په دینداري لگیاوي د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په نزد ژوندی دی، له مرگ نه وروسته هم رزق ورکوي، تلاوت کوي او داسې نور نیک، نیک کارونه ترسره کوي.

﴿ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: ضَرَبَ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَبَاءَهُ عَلَى قَبْرِ وَهُوَ لَا يَحْسِبُ أَنَّهُ قَبْرٌ، فَإِذَا فِيهِ إِنْسَانٌ يَقْرَأُ سُورَةَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ حَتَّى خَتَمَهَا، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي ضَرَبْتُ جَبَانِي عَلَى قَبْرِ وَأَنَا لَا أَحْسِبُ أَنَّهُ قَبْرٌ، فَإِذَا فِيهِ إِنْسَانٌ يَقْرَأُ سُورَةَ تَبَارَكَ الْمَلِكِ حَتَّى خَتَمَهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿ هِيَ الْمَانِعَةُ، هِيَ الْمُنْجِيَةُ، تُنْجِيهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ﴾

جامع الترمذی ۱ ج ۲ فضائل القرآن فی سورة الملك ۱

ژباړه: له حضرت عبد الله ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څخه روايت دی چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ څخه ځينو ملگرو په يوه قبر باندې خيمه ودروله او دی ورباندې خبر نه وو چې دلته

قبر دی، نوله زمکې څخه یې د سورة الملک (تبارک الذی) د تلاوت آواز واورېد، نو دغه صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راغی او ورته یې وویل چې: ما په قبر باندي په ناخبري کې خیمه درولې وه، نو د یوه انسان آواز مې واورېده چې: (سورة الملک) تلاوت یې کاوه، تردې پورې چې سورت یې ختم کې نو حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمایل چې: دا سورت مانعه ده، دا سورت مُنجیه ده، مسلمان ته الله تعالی ددغه نومړي سورت په ذریعه د قبر له عذاب څخه نجات ورکوي.

اوس نو هغه یو صحابي د زمکې دننه او د ابل یې دباندې تلاوت اوري.

نو غرض دادی چې نن سبا ډېر مشکل داځای دی چې د دین سره تعلق نشته، هغه حقیقي ژوندون او هغه حقیقي سترگې نشته چې په هغه سره دین لیدل کېږي.

داولیاوو په مجلس یو انسان له ازلي بدبختي څخه

خلاصیدلی شي

حضرت سلطان محمود غزنوی صاحب د حضرت بازید بسطامي رَحِمَهُ اللهُ په هکله له حضرت ابو الحسن خرقاني رَحِمَهُ اللهُ نه پوښتنه کوي چې دده څه واقعات راته بیان کړه. هغه ورته وایي چې حضرت بازید بسطامي رَحِمَهُ اللهُ هغه څوک دی چا چې هغه لیدلی وي نو هغه به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له ازلي بدبختي نه وساتي.

هغه ورته وايي چي داڻه وايي؟ تر پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه هم دي پورته دي؟ سره له دي نه چي پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كافرانو ليدلي و خو ايمان يي نه و پري راوري. دازلي بدبختي څخه، نه و خلاص شوي. او حضرت بازيد بسطامي رَحْمَةُ اللهِ خُو يُو ولي دي اودهغه په ليدلو دي دازلي بدبختي نه څرنگه خلاصبري.

حضرت ابو الحسن خرقاني رَحْمَةُ اللهِ وَرته وايي چي (حد خود شناس) پام كوه زيات مه غوربره. كفارو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حقيقي سترگو نه و ليدلي بلكي هغه ته يي ديو يتيم په سترگو كتل، هغوي ديو عرب په نظر ورته كتل، هغوي دپيغمبري په صفت نه و ليدلي، چا چي پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دپيغمبري په صفت وليد هغودده دانوارو خوبايي وليده، بيا يي خان مال، اولاد، مور اوپلار ټول ورباندي قربان كړل ځكه چي هغودحق سترگي ورباندي خلاصې شوې، دده خبري يي دحق په غوربو اوريدلي؛ نو خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ هغه خلك پدغه دين عاشقان كړه، هغه خلك بيا د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چوكيداران و. بيا دده په مخ كې خان ډال اوسپر جوړوي ځكه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يي د رسول په صفت باندي ليدلي او پېژندلي و.

نوځكه ورته وايي چي حضرت بازيد بسطامي رَحْمَةُ اللهِ هَم چي څوك په حقيقي سترگو وويني؛ نو خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ هغه سړي دازلي بدبختي څخه ساتي. [تذكرة الاولياء، فارسي چاپ ايران ص ۱۵۱۴] نوچي څوك دالله تعالى تابع شي اودالله تعالى دوست شي بيا خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ ددغه دين په برکت داسې مقام ورنصيب كوي

چې یوازي په لیدلو سره یې یو انسان له ازلي بدبختي څخه ژغورل کيږي

همدارنگه حضرت نجم الدين کبرا رَحْمَةُ اللَّهِ چې مخکې په لومړي توک انوارالمجالس ص ۱۲۲ کې یې هم مکمله واقعه تیره شوې، دومره لوی مقام خدای پاک ورکړی و چې د جذب په حال کې یوه ورځ را ووت او په سپې یې سترگې ولگېدلې نو بیا به له هغه سپې څخه نور سپې راتاو او ذکر به یې کاو.

په قرانکریم کې مور او تاسې د اصحاب کهفو واقعه اوریدلې چې کله یو څو ځوانانو د ظالم بادشاه له امله هجرت ته مجبور شول نو په لار کې یوشپون، چې سپی هم ورسره و، ملگری شو، دوی کوشش کولو چې سپی وشړي، ځکه داسې نه چې دده د غپیدلو په ذریعې سره خلک راباندې خبر شي، بیا به راپسې راشي او مور ته به زیان ورسوي؛ خو هغه سپی چې هر څومره شړي او رتي هغه نه ځي اخیر سپی ورته گویا شو چې تاسې د کوم الله په دین هجرت کوی زه هم دهغه الله تعالی د دین په خاطر له تاسې سره ځم بیا په قرانکریم د اقیصه راځي چې دغه اصحاب کهف په یو غار کې (۲۰۹) کاله پراته و چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې د ژوندیو په شان یو طرف اوبل طرف ته اړوي دا ددوی کرامت و او دغه کرامت خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ددوی سپې ته هم ددوی په ذریعه ور په نصیب کړی و

نوڅوک چې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ددین تابع شي اودهغه ددین دحکمونو سره سم روان شي بیا هغه ته دومره لوړ مقام ور په نصیب کېږي چې دده په ملگرتیا سره سپی هم عزت پیدا کوي.

نو مطلب داچې ټول عزت په دین کې دی، حقیقي ژوند په دین کې دی. دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ رضا په دین کې دی. دنبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رضا په دین کې دی. داخرت کامیابي په دین کې دی. دا دین به ټول سړی په خان عملي کوي، کوشش به کوي تر څو خپل خان، لباس بلکې هرڅه به په دین برابر وي.

یوځل صحابه کرامو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته وویل چې موږ کله به دښتو کې روان یو، هلته نوره ابادي نه وي یواځې داهل کتابو کورونه وي نور لوبښې نه پیدا کېږي یواځې ددوی لوبښي وي؛ آیا ددوی په لوبښو کې موږ ته خوراک کول روا دي؟

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په ځواب کې ورته وویل: اول به دنورو لوبښو کوشش کوئ که پیدا شو خو ښه ترښه، که نه شو پیدانویا به دهغودمنځلو ښه کوشش کوئ بیا به خوراک پکې کوئ. نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دومره احتیاط کوي چې ددوی په لوبښو کې خوراک په وخت دنیستي دنورو لوبښو کې دجواز امر نه ورکوي. نودهغه مبارک اخلاق، خوی، عادت اودهغه لباس به په خانو کې راولو بیا به صحیح او کامل مسلمانان جوړیږو.

د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وخت کې دوه ډلې: مشرکین او اهل کتاب موجود وو. داهل کتابو عادت داو چې دپښتان یې

یو طرف ته اوبل طرف ته نه اچول بلکې په مخ به یې راپراته و. دل
 زموږ په علاقو کې دپته څنې وایې او مشرکینو به په منع بیلول
 رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پدغو دواړو ډلو کې چې دواړه کفار و
 اویوې ډلې څه ناڅه داسماني دین دعوه لرله دهغه مشرکینو څخه
 یې ځان یوې خواته کړ چې اهل کتاب بیا هم داسماني دین پیروي
 کوي نوله دوی سره مشابهت یوڅه ښه دی نو ویښته به یې
 همدغسې پریښودل اونه به یې اړول ددې له پاره چې له مشرکینو
 څخه مخالفت راشي.

اوبل طرف ته پکې حکمت داو چې اهل کتاب گوندې زما په
 مجلس کې، زما ددین طرف ته یې رغبت پیدا شي او اسلام راوړي
 :نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته وحې وکړه چې دا بدبختان ایسان نه
 راوړي او مامورشو چې ددوی نه مخالفت وکړه، بیا نبی کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د سرمبارک وینستان و اړول او په ویښتو کې یې لیکه
 تیره کړه او دڅنو شکل یې ورته جوړ کړ، چې گمنځول، غوړول
 او مینځل به یې هم اویوې اوبلې خواته به یې هم اړول.
 نور رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وینستانو کې هم له کفارو څخه ځان
 ساته. په لباس کې یې هم د کفارو څخه ځان ساته. په موزو کې یې
 هم له کفارو څخه ځان ساته. څومره چې سړی له یې دینه خلکو
 څخه لرې کېږي او دینداره خلکو ته نږدې کېږي نو دومره زیات یې
 خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ عزت من کوي.

الله تعالی موږ ته په قران کریم کې سمه او ښه طریقه په
 سورت فاتحه کې راښودلې: ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ خدایه ماته

سمه اونیغه لار راوینبیه . سمه لار کومه ده ؟ سمه لار داده چي (*صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ*) دهغو خلکو لار چي تا خصوصي انعام ورباندي کري، چي صديقين، شهداء، صالحين او اولياء کرام دي (*غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ*) دهغو خلکو لار مه رابنيه چي تا په هغو غضب اولعنتونه کري دي . اگر که دشان نزول په اعتبار خوديهودو اونصاراوو په حق کي نازل دی خومفسرين ليکي چي دلته به نيت دتولو گمراهو دلو کوي

نو خدای پاک *جَلَّ جَلَالُهُ* مور ته دانبودنه کري چي هره ورځ به ماته داسوال کوي چي دنیکو خلکو لار وغواري او ديدو خلکو له لارو نه فنا وغواري ځکه چي عزت په دين کي دی او په دين باندي خلک په عزت کي کېږي او خدای پاک هم راته وايي چي ددهغو عزتمنو خلکو په لار روان شي او خدای پاک *جَلَّ جَلَالُهُ* داهم راته بودلي چي بي عزتي په بي ديني کي ده اوله بي دينه خلکو او بي لارو خلکو څخه ځانونه وساتي ځکه چي دخدای پاک *جَلَّ جَلَالُهُ* غضبونه ورباندي شوي دي . نو بايد چي مور پدغو خبرو باندي عمل وکړو ځکه اصلاح په عمل سره راځي په تشو اوريدلو سره اصلاح نه راځي . *وَأَخِرُ دَعْوَانَا ان الحمد لله رب العلمين*

(۴۷) مجلس

د نیکو خلکو سره دتعلق گټې

حضرت موسیٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ، چې یو جلیل القدر پیغمبر دی، د تورات په شان لوی اسماني کتاب رب تعالیٰ ده ته ورکړی لکن کله چې ده په یو مجلس کې په ډېره بڼه طریقه سره وعظ او نصیحت وکړ؛ نو چا پوښتنه ورنه وکړه چې له تانه د زمکې په مخ بل لوی عالم شته؟ ده ورته وویل چې نه! ځکه دوخت پیغمبر تر ټولو خلکو لوی عالم وي. خودده دا خبره خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته خوښه نه شوه، سمدستي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وحې ورته وکړه چې تر تانه یو بل لوی عالم زما بنده شته په مجمع البحرین کې حضرت خضر عَلَيْهِ السَّلَامُ یې ورته وښود نو له موسیٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ سره سمدستي دهغه د ملاقات شوق پیدا شو پیغمبر و: خو چې کله یې دا خبره واوریدله چې یو بل لوی عالم شته چې هغه په ډېرو شیانو علم لري چې ته په هغو علم نه لري

نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته یې سوال وکړ چې ای خدایه! زه به هغه چیرته او څنگه پیدا کړم؟ خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ ورته وایې چې یو ماهی درسره واخله. چیرته چې هغه ماهی درنه ورک شو، دغه انسان به هلته پیدا کړې، په بعض روایاتو کې راځي کباب شوی ماهی چې نیم یې خوړلی هم و، واخیست کله چې د مجمع البحرین

«دوی دریا بو نودیو خای کیدو خای (خواته دیوی لوی بی تیر بی
 خواته ورسیدل هلته دهغی په خنگ کبی یوه چینه وه ، دهغی په
 اوبو کبی دا اثر و چې کوم مره شی ته به ورگدی شوی هغه مری به
 پرې ژوندی کېده : نوهلته دوی داستراحت له پاره دمه وکړه
 نودهغو اوبو خاڅکي دهغه ماهی سره ولگیدل نوهغه ماهی
 خدای پاک راژوندی کړ او په یو عجیب انداز بی اوبوته ورتوب کړ
 او اوبه دسورنگ په شکل ودریدې او ماهی پکې ننوت .

قیصه ډېره اوږده ده له دېنه زما مطلب دادی چې موسی علیه
 السلام پیغمبر و : خو چې دایې واوریدل چې داسې یو بزرگ بنده
 شته چې هغه داسې علم لري چې ماته نشته سمدستی بی خدای
 جَلَّالُهُ ته سوال وکړ چې زه به څنگه له هغه سره ملاقات کوم ؟
 همدارنگه صحابه کرامو او اولیاء الله بلکې علماء کرامو به
 دیوه حدیث مبارک دزده کړې لپاره یوه میاشت مزلونه کول . په
 مدینه منوره کې به بی چې واوریدل چې په شام کې یوه صحابی
 فلانکی حدیث نقل کړی نو شام شریف ته به بی یواځې دهغه
 یو حدیث لپاره سفرونه کول . نودهغو خلکو سره دعلم شوق وځکه
 خدای پاک جَلَّالُهُ کمال ته ورسول .

همدارنگه پخوانیو علماء کرامو به چې کله دینداره خلک
 پیدا کړل او یا به دیوشه عالم او بزرگ نوم واوریده نودهغه دلیدلو
 او ملاقات له پاره به دهغه خای ته ورتلل ترڅو فیض او گټه ترینه
 ترلاسه کړي .

حضرت ذی نون مصري رحمۃ اللہ علیہ، چې ډېر لوی شخصیت تیر شوی، وایې چې کله زه د حج په سفر لارم هلته دیوه یمني بزرگ نه خبر شوم چې ډېر بهترین شخصیت دی، خدای پاک پیژندونکی انسان دی؛ نو چې د حج له ارکانو خلاص شو، زړه مې وغوښتل چې دهغه یمني بزرگ ملاقات ته ورشم، ددې لپاره چې زه دهغه نه څه نصیحتونه زده کړم، هغه معرفت او عشق چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دته ورکړی او یا هغه محبت چې له ده سره دی، زه هم څه فایده او فیض ورنه واخلم.

نوله ماسره ددې نیک بنده دلیدلوله پاره نور خلک هم ملگري شول، په دې ملگرو کې یوځوان داسې هم و چې دده رنگ به همیشه زېراو مصیبتونه اودردونه دده په سترگو کې ښکاریدل او همیشه به یې په منځ دژړا له وجې اوبنکې روانې وي. په لاره به مور دته زاری وکړې چې ولې دومره بوج په خپل ځان راولې؟ ده به هیڅ نه ویل. کله چې یمن ته ورسیدو دهغه نیک اوبزرگ سړي ځای موییدا کړ دروازه مو وروټکوله. هغه بزرگ او عالم له کوره راووت. کله چې دی مور ولید دده له منځ نه د خوف او ویرې علامې ښکاریدلې. دهغه له هیبت نه داسې معلومیده لکه چې اوس له قبر څخه راپورته شوی وي. اول یې له دغه ځوان اوبیا یې له نورو خلکو سره سترې مشي وکړه. کله چې په مجلس کې کیناستلو نودغه ځوان په خبرو شروع ورسره وکړه ځکه دی هم یوعارف اونیکی بنده و او بل اهل الله چې سره یوځای شي نو په باطن کې سره پیژني اودوی په خپل منځ کې له یوبل نه پوښتنې شروع کړې

اودغه خوان ورته وایې چې ته خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دزرونو
دمرضونو معالج اوطیب پیداکړی یی . اولیاء خدای پاک
جَلَّ جَلَّالَهُ له طرف نه دزرونو دمرض طیبیان دي ، ددوی په واسطه
خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دخلکو زړونه اصلاح کوي ، په زړه کې چې
خراب - خراب فکرونه وي نوددغه طریقت په برکت هغه خراب
فکرونه دزړه نه لرې کوي ترڅو چې په زړه کې له الله تعالی سره
مینه ، اخلاص اومحبت پیداشي .

علماء کرام لیکي چې څوک دا اولیاء الله مجلس ته ورځي نو
په اخلاص دې ورځي ځکه چې هغه دزرونو راز دار دي . خدای
پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دانسانانو په زړونو باندې علم ورکوي اوله هرچا سره
دخپل اخلاص په اندازه معامله کوي نوچې څومره په اخلاص
ورځي دومره هغه انسان ته دهغه په مجلس ، زیارت اوملاقات کې
ډېرې فایده رسیري .

نودغه خوان ورته وویل چې ته خدای پاک دزرونو طیب
اومعالج پیداکړی یی ، زما په زړه کې یوفکر، غم اودرد ده که
چیرې ته زما دزړه دغم علاج وکړې .

هغه بزرگ ورته وایې چې وایه په زړه کې دې څه اشتباه او
شک دی نودغه خوان اولنی پوښتنه دا ورڅخه وکړه چې له خدای
پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نه ډار، ویره اوخوف له څه نه عبارت دی ؟ بزرگ ورته
وویل چې ددغه داعلامه دی چې څوک په واقع کې له خدای پاک
جَلَّ جَلَّالَهُ نه ډاریري ؛ نودبل هیچا څخه نه ډاریري ، په زړه کې یې
یواځې دده ویره وي له مخلوق څخه نه ویریري . اودابه یې یقین

وي چي هرڅه دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالَهُ په اختيار او قدرت كې دي له نور مخلوق نه به يې تعلق قطعې كېږي او په يوالله تعالى به يقين جوړېږي چې دهرڅه مالک هغه دی.

مورې چې كله كومه گناه كوو نو له بندگانو څخه ډارېږو، چې څوك ووينو دهغه له ډار نه هغه گناه نه كوو. اصل ډار او ويره له خداي پاڪ جَلَّ جَلَّالَهُ څخه په كار دي چې دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالَهُ نه سړي وډارشي بيا يوه گناه هم نشي كولاى.

دوهمه پوښتنه دا ورنه كوي چې دا يقين په څه معلومېږي چې زه له خداي پاڪ جَلَّ جَلَّالَهُ نه ډارېږم؟ بزرگ ورته وويل چې دا يقين هلته پيدا كېږي چې له گناه څخه داسې ځان وساتي لكه مريض چې دمرض په وخت كې له هغو خوراكونو څخه ځان ساتي كوم چې په ده باندې بد لگېږي.

مثلا ديو سړي زيږي دي او له غوړو شيانو څخه يې پرهيز دي؛ نو دي وايي چې كه ښه خوراكونه وكرم زما تكليف نور هم زياتېږي نو هغه ښه خوراكونه پرېږدي او په ترڅو دواوو باندې صبر وكړي؛ نو ترڅه خوراكونه خوري او ښه - ښه خوراكونه پرېږدي.

نو څوك چې دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالَهُ نه ډارېږي، ده ته دا يقين پيدا كېږي چې زه رښتيا دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالَهُ نه ډارېږم نو علامه يې دادى چې دي په دې مطمئن كېږي چې له گناهونو داسې وډارشي او ځان وساتي لكه دمرض له ډېر والي د ويري له وجې چې پرهيز كوي. نوددې خبرې په اوريدلو سره ددغه ځوان له خولې نه چيغه ووتله او بې هوشه شو.

دریمه پوښتنه دا ورځه کوي چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ محبت له څه نه عبارت دی؟ یو څوک وايي چې زه له الله تعالی سره مینه اومحبت لرم ددغه څه علامه ده؟

هغه مبارک ورته وايي چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دمحبت علامه داده چې دانسان دالله تعالی سره مینه پیدا شي نو بیا به په هرڅه کې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ تجلیات اوانوار ورته ښکارېږي یعنې چې سړی په څه شي عاشق اومیئن شي نو هغه شی همیش دده په خیال کې گرځي بل څه یې بیا په خیال کې نه راځي.

نودالله تعالی دعشق اومحبت علامه داده چې دهغه به ځان ته پام نوي، اولاد، ښځې اودنیا ته به یې پام نوي اوانوار اوتجلیات به ده باندې غالب وي همیشه به یې دالله تعالی دیدار اورضا په نظر کې وي. دالله تعالی دیدار په دنیا کې عامو انسانانو ته ناشونی دی او دپیغمبر ﷺ په دیدار کې هم اختلاف ده چې ده دمعراج په شپه دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ لیدلی اوکنه

خودامعنی چې دمحبت اوعشق دا علامه دی چې دهغو اوانوارو اوتجلیاتو مشاهده به دلته دومره ډېرېږي لکه دی چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په سترگوویني، هرڅه یې دده لپاره وي، هرکار چې کوي مقصود یې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رضا وي. من اعطی الله ومنع الله) که ورکړه کوي نوهم دالله تعالی لپاره یې کوي اوکه منع کوي هم دالله تعالی لپاره یې کوي. تردې پورې چې خوراک کوي هم نوددې لپاره یې کوي چې دخداوند متعال عبادت پرې وکړي اوکه خوب کوي هم؛ نوددې لپاره یې کوي چې بیا په وینښه دخدای پاک

جَلَّ جَلَّالَهُ عبادت په ښه طریقه سره وکړي نو داد خداوند متعال
جَلَّ جَلَّالَهُ سره د عشق او محبت علامه ده.

ددې خبرې په اوریدلو سره د دغه ځوان له خولې نه بیا داسې
چیغې ووتلې چې روح مبارک یې همدغلته قبض شوه او وفات
شو.

نوهغه بزرگ وویل چې په رښتیا دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نه
ډار او دالله تعالی سره درښتونې مینې داسې مصداق ده لکه په
دغه ځوان کې چې موجود ده.

نو غرض داده چې زموږ اوتاسې په دې قیصو بیانولو کې
مطلوب داوي چې زه رښتیا دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ډاریدونکی یم
نو علامه یې بیان شوه چې سړی به د گناهونو څخه پرهیز کوي
، سړی به دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د امر نه خلاف نه کوي او د عباداتو
بندگي چې څومره تکلیفونه وي هغه به برداشت کوي خودیوڅه
مقصد لپاره یې برداشت کوي دابه یې یقین وي چې زه پدغه گرمي
کې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ د دین په خاطر، دالله تعالی د حکم د عملي
کولو لپاره د جمعې لمانځه ته ځم نو دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په هر قدم
ده ته یوه نیکی ورکوي او یوه صغیره گناه ورته معاف کوي او یوه
درجه ورته لوړوي.

کله چې دکوم انسان سره له خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نه ویره او ډار
موجود شو نوهغه به لوړه، تنده، گرمي، ساره او سفر او داسې نور
تکلیفونه ټول برداشت کوي اوله ټولو خواهشاتو څخه به ځان ساتي

حکمه مریض هلته جو ریڙي چې ترخه دوايې و خوري اوله بنو، بنو
خورا کوڅخه پرهیز وکړي.

د انسان تقوا په زړه کې دی اود اتقوی هلته قوت پیدا کوي،
هلته عشق او محبت پیدا کېږي، انسان هلته الله جَلَّ جَلَالُهُ ته رسیږي
چې له گناهونوڅخه پرهیز وکړي. ددې باطني مرضونو علاج په
نسبت سره ظاهري مرضونو ته ډېر مشکل دی، حکمه چې که په
ظاهري مرض کې پرهیز ونه شي نو د بدن تاوان یې دی، بدن ته یې
نقصان رسیږي اود دنیا یې خرابېږي او که په باطني مرضونو کې
پرهیز ونه شي نو داخیرت تاوان یې دی. د قبر زندگی یې خرابېږي
اخیرت یې خرابېږي ابدی زندگی یې خرابېږي اود دنیا زندگی
اود دنیا نعمتونه، د دنیا خوندونه چې ډېر وي (۶۰- یا ۷۰) کاله دې
وي خو لکن په دې (۶۰) یا (۷۰) کالو باندې داخیرت ژوند برابرېږي،
دهغه نتیجه پرې مرتبه کیږي. که په دې (۶۰ یا ۷۰) کالو ژوند کې
انسان پرهیز وکړي اود الله تعالی په طاعت او بندگي کې یې
تکلیفونه برداشت کړل، ترخې ورځې، ساره او گرمي یې برداشت
کړل نو په دې (۶۰ یا ۷۰) کلونو باندې هغه ابدی ژوند برابرېږي داسې
حقیقي ژوند ورته برابرېږي چې بیا به هیڅ مرض نه ورته
پیدا کېږي. څوک چې جنت ته داخل شي نو هغلته بیا اعلانونه
کېږي چې دا داسې ځای دی چې نه بیا څوک په کې مرضېږي، نه
هلته څوک بیا ورپیږي، نه بیا هلته څوک مسکین کېږي یعنې هیڅ
نسمه تکلیفونه نشته، داسې ژوندون بیا برابرېږي چې څومره ښه
پرهیز شوی وي د څومره ښه قوت اوصحت برابرېږي. او که

خدانخواستہ خومره بدپرهیزی شوی وی همدومره بیا انسان
هلاکبری

مور اوتاسی باید خیل وجود ته متوجی شواوکه یوه شیشه
خان ته ونیسونو مخ کی معلومبری، تورداغ پکی معلومبری
؛ نوچی تورداغ و وینو نودهغه دلری کولو کوشش کوو، هغه خیری
لری کوو، نوداسی دباطن په لحاظ هم باید خیل خان ته وگورو چی
دخدای پاک جَلَّالَهُ نه دویری نسی راپکی شته ؟ دحللو
اوحرامو فرق مو کری؟ دروا اونا روا فرق مو کری اوکنه ؟ له
گناهونو خخه موخان ساتلی اوکنه ؟ دخدای پاک جَلَّالَهُ ددین
عملی کولو په سر مو تکلیفونه برداشت کری اوکنه ؟ له خدای
پاک جَلَّالَهُ سره خودمحبیت دعوه کوو داسوج وکرو چی
دخداوند متعال دمحبیت خومره نسی په ماکی موجودی دی ؟ اوپه
دی محبت کی رنستونی یو؟ حقیقی محبت خو داده چی دمعشوقی
پرته به نورتول شیان له ذهن خخه باسی، هرڅه به دخدای پاک
جَلَّالَهُ درضا لپاره وی؛ نوکله چی څوک دی ته متوجی شی بیا
دانسان داصلاح طرف قوی کیږی اواصلاح منخته راځی

نن سبا بنیادی اوغټ تاوان دادی چی څوک له نیکو، علماء،
گرامو او هغه خلکو سره چی هغه ددین ماهرین دی، دزړه معالجین
دی، تعلق نه ساتی، ناسته، ولاړه، احترام، آدب داهیڅ نشته اوکه
بیا څوک تعلق ورسره ساتی اوله هغونه څه واورې په هغو عمل
نشته ځکه خو ورځ په ورځ له مشکلاتو سره مور مخ کیږو، کنه په
هره زمانه کی چی څوک له خپل شان سره تقوی وکړی نوخدای

پاک جَلَّالَهُ بی بی له هغهونه نیک خلک جوږوي نوکه مور له علماء کرامو سره په ادب زندگي وکړو اوددوی خبرې په غور سره واورو، په زړه کې خای ورکړو عمل ورباندې وکړو نودغسې امید دی چې لکه هغه چې خدای پاک جَلَّالَهُ دنیکو خلکو په ملگرتیا اونیکو خلکو په مجلسوباندې اصلاح کول داخیرت طرف ته یې توجه اوترقي ورکوله، زمور کارونه به هم خدای پاک جَلَّالَهُ دهغوی دصحبت او ملگرتیا په ذریعه جوړکړي.

علماء کرام لیکي چې واړه ماشومان داسې دي لکه تنکی لسته چې په کومه خوا یې تاو وي په هغه خواتاویږي دا په هر مجلس کې چې کینی په هغه طرف سړی تاویږي زمور زیاتره مجلسونه د دنیاوي معاملاتو او په غلطو - غلطو خواهشاتو مشتمل وي کشر او مشر موهم په هغه بې لاري طرف لگیاوي او مشغوله وي د مثال په توگه په نړیواله سطحه په نوره دنیا کې د کرکت لوبه وي مقابله وي کنکی او غټ ورباندې خبروي چې نن د فلانکي هیواد له فلانکي هیواد سره مقابله دی یعنی زه له ورو ماشومانو څخه اورم چې داسې الفاظ وايي چې څوک یې په مطلب نه پوهیږي، فلانکي دومره رنځونه وکړه اورادیوگانې یې غوږوته نیولې وي تلویزيون ته گوري خوځان ورباندې خبروي څکه چې خومره مشران دي هغه په همدغو کارو کې مجلسونه کوي او کشران چې لویږي هغه هم دا خبرې زده کوي که مور داسې یو چې دعلماء مجلسونه په کور کې وکړو، د مدرسې صفت وکړو یا دنورو

صلحاؤ او اولياء کرامو واقعي ورته بيان کرو؛ نوبيا دور
ماشومانو ذهنونه همغسي جو پيري

زمور بنيادي تاوان دغه دي چي دعلماء سره تعلق نشته او که
تعلق شته نو اخلاص نشته نیکو مجلسوته چي په کوم نيت ورخي
نوخداوند متعال هغه معامله ورسره کوي

داکارونه اولياء الله نه کوي بلکي دهرخه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
کوي خويو خوک واسطه وي ديو چاپه واسطه باندې يي کوي

داولياوو ملاقات بايد په بنه نيت او اخلاص وشي

شيخ عبدالقادر جيلاني رحمته الله عليه، چي يوشهور ولي الله او په
پيران پير صاحب، سره يي شهرت درلودلو، نوده په خواني کي
ديو ولي نوم اوزيدلی وچي په فلانکي خای کي ډبربنه بزرگ دی.
نوله کورخه دده دليدلو په نيت روان شو. دوه نفره (دشام عالم
په نامه د عبدالله اوبل سانس پوه ابن السقاء) ورسره ملگري شول
يوله بله يي دسفردهد ف پوښتنه وکړه تولو وويل چي په فلانکي
خای کي ډبربنه بزرگ دی هغه ته ورخو. نو عالم ته وايي چي ته په
خه نيت ورخي؟ هغه ورته وايي چي زه سخت غريب او پور وړی يم
، ددنيا دمشکلاتو سره مخامخ يم که دی دعا راته وکړي او خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ مې له دې مشکلاتو نه خلاص کړي.

بل ملگری (ابن السقاء) یوساینسدان و دهغه نه بی پوښتنه وکړه چې ته دڅه لپاره ورځې؟ هغه ورته وویل چې زه یې تجربه کوم چې رښتیا څه کمالات پکې شته اوکنه؟ او حضرت پیران پیر صاحب په دې وخت کې ځوان دی، دده نه بی پوښتنه وکړه چې ته په څه نیت ورځې؟ دی مبارک ورته وایې چې زه یوازې په دې نیت ورځم چې هغه دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یو نیک بنده دی، دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوست دی. چې دده په دیدار، دده په مجلس له مانه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ راضی شي او دده نه دین زده کړم او دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رضا راته پیدا شي.

کله چې درې واړه ملگری ورغلل نو چې کوم د دنیا په نیت ورغلی وهغه ته یې وویل چې ای عبدالله! داسې معلومېږي چې دسرو زرو په صندوق ناست یې او چې د تجربې او امتحان لپاره ورغلی وهغه ته یې په غضب وکتل او ورته وې ویل هلاک شي ای ابن السقاء! داسې معلومېږي چې کافریه له دنیا څخه تیر شي او حضرت پیران پیر صاحب مبارک ته یې وکتل او دځان لوري ته یې نږدې کړ بڼه عزت یې ورکړ او ورته وې ویل ای عبدالقادره! خدای پاک اورسول الله له تاڅخه راضی دي دتا د ادب له امله او گویاکې زه تاته گورم چې ته په بغداد کې منبر ته ختلی یې او وایې (قدمي هذه على رقبه كل ولي لله) یعنی زما قدم داولیا، په ورمیږو دی او اولیا، به وایې چې دستا قدم زموږ په سترگو دی نو دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ کړو ته گوره چې دده پیشنگویي ددریو واړو په هکله همدغسې شوه لکه دغه نیک بنده چې ورته ویلې و:

هغه مسکین خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مالداره کړ. او هغه ابن السقاء په حاصلولو د علم لگیا و په ټولو ملگرو کې دی کامیابه شو دوخت بادشاه روم ته ولیږه چې دنصار اوو له علماوو سره مباحثه وکړې نو هغوی یې ملزم اومات کړل دهغه ملک بادشاه ده ته ډیر احترام ورکړ نو دی یې په لور مښین شو نو دهغې نه یې د واده مطالبه وکړه هغې ورته وویل چې زموږ اوتاسې په دین کې فرق دی موږ کافر یو اوتاسې مسلمان یی، زموږ اوتاسې نکاح نه کېږي ده ورته وویل چې زه به خپل دین پرېږدم او دهغې نکاح له پاره کافر شو. او حضرت پیران پیر صاحب یو وخت کې په بغداد کې تقریر کوي اوبیا وايي چې زما داسې حال ده چې دا اولیاء په ورمیږو زما قدم دی او دهغه په مجلس کې اولیاء ناست دي هغه ورته وايي چې د تا قدم زموږ په سترگو ده انفتاح الانس ج ۲ ص: ۶۸۳-۶۸۴

ځکه علماء لیکي چې

گفتی او کفته الله بود - گرچه از حلقوم عبدالله بود

دده ویل ، دالله ویل دي اگرکه ظاهرا دیوبنده له خولې څخه ویل کېږي . ځکه چې ده ته دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ له طرفه الهام وي نو چې اول کوم ځای ته ورځو نو هلته به نیت دالله تعالی درضا کوو ما په خپله ډېر خلک لیدلي او تجربه کړې مي هم دي چې له مشائخو سره تعلق له هغوی نه وظیفه اخیستل ، ناسته او ولاړه ددې له پاره کوي چې دنیاوي کاروبار مي برابر شي او څوک بیا داسې وي چې له مشائخو سره تعلق ددې لپاره ساتي چې تجربه

کوي بي چي ڇه پکي شته او کنه؛ نو خان غت سري ورته بنڪار بي بي
 دهغو معلومات کوي او ڇيني بيا خاص دخداي پاڪ ﷺ
 درضا لپاره ورڃي، که يوڇه دين ددنيا دترلاسه کولو له پاره زده
 کوي، دنيا بي هم تبا کي بي او اخيرت بي هم تباده. که ڇوڪ وظيفه
 پدغه نيت اخلي چي دنيا دار شم او دنيا ترلاسه گرم. او که يوڇوڪ
 دنيا کو خلکو مجلسوته دفاسدو اغراضو په نيت ورڃي نو دنيا او
 اخيرت بي دواره بي تبا دي.

نو دعلماء اونيوکو خلکو مجلس ته چي سري ورڃي خاص
 دخداي پاڪ ﷺ درضا لپاره دي ورڃي.

دبزرگانو امتحان نول درسوايي سبب گرڃي

دسراج المشايخ (احمد ضياء خليفه صاحب) رضوي ميريد راته
 قيصه کوله چي په زرخان کي چي دي مدرس و نو په ختم کي ماز
 ديگر يوسري جذب شو او ډېر زيات پورته - پورته کيده. خو
 وروسته بيا معلومه شوه چي هغه سري ميريد نه و، په خپله بي
 اقرار وکړ چي په دي نيت راغلي وم چي ما اوريدلي و چي دخليفه
 صاحب په مجلس کي ډېر جذب وي، ما وويل چي راشه معلومات
 وکړه چي رښتيا هم جذب شته او که نه؟ خو په هغه مجلس کي بيا
 داسي کيفيت ورباندې راغي چي نږدې مرشوي و، خان بي نشواي
 تم کولاي.

نوسری چې د علماء کرامو مجلس ته ورځي په سم نیت دې
ورځي چې څومره ښه نیت وي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې د څومره ښه
کار جوړوي .

دهمیش لپاره چې دلرې لرې نه خلک راځي دهغو دزړه
د تسکین لپاره دا خبره کوو چې څومره سړی لرې ځای ته ځي چې
په صحیح نیت ولاړ شي د ایو قدم یې هم خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه ضائع
کوي بلکې د هر قدم په بدل کې یوه نیکی ورکوي ، الله تعالی یې
گناه معاف کوي ، الله تعالی یې درجې لوړه وي . دا جومات که سړی
سوچ وکړي په نسبت نورو جوماتو ته داسې جومات نه دی چې
یواځې لمونځ په کې کېږي بلکې له جومات سره سره مدرسه هم ده
دلته علماء کرام ، دلته طالبان دي اودسهار نه تربیگا . له بیگانه
ترسهار پورې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احادیث مبارکه بیانېږي یا
مطالعه کېږي ، قران کریم تلاوت کېږي اویا یې مطالعه کېږي
نوداځای له ډېرو ځایونو فرق لري چې په یوځای کې یو څوک
د کومې رتبې خاوند وخت تیرکړي هغه ځای په نورو ځایونو باندې
دومره شرافت پیدا کوي لکه خپله چې دهغه شخص څومره مرتبه
اوشرافت وي . په بخاري شریف کې راځي چې د مدینې منورې
او کعبې شریفې د لارو په اوږدو کې جوماتونه جوړ شوي په
بعضو نقشو کې به هم تاسې لیدلي وي حضرت عبدالله بن
عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا دغه سلسله بیانوي دهرځای نوم اخلي ، نبی کریم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به چې د مدینې منورې نه مکې معظمې ته روان و
د ماسپښین لمونځ یې په فلانکي ځای کې کړی . د مازدیگر یې په

فلانکي ځای کې کړی . د ماښام یې په فلانکي ځای کې کړی . شپه یې په فلانکي ځای کې تیره کړې وه . د غرمې د خوب لپاره یې په فلانکي ځای کې اړولي و ، تردې پورې چې په هغه ځای به یې نښانه جوړه وه ، او چې بل وخت به بیا دی روان و او رسول کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په کوم ځای کې اړولي و ، که به ستړی و او که به نه و ، که به ضرورت و او که به نه و ، خوده به هغله اړول او دلمانځه له پاره به یې هم کوشش کاوه او هغه ځای ته به یې کوشش کاو چې په هغه ځای رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لمونځ کړی و .

دارنگه نور ائمه کرامو هم داسې کړي دي . اودایې ولي کړي ؟ په بخاري شریف کې احادیث مبارکه راځي چې دوی په دې پوهیدل چې په کوم ځای کې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اړولي او په کوم ځای کې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لمونځ کړی .

اصحیح البخاري / ج ۱ / ص ۷۰ / ۷۱ / کتاب الصلوة ، باب المساجد ، رقم

الحديث : ۴۷۸ / ۴۷۹ / ۴۸۰ / ۴۸۱ / ۴۸۲ / ۴۸۳ / ۴۸۴ / ۴۸۵ / ۴۸۶

دا ځای تر ټولو ځایونو برکتناک او غوره دی ، په هغه ځای کې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یوزای دده مبارک دناستې په ذریعه برکت پیدا کوي ، دده دلمانځه په ذریعه هغله برکت پیدا کوي ، نودوی به هلته لمونځ کاوه ، ددغه امید لپاره چې دلته نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لمونځ کړی ، چې زه یې هم وکړم چې زما لمونځ هم قبول شي ، دلته نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دعا کړې زه یې هم کوم ، چې زما دعاهم قبوله شي .

نوچې په کوم ځای کې د نبی کریم ﷺ احادیث ویل کېږي . د نبی کریم ﷺ په احادیثو کې برکت دی په قران کریم کې برکت دی د فقهې په کتابونو ویلو کې برکت دی، د مذهب په کتابونو کې برکت دی، نو په کومو ځایونو کې چې د دغو کتابونو درس او تدریس کېږي؛ نو په هغو ځایونو باندې د خدای پاک ﷻ رحمتونه نازلېږي، هغه ځای له نورو ځایونو برکت مند گرځي؛ نو بیا په داسې ځایونو کې د دعا د قبليدو، د لمانځه د قبليدو او د نفس اصلاح بڼه کېږي الحمد لله که څوک فکر وکړي نو اثر یې هم ښکارېږي

که څو - څو واري یو څوک یونیک مجلس ته ورشي؛ نو د خدای پاک ﷻ په رحم سره، د هغونیو ځایونو په برکت سره رب تعالیٰ ﷻ په ده کې هم تحول او بدلون راولي، مورې گورو چې زموږ ځوانان ورځ په ورځ ډیرې پرېږدي، ډېر ملگري زموږ په ختمونو کې شریک کېږي، ډېر ملگري سره له دې چې امیان دي دا احادیثو په کتابونو نه پوهیږي خوبیا هم کتابونو ته کېږي، معلومېږي چې جذبه پیدا شوې ده، دا فکر پیدا شوی چې دلته یو ساعت څوک کیني نو په زړه کې یې خدای پاک ﷻ سکون او اطمینان پیدا کوي

نو که یو څوک ټیکو مجلسو کې په ښه نیت، ډېر - ډېر شریکېږي؛ نو الله تعالیٰ ﷻ اثر یې پیدا کوي، دانسان په زړه کې تحول راځي، بدلون راځي، بیادگناه په ځای د نیکی په طرف د سړي شوق پیدا کېږي

(۴۸) مجلس

د نیک عمل فایده او د دنیا بدوالی

حضرت نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: ﴿الدنيا مزرعة الاخرة﴾ دنیا داخیرت کرونده ده. ددغه عمل فایده په اخیرت کې سړي ته په بنسروورځي کوم تکلیفونه چې سړی په دنیا کې ددین دزده کړې یارسونې پرمهال تیر کړي په آخرت کې به ډیر گټور ورته تمام شي. په قران کریم کې، په احادیثو کې دا وعدې کړلې شوي دي خو د نیکو اعمالو په واسطه په مخکې مجلسونو کې ۱ په حدیث د اصحاب الغار [انوار المجالس دوهم توک مخ ۳۱۱ بحواله صحیح البخاری، کتاب الاجارات ج ۱ ص ۳۰۳ / رقم الحدیث ۲۲۷۲] کې، بیان شوی دی چې په دغه دنیا هم اسانۍ ورڅخه ترلاسه شوي دي.

د دنیا لپاره مورځو مورځو دلالتونه او سختۍ برداشت کوو، څومره تکلیفونه برداشت کوو، خو خدای پاک عالم دی چې په دغه دنیا باندې به مورځو ته څومره سزاگانې راکول کېږي. لکه په یو روایت کې راځي چې دهغې دنیا چې چا یې حقوق نه وي اداء کړي، دقیامت په ورځ به له دغې دنیانه مار جوړېږي اوله غاړې به یې تاووي او په یو چوڅاڅتي اوبل چوڅاڅتي به یې چيچي اوورته

وایې به چې زه دې تا هغه دنیا یم چې تا د پروم او حقوق الله او
حقوق العباد به دې نه اداء کول.

دغه دنیا دومره ذلیله شی ده چې دپلار هم بیایې عزتي کوي
، که د دنیا محبت یوخل دچا زړه ته کوزشي دپلار هم بیا پروانه
کوي، دمور هم قدر نه کوي، بیا داهل اودناموس قدر هم نه پیژني
؛ نو د دنیا په وجه په دنیا کې هم ذلیله وي او په اخیرت کې هم
ذلیله وي. که هرڅومره یې په حلاله طریقو وگتې او بیا یې حقوق
هم اداء کړي، او مصرف یې هم په ښه ځایونو کې کړي؛ خودقیامت
په ورځ به مسکینان چې نیک عمل یې کړی وي د دنیا د ورځو په
اندازه پنځه سوه کاله مخکې له دنیا لرونکو جنت ته داخلېږي.

په صحابه کرامو کې یو صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مریض دی نور صحابه
کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ یې پوښتني ته ورغلل: خودی ژاري. هغوی پوښتنه
ترینه کوي چې غټ سړی یې ولې د مرض له تکلیف نه ژاري؟ دی
ورته وایې چې په دې نه ژارم چې تکلیف او مرض راباندې راغلی
په دې ژارم چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې له دنیا څخه رحلت کاوه
نومايوه روپی نه درلوده اوس مې دکوتې په کونج کې خوزره
روپی پرته دي.

د حضرت نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د فقر او مسکنت واقعه

د حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نوره قیصه اوږده دی دلته یې کمه
بیانوم: اهل بیت د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه دزیاتې نفقې غوښتنه
کوله، څوک یې نه ورپرېښودل وروسته یې ده ته اجازه وکړه

دهغو خبرونه وروسته وایې چې نبی کریم ﷺ په یوکت باندې پروت و چې هغه یوازې مزری وبل شی نه و، هغه مزری یې په ډډو کې ننوتلی و او په ټوله کوټه کې مې چې وکتل درې پوستکې خریدل پدغو به دوی ناسته، اوخوب هم کاوه نو ورته ومې ویل: یارسول الله! ته دعا وکړه چې په مور باندې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اسانتیا راولي. فارس او روم سره له دې چې کفار دي خو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوی ته دومره عزت ورکړی او مور مسلمانان یو اوزمور د پیغمبر ﷺ په گور کې یو بستره هم نه شته تکیه یې کړې وه او را کیناست راته وې ویل چې ای ابن الخطاب! ته هم دا خیال کوي په دې نه یې راضي چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوی ته دنیا ورکړې مور او تاسوته یې اخیرت را کړی.

(تفسیر مظهری ج ۱۹، ص ۲۴۲)

حضرت نبی کریم ﷺ خپلې لور ته د مال دولت

په خای تسبیحات وربښي

﴿ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، أَنَّ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، شَكَتُ مَا تَلَقَى مِنْ أَمْرِ الرَّحَا، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبِيًّا، فَأَنْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ، فَوَجَدَتْ عَائِشَةَ فَأَخْبَرَتْهَا، فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيءِ فَاطِمَةَ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا، فَذَهَبْتُ لِأَقُومَ، فَقَالَ: «عَلَى مَكَانِكُمْ». فَقَعَدَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي،

وَقَالَ: «أَلَا أَعْلَمُكُمْ خَيْرًا مِمَّا سَأَلْتَنِي، إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمْ تَكْبِيرًا أَرْبَعًا
وَتَلَايِينَ، وَتُسَبِّحَا ثَلَاثًا وَتَلَايِينَ، وَتَحْمَدَا ثَلَاثًا وَتَلَايِينَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمَا مِنْ
خَادِمٍ» ﴿

۱ صحیح البخاری، مناقب علی ابن ابی طالب ابی الحسن القرشی
الهامی / ج ۱ ص ۵۲۵-۵۲۶، رقم الحدیث ۱۳۷۰۵

ژباړه: حضرت علی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بیان کوي چې در رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لور مبارکه حضرت بی بی فاطمه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا چې دهغې
میچني غله میدوله لاس مبارک یې تنهاکې شول تنهاکې یې وچاودي
خبره شوه چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته دغنیمت څه غلامان
راغلي دي نو کورته ورغله او دا غوښتنه یې ورڅخه وکړه چې یوه
بنځه مینځه راکړې چې زما دکور خدمت کوي کله چې ورغله
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په کورکې ته و. ام المؤمنین عائشې
صدیقې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ته یې وویل چې که رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ راغی
دما له طرفه داسې ورته ووايه چې زه دکور دخدمت نه ډېره
تکلیف یم، لاسونه مې تنهاکې شول. د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لور
ده. خصائص الکبری لیکنی

﴿ وَأَخْرَجَ أَبُو نَعِيمٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قِيلَ يَا أَهْلَ الْجَمْعِ غَضُّوا أَبْصَارَكُمْ حَتَّى تَمُرَ فَاطِمَةُ بِنْتُ
مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَمُرَ وَعَلَيْهَا رِبْطَانَانِ حُضْرَاوَانِ. ﴾

ژباړه: له حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي: چې رسول
الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي چې کله دقيامت ورځ شي وبه ويل شي چې ای

دمحشر خلکوا سترگي ٿيڻي ڪري تر خو چي در رسول الله ﷺ
 لور فاطمة الزهرا رَضِيَ اللهُ عَنْهَا په پل صراط تيره شي

نو دامبارڪه به تيره شي چي په دي باندې دوه شين رنگي
 خادرونه وي 1 الخصائص الكبرى، ج ۲، ص ۲۸۹ / باب اختصاصه
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَنْ كُلِّ سَبَبٍ وَنَسَبٍ مَنَقَطَعٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِأَسْبِيهِ وَنَسَبِهِ ۱

سره له دومره غم منقبت او مرتبي هم ددي مبارڪي لاس تهاڪي
 دي او دتڪليف په حال ڪي ده .

نو ام المؤمنين ته بي حال ووايه اودا مبارڪه بيرته ڪورته ولاړه
 ڪله چي بيگاه شو رسول الله ﷺ ڪورته راغي ام المؤمنين
 رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ورته وويل چي بي بي فاطمه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا راغلي وه او يوه
 خادمه بي غوڻستله

حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي چي رسول الله ﷺ زمور
 ڪورته راغي زه اوبې بي فاطمه دواړه پورته ڪېدلو ده مبارڪ راته
 ويې ويل چي مه جگهري اوراغي زمور دواړو په منځ ڪي ڪيناست
 فاطمه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وايي تردي چي زما سيني ته دده مبارڪ دپڻو
 بخوالي را ولگيده ، او ويې ويل چي ته زما ڪورته راغلي وي
 او خادم موغوڻست زه تاسي ته له دي بنه شي در ونه بنيم ماخوستن
 چي ڄملي نو (۳۴) ځله الله اڪبر او (۳۳) ځله سبحان الله او (۳۳) ځله
 الحمد لله وايي . لکه نن سبا بي چي مور له هر لمانځه څخه
 وروسته وايو دا دتاسو له پاره تره پرو غلامانو او مينځو بهتره ده

که دنیا بهتره وای نودخیلی عزتمنی لور لپاره به بی غوره کری
 وه، دذکر تعلیم ورته کوی چی دا دتاسی له پاره بهتره او غوره دی
 نو غرض دادی چی داسی نه دی چی دنیا سراسر مذمومه اوبدشی
 دی، بلکی که دغه دنیا په سم نیت او په بنه خای کی استعمال شی
 دجنت دانعاماتو ذریعه گر خیری

مور وایو چی دنیا دی گتی خودومره ذلت دی نه پری برداشت
 کوی چی د دنیا په سبب مری هم راباسی، د دنیا په سبب لمونخونه
 هم پریردی، د دنیا له وجی جمعه هم پریردی، د دنیا له وجی
 مور او پلار هم ناراضه کری، د دنیا په سبب خدای پاک
 جَلَّ جَلَّالَهُ اورسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هم ناراضه کری

قسم په خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ چی دایوساعت ناسته دذکره
 مجلس کی خو چی په اخلاص وی د دنیا تر بادشاهی اوتولو
 نعمتونو بهتره ده او که په هغو تولو کی دومره خوند وی لکه دایو
 ساعت چی د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په ذکر اودهغه په عبادت کی چی
 تیریری، حکه دنیا اوبادشاهی اونعمتونه تمول ختمیری خودغه
 دذکر مجلسونه، دغه ژراوی بیا نه ختمیری دا داخیرت سرمایه
 دی

نوداخیرت طرف ته توجه پکار دی بیا خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ
 مهربانه ده دغه دنیا موهم بیا خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ برابر وی په
 حدیث شریف کی راخی کله چی خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دنیا پیدا کره
 نویا بی دغی دنیا ته وویل چی ای! چاچی زما ددین خدمت
 کولوته دهغه خادمه شه، او چاچی دی تا خدمت کاوه، توتنه دخان

مزدور تر جوړ کړه نو چې خان د دنیا مزدور کوو باید خان د الله تعالی
جَلَّ جَلَّالَهُ مُذَدور کړو چې د الله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ بندگي مختاره کړو دغه
دنیا به موهم خدای پاک برابر وي

مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَانَ اللَّهُ لَهُ

نو چې فکر وکړو د جناب سراج المشايخ (احمد ضيا خليفه
صاحب) د دنیا دگتې يې په ظاهري اسبابو کې څه برخه نه وه
خو د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ انعاماتو ته چې سپری وگوري نوحیران شي
يوځل مور شپه او ورځ ورسره تیر کړه په هر وار يې میلمانه شوي
يو دسهار په چای کې ټولو میلمنو ته کوچ، ملاني د شیدو نوی
پیروي او مربع هرڅه به موجود و. خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ يې دخلکو
زړونو ته وراچوي چې له ده سره کومک وکړي ځکه حدیث شریف
دی چې څوک د الله تعالی شونو الله تعالی دده کېږي. دغه دنیا
خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ له مور نه ده ته ښه ورکوله خوده د خدای پاک
جَلَّ جَلَّالَهُ لاره نیولې وه، د الله تعالی دین يې نیولی و، خان يې الله
تعالی ته سپارلی و خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ يې دنیا هم برابره کړې وه
نوداسې نه دی چې په دین باندې دسپری له لاسه دنیا وزي څومره
چې سپری په دین باندې ښه کلک دومره يې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دنیا
هم برابر وي خو داسې يې بیا برابر وي چې اخیرت يې نه ور
خرابوي.

ماڻهو ڦله ليدلی چي روپي پيدا ڪري دستي بي په مسڪينانو
باندي تقسيم ڪري

عرض دادی چي ددين لوري ونيسي نوددنيا لوري به مو په
خپله برابر شي اوپه داسي طريقه به بي دربرابروي چي اخيرت به
مونه پري خرابي پري ، که نوي دنيا چي ڄومره ڏير پري اخيرت
ورباندي خرابي پري خداي پاک وايي چي زه چاته دنيا ورڏه ڪم
نودي دي داخيال نه کوي چي دا دده لپاره خير دي يا عزت ورڪم
نودي دي دانه وايي چي دازما لپاره خير دي ڇکه کله داسي وي
چي خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ بي په قرار قرار غرقه وي اودعذاب سبب
بي ورته گرڇوي ڇکه چي دنيا ڏهه ڏهه نودستي بي په گناهونو
گرفتار ڪري ، تلويزون په کور کي ڪيردي ، دش انتن پورته ڪري نو
لمونڇ پاته شي ، جمعه پاتي شي اوپه لهو لعب شروع وڪري ، له
مسلمان سره دوکه شروع ڪري ، درواغ شروع ڪري په راکره ورڪره
کي قسمونه شروع ڪري ، نو ورڇ په ورڇ به دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه
لري ڪهري . نوپه اصل ذات کي خبيث شي ده ڇکه ترمسلمانانو نه
کفاروته ڏهه ورڪوي

نو دنيا دعزت شي دي . ڏيره دي شي خو چي په صحيح
چوڪاٽ کي وي . اوهلته په صحيح چوڪاٽ کي ده چي دين پري
خراب نه شي ، که دين پري خراب شونوبيا دا دنيا دذلت سبب دي ،
درسوايي سبب دي ، دانسان اخيرت پري خرابي پري اوپه دنيا کي
هم پري بي عزته ڪهري اوپه اخيرت کي بي هم بي عزته ڪوي

(۴۹) مجلس**په خپل عمل باید مغروره نشو**

د نیک بخته او بد بخته بیان مخکې په [انوار المجالس لومړي توک مخ : ۲۲۴ - ۲۲۵ کې] هم تیر شوی دلته یواځې د دواړو یوه علامه بیانوو هغه دا چې نیک بخته سړي ته خپل عمل کم بنکار برې او بد بخته سړي په خپل عمل مغرور کېږي او نیک بخته که هرڅومره ډېر عملونه وکړي بیا هم کم ورته معلومېږي . د دې بنيادي اواصل وجه دادی چې له شیطان ، چې د انسان لوی دشمن دی ، په هیڅ وخت کې غافل نه شي . شیطان هر وخت کوشش کوي چې یا خو انسان نیک عمل ته پرې نه ږدي یا یې که نیک عمل کړي وي بیرته یې په یوه طریقه ور ختم کړي ؛ نو د دې وجې نه کله سړي نیک عمل کړي وي لکن بیرته عجب او ریا پکې پیدا شوې وي ، خان لوی ورته بنکاره شي نو هغه مخکې اعمال یې ټول ضائع شي اوله منځه ولاړ شي .

حضرت عمر رضي الله عنه خپل زیات عمل څومره کم کړي

حضرت عمر فاروق رضي الله عنه د مرض موت په حالت کې ، چې کله هغه بد بخته غلام (ابرو لولو) د سهار په لمانځه کې په خنجر وواهه

دسخت ضعف په حالت کې حضرت ابن عباس رضي الله عنه ورنه راغی اوده ته وايې چې ولې دومره فرياد کوي نبي کریم صلى الله عليه وسلم چې له دنيانه رخصت کيده نو دې تا څخه راضي و حضرت صدیق اکبر رضي الله عنه چې له دنيا څخه رخصت کيده نو هغه هم له تا څخه راضي و، اوله هغوی نه وروسته له صحابه کرامو رضي الله عنهم سره هم تاداسې رویه غوره کړې چې هغوی هم ټول له تانه راضي دي؛ نو ژاړې ولې؟

نو حضرت عمر فاروق رضي الله عنه ورته وايې چې له نبي کریم صلى الله عليه وسلم سره ښه ژوندون تیرول اودهغه رضا کيدل دادخدای پاک جل جلاله احسان او مهرباني وه. له حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه سره ښه ژوندون اودهغه له مانه خوشحالتيا دادالله تعالی رحم و په ماباندې له دې نه وروسته چې ما څومره اعمال کړي اوڅه باندې لس کاله حکومت مې کړی دا ټول دخداوند متعال جل جلاله فضل او مهرباني وه.

لکن حضرت عمر رضي الله عنه ورته وايې چې له صدیق اکبر رضي الله عنه نه وروسته ددغه ژوندون ثواب نه غواړم اودا امیدنه لرم چې دعذاب نه به مې خلاص کړي

[صحیح البخاري ج ۱ / ص ۵۲۱ / مناقب عمر رضي الله عنه]

ددنيا زیاتره برخې ته دده په خلافت کې اسلام رسیدلی دی خوده ته دا اعمال هیڅ نه ښکاره کيدل. دا دنيا په اسلام باندې ده روښانه کړه لکن دی بیا هم وايې چې هغه د نبي کریم صلى الله عليه وسلم دوخت ژوند ته زما امید شته، د صدیق اکبر رضي الله عنه د زمانې

ژوندون ته زما امید شته اوله دوی نه وروسته ژوند ته زما امید
 شته اوله عذاب نه یې ډاریرم چې عذاب رانکړي، ثواب یې نه
 غواړم

هغه لوی لوی صحابه کرام رضی الله عنهم د دومره لوی لوی خدمتونو
 باوجود، دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه داسې ډاریري چې داسې نه زموږ
 په اعمالو کې عجب اولویی بنسکاره شي نو وایې چې د عذاب نه
 مودې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خلاص کړي، ثواب یې نه غواړم

اودنیا په هر حال کې امتحان دی شیطان سړی نه پریردي خلک
 دي نه غافله کېږي که د دنیا آزادي او ترقی یې راځي چې د دوی
 د فکر شي چې موږ خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته محبوب یو، ددغې وجې
 نه الله تعالی چې چاته ډېره دنیا ورکړي نو غافله شي او داخیرت
 ډار یې له زړه څخه ووځي، نه باید داسې نه وي

او که په دین کې چاترقي کوله هغه دي هم نه غافله کېږي چې
 دواړې زه طالب وم ملاشوم شیخ الحدیث شوم، مدرس شوم بس
 ماوگتله نورما ته به دغه منسب له لاسه نه وځي بلکې صحابه
 کرام رضی الله عنهم اوتابعین کرام اوائمه کرام ډاریدل په هروخت کې
 باید سړی په ډار کې وي چې شیطان زموږ لارې ونه وهي

او که څوک په دنیا کې غافله شي نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په ده
 امتحان راولي، ډېر داسې خلک چې د دین په لار کې دومره ترقی
 ته رسیدلې چې مستجاب الدعوات و، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې هره
 دعا قبولوله لکن خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مودې وساتې په اخر وخت کې
 له دنیا څخه کافر تیرنه شو؟

دبلعم بن باعور له عبرت دکه واقعه

﴿ وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ
 الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٧٦﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى
 الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أِذَا
 تَرَكَهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصِصْ الْقِصَصَ
 لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٧٧﴾ ﴾ [سورة الاعراف]

ژباړه: او ولوله (ای محمده!) پر دغو «یهودانو یا خپل قوم»
 خبر دهغه «سړي» چې ورکړی و مور هغه ته «علم» دآیتونو
 خپلو نو راووت «او بې زار شو په کفر او اعراض سره» له هغو
 آیتونو، نو ورپسې شو شیطان «او تیر یې ایست» نو شوله
 گمراهانو او که اراده فرمایلي وی مور نو خامخا پورته کړی به و
 مور دی په دی آیتونو سره «مقام الابرار ته» ولیکن ده مینه وکړه
 زمکې ته او متابعت یې وکړ دهوا خپلې، نومثال د ده «په
 خساست کې» په شان دسپي دی، چې که حمله وکړې پري «یا
 بې کوري، چغه کړي او وبي شري» نو ژبه راباسي او غایي او که
 بې پرېردي «او څه نه ورته وايي هم» ژبه راباسي او غایي؛ دغه
 «تیر مثل» مثال د قوم هغه دی چې دوی «له ډیره کبره او عناده
 نسبت د دروغو کوي آیتونو زموږ ته، نو بیان کړه «دوی ته»

دغه قیصی « او احوال » بنیایی چي دوی فکر و کړي « په کي او ایمان راوړي »

حکایت: بلعم بن باعور په بنی اسرائیلو کي

یو مشهور مستجاب الدعوات سړی تیر شوی په یو وخت کي حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ له بنی اسرائیلو سره د جنگ او حملې اراده وکړه؛ نو د هغه خای کفار بلعم بن باعور ته ورغلل چي دومره دنیا به درکړو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته دعا وکړه چي موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ اودده قوم ته شکست ورکړي او په مورانه شي. ده ورته وویل چي زه څنگه سوال وکړم هغه خو پیغمبر دی؟

د شیطان فریبو ته چي گوري همدارنگه آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ ته چي شیطان وسوسه ور واچوله هغه نه ورسره منله خو د حضرت حوا رَضِيَ اللهُ عَنْهَا په واسطه یې په حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ دانه وخورله اوله جنت څخه یې را کوز کړ.

دلته هم ابلیس لعین دې خلکو ته په فکر کي ورکړه ډېر سره اوسپین زر یې اونور شیان یې دده بڼخي ته ور وړي هغه بڼخه یې ورته واسطه کړه او هغې ورته وویل چي څه کېږي؟ دعا وکړه چي هغه پیغمبر ددغې علاقې نه لري شي، زمونږ اوتاسې دنیا به موهم ډېره وي او عزت به موهم ډېر وي اوداخلک به له تکلیف نه خلاص شي. کله چي بلعم بن باعور موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ ته بڼېرا اوبد دعا وکړه، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې ژبه راتا وکړه او خپل قوم ته یې بڼېرا وکړه اودده ژبه له خولې راوتله او کافر له دنیا تیر شو.

کله چې په خان پوه شو چې تباخوشوم نوبیا یې خپل قوم ته وویل چې زما خومواخیرت تبا کرخویوکار به زه درونبایم هغه داچې دمسلمانانو مخنیوی به هلته وشي چې دوی په بد عملي لگياشي نوتاسې دمسلمانانو فوج ته خپلې بنځې ورولیږئ، که هغوی یو کس هم بد عملي وکړي نو ټول فوج به شکست وخورې؛ نویوې بنایسته بنځې څه سامان واخیست د سودا په بهانه هلته ورغله. اخیر انسان دی عاجز دی یوسړی چې تش په نامه مجاهد او مسلمان و له هغې سوداگرې بنځې سره یې بد عملي وکړه دهغه یوه بد عمل په ترسره کولو ټول فوج شکست وخورې.

نودبلعم بن باعور اخیرت هم تباشو اودمسلمانانو دشکست لارې چارې یې وروښودلې اودهغو دې لارې کولو هڅه یې هم وکړه.

نوپه نیک عمل کې به داسې ځای ته سړی رسیدلی وي چې خلکو ته به بزرگ ښکارېږي اونیک انسان به وي؛ نو ده ته خان لوی انسان ښکاره شي او په آخر کې به په خان پوه نشې او خاتمه یې خرابه شي او کافر له دنیا تیر شي.

اوداسې هم پېښې چې یوه کس به د پروخت په بد عملي او گمراهي کې تیرکړی وي خو چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د نیکی اراده ورته شوې وي نو په اخیر وخت کې به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ توبې اونیک عمل توفیق ورپه برخه کړي.

نوپه دې کې دپته اشاره ده چې انسان باید هروخت په دار او ویره کې وي او په نیک عمل باندي دې نه دوکه کېږي چې ما

وگهله اونه دې دگناه په وجه مایوسه کېږي چې ماخو دوسره گناوې
کړې دي، ما به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بیخي ونه بښي؛ نو دالله تعالی له
رحمت څخه به نه ناامیده کېږي او دنیکی عمل په وجه به دلاوري
هم نه کوي.

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي چې زه خپل عمل وگورم نو که
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دافيصله وکړه چې ټول خلک به جنت ته ځي
او یوسړی به جهنم ته ځي نو هغه به عمر یي او چې دالله تعالی
جَلَّ جَلَالُهُ رحمت ته وگورم نو که خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په اخیرت کې
اعلان وکړي چې ټول خلک به جهنم ته ځي او یوسړی به جنت ته
ځي نوزه امیدواریم چې هغه به زه یم.

نودالله تعالی رحمت ډېر زیات دی، که یوانسان له خپلو
گناهونه څخه په اخلاص توبه وباسي نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې بیا
دخپلو مقربوبندگانو څخه گرځوي او دنیکی په وجه به نه دوکه
کېږي.

نوباید انسان همیشه د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ طرف ته متوجې وي
بیا نوالله تعالی مهربانه دی دانسان د دنیا حفاظت هم کوي او
د اخیرت حفاظت یې هم کوي.

هو! خو دځوانی په حالت کې، دصحت په حالت کې به له خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه ډار زیات وي ځکه چې شیطان ډېر سړی خطا
کوي او د سپین بېر توب په وخت کې دمرض او ضعف په حالت کې
دې بیا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رحمت ته امیدوار وي ناامیده کېږي
به نه او که کومه گناور څخه شوي هم وي له هغه نه دې په اخلاص

دي توبه وباسي نود (۶۰)، کلونو کفر به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته معاف کړي.

نود خوانی په حالت کې ډار پکار دی کله چې په خوانی کې له الله تعالی نه ډار پیدا شو نو بیا شیطان په سرې نه غالبېږي؛ خو شیطان په مورې باندي د خوانی حالت په غفلت کې تیر کړي.

له یوکس نه مې واوریډل چې زه حج ته ځم، له هغه خوانه مې دې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ژوندی نه راوړلی ما ورته وویل چې ولې؟ هغه وویل چې حج نشم ساتلی بیارانه خرابېږي اوس نودا شیطان کافر ده سرې ته په ذهن کې دا ورکوي چې اوس خودې خوانی ده، اوس یې کوه چې هرڅه کوي بیا چې سپین بزیری شوې نو توبه به وباسې، حج ته به لاړشي، یونیک عمل به وکړې، له هغه نه وروسته به بیا ځان له گناهونو څخه وساتي.

اوس نودا چاته معلومه دی چې تر سپین بزیر توب پورې به رسیږي او که یه؟ او بیا دا چاته معلومه ده چې د حج موقع ورته پیدا کېږي او که یه؟ یا به دیویل نیک عمل موقع سرې ته پیدا کېږي، روغ سرې وي مو تر تکر شي او په هغه ځای مړ شي.

نوموږ اوتاسې پدغه ناسته اومجلس کې باید هروخت دې ته متوجې شو چې د ځان سره د نیکي اراده وکړو اود بدی نه توبه وباسو او په هغه ځای دې له گناهونو څخه توبه وباسې چې ای خدایه! دا گناهونه رانه شوي، ته یې راته معاف کړې په اینده کې مې ته د گناه څخه وساتي اود نیک عمل توفیق رانصیب کړې.

نوچي په کوم مجلس کې په اخلاص توبه وکاري خدای پاک
بې مخکني ټول گناهونه ورمعاف کوي تردې پورې چې په ورځ
کې اویا (۷۰) واري له سرې نه گناه وشي او اویا (۷۰) واري په
اخلاص توبه وکاري نوالله تعالیٰ بې اویا (۷۰) واري توبه قبلوي.

په حدیث شریف کې راځي چې دسخي اوبخیل دواړو مثال
داسې دی چې دیوانسان وجود په زنځیر کې بند وي یعنې داسپنې
جامې بې وي، خوچې سخې سړي دنيکي اراده وکړي نوپه قرار -
قرار دزنځیر کړی ازادېږي او له لاسونوڅخه ولویږي نوهغه جیب
ته لاس کړي اوصدقه وکړي اوبخیل سړی چې دصدقې اراده
وکړي نوهغه کړي. نورهم مضبوطي شي، دده لاس له هغه ځای
څخه نه ښورېږي. ااحیاء علوم الدین / ج ۳ / ص ۲۶۸ / ذم البخل |

نوداسې به ځان نه جوړوو لکه هغه بخیل چې دنيکي اراده
وکړو بیرته شیطان را باندي غالبه شي، شرم ده څرنگه اوس
دخلکو ترمخ ووايم چې زه ږیره ږیرېدم اوهغه موقع بې له لاسه
وباسي اودې ته نه گوري چې په دې عام مجلس کې دشيطان سره
مقابله وکړي اوله ځان سره هم توبه وباسي چې بیا به بې نه کړم
اوکه دخلکو په وړاندي توبه وباسم نوداتول خلک به راباندي
شاهدان وي چې ای رب تعالیٰ! زموږ په وړاندي دغه انسان
دخپلو بدو اعمالو نه توبه ویسته اوچې څلویښت نفره په یومجلس
اوجنازه کې په داشاهدي ورکړي چې دافلانکی ښه سړی وو
نوخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بې شاهدي قبلوي اوچې هرڅومره گناوې بې
کړې وي هغه ورته معاف کوي.

﴿ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرَّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجَنَازَةٍ، فَأَثْنُوا عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ: «وَجِبَتْ»، ثُمَّ مَرَّ بِأُخْرَى، فَأَثْنُوا عَلَيْهَا شَرًّا - أَوْ قَالَ: غَيْرَ ذَلِكَ - فَقَالَ: «وَجِبَتْ»، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُلْتَ لِهَذَا وَجِبَتْ، وَلِهَذَا وَجِبَتْ، قَالَ: «شَهَادَةُ الْقَوْمِ الْمُؤْمِنُونَ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ»﴾

اصحيح البخارى ج ۱ ص: ۴۶۲ / رقم الحديث: ۲۶۴۲

ژباړه: له حضرت انس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي: په رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندي يوه جنازه تيره شوه نو خلکو (صحابه کرامو) په هغه سرې باندي دنيکو شاهدي ورکړه چې دا ډيره ښه او نیک انسان ؤ، رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وويل: واجب شوه بله جنازه تيريدنه ناستو خلکو (صحابه کرامو) وويل چې دا ډير بد او شرير سرې ؤ، رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وويل: واجب شوه

رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته وويل شول ددې دواړو مړيو (جنازو) په هکله دي وويل (وجبت) نو رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وويل چې دموثمنانو شاهدي قبوله ده، دوى شاهدي ورکړه، ځکه دوى دالله تعالى په زمکه کې شاهدان دي.

﴿ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ الدَّبَلِيِّ، قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَجَلَسْتُ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَمَرُّوا بِجَنَازَةٍ، فَأَثْنُوا عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ عُمَرُ: وَجِبَتْ، فَقُلْتُ لِعُمَرَ وَمَا وَجِبَتْ؟ قَالَ: أَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ لَهُ ثَلَاثَةٌ إِلَّا وَجِبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ»، قَالَ: قُلْنَا: وَاثْنَانِ؟ قَالَ: «وَاثْنَانِ»

، قَالَ: وَلَمْ تَسْأَلْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوَاحِدِ: «هَذَا حَدِيثٌ

حَسَنٌ صَحِيحٌ» ﴿جامع الترمذي / ج ۱ ص ۲۰۴ / رقم الحديث ۱۱۰۴۵﴾

ژباړه له ابو الاسود الديلي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: مدينې منوري ته ولاړم له حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سره ناست وم چې يوه جنازه خلکو روانه کړې ده ، نو ناستو کسانو په هغه شخص باندې دنیکې شاهدي ورکړه چې داينه او نیک سړی ؤ ، نو حضرت عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وويل: دغه قبوله شوه ، ماورنه وپوښتل څه قبول شول؟ ده مبارک وويل زه هغه څه وایم چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي دي: چې په يو مسلمان باندې درې نفره دنیکې شاهدي ورکړي دهغه له پاره جنت واجب دی نو موږ ورته وويل: که دوه کسان شاهدي پرې ورکړي هم؟ ده مبارک وويل هو! که دوه شاهدي ورکړي هم بيا يې وويل چې ديوه کس په هکله له رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه پوښتنه نه ده شوي.

يعنې چې په کوم مړي باندې مسلمانان شاهدي ورکړي چې دغه نیک سړی ؤ؛ نو الله تعالی دخپلو بندگانو شاهدي قبلوي. نو په هر مجلس کې که نیک عمل کېږي هم ټول خلک شاهدان دي که بد عمل کېږي هم ټول خلک ورباندې شاهدان وي ، له دې وجې نه دې هيڅوک دخلکو په وړاندې بد عمل نه کوي. الله تعالی خَلَّجَلَانَهُ دې زموږ په ځوانانو باندې رحم وکړي چې بد عمل هم وکړي او بيا فخر هم ورباندې کوي. دا يې دوهم تاوان دی ، يو يې گناه کړې الله تعالی پرده پرې اچولې خودی په خپله پرده له خپله

خانه لري کوي، په مجلس کې ورباندي غريزي دقيامت په ورځ به داتول خلک ورباندي شاهدان وي. اوکه څوک دتولوخلکو په وړاندي توبه وباسي؛ نودغه ټول خلک به دقيامت په ورځ ورباندي شاهدان وي اوپه هغه سخته ورځ کې زمونږ چې په دنياکې دچاسره دعوه اولانجه راشي نوکه څوک يو دوه شاهدان ولري دقاضي او حکومت په وړاندي په ډېره دلاوري سره غريزي چې زه په دغه دعوه کې شاهدان لرم اوکه څوک شاهدان ونه لري، که څه هم دعوه يې په حقه هم وي نوپه ډارکې وي ځکه چې شاهدي نه وي.

نودهغه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په حضور کې چې له ويسته څخه نيولې ترهر رڼگ پورې په هر شي علم لري، په زمکه په اسمان په ټولو شيانو علم لري دهغه په حضور کې چې مونږ نیک خلک شاهدان ولرو اونیکه شاهدي ورکړي، چې دغه بنده مونږ په فلاني ځای کې وليد چې نیک عمل يې کاوه، دگناه نه يې توبه ويسته تردغه نه به غټ د خوشحالي ځای چيرې وي اوکه خداخواسته په هغه سخت ځای کې چاددي شاهدي ورکړه چې ای رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دغه بنده ته علماوو اونیکو خلکو وعظونه اونصیحتونه کول خوده نه منل، ددين بې عزتي يې کوله. پيغمبر عليه السلام به عارض شي، قران کریم به عارض شي اوويې چې ای خدايه زه دې چې دې خلکو ته ورليږلی وم؛ دغو خلکو په ماباندي عمل نه کاوه، نودهغې ورځې نه مودې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وساتي اومونږ ټولو ته دې رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دنیکو اعمالو توفيق راکړي. آمين.

(۵۰) مجلس

گناه زهر قاتل ده که په قصد سره وي او که په خطا سره

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ اللَّيْلَةَ رُؤْيَا؟» قَالَ: فَإِنْ رَأَى أَحَدٌ قَصَّهَا، فَيَقُولُ: «مَا شَاءَ اللَّهُ» فَسَأَلْنَا يَوْمًا فَقَالَ: «هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ رُؤْيَا؟» قُلْنَا: لَا، قَالَ: «لَكِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَايَ فَأَخَذَا بِيَدِي، فَأَخْرَجَايَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ، فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ، وَرَجُلٌ قَائِمٌ، بِيَدِهِ كَلْبُوبٌ مِنْ حَبِيدٍ» الحديث . صحيح البخارى ج ۱ ص ۱۸۵ رقم الحديث ۱۳۸۶

ژباړه: له حضرت سمره ابن جندب رضي الله عنه نه روايت دى وايي چې د نبي كريم صلى الله عليه وسلم دا مبارك عادت و چې د سهار له لمانځه نه وروسته به يې له صحابه كرامو رضي الله عنهم څخه پوښتنه كوله چې چا نن شپه خوب ليدلى؟ كوم صحابي رضي الله عنه به چې كوم خوب ليدلى و نو هغه به يې نبي كريم صلى الله عليه وسلم ته بيان كړ، نبي صلى الله عليه وسلم به ورته دهغه خوب تعبير بيان كړ.

یوه ورځ نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د سهار له لمانځه څخه وروسته پوښتته وکړه چې نن چا خوب لیدلی؟ صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ څه ونه ویل، نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وویل چې نن ما خوب لیدلی، زه به یې درته بیان کړم.

«د انبیاء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ خوبونه وحیې وي، حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې کله پیغمبر کېده، نو شپږ میاشتې یې مسلسل خوبونه لیدل او داسې خوبونه وو لکه څنگه چې دا سپېدې چوي، دده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوب کې هم هېڅ شک او شبهه نه پیدا کېده، له دې وجې نه وایي چې خوب د نبوت شپږ څلوېښتمه حصه ده، ځکه ویل کېږي چې له ټولو نه بد او لوی درواغ دادي چې سړی په خوب کې درواغ وایي. خوب یې لیدلی نه وي، په درواغو یې بیانوي، دا یوه لویه گناه ده. ځکه چې د نبوت په شپږ څلوېښتمه حصه کې یې درواغ وویل.

نو د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خوب وحیې ده، په هغې کې څه شک او شبهه نشته، دا داسې ده لکه ده ته چې کومه وحیې په قرآن مجید کې شوېده او موږ ته شک پکې نه پیدا کېږي، دده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوب کې هم باید موږ ته شک پیدا نه شي.»

نو نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خوب بیانوي چې زه ویده وم، دوه سړي راغلل، له لاس څخه یې ونیولم، روان یې کړم، چه څه، په لار باندې روان یو، یو ځای ته ورسېدو چې یو سړی پروت ده، بل سړی غټه تیرېه په لاس کې ورته نیولې او په سر یې په تیرېه

باندي وولي، سري يې مات شي، تيره تر دېره خايه پوري
ورغري، دا سري بيا په تيره پسې ورخي، چې تيره راوري، هغه
خوك چې ويشتل كېږي هغه په دې دومره وخت كې بيرته جوړ
شوی وي، هغه بل سري يې بيا په تيره باندي وولي، او بيا يې
دغسې سرور مات كړي، دغه سزا همداسې روانه وي، ما له
خپلو ملگرو څخه پوښتنه وكړه چې دا څه حالت دی؟ دوی راته
وويل چې: مخته څه!

مخته روان شوم، گورم چې يو سري پروت دی، بل ورته ولاړ
دی او د اوسپني چنگك ورسره دی، (په دې باره كې دوه قسمه
روايات راغلي دي) په يوه روايت كې راغلي چې د نبي طرف
په چواځانستي كې دا چنگك وربند كړي، داسې يې كشي
چې تر غوړ پوري يې ټوله خوله ورباندي وشكوي، بيا دغه
سري ورته راتاوشي چې طرف ته، دا طرف هم ورباندي
شكوي، ددې طرف په شكولو سره هغه نبي طرف الله
تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په خپل قدرت كامله سره جوړ كړی وي، هغه بيا
ورشي او هغه نبي طرف بيا ورته وشكوي

اوبه بل روايت كې راځي چې چواځانستي يې هم تر غوړه
ورباندي څېرې كړې، بيا يې په پوزه باندي پيل وكړ هغه يې هم
ورڅېرې كړه، په سترگه يې بنا وكړه، هغه يې هم ورڅېرې كړه،
دغه درې اندامونه يې چې كله بيرته جوړېدل، ده به په هغه بل
طرف باندي شروع ورته وكړه، نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي
چې: ما پوښتنه ورڅخه وكړه چې دا څه حالت دی؟ ملگرو راته

وویل چہی: مخی تہ خہ امخکی تہر شو، یو خای دہ چہی د
 کوهی یا تنور پہ شکل کی دہ، خولہ یی تنگہ دہ، بیخ یی دہر
 پراخہ دی، کلہ چہی مہ ور وکتل د اور لمبی دی، لوخ سہری او
 لوخہ بنخہ پکی دی، دغہ د اور لمبی دغہ انسانان د تنور تر
 خولی پوری راپور تہ کپی، او بیا یی بہر تہ بیخ تہ وغور خیری
 ما لہ خیلو ملگرو خخہ پوہستہ وکرہ چہی دا خہ دی؟ ہغوی بیا
 راتہ وویل چہی: مختہ خہ!

کلہ چہی مخی تہ ولاڑو نو گورو چہی د وینو نہر (ویالہ) دہ، یو
 سہری پہ دغہ نہر (ویالہ) کی ولاڑ دی او بل کس ددغہ نہر پہ
 خنہہ ورتہ ولاڑ دی، او دہری تیرہ یی پہ خوا کی پرتی دی،
 کوم سہری چہی پہ نہر کی وی، ہغہ دا کوشش کوی چہی تر خود
 نہر خنہی تہ خان راور سوی او خان لہ دی عذاب خخہ خلاص
 کری، خو کلہ چہی دی خنہی تہ راور سیری، دغہ پاس ولاڑ
 سہری یی پہ خولہ کی پہ تیرہ بانڈی وولی او بہر تہ یی د نہر منخ
 تہ ور وغور خوی ہغہ بیا د نہر خنہی تہ راخی او دغہ پور تہ
 ولاڑ سہری یی بیا پہ تیرہ وولی نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایا
 چہی ما بیا پوہستہ وکرہ چہی دا خہ معاملہ دہ؟ راتہ یی وویل
 چہی مختہ خہ!

مخکی چہی ولاڑو، نویوہ شہہ باغچہ چہی دہر بنائستہ خای
 دی، پہ دہی خای کی یوہ ونہ دہ، دہغی سوری تہ یو سہری ناست
 دہ، چہی دومرہ جگ ووی چہی ما یی سر نہ لیدہ، لہ دہ سرہ پہ خوا
 کی دہر ماشومان ناست و، ماتہ ملگرو وویل چہی دی ونی تہ

وڅېړه کله چې ونې ته وختم، نو یوه بنائسته منزل ته ولاړم،
 ډېر بهترین ځای دی، د سرو زرو او سپینو زرو له خښتو څخه
 جوړ شوی دی، په هغه ځای کې یې امر راته وکړ چې پورته ولاړ
 شه له هغه نه پورته بل بنائسته ځای ته ولاړم، په هغه دوهم
 منزل کې چې کله ودرېدم نور راته یې وویل چې هغه پورته ځای
 ستا دی، سر مې چې پورته کړ نو دریم ځای د ورېځې په شکل
 ډېر جگ راته معلوم شو، ډېر بنائسته و، ما ورته وویل چې زه
 غواړم تر څو خپل ځای ووينم، هغوی راته وویل چې دا کار په
 ژوند کې نه شي کېدای هغه ځای ته که ورتلې نو له مرگ
 څخه وروسته به وي د دنیا په ژوند کې نه شي کېدای

نو خپلو ملگرو ته مې وویل چې نن خو ما په دې لاره باندې
 څه عجیبه منظرې ولیدلې، داڅه عجائب و؟ تاسې خوماته
 وواياست چې داڅه وو؟

په ملگرو کې یوه راته وویل چې زه جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَام یم اودا
 بل ملگری مې میکائیل عَلَيْهِ السَّلَام دی

په لاره چې روان وو او هغه یوه سړي چې هغه بل په تیره باندې
 په سر وېشته او سر به یې ورمات کړ او بیابانه یې تیره را اخیسته
 اودهغه سر به بېرته جوړ شوی و نو دا دهغه عالم، قاري او
 مسلمان مثال ده چې په قرآن باندې خبروي خو عمل نه
 ورباندې کوي، لمونځ نه کوي، ویده وي او لمونځ ورڅخه قضا
 شي، د شپې هم نه پورته کېږي او نه هم د ورځې له خوا د قرآن

کریم د ویلو او په هغه باندې د عمل کولو اهتمام کوي. نو
د دغسې عالم او قاري دغه سزا ده چې د قیامت تر ورځې پورې
به په دغه سزا کې مبتلا وي، ترڅو پورې چې یې د قیامت په
ورځ فیصله وشي.

او هغه بل سړی چې یو طرف خوله به یې تر غوږونو پورې
ورته څېرې کړه، بیا به یې دا بل طرف ورته څېرې کاوه، دا
دهغه درواغجن سړي سزا ده چې له کوره راووځي، شپه یې په
کور کې تېره کړي وي، او په درواغو په خلکو کې یوه خبره
مشهوره کړي او بیا نور خلک دده دغه دروغ خبره یوځای او بل
ځای په مجلسونو کې بیانوي. نو د دغه درواغجن سړي دغه
سزا ده چې په ده باندې به خدای جَلَّ جَلَالُهُ د عذاب داسې فریستې
مقررې کړي چې ده ته به په قبر کې دا عذابونه ورکوي چې
خوله به یې ورته تر غوږونو ورڅېروي.

او هغه تنور غوندي ځای چې په هغه کې لوخ سړي او لوڅې
بنڅې د اور لمبو د تنور تر خولې پورې راپورته کولې او بېرته
به د تنور بېخ ته ورغورځېدل، دا دهغو زناکارو سزا ده څوک
چې په بدو عملونو په دنیا کې لگیا وي نو هغوی ته به رب
تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دغه سزا ورکوي.

او هغه بل سړی چې د وینو په نهر کې ولاړ و او د خان د
اېستلو هڅه به یې کوله او هغه بل سړي به بېرته په خوله کې
ووېشت بیا به یې نهر ته ورغورځاوه، نو دا د سود خور سړي

مثال ده، خوک چي د سود معاملې کوي، هغه ته به رب
 تعالیٰ جَلَّ جَلَالُهُ په قبر کې داسې سزا ورکوي، تر قیامت پورې به
 یې دغه حالت وي، اود قیامت د ورځې سزاگانې خويې لا
 نورې دي او کله چې سود خور د محشر په ورځ له قبر څخه
 راپورته کېږي نو خپله به یې د یوې کوتې په اندازه لوبه وي،
 چې ماران او لړمان به پکې له ورايه لیدل کېږي. او دی به د
 خپلې خټې د دروند والي له وجهې څخه پورته کېږي او بېرته
 به غورځي.

او هغه ونه چې دهغې د لاندې یو سړی ناست و، هغه حضرت
 ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام و، او دهغه شاوخوا چې کوم ماشومان وو دا
 هغه ماشومان وو چې په ورکتوب کې مړه شوي وي، هغه به
 جنت ته داخلېږي. دا دهغوی یو مثال و.

او هغه اول کور چې تا په اول منزل کې ولیده دا په جنت کې د
 عامو مسلمانانو ځای ده، دا دوهم منزل چې تر لومړني
 بنائسته وو هغه د شهیدانو ځای ده. او هغه دریم منزل ستا
 ځای ده، چې هغه له تورو ځایونو څخه دومره پورته دی لکه یو
 خوک چې له ځمکې څخه د ورېځې په طرف گوري. (جامع
 المعجزات ص ۲۲۴ / صحيح البخاری / ج ۱ / ص ۱۸۵ / رقم الحديث: ۱۱۲۸۶)

اوس دغه خوب چې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خپلو صحابه
 کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ته بیانوي دا د عبرت له پاره دی. د گناهونو او
 عذابونو نمونې چې حضرت جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام او حضرت

میکائیل عَلَيْهِ السَّلَامُ ورتہ وربیسی او دی یی امت ته بیانوی چي
امت یی له دغو عذابونو څخه خبر شي او ځان ترې وساتي

څوك چي په قرآن كريم باندې عمل نه كوي ، هغه دي په دي
پوه شي چي لوی خدای جَلَّ جَلَالُهُ نعمت راكړی د اسلام او قرآن په
شكل كې ، خو كله یی چي ددغه لوی نعمت بی قدری وکړي
اوپه قرآن باندې عمل نه كوي نو بیابه یی دغه سزا وي

دغه دماغ د قرآن د زده كړې ځای ده ، نو چي عمل ورباندې
ونه شو ، نو دغه ځای ته به دغه سزا ورکول کېږي ، چي هغه به
په تیره باندې بار بار وهل او ټكول کېږي او ماتېږي به او چي
څوك په درواغو باندې لگيا وي ، دهغو به دا سزا وي لكه چي
مخكې بیان شو ، همداسي د زناكارانو او سودخورو

او حضرت حذیفه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمایي چي خلكو به د خیر پوښتنې
كولې او ما به د شر پوښتنې كولې ترڅو پكې واقع نه شم

مونږ او تاسې ته ترټولو ضروري داده چي له گناهونو څخه ځان
خبر كړو او ځان ورڅخه وساتو . كه يو څوك ټول ژوند نفل ونه كړي ،
نفلي خیراتونه او صدقې ورنه كړي ، نور نفلي عبادات ونه كړي ،
نو خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ انسان ورباندې نه نیسي ، سزا نه وركوي ، خو
چي یوه گناه یی وکړه فی الحال سوال او ځواب ورته متوجه کېږي ، د
انسان له پاره ډېرې مهلكې گناوې شته دي ، انسان ډېر ښه اعمال
كړي وي ، خو كله ورڅخه داسې گناه صادره شي چي هغه مخكني
اعمال یی ټول ورباندې ختم او له منځه ولاړ شي

الله تعالی فرمائی ﴿لَا تُبْطِلُوا صِدْقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾
 اسورۃ البقرۃ آیت ۱۲۶۴ چہی کہ عمل یعنی صدقہ مو و کرہ نو بیا
 وروستہ پہ ہغہ سہی بانڈی احسان مہ باروی چہی ہغہ گتلی
 عمل او انعام بہ مو تہول لہ لاسہ ووخی او باطل بہ شی ریا مہ
 کوی لکہ یو خوک لمونخ کوی بل نیک عمل کوی او نیت یی
 پکی خراب شی چہی خلک ووایی چہی خومرہ بنہ سہی دہ ، بنہ
 عالم دہ ، بنہ صوفی دہ ، بنہ حاجی صاحب دہ ، نو پہ نیت کپ
 چہی دا مسئلہ منع تہ راغلہ تہول اعمال یی باطل شول ، لمونخ
 راواخلہ ، لہ لمانخہ سرہ دغہ مہلک شیان زدہ کرہ ، چہی کہ
 لمونخ مہی بنہ وکرہ خو نیت مہی خراب شو ، ریا راخخہ پکی
 وشوہ ، نو لمونخ مہی ولاہ خراب شو .

نو د انسان لہ پارہ دا مہمہ دہ چہی داسی خطرناک شیان
 وپہرنی او خان ورخخہ وساتی ، اودا گناہ یو داسی مثال لری
 لکہ زہر قاتل زہر کہ خوک قصداً و خوری ہم یی ورنی او کہ پہ
 ہیرہ بانڈی یی و خوری ہم یی ورنی د یو چا گمان د اوبووی ،
 گلاس یی راپور تہ کرہ او ویی خکل نو کہ قصداً یی خکلی وی
 او کہ سہواً پہ دوارو حالاتو کپ بہ یی ورنی ، یواخہی دومرہ خبرہ
 پکی راتلائی شی چہی کہ یو خوک پہ قصداً سرہ زہر و خکی نو
 عام خلک بہ بد وریانڈی وایی چہی زہر یی بنہ پہرنڈل او سرہ لہ
 ہغی یی بیہام و خکل او خان یی قصداً وواڑہ او کہ یو خوک یی
 پہ ناخبرتیا کپ و خکی او ورخخہ مہی شی ، خلک بیا پری

افسوس کوي ، چې دی غریب خو خبر نه و ، د بي خبري په حالت کې يې زهر وچېنبښل او ورڅخه مړ شو . مطلب دا چې په دې صورت کې د خلکو له ملامتيا څخه خلاص وي

﴿ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا... ﴾ (البقره) خدايه

پا که ! مونږ په هغه گناه مه نيسي که له مونږ څخه په هېره يا په خطا سره شوې وي

دلته مفسرين کرام ليکي چې نبي کریم صلی الله علیه و سلم فرمايي چې زما له امت څخه خطا او نسيان معاف دي او په قرآن کریم کې وايي چې که سهو او خطا راڅخه هم شوي وي ما ورباندي ومه نيسي ! نو له دې څخه دا خواب دی چې گناه زهر دی ، که په هېره هم درڅخه صادره شي ، ستا کار خرابوي ، که په ناپوهي درنه صادره شوه هم ستا کار يې تباه او برباد کړ ، داسې نه ده چې هغه گناه چې تا په ناپوهي او ناخبري سره کړې ده او ته به له عذاب څخه پرې خلاص شي . دا به وي چې سړی ډېر ناخبره وي ، د ډېرې سهوې او نسيان له امله يو کار ورڅخه وشي نو په آخرت کې به يې خدای جل جلاله ورباندي ونه نيسي اما که ويې نه نيسي خو هغه مرتبه يې پرې کمه شوه ، که دا گناه ورڅخه نه وای شوې نو دده به څومره اوچت مقام و .

انبياء عليهم السلام ټول له گناهونو څخه پاک دي ، او په همدې خبره زمونږ عقیده هم ده ، خو له انبياء کرامو عليهم السلام څخه داسې خطايي لکه سړی چې په لاره ځي ، بې اختياره په خټه کې

و بنویسری، دا خو گناه او جرم نه ده، سړی روان و، ځمکه بنویسه او خټه وه اودی پکې و بنوییده. په عام فکر او په رواج کې هم ده ته څوک جرم او گناه نه وایي، خو دغه لار چې د خټې لاره ده، په دغه لار کې که ماشوم شپه او ورځ غورځیري نو څوک یې نه ملامتوي، خو که یو مشر، مولوي صاحب، یا حاجي صاحب یو هوښیار سړی وي، او بل طرف ته سمه لاره هم وي، خودی له هغې سره، سره بیا هم دغه د خټو په لاره باندې ځي او بیا پکې وغورځیري نو هر څوک یې ملامتوي چې دومره غټ سړی و بنویید. ولې یې لارې ته نه کتل، دا خو خټه ده گناه خو یې نه ده کړې خو که په هماغه د خټو په ځای کې کوم ماشوم ولویږي څوک بد نه پرې وایي، ځکه چې وایي ماشوم ده، او مشر ځکه ملامتوي چې دی خو لوی ده، ولې یې احتیاط نه کاوه، نو کالي به یې نه خرابېدل.

نو انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ چې مرتبه او مقام یې تر نورو انسانانو ډېر لوړ ده داسې اجتهادي نسیاني خطا چې ورڅخه شوې وي هم سمدستي عتاب د الله تعالی له لوري ورکړل شوی دی چې تا به ولې داسې کار کاوه؟ هغه پیغمبر بیا په خپل هغه عمل باندې دومره ژاړي چې که د ټولې دنیا ژړاوي رایوځای کړي د حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ ژړا ته نه رسیږي چې په خطایي سره یې د غنم یوه دانه خوړلې وه، تر سلو کلونو یې د حیا له امله د اسمان په لوري ونه کتل، تر څلوېښتو کلونو پورې یې له خپلې بي بي سره نږدې والی ونه کړ، تر ډېرو شپو یې خوراک څښاک نه

کاوه، دا ولی؟ څکه چې دده شان او مرتبه ډیره لوړه وه، نو
څکه دومره وړه خبره هم ورته معاف نه شوه. اوس تاسې فکر
وکړئ گناه نه ده، بلکې سهو او خطا ده، الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ
گناهونو ساتلی ده، خو یواځې او یواځې د سهوې له امله دا
کار د افسوس باعث شو او کله؟

همدا وجه ده چې هر نبي ته چې د قیامت په ورځ انسانان
ورجمعه شي چې ته دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په حضور کې زمونږ
شفاعت وکړه چې زمونږ سوال او ځواب زرتزره شروع شي، نو
هر پیغمبر چې په دنیا کې ورڅخه کومه اجتهادي سهوه شوې
وي هغه به ذکر کوي او وایي به چې له ما څخه په دنیا کې دغه
خطایي یا سهوه شوې ده، زه د الله تعالی حضور ته نه شم
وراندي کېدای اونه دا کار کولی شم، تردې پورې چې خبره به
نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راوړسېږي او هغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته چې
الله تعالی په دنیا کې کوم زېږی ورکړی دی دهغه په فضل او
برکت سره به فی الحال او سمدستي شفاعت شروع شي، څکه
چې له ده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه کومه سهوه او خطا نه ده شوې.

نو غرض دا چې گناه که په سهوه او که په خطا هم وي د انسان
مرتبه ورسره کمیږي

او که داسې وي چې په ناپوهي سره یوه گناه وشي لکه دا
زمونږ عام خلك چې کوم کار وکړي نو دې ته سهو او خطا نه
وایي بلکې دې ته جهل وایي، دوی ځان په دین نه خبروي، دا

خان په دین نه خبرول دا په خپل ذات کې یو جرم دی، ولې؟
 ځکه چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ علم فرض کړی ده، دار د اسلام ده،
 علم فرض ده، دومره احکام زده کول چې انسان ورباندې
 څلروشت ساعته ژوند تېر کړي دا فرض ده، اوس نو چې سړی
 ښه ورباندې خبر هم ده، چې په ما باندې علم فرض ده اویایې
 هم نه زده کوي، ددغه انسان نه چې بیا کومه گناه صادرېږي او
 بیا دا دلیل هم وړاندې کوي چې مونږ ته گناهونه څه معلوم
 دي، دا عذريې دقبول وړ نه دی اونه ورته هغه گناه معاف
 کېږي، دې ته بیا سهو او خطا نه وایي، دې ته جهل وایي.
 قصداً له جهل څخه کار اخلي اونه یې زده کوي.

نو مطلب دا چې که مونږ او تاسې د آخرت له تکلیفونو اوله
 هغو عذابونو څخه خبر شو چې د همدغو گناهونو له وجې به
 را کول کېږي بیا به هېڅکله هم گناه ته ورنږدې نه شو. خدای
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ مو دې نجات نصیب کړي. نو باید کوشش وکړو تر
 څو په پوره توګه له گناهونو څخه ځان خبر کړو او له دې سره
 سره بیا ځان ورڅخه وساتو.

د معاملاتو په باب کې باید هر تاجر علم حاصل کړي، چې دا
 بیع فاسده ده، دا باطله ده، او ځان هم ورڅخه وساتي. دا علم
 هم د فرضیاتو له جملې څخه دی.

دا اوس چې حالات سره خراب او ګډوډ شول، نفقې خرابې
 شوې، بیعې په صحیح طریقې سره نه کېږي، زیاتره خلک په

سود لگیا وي، تردې پورې چې ددغو نفقو اثر د مدرسو په طالبانو کې هم لیدل کېږي، طالبان به ټول بزرگان و، خواوس هغسې طالبان نه لیدل کېږي، او که وي هم ډېر کم دي. وجه یې داده چې چنده د سود خواره او رنگارنگ خلکو له خوا ورکول کېږي، نو هغه به خامخا او حتماً ددغو مدارسو په طالبانو هم یو څه ناڅه اثر کوي.

سره له دې چې که یو څوک د چا په حلالو او حرامو خبر نه وي، پوښتنه ورته ضرور نه ده، خوراک ورته روا ده، طالبان مسافر دي، ددوی له پاره دغه د وظیفې ډوډی او سوال روا ده، ځکه علم حاصلول یې له دې څخه نه کېږي، حتی که یو طالب په کلي کې اوسېږي نو په هغه کلي یې دا حق ده چې ده ته به ډوډی ورکوي، تردې پورې چې هغه د خپلې خوراکې په اندازه غلام کولی شي، خو ددې هرڅه باوجود چې کله د خلکو دنیا خرابه شي د حلالو او حرامو تمیز ختم شو نو سره له دې چې طالب ته ډېر څه روا و، بیایې هم په طالب باندې اثر وکړ او دهغه په تقوی او دیانت کې فرق راغی. طالب سره له دې چې مسافر ده، کور یې پرې ایښی، نفساني خواهشات یې شاته غورځولي نو چې کله په ده باندې اثر کوي نو په عامو مسلمانانو باندې به یې ولې نه کوي.

هره ورځ خلک را روان وي چې زړونه مو خفه وي، پرېشاني راته پیدا وي، تردې پورې چې ځینې یې لا دا هم وایي چې خودکشي ته مې څو وارې زړه ښه کړی. دا ولې؟ ځکه ماحول

خراب ده، گناهونه ډېر دي، د مسلمان په زړه تور داغ پيدا کېږي. نېک سړی چې بازار ته ولاړ شي او په يوه بېکاره مجلس کې کيني، نو دده زړه تنگ شي، ولې ځکه چې دې يونيک عمله انسان ده، نو چې بد ځای ته ورغی دهغه بد مجلس اثر ورباندې بېکاره شو، خو که چېرته ټول مجلس د بد عمله خلکو وي نو بيا په هغوی باندې هېڅ اثر نه کوي، ځکه هغه ټول ماحول همدا سې ده

له حضرت جابر ابن عبدالله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وخت کې بدبويي پورته شوه، حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وويل چې دا په کوم ځای کې منافقين د مسلمانانو په غيبت لگيا دي.

[تنبیه الغافلین / عربي / مکتبه حقانيه / ص: ۸۶ / رقم الحديث: ۱۹۷]

نو محدثين کرام فرمايي چې نن سبا ټول خلک په غيبت لگيا دي، څوک په بد بويي نه پوهيږي دا ولې؟ نو ځواب يې داده چې مخکې زمانه او اهل زمانه ټول سره پاک وو، هلته به د بدبويي اثر ډېر زړ بېکاره کېده. او نن سبا چې ټول ماحول خراب ده، نو ځکه د بدبويي اثر هم نه حس کېږي، ددې مثال داسې ده لکه سړی چې په بيت الخلاء کې دتنه ناست وي، نو هلته سره ددې دومره زياتې مرداري ده ته بوی نه محسوس کېږي، ځکه چې هلته ماحول ټول خراب ده، پوزه او دماغونه يې ټول له بدبويي څخه ډک وي، نو دا ورته نه معلومېږي چې

بوی شته او کنه. اویه پاک خای او مجلس کنې که ډېر لږ هم د بدبویی اثر ښکاره شي نو هر څوک یې حس کولی شي.

نو دا گناهونه چې ډېر شونو څکه یې عام خلک په فرق نه پوهېږي، او نهک خلک پرې پوهېږي. له همدې وجهې نه نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چې: ﴿ اِسْتَفْنِي قَلْبَكَ دَعَا مَا بَرِيْكَ اِلَى مَا لَا بَرِيْكَ ... ﴾ [جامع الترمذی ج: ۱۲، ابواب صفة القيامة ص: ۱۷۸]

ژباړه: له خپل زړه څخه ویوښته او فتوی وغواړه چې که په کومه خبره کې شک درته پیدا شو نو پرې یې ږده، مه یې کوه، مطلب دا چې د چا زړه پاک وي نو که هغه یو داسې خای ته ولاړ شي چې هغه شکمن وي نو فی الحال ده ته شک پیدا کېږي، هغه شي ته یې زړه نه کېږي، زړه یې تنگیږي، نو نهک عمله انسان ته چې په زړه کې تنگی پیدا کېده نو هغه دې په دې پوه شي چې دا شی ناروا ده.

نو زموږ ټول مجلسونه له درواغو او غیبتونو څخه ډک وي، معاملات مو ټول په درواغو بڼا وي، د گناه په ماحول کې مو سترگې، غوږونه ټول مصروف وي، نو همدا وجه ده چې په عبادت کې مو خوند او ذائقه هم نه شته. او له خپل عبادت څخه خوند هم نه شو اخیستلای.

تاسې لږ سوچ وکړئ! دغه علماوو او طالبانو سره مو چې لږ څه تعلقات پیدا شي، چې دوی د کتاب او احادیثو سره د تعلق له وجې یو څه پاک دي، اگر که هغه پخوانی حالت ددوی هم نه

دی پاتې، خو که بیا هم څوک له دوی سره علاقه لري، کله ناکله ورسره ناسته پاسته کوي، دهغوی په مجلس او محیط کې راشه درشه ولري نو فی الحال انسان ته په عبادت کې لذت پیدا کېږي اوله الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ او دهغه له عبادت سره یې مینه پیدا شي.

د یو مخلص انسان عجیبه واقعه

یو چا قصه کوله چې په کابل کې یو افسر (لښکر مشر) راته ویل چې دا بېخي عجیبه ده. زه په ډېرو ځایو کې گرځېدلی يم، له هر چا سره مې راشه درشه وه او شته. له ډېرو ښوونو حافظانو او قاریانو څخه مې د قرآن کریم تلاوتونه په ډېر ښه انداز اوریدلي دي خو له دې ټولو وجوهاتو سره، سره اثر پکې نه وي، او کله چې زه ستاسې د خلیفه صاحب مدرسې ته درشم، هلته چې کله په ختم کې د قرآن کریم تلاوت شروع شي نو د سړي ژړا نه درېږي. ددې څه وجه ده؟ هغه شخص ویل چې مادغه افسر ته ویل چې: دا په ځای کې فرق ده، هغه ځای داسې ځای ده چې صفایي پکې ډېره ده، نو هلته ځکه د قرآن کریم اثر ډېر زړه ښکاره کېږي، نېک خلک چې قرآن کریم وايي په هغه ځای د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ رحمت او سکینه نازلېږي، نو بیا خوبه خامخا دا اثر پیدا کېږي.

یو صحابي ﷺ د تلاوت په وخت کې د رحمت ملانکې وینی

﴿ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ، قَالَ: بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ، وَفَرَسُهُ مَرْبُوطَةٌ عِنْدَهُ، إِذْ جَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ، فَقَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ، فَسَكَتَتْ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ، ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَأَنْصَرَفَ، وَكَانَ ابْنُهُ يَجْبِي قَرِيبًا مِنْهَا، فَأَشْفَقَ أَنْ تُصِيبَهُ فَلَمَّا اجْتَرَهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، حَسِبَ مَا يَرَاهَا، فَلَمَّا أَضْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ، اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ، قَالَ: فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ تَطَأَ يَجْبِي، وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَأَنْصَرَفْتُ إِلَيْهِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ، فَإِذَا بِمِثْلِ الظِّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ، فَخَرَجْتُ حَتَّى لَا أَرَاهَا، قَالَ: «وَتَذَرِي مَا ذَاكَ؟» ، قَالَ: لَا، قَالَ: «تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ دَنَّتْ لِمَ صَوْتِكَ، وَلَوْ قَرَأَتْ لَأَضْبَحَتْ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا، لَا تَتَوَارَى مِنْهُمْ» ﴿

۱ صحیح البخاری ج ۲ / ص ۷۵۰ / باب نزول السکینه والملائکة عند قراة

القرآن . رقم الحديث: ۱۵۰۱۸

ژباړه : له حضرت اُسَید ابن حُضَیر رضی اللہ عنہ نه روایت دی وایی چې د شپې مې سورة البقره لوستل پیل کړل خواته یې اس ترلی ده، هغه آس کله یو او کله بل طرف ته منډې وهي، ددغه صحابي رضی اللہ عنہ یو کمکی زوی (یحی) یې دده په څنگ کې پروت ده، دغه صحابي رضی اللہ عنہ ووپرېده چې هسې نه دا زوی مې آس لاندې کړي، نو تلاوت یې بس کړ، کله چې یې بس کړ آس بهرته په آرام شو، بیایې چې تلاوت شروع کړ، نو بیا

آس منډې شروع کړې، درې ځله دا خبره تکرار شوه، کله یې چې پورته وکتل نو د ورېځې په شکل څراغونه راڅرېږي، نودی پورته شو او تلاوت یې بس کړ، زوی یې د آس له څنگ څخه لیرې کړ چې اوس به نو بنه په طبیعت سره تلاوت وکړم. دغه صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وایي چې کله مې هغه لیرې کړ، او بیا د باندې راووتم هغه څراغونه او رڼاگانې ورکې شوې وې، سهار یې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته دغه حال بیان کړ، هغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل چې: دا ملائکې وې، سکینه وه، تلاوت به دې کاوه، که تا تر سهاره پورې خپل تلاوت جاري ساتلای وای نو دغه ملائکې به عامو خلکو په خپلو سترگو لېدلې وې.

نو چې پاک خلك، د خدای جَلَّ جَلَالُهُ دوستان د قرآن کریم تلاوت کوي نو په هغه ځای باندې د الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ رحمت نازلېږي، نو چې په آس اثر کوي نو په انسان باندې به یې ولې نه کوي.

هغه طالب او صوفي چې پاک ده، هغه ختم او مجلس کې چې پاک پاک خلك ناست وي نو کله چې په هغوی باندې د الله تعالی رحمت شروع شي نو دا ناپاکه خلك چې ورسره ناست دي دوی به هم د آس غونډې منډې شروع کوي. په ده به هم د الله تعالی د رحمت اثر ښکاره کېږي، دا چې یو څوک څو وارې په دغسې مجلس کې کيني نو الله تعالی یې په زړه کې اثر پیدا کوي، په خپله یې بیا له عبادت او بندگي سره مینه پیدا شي. مونږ الحمد لله دا اثرات په خپلو سترگو لیدلي دي. د ځان په هکله دا خبره نه کوو. د طریقت په باب کې وایو. د حضرات

مبارکانو او محترمو خلیفه صاحبانو په باب خبره کوو. بلکې مونږ د خپل وخت سره چې موافق لیدلي نو یقیني درته وایم چې: هغه طالبان چې په داسې مدارسو کې اوسېږي چې په هغو ځایو کې ختمونه وي، په هغه ځای کې یو خلیفه صاحب موجود وي، ددغو طالبانو اود هغو مدرسو د طالبانو چې هلته دا ختمونه نه وي نو د ځمکې او آسمان فرق لري.

د دوه طالبانو حیرانوونکې واقعې

ماته یو طالب چې د (میرزاهد) د درجې طالب و قسم وخور چې: په خدای قسم که به زه د طالبې په مطلب پوهېدم، مگر کله چې دلته راغلم، دلته پوه شوم چې په طالبې کې څه مطلب ده، ځکه زه په فلانکې، فلانکې، فلانکې گناهونو اخته وم، ځان مې نه شو ترې خلاصولای خو کله چې دلته راغلم هرڅه مې سم دم شول.

بل د وړې دورې طالب راته قسم وخور چې دا لس کاله مې په طالبې کې تېر شوي دي، دا ټول یو طرف ته او دغه یو کال د وړې دورې مې بل طرف ته، داسې راته معلومېږي چې هغه لس کاله مې عبث تېر کړي دي او سر کال چې دلته راغلی يم دا دې خدای جل جلاله په عمر کې را حساب کړي.

همدغه طالب قسم کاوه چې: یوه گناه مې داسې وه، چې مابه ډېر زیات کوشش کاوه ترڅو ځان ترې منعه کړم، تردې چې د

خان د وژلو اراده مې هم وکړه ، خو کله چې دلته راغلم او ستاسې سره په دغو مبارکو ختمونو کې شریک شوم ، نو له هرڅه پرته الله تعالی له هغو گناهونو څخه خلاص کړم اوس په هغه تېره شوي زمانه او لس کاله طالبی باندې افسوس کوم چې هسې مې عبث تېر کړي دي .

نو گورئ ! په مجلس کې څومره فرق وي ، هغه هم طالبان دي ، او داهم طالبان دي ، خو دلته چې لږ څه دخدای جَلَّ جَلَالُهُ د ذکر او خوف خبرې وي ، نو بیا په هغه مخکنې ژوند باندې ارمان کوي . نو عوام مسلمانان چې له دې نه مخکې په هېڅ خبر نه وي نو هغوی به ولې په خپل تېر ژوند ارمان نه کوي .

څومره چې سړی له گناهونو څخه ځان ساتي ، دېکو خلکو په مجلس کې شرکت کوي ، رب تعالی به یې له عبادت سره مینه ورزیاته کړي . په عبادت کې به یې خوند او لذت وي ، حرص به یې ختم او قناعت به یې په برخه شي او بیا به ددې هڅه او فکر نه کوي چې یا ځان ووژني او یا بل ته ضرر ورسوي .

د دنیا گتیل مطلقاً ناروا نه دي

دنیا گتیل مطلقاً ناروا کار نه دی ، بلکې له دنیا سره محبت اومینه ناروا ده ، که دنیا په جائزه طریقه سره وگتیل شي ، کوم مانع نشته ، بلکې دا هم عبادت دی ، ځکه نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي : (... وَ الْكَاسِبُ صِدِّيقُ اللهِ) (تنبه الغافلین ، عربي / ص ۲۴۱)

کاریگر د خدای تعالی دوست او محبوب دی، خو شرط پکې دادی چې په جائزه طریقې سره وي

صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ هم دغه دنیا، مال او دولت گټلی کسب یې کړی.

﴿ عَنْ قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: حَمَلَ عُثْمَانُ عَلَى أَلْفٍ فِيهَا خَمْسُونَ فَرَسًا فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. وَعِنْدَ ابْنِ عَسَاكِرَ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ: جَهَّزَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نِسْعَ مِائَةٍ وَخَمْسِينَ نَاقَةً وَخَمْسِينَ فَرَسًا أَوْ قَالَ نِسْعَ مِائَةٍ وَسَبْعِينَ نَاقَةً وَثَلَاثِينَ فَرَسًا يَعْنِي - فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ ﴾

حياة الصحابة الجزء الثاني / ص ۲۱۱ / انفاق عثمان بن عفان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
ژباړه: له حضرت قتاده رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي چې د تبوک په غزا کې حضرت عثمان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ زر کسان مجاهدين مجهز کړل چې په دې کې پنځوس اسان و.

او ابن عساکر له حسن نه روایت نقل کوي وايي چې حضرت عثمان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د تبوک په غزا کې نه نیم سوه (۹۵۰) او بنان صدقه کړل او پخوس (۵۰) اسان صدقه کړل او یایې وویل چې نه سوه او یا (۹۷۰) یې او بنان صدقه کړل او دیرش یې اسان صدقه کړی.

دا چې په یوه غزا کې دومره صدقه ورکوي، خو دنیا ده ورسره که دنیا، مال او دولت ورسره نه وای، نو کله یې دومره صدقه کولای شوای؟

حضرت عبد الرحمن بن عوف رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې وفات شو، نو دده رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څلور مېرمنې (بنسخې) وې یوې بنسخې یې د اتمې

حصې د دنیا د صلحې په عنوان څلورمه حصه وغوښته نو
اتيازره دیناره ورته ورسېدل یعنې دده د مال اتمه حصه
(۲۲۰۰۰۰) روپۍ شوي.

مال او دولت پیغمبرانو، صحابه کرامو او اولیاء الله ټولو
درلوده خو له مال او دولت سره یې مینه نه درلوده، بلکې د الله
تعالی له دین سره یې مینه وه. نو حاصل د خبرې دا شو چې
دنیا گټل ناروانه، بلکې محبت ورسره ناروانه.

حضرت عبدالقادر جیلانی رحمه الله د مال په غرقېدلو

اوبېرته پیدا کېدلوولې (الحمد لله) وایي؟

حضرت پیران پیر (شیخ عبدالقادر جیلانی) رَحْمَةُ اللَّهِ تَهْ خُوكِ
راغلل او ورته یې وویل چې هغه بېرې (کشتی) چې ستا د
تجارت مال پکې را روان وو، هغه غرقه شوه، پیران پیر صاحب
سرتیټ کړ، بیایې بېرته سر راپورته کړ ویې ویل (الحمد لله)
لږ وروسته بیا سړی راغی چې کومه بېرې چې غرقه شوې وه
، هغه ستا نه بلکې د بل چا وه او ستا د مال بېرې روغه او
سلامته ده، ده بیا سرتیټ کړ او له لږ څنډه وروسته یې بېرته
راپورته کړ. بیایې وویل (الحمد لله) . په دې مجلس کې د
علم ظاهر یو عالم ناست وو، نو سمدلاسه یې اعتراض وکړ چې
ستا دغه مال دولت پاک وو او که نا پاک؟ که پاک و نو په
غرقیدلو دې ولي الحمد لله وویل؟ او که نا پاکه وه نو بیا په

بهرته پیدا کېدلو دې ولې الحمد لله وویل؟ ته خو یو بزرگ
انسان یې که پاکه وي نو په غرقېدلو یې باید خفه شوی وای
او که ناپاکه وای نو په پیدا کېدلو یې باید خفه شوی وای نو
باید تا الحمد لله نه وای ويلي.

حضرت پیران پیر صاحب رَحْمَةُ اللهِ وَرْتَهُ وویل: چې: نه مې د
دنیا په وړک کېدا الحمد لله ويلي او نه مې په بهرته پیدا کېدا
کله چې ماته نوکر وویل چې: ستا د مال بهرې غرقه شوه، نوزه
خپل نفس ته متوجه شوم، چې زما په نفس کې څه اثر پیدا شو
او کنه، نو د الله تعالی رحیم او کرم و په زړه کې مې هېڅ
دخفگان او غم نښې نښانې نه وې نو شکر مې ادا کړ چې په زړه
کې مې د دنیا محبت نشته. بیا یې چې کله بهرته راباندې
زېری وکړ چې هغه ستا کشتی نه بلکې د بل چا وه، نوزه بیا
خپل نفس ته متوجه شوم چې دی په دې خبره خوشحالیږي
او کنه، خو بیا راته معلومه شوه چې په زړه مې څه اثر د غم او
خوشالی نه ښکارېږي نو ځکه مې د الله تعالی حمد او ثنا بیا
اداء کړ.

نو اصل حقیقت د دنیا داده چې نه به یې په وړک کېدلو خفه
کېږي او نه به یې په پیدا کېدلو خوشحاله کېږي. خو نن سبا دا
خبره نشته، یو ځل چې د چاله الله تعالی سره تعلق جوړ شي،
هغه بیا دنیا، مال، جایداد ته اهمیت نه ورکوي، مینه یې
ورسره نه وي، نه یې په پیدا کېدلو خوشالیږي او نه یې هم په

ورک کېدلو خفه کېږي. خو دا حالت به هلته په لاس راځي چې
زمونږ له دين سره تعلق جوړ شي.

مونږ د دنيا په ختمېدا دومره خفه کېږو چې هغه خفگان مو
نه ورک کېږي. او په پيدا کېدو يې بيا دومره خوشحاله کېږو
چې هغه خوشحالي مو بيا نه ورک کېږي. خو له دې سره بيا د
لمانځه په قضا کېدو يا هم د جمعې په پاتې کېدو يا هم کولو
سره مو کله هم خفگان او خوشالي پيدا شوې؟ که يو سړی سل
روپۍ وگټي او يا هم يو لمونځ په جمعه سره وکړي نو که په دې
حالت کې ورڅخه يو څوک په قسم سره پوښتنه وکړي چې په
هغو سلو روپيو به ډېر خوشحاله شوی يې او که ددغه يو
لمانځه په کولو سره؟ نو معلومه ده چې انسان ته د سلو روپو
خوند ډېر دی. اوسني کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي: (التكبيره
الاولی خیر من الدنيا وما فیها) دغه يو تکبير تحریمه چې له
امام سره يې ونيسي دا تر ټولې نړۍ بهتر دی، ټول د جمعې
لمونځ خولاڅه کوي؟ خو مونږ چې په سلو روپيو څومره
خوشاله کېږو د لمانځه په نیولو سره هغومره نه
خوشحاله کېږو. ددې وجه داده چې هلته مو له عبادت سره
دومره مينه نشته لکه څومره مينه مو چې له دنيا سره ده. د
سلو روپيو په تاوان سره که هغه زوی کړی وي نو خپل زوی
وهو، که ورور کړی وي ورور وهو، په غصه يو، خو که په مقابل
کې يې له دغو خلکو څخه د جمعې لمونځ قضا شي مونږ
هېڅکله خفگان ورباندې نه دی کړی.

یو بزرگد تکبیر اولی د پاتې کېدوله امله درې ورځې ژپل

یو بزرگ جمعې ته راغی او تکبیر ورڅخه تېر شوی و، نو تر دريو شپو پورې یې ژپل، جمعې ته به راغی او بېرته به ولاړ او په خپل دې عمل ډېر زیات خفه و. چا ورڅخه پوښتنه وکړه چې څه درباندي شوي او ولې خفه یې؟ دغه بزرگ ورته وویل چې که د یو چا زوی، ورور یا پلار مړ شي نو خلك ورځي او غمرازي غمشریکي ورسره کوي، خو له ماڅخه تکبیر اولی (تکبیر تحریمه) تېر شو خو هیچا غمشریکي راسره ونه کړه، دومره غټ غم راباندي تېر شو خو هېڅوک فاتحې ته رانغلل، په دې لوی غم کې یې شرکت او گډون راسره ونه کړ او د تکبیر اولی خو دومره غم ده لکه د سپرې چې ټوله دنیا ړنگه شي، مونږ په کمکي بچي څومره ژاړو، په لږ تاوان ژاړو تکبیر اولی او جمعه ټوله رانه تېره شي، د جمعې اقامت شروع وي، زمونږ دلته د دنیا یوه خبره پاتې وي په هغې لگیا یو ملار کوع ته ورسیرې تکبیر وکړي په ولاړې اقتدا یې هم نه وي صحیح، ځکه په دغه تکبیر ولاړ تیت شو لمونځ یې نه ده صحیح بس بیا سلام وگرځوو، ما لمونځ وکړ او سره له دې چې بېخي صحیح نه وي.

نو مطلب دا چې دا کمزوري ده وجه یې بنیادي غلطې نفقې او غلط خورا کونه دي. نو باید چې ډېر احتیاط وشي، که ملا

ده، که امی ده که طالب ده باید ډیر احتیاط و کړي، مونږ و الله
 که گتلي وي، تکت مونه ده اخیستی، هیچا نه ده اخیستی
 ، ما سواله هغو خلکو نه چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هغوی ته
 زبری ورکړی چې فلانکی فلانکی به په جنت کې وي، هغه خو
 په حدیثو ثابته ده، خود چا په باب کې خودغه فیصله نشي
 کولای او که څوک په دغه دوکه شو چې زه ملایم، طالب یم یا
 پیریم، مجاهد یم، ولاړ دغه تباه شو، نو باید ټول په ډار کې
 واوسو. له خوراک څښاک او اعمالو سره باید احتیاط وکړو
 ، بیا امید درحمت شته چې خدای جَلَّ جَلَالُهُ به رحم راباندې
 وکړي، بیا به مو په ژوند کې هم برکت وي، په کور کې به مو
 هم برکت وي په تقریر او وعظ کې به موهم اثر وي او په اخیرت
 کې به موهم هغه تلیپاتي او همیشه ژوند په ښه طریقه په برخه
 وي. وَصَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاصَابَهُ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
 امین یا رب العالمین.

الله

الله

الله

الله

(۵۱) مجلس

د دین ارزښت اوله علماوو څخه پوښتنې کول

د فی سبیل الله مصداق

بنيادي شی په ترمذي شريف کې د جهاد په فضائلو کې احاديث راغلي دي چې څوک د خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په لار کې ووځي دهغه څومره ثواب ده؟ اوس فی سبیل الله چې په آیاتونو او احاديثو کې ذکر کېږي دهغه مصداق مفتي صاحب په (منهاج السنن) کې ليکلی چې فی سبیل الله د خداي پاک په لار کې وتل د اتر جهاد پورې نه دی خاص بلکې جهاد، علم، حج او نورو ټولونیکو عملونو ته شامل دی.

نو مجاهد چې له خپل کور څخه د اعلاء کلمة الله له پاره ووت، په سنگر کې پروت ده، په بندر کې پروت ده، د جنگ په صحنه کې پروت ده، دده ژوند ته ټول فی سبیل الله ژوند ويل کېږي ترڅو چې دی بهر ته خپل کور ته راځي. حاجي چې د حج په سفر ووت ترڅو چې د حج له سفر نه فارغېږي دا ټول سفر د حج ته فی سبیل الله ويل کېږي. ځکه د خداي جَلَّ جَلَالُهُ د دین په خاطر يې سفر کړی، ددغه وطن نه چې سړی تکت کوي په څه

دپاسه یولک رویو ویزه داخلوی ، دی خود تماشی اوسیل له
 پاره نه ځي خود خدای پاک دیو فرض عبادت د ادا کولو له پاره
 ځي نودغه وتل چې د حج په نیت څوک روان شو هم فی سبیل
 الله ورته ویل کېږي ترڅو چې بهرته خپل کور ته راځي. عمره
 کوونکی دخپل کور نه په دغه نیت روان شو چې ترڅو بهرته
 خپل کور ته راځي دغه ته فی سبیل الله ویل کېږي.

همدارنگه طالب العلم چې له خپل کور نه ووځي ترڅو چې
 خپل کور ته راگرځي دغه ژوند ته فی سبیل الله ژوند ویل
 کېږي. همدارنگه یو تاجر چې د حلال رزق د گټلو له پاره ، نه د
 مال د زیاتولو له پاره. زمونږ زیاتره سفرونه د مال د ډېرولو له
 پاره دي. رزق مو وي ، خو بلېنگونه ، مارکیتونه جوړوو ، خو
 په دین خبر نه یو. له ضرورت زیات تجارت او مال گټل په هغه
 وخت کې روا دي چې د خدای جل جلاله په دین به خبر وي ، په
 کومه اندازه چې دی هغه علم ته ضرورت لري او خپل
 څلور ویشته. ساعته ژوند ورباندې د دین د ارشاداتو مطابق تېر
 کړي او دی هغه علم حاصل نه کړي او دنیا او مال گټي دا ورته
 نه دي جائز. خو که دومره خبر وي چې هغه خپله زندگي
 ورباندې تېرولای شي نو بیا په دغه صورت کې د مال ډېرول او
 زیاتول یو مباح کار دی. نو اصل مطلب ته راگرځو چې که یو
 تاجر د حلال رزق د حاصلولو له پاره له کور څخه ووت ترڅو
 چې دی بهرته راگرځي دا هم فی سبیل الله دی.

د جمعی لمانخه ته تلل څومره ثواب لري ؟

اوس دا د خدای په لار کې وتل د جمعی د لمانخه له پاره هم دي

﴿ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: لِحَقْنِي عَبَايَةَ بِنُ رِفَاعَةَ بِنِ رَافِعٍ، وَأَنَا مَاشٍ إِلَى الْجُمُعَةِ، فَقَالَ: أَبَشِّرْ، فَإِنَّ خُطَاكَ هَذِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، سَمِعْتُ أَبَا عَبَسٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ اغْتَبَرَتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُمَا حَرَامٌ عَلَى النَّارِ» : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. ﴾

[جامع الترمذي ج ۱ / ص ۲۹۲ / باب من اغبرت قدماه في سبيل الله، رقم الحديث: ۱۶۳۲]

ژباړه: له حضرت يزيد ابن ابی مریم رضي الله عنه نه روایت دی وایي: زه د جمعی لمانخه ته روان وم چې (عبایه ابن رفاعه ابن رافع رضي الله عنه) را سره یو ځای شو، نوراته وې ویل: زیږی در کوم ستا دغه قدمونه دالله تعالی په لار کې دي، له ابو عبس نه مې اوریدلي ویل یې چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ویلي: دچا چې دواړه پښې دالله تعالی په لار کې په گردونو باندي سپیږي شوې نو دواړه په اور دجهنم باندي حرامې دي.

یعنې د خدای پاک جل جلاله د دین په خاطر چې ستا په بدن کوم گردونه لگېدلي دي، دا گردونه او د جهنم اور نه سره یو ځای کېږي. نو دغه د دین ټولو لارو چارو ته فی سبیل الله ویل کېږي،

نو که یو څوک خاص د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د رضاله پاره د جمعې لمانځه ته ځي، عُمري ته ځي، جهاد ته ځي، حج ته ځي، د علم په حاصلولو پسې ځي نو د دې اعمالو قیمت او درنښت له الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره دومره زیات ده چې که په دې لاره کې په یو چا باندې گردونه پرېوځي په هغه به د جهنم اور حرام وي. اوس چې یو څوک خپل ټول ژوند پکې تېر کړي، لس کاله، دولس کاله په طالبی کې تېر کړي او په میاشتو میاشتو وخت په جهاد کې ولگوي، د حج په سفر کې څلوېښت او یا زیات و کمې شپې هلته تېرې کړي؛ نو دا ټول ژوند، په دې ژوند کې خوراک، څښاک، ناسته ولاړه، دا ټول عبادت بلل کېږي حتی که په دغه لاره کې څوک مړ شي، طالب د سبقونو په دوران کې پخپل مرگ مړ شو، نو الله تعالی دغه انسان ته د شهادت مقام ورکوي. که مجاهد د جهاد په سفر کې په خپل مرگ مړ شو نو الله جَلَّ جَلَالُهُ ورته د شهادت مقام ور په برخه کوي. د الله تعالی په خزانو کې څه کمی نشته.

که یو څوک د الله تعالی د دین په خاطر له کوره ووت، مثلاً اوس مونږ د جمعې لمانځه ته ځو، نو مسئله داده چې که د کور خواته جومات وي نو سړی دې بل جومات ته نه ځي، خو که په دغه نیت بل جومات ته روان شو چې هلته نېک خلک او علماء او اولیاء الله دي، یا په هغه جومات کې ډېر خلک سره یوځای کېږي، کېدی شي چې دهغوی د دعاگانو او لمونځونو په برکت زما دعاگانې او لمونځ هم د قبولیت مقام ترلاسه کړي نو

بیا دغه سړي ته له خپل جومات نه هغه بل جومات ته تلل چا تر
 دي نو اوس چې هغه ځای ته ځي دا څومره قدمونه چې ده
 اخیستی دي نو په هر قدم الله جَلَّ جَلَالُهُ دغه شخص ته یوه یوه
 نیکی ورکوي، یوه یوه گناه ورته معاف کوي. نو چې یو څوک
 څومره لرې ځي د څومره ډېر ثوابونه به یې په برخه کېږي.

د مسجد نبوي په څنگ کې یو څه ځمکه خالي پاتې وه، نو یو
 قوم غوښتل چې خپل کورونه را بار کړي او په دغه خالي ځای
 کې آباد شي ددې له پاره چې جومات ته نږدې وي، کله چې نبی
 کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ددې له دې ارادې څخه خبر شو نو نبی
 کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل: (دِيَارُكُمْ تَكْتُبُ أَثَارَكُمْ) په خپلو
 کورونو کې اوسېږئ ستاسې قدمونه به لیکل کېږي هڅو چې
 کورونه مو څومره لیرې وي قدمونه به موزیات وي او په هر
 قدم باندې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یوه یوه نیکی درکوي او یوه یوه
 گناه مو معافوي. او یوه یوه درجه مو لوړېږي.

د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په لار کې مال لکول څومره ثواب لري؟

﴿ عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ
 أَنْفَقَ نَفَقَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كُتِبَتْ لَهُ بِسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ» ﴾

[جامع الترمذي ج ۱ / ص ۲۹۲ / باب ما جاء في فضل النفقة في سبيل

الله، رقم الحديث: ۱۶۲۵]

ژباړه: له حضرت خريم ابن فاتک رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي دي: څوک چې د الله تعالی په لار کې مال مصرف کړي ده ته به يوه روپۍ په اووه سوه بدلېږي. يعنې بيا که بالفرض په دغه (فی سبيل الله) کې له يو چا څخه مال مصرف شي نو د مصرف يې دوه لارې دي:

اول دا چې ته په خپله په کور کې ناست يې خور وپۍ، سنگر، مدرسې، يا حرم شريف ته يې ولېږې نو دا د خداى جَلَّ جَلَالُهُ اود نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده او وعده ده چې ددې مصرف کوونکي له پاره به يو په اووه سوه (۷۰۰) ثواب ورکول کېږي.

او که يو څوک په خپله حج ته ځي او کرایه لگوي، جهاد ته ځي خپل مال مصرفوي، علم حاصلوي او خپل مال مصرفوي نو دغه شخص ته الله تعالی د يوې روپۍ ثواب يو په اووه لکه (۷۰۰۰۰۰) ورکوي. الله تعالی د هر رحيم او مهربان ذات ده، نيکي دېره په اسانتيا سره پيدا کېږي خو چې نيت ته مو پام شي، چې په دې پوه شو چې د څه له پاره څو، غرض مو څه ده؟ کله چې مو نيت صفا شي، چې د الله تعالی د دين د زده کړې له پاره څو، يا بالفرض د الله تعالی د يو فرض حکم د ادا کولو له پاره څو، د الله تعالی د بندگي له پاره څو، نو کله چې په دغه نيت څو نور وپۍ او قدمونه به مو بې ځايه نه وي، دېر داسې خلک شته چې د طالبې په فضايلو او درجو باندې خبر نه دي،

نو له دې وجې څخه په خپل طالب ورور او زوی باندې خرڅه کوي او نه یې بل طالب ته څه ورکول له وسه وي.

مفتي فرید صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ دابن ماجه په حواله لیکې څوک چې دالله تعالیٰ په لار کې نفقه ولیرې او دی په کور کې وي دده یوه روپی به په اوه سوه بدلیرې او څوک چې په خپله غزا ته ولاړ شي چې په خپل خان یې لگوي یوه روپی به یې په اوه زره بدلیرې او دابوداؤد په حدیث کې دي چې لمونځ ، روژه او ذکر په نفقه فی سبیل الله په پنځه سوه چنده زیاتیرې ، نو اجر د ذکر په جهاد کې او حج او علم او غیر له دې په یو کم پنځوس کروړه ثواب لري . نو دغه اجر او ثواب طالب ته په مدرسه کې حاصلیرې او غازي ته په معسکر کې

[منهاج السنن / شرح جامع السنن للامام الترمذي ج ۵ / ص ۱۸۲]

په دنیاوي تعلیم ولې دومره مصرفونه کوي؟

د دنیا خوبیا دا نظام ده چې که یو هلک پوهنتون (کالج) یا مکتب (سکول) ته داخلیرې نو له اول څخه واخله آن تر شپاړسم پورې چې له مشرانو څخه یې پوښتنه وکړې چې په یو یو هلک څومره مصرف راځي، څومره فیسونه ورکوي؟ د موټرونو کرایه یې څومره ده؟ دهغه کور او کوټې او هاسټل چې دی هلته پکې اوسیرې څومره کرایه ده؟ نو بې اندازې خرڅې ورڅخه کېږي. دا ولې؟ دا ځکه چې دې خلکو دنیاوي

گهتي په پام کې نيولې وي، چې زوی به مې ډاکټر شي، بيا به له يوه مريض څخه پنځه سوه فيس اخلي، لس يا شل زره روپۍ په ورځ کې راته راوړي، داسې ډاکټران هم شته چې د ورځې له مخې په لکونو روپۍ گهتي. نو ددې هلکانو مشرانو هغه دنياوي مفادات په پام کې نيولي وي، نو ځکه په خپل زوی او ورور مصرف کوي، هغه مکتبي هلک هم په ځان مصرف کوي، ځکه د دنيا گټه يې په سوچ کې وي، چې که څومره ډېره خرڅه وکړم نو بيا به هلته زه بڼه پوست اخلم، بيا به مې تنخواه هم زياته وي، عائدات به مې هم ډېر وي.

که انجينير يا پروفيسور شي هم دغسې دنياوي گټه يې په نظر کې نيولي وي، خو کله چې طالب عاجز او غريب له کور څخه وځي، نو د دنيا د گټلو سوچ ورسره نه وي، چې زه به بيا داسې پيسې گټم، نه يې پلار او ورور او بل کوم دوست ته داسې په فکر کې ورځي چې طالب جان به مې وروسته ماته په ورځ کې لس زره روپۍ وگهتي، په طالب باندې چې پلار لس، دولس کاله خرڅه وکړي، بيا هم چې کله فارغ شي نو زر روپۍ يې تنخواه وي، چې ډېره زياته تنخواه يې شي بيا هم تر دريو زرو نه پورته کېږي، يو نيم داسې به وي چې تنخواه به يې زياته وي.

اوس نو چې د دنيا گټلو ته يې ورور يا پلار وگوري نو وايي چې په طالب جان هسې بې ځايه خرڅه کوو، ځکه چې له فراغت څخه وروسته به يې ايله بيله دوه زره يا درې زره تنخواه وي، په دې تنخواگۍ به زمونږ کوم کار جوړ شي؟

خو دې ته یې بیا پام نه وي چې په دغه طالب چې زه کومې
روپۍ مصرفوم، نو الله تعالی به ما هم دده د طالبی په ټوله
زندگي کې ورشریک کړي، اود یوې روپۍ بدله او ثواب به
راته یو په اووه سوه را کړي، او که زه په خپله علم حاصل کړم
اوپه خان باندې خپل مال مصرف کړم ماته به خدای جَلَّ جَلَالُهُ
یوې روپۍ په بدله کې اووه لکه را کوي، دومره گټې چې دچا
په ذهن او فکر کې ورشي نو بیا به یې په کالجونو او
یونیورسټیو کې دا خپل مال ولگوي؟

زمونږ دا مطلب نه ده چې مونږ دپوهنتونونو (کالجونو) د
تعلیم خلاف یو، بلکې د تعلیم خلاف نه یو خو تعلیم چې د
شریعت په چوکاټ برابر وي، که عصري علوم دي او که دیني
علوم ددې ټولو په جواز علماء قائل دي، حسد او بدبیني
نشته، ددې دنیا نظام په دغو خلکو چلیږي، ډاکټر،
پروفیسور، انجینر، ساینس دان دغو ټولو ته پکې ضرورت
شته، دا تخنیکي سامان آلات، ماشینونه ددوی د ساینس او
تکنالوجي نتیجه ده، چې دوی کوشش کوي نو دغه دنیا
ماشین آلات ټول برابر وي، د دنیا نظام لکه دختگر په شان دی
چې مونږ یې خلاف نه یو ځکه کور راته جوړوي نو د ډاکټر به
ولې خلاف یو، نو مطلب مو په دوی اعتراض نه ده، خو خبره
داده چې مسلمان باید خبر کړل شي، د مسلمان دگټې او تاوان
لاړې باید وسنجول شي، د علماوو سره باید دا فکر وي چې دا
روپۍ چې په دغه ځای لگوي اودا روپۍ چې بیا په دغه بل ځای

لگوي دا فرق يې ده، نور گټه او تاوان ته يې ته په خپله وگوره. که د دنیا په گټه کې څوک راته ووايي چې په فلانکې ځای کې د دغه شي دومره قيمت ده او دلته په دومره ده، هغه ځای ته به ورځو چې زمونږ گټه پکې ډېره وي، په اکثره ځايونو کې د دريو ورځو د مېلو له پاره يو بازار جوړ شي، مخکې د بنسټه وي او په دغو ورځو کې د يو دوکان ځای په دوه زره يا درې زره روپۍ وي او دنیا د گټې احساس د سپري سره وي، خپل دوکان دلته پرېږدي او هلته ورشي، ځکه چې هلته گټه ډېره ده. نو د علماء کرامو مطلب همدا ده چې خلک په دې پوه کول غواړي چې هلته دې گټه ډېره ده او د دين او آخرت گټه دې ده.

نو غرض دا چې دلته راتگ يا بلې مدرسې يا جومات ته يا نورو ديني مدارسو او مراکزو ته تگ بې ځايه نه ده، بايد خلک په دې پوه وي چې دا ناسته، مصرف، داسترې ټول بې ځايه نه دي. الله تعالی به په آخرت کې اجر ورکوي او نېکه ثمره به ورباندې مرتبه کېږي. او خصوصاً د دين زده کړه د دين بڼه تعمير غواړي، نومونږ چې د دنیا د بڼه تعليم له پاره کونښن کوو هغه کالج او يونيورسټي ته ځان رسوو چې هغه ډېره گټه پکې وينو، ځکه خو په هغه ځای کې دغه تعليم حاصلېږي، په بل ځای کې نه حاصلېږي، خو دين دا په مدرسو کې زده کېږي، دا په جوماتونو کې زده کېږي، له علماوو څخه زده کېږي او علماوو دولس يا ديارلس کاله په طالبې کې تېر کړي وي بيا تر آخري ژونده پورې دغه د دين په خدمت کې وخت تېر کړي.

د دوره حدیث ټول درسونه یوازې تدریسول اسان کارندی

زه د سرد مرض له پاره ډاکټر ته ورغلی وم، نودغه د خپلو درسونو حال مې چې ورته ووايه چې ټوله لويه دوره راسره ده، نو ډاکټر داسې تعجب کاوه چې دومره غټ کتابونه په يوه ورځ یو سړی برداشت کوي؟ په دغو کالجونو کې چې ایم اې (M.A) دوی ورته وايي یعنې د شپاړسم سره برابره ده، هلته پروفیسران په ورځ کې یو مضمون وايي، بعضې داسې دي چې ډېر مشهور شي نو په جمعه کې یو مضمون وايي، ځکه چې دا په دماغو باندې بوج راولي، نو دا چې تاسې دومره ټوله ورځ په یوه سر باندې درس کوئ نو طبعاً به تکلیف درته پیدا کېږي، نو ستا علاج دوا نه ده، بلکې راحت او آرام ده.

اوس مطلب مې دا و چې دغه ملایان یو ځل په طالبی کې وخت تېروي، بیا تر سپین ږیرتوب پورې دومره تکلیفونه تېروي چې د دنیا پروفیسران یې نه شي تېرولای نو په دین به خود دوی خبروي، چې عالم دېرش یا څلوېښت کاله مسلسل په دې کار لگیا وي کتاب کتل او ویل دي، هغه چې په دین پوه نه وي نو بل څوک به پوه شي؟

د جوماتونو زیاتره امامان له مسائلو څخه ناخبره وي

زه چې په اکثره ځایونو کې په امامانو پسې درېدلی يم نو په اکثره ځایونو کې حافظان امامان دي، یقین ده چې اکثره

لمونځونه بې کراهيته نه دي، خودغه د جومات امام په مکروهاتو د لمانځه هم خبر نه ده، او نبي کریم صلی الله علیه و سلم وایي (الإمام ضامن) امام د ټول قوم ضامن ده، د ټولو مقتديانو د لمانځه مسئولیت دده په غاړه ده، خودی ورباندې خبر نه ده، علم ورسره نشته، یواځې د قرآن کریم په یادولو کله علم حاصلیږي.

له مونږ سره بیا د لمانځه ارزښت نشته، چې امام په پنځه سوه روپۍ پیدا کېږي نو بڼه ملا په دوه زره روپۍ څه کوو چې نیسوي؟ لکه مخکې مو همدغه خبر وکړه چې یو دوکاندار د دوکان له پاره یو منشي په اته زره روپۍ نیسي چې هغه ماهر منشي وي، په دې کار اوبار بڼه پوه وي، یعنی د دنیاوي مفاداتو سرې په جگ قیمت نیسي، که بالفرض درې څلور ځایه کارونه وي، درې څلور منشیان ورته نیسي، دغومره تنخواه پرېکوي، خوپه څلوېښت کوره یو ملا نیسي او هغه یو ملا ته دا کوشش کوو پنځه سوه روپۍ تنخواه یې وي، داسې ملا چې نه وي چې مصرف یې ډېر شي، اوس هغه ملا چې د پنځو سوو ملا ده دهغه په خپله لمونځ نه ده زده، نه په مکروه خبر وي اونه په مفسداتو خبر وي، زه چې په کوم جومات کې اوسېږم زما چې دا څومره وخت ووت که یو لمونځ هم وي له مکروه څخه خالي نه ده، له سنتونو خو بېخي خبر نه ده، چې په سهار کې څومره قرائت ویل سنت ده، په ماښام یا ماخوستن کې کوم ویل کېږي او خفیه خو مونږ اورو نه، چې هلته به څه

پکې وايي؟ خو په جهري لمانځه کې کله دوه آیاتہ (آمن الرسول) په یو رکعت کې وويي او بیا په دوهم رکعت کې چې په اتفاق د ټولو ائمه وو که دوهم رکعت په اول اوږد شي مکروه کېږي، په دوهم رکعت کې بیا اوولس آیاتہ، کله پنځلس آیاتہ وويي، ځکه په اول کې آیاتونه دوه دي، خو وقفې پکې ډېرې وي، نو دی غریب په دې خبر نه دی.

نوله مونږ سره دا احساس نشته، دا فکر نشته، نه مونږ خبر یو نه ملا خبر ده.

اصل د مطلب خبره داده چې نن سبا چې په دې خلکو کې گمراهي ډېره شوه هغې وجه داده چې مونږ د دین مرکز ته رجوع نه کوو، چې هغه مدرسه ده، علماء دي، له هغوی سره باید زمونږ تعلقات وي، تر څو د دین په احکامو خبر شو، له فرائضو او واجباتو خبر شو، دا عمل په مونږ کې نشته، د پښتو متل ده چې: څرنګه غر هغسې یې کېږي څرنګه یې چې امام وي همغسې یې مقتدیان وي، په روژه کې امام په دې خوشاله وي چې مقتدیان یې صفت وکړي چې فلانکې امام په دومره کم وخت (یو پاو) کې ټول فرض، سنت، تراویح او وتر لمونځ پوره کړ، دوی په دې خوشاله وي چې ټول لمونځ په یوه پاو کې خلاصوي سره له دې که یو دنیوي مجلس وي دټوکو او ټکارو مجلس وي دنیټه اوفیسبوک کاروی بیا که ټوله شپه او ورځ په یوه پښه ودرېږي هم پروايي نه وي.

دیو امام عجیبه واقعه

یو وخت کې ډېر مخکې زه او زما مشر ورور د روژې په منځ کې یو ځای ته تللي وو، هلته یو امام و، نو که قسم درته وکړم پرې حانت به نه شم، په الحمد لله کې د الحمد څخه نیولې تر ولا الضالین پورې یو ټکی هم نه صحي کېده. په یوه پاو کې یې فرض، واجب او تراویح ټول خلاص کړل. زمونږ مشر ورور ورته وویل چې: د تراویحو او نور فرض لمانځه چې دې یو ځل نیت وتاړه نو بیا د تراویحو او فرضو ترمنځ څه فرق نه پاتې کېږي، په نفلو او سنتو کې هم قرائت، قیام، رکوع او سجده فرض ده، تعدیل د ارکانو پکې واجب ده، په دې کې بیا د فرضو او سنتو فرق نشته، خو دغه امام په دې خبره ځان پوه نه کړ. دا مسئله ده چې که یو څوک معلومات نه لري، نو اول وار به یې په پته پوه کړي، که بیا نه اصلاح کېده نو بیا به یې دخلکو په مخکې ورته وایي. په دوهم ځل چې دغه امام په تراویح کې بیا خپل عمل تکرار کړ نو د خلکو په مخکې یې ورته وویل چې دا لمونځ داسې مکوه، قرائت دې بالکل نه صحي کېږي، نو ده وویل چې ما خپله شروط صلوة ویلی ده، زه دغه ثواب ته راغلی یم، زمونږ په ورور یې دا گمان نه کاوه چې دا به طالب وي حال دا چې هغه مشر طالب و، نو زمونږ ورور په مختلفو کتابونو یو څه حوالې ورکړې، ورته په غصه شو، کله چې امام صاحب پوه شو چې دا خو طالبان دي، نو سهار وخت کې یې

وویل چې زه فلانکي ځای ته څم خپل کالي مې راوړم، دی به لا
خپل کالي اوس هم راوړي.

په سبا ورځ یې چې زه مخته کړم، له مخکني لمونځونو نه
مو یو څه وخت پرې ورزیات کړ، کومې تراویح چې په یو پاو
کې خلاصېدې هغه مونږ په نیم ساعت کې خلاصې کړې،
کلیوالو وویل چې هغه بل امام صاحب خو داسې تکړه و چې په
یو پاو کې به یې له هرڅه څخه خلاص کړو، او تا خو دومره
اوږد کړ، داسې ښکاري لکه دا لمونځ چې په مونږ او تاسې یو
پېټی وي، دا احساس له هیچا سره هم نشته چې دا لمونځ
صحې شو او کنه؟ خو بس چې دا لمونځ خلاص شي.

زمونږ او ستاسې په جوماتونو کې همدا خبرې وي چې داسې
ښه لمونځ کوي، داسې ښه او خوږ غږ یې ده، او چې کله ورته
وگوري نو لاسونه به یې پاس په سینه باندې نیولي وي، زیاتره
امامانو ته والله که به دمذهب درک وي، څوک داسې وي چې
په لمانځه کې په دواړو لاسونو خپلې جامې برابرې وي، څوک په
بیره کې لاس وهي، سره له دې چې امام وي، له مونږ سره د
خپل لمانځه غم نشته نو د امام به راسره څه غم وي.

له علماء کرامو څخه دا مسئله په ښکاره ډول گړې ده چې تر
ټولو لومړی حق د امامت د چا دی؟ په ټولو کې لائق او احق د
امامت هغه څوک ده چې ښه عالم او مُلا وي، که ټول علماء
وي، په علم کې سره برابر وي، بیا هغه څوک حقدار ده چې ښه

قرائت یې وي، که په قرائت کې هم ټول سره برابر وي، بیا چې څوک بڼه پرهبزگار وي، او که په دې صفت کې هم ټول سره برابر وي، بیا چې څوک ډېر مشروي نو هغه د امامت حقدار ده. بیا چې څوک بڼه بنائسته وي، ځکه نېک وجود په نېکو اخلاقو دلالت کوي، د صورت حسن د اخلاقو په حسن دلالت کوي، تردې اندازې پورې چې که په ټولو صفتونو کې سره برابر وي نو چې د چا بڼه اخلاقاً او صوراً بنائسته وي بیا به هغه د امامت له پاره مخته کوي، ځکه چې د بڼې د بنائست له امله له گناوو څخه ساتل شوی دی، په پردیو بڼو پسې یې نه سودا کېږي، نو د امامت په باره کې کتابونه تردې اندازې احتیاط بیانوي

او زموږ دا کوشش وي چې هغه څوک امام کړو چې نه په قرآن خبر وي، نه په احادیثو خبر وي او نه یې اعمال له سنتو سره برابر وي، هرڅه یې که کول کوي به یې

نو زموږ اصلي نقصان داده چې له علماوو سره زموږ تعلق نشته، که څوک غواړي چې له دین څخه خبر شي نو له علماء کرامو سره دې تعلق ساتي، له دوی څخه باید د دین په هکله پوښتنې وشي، زه بار بار خپلو شاگردانو او علماء کرامو ته دا وایم اود نورو مدرسو طالبانو ته هم دا وایم چې دغه مدرسې او طالبان، استادان ددغو عوامو مسلمانانو وروڼو په مرسته او کومک روانې او چلیږي، دا چې دغه مسلمانان په یو بل ځای کې تکلیفونه تېروي، مسافري برداشت کوي، لوږه او تنده

تبروي او بيا له دې سره دوی دا خپل مال راوړي، عالم او طالب العلم ته يې ورکوي نو طالب او عالم ته هم ضروري ده چې دوی ته بيا دين ورزده کړي، دا د عوامو مسلمانانو په علماوو حق ده، لکه څنگه چې يوطالب په کوم کلي کې اوسېږي په هغو کلیوالو يې دا حق ده چې دوی به ورکوي، نو کلی هم دا حق لري چې له مولوي صاحب څخه د مسئلو پوښتنې وکړي. که يو څوک له يو عالم څخه پوښتنه وکړي او دغه شخص ته ددغې مسئلې حل کولو ته ضرورت ولري او دغه عالم ته دغه مسئله معلومه هم وي او ورته يې حل نه کړي نو دقيامت په ورځ به يې د اور قيضه په خوله کې ور ولوېږي نو قوم په ملا صاحب حق لري او ملا صاحب په قوم حق لري

د عوامو له مدرسو او علماوو او ښکونکو خلکو سره اخلاص داد دوی دنياوي تعاون ده، خود علماوو اخلاص داده چې له دوی سره په دين کې تعاون او همدردي ولري، اوس نو دا چې حق مو دی نو تاسې هم بايد د ديني مسئلو په حق پوښتنه کې ونه شرمېږئ!

که مسئله مو زده نه وي، نو له ملا صاحب څخه به يې پوښتنه کوي! حتی که ښځه وي، هغه هم د دين د احکامو زده کولو ته مجبوره ده، حيض ورته پېښ شو، د حيض په احکامو خبره نه ده، د نفاس په احکامو خبره نه ده، د لمانځه فرائض او واجبات ورته معلوم نه دي، نو اول به دغه ښځه له خپل مېړه څخه پوښتنه کوي، دا د دين مسئلې خان ته معلومول دا يې په

مېړه ددې حق ده، نو که مېړه يې عالم و نو هغه به ورته ځواب ورکړي او که عالم نه و نو بنځه دا حق لري چې ورته ووايي چې ورشه له مولوي صاحب څخه زما له پاره پوښتنه وکړه، ځکه د بنځې د باندې وتل جائز نه دي، نو مېړه د بنځې د مسئلې د حل کولو له پاره مجبوره ده او هغه عالم ته به ځې تر څو ددې بنځې دا مسئله حل شي.

اوس دا خو مسئله ده اود هر سړي په کور کې لور، خور او بنځه ده، نو چې کله مسئله پېښېږي نو حل کول يې هم ضروري دي، که مېړه ملا نه وي او دا هم ورته ووايي چې له ملا څخه هم پوښتنه درته نه کوم، نو بيا له دې څخه وروسته دې دا بنځه له خپل مېړه څخه اجازه وغواړي چې ماته اجازه راکړه تر څو زه مولوي صاحب ته ورشم، خو هغه هم د شريعت د حدودو په چوکاټ کې د کلي يو سپين پيري عالم ته دې د خپلې مسئلې وضاحت وکړي او له هغه څخه دې د حل لاره وغواړي. په دې ځای کې په مېړه باندې واجب دي چې بنځې ته به اجازه ورکوي او که داسې وي چې مېړه اجازه نه ورکوي اودا د مسئلې حل کولو ته مجبوره وي، ضرورت يې زيات وي، نو په دې صورت کې د مېړه له اجازې نه بغير هم تللاي شي، خو د شريعت د حدودو په چوکاټ کې چې د فتنې وېره نه وي له سړيو سره يې کوم خلطيت رانه شي، مگر عالم ته دا جائز نه دي چې هغه له مسئلې څخه مخ واړوي او ورته ووايي چې زما نه ده زده ځان نه شي خلاصولای. عوام په عالم باندې دا حق

لري چې له ده څخه به پوښتنه کوي، که يې نه وه زده، بل ځای ته دې ولاړ شي پوښتنه دې وکړي.

ماته داسې مسائل هم پېښ شوي دي چې زما به زده نه وو، په بل کوم مشر عالم پسې به تلم، هلته به مې له هغه څخه پوښتنه کوله. ځکه چې زه د کلي امام وم، د کلي په ما حق وو، اوس چې زما زده نه وي، نو ده ته داسې نه شم ويلای چې زما زده نه ده، او بل عالم ته ولاړ شه او له هغه څخه پوښتنه وکړه. بل عالم خو به زه ښه پېژنم، او عوام خو هغه ملا ښه عالم بولي چې ښه تقرير ورته کوي، او بيا وايي چې ياره فلانکې ډېر ښه ملا ده، ملا په تقرير نه پېژندل کېږي، تقرير هر څوک ښه کولای شي، دا سياسي خلک (سياست مداران) دومره ښه تقريرونه کوي چې داسې تقرير ښه شيخ الحدیث هم نه شي کولای، خو که بيا دې له همدې مقرر صاحب څخه پوښتنه وکړه چې د لمانځه څو فرائض دي، څو يې واجبات دي؟ بيا په هېڅ هم خبر نه وي. نو ښه عالم چې پېژني عالم به يې پېژني (انما يعرف ذوالفضل من الناس ذوه)، دا چې فلانکې ښه ملا ده باید له هغه نه پوښتنه وکړم.

نو د دين د احکامو پوښتنه درباندي فرض ده، کوی به يې، او په علماوو باندي مو د احق ده چې له هغوی څخه به پوښتنه کوی او عالم به تاسې ته ځواب درکوي.

خو مونږ داوداسه، غسل يا د لمانځه په پوښتنه يا د کور د
بڼځو دمسائلو په پوښتنه کولو شرمېږو، دغه شرم دې ځای ته
ورسولو چې خدای مکره جهنم ته به ځو. که د دین د احکامو په
پېژندلو کې څوک شرم وکړي هغه به له بربادي سره مخ کېږي.

د نبی کریم ﷺ تره ابو طالب چې له ده سره یې ډېرې
زیاتې بڼېګنې هم کړې دي، دده تر مرګه پورې کفارو په نبی
کریم ﷺ ظلم نه شوای کولای، خود زنګدن په وخت کې
چې مریض ده، نبی کریم ﷺ دده کورته ورغی، هلته
ابوجهل بدبخته او امیه بن خلف هم ناست دي، نبی کریم
ﷺ ورته وایي چې ای کاکا! له ماسره دې ډېر بڼه کړي
دي، یواځې یوه کلمه طیبه زما په غوږ کې ووايه چې د قیامت
په ورځ درته زما د شفاعت لاره خلاصه شي، اود خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ په حضور کې دې زه شفاعت وکړم، ځکه مسلمان
خود کافر له پاره شفاعت نشي کولای، ابوجهل لعین اودا بل
کافر (امیه بن خلف) ورته وایي چې ګوره د نیکه دین پرې نه
ږدي، هغه به ورته هغه خبرې کولې او ده به ورته دا ویل، په آخر
کې ابوطالب نبی کریم ﷺ ته دا وویل چې: دا شرم ده
چې زه دپلار او نیکه دین پرېږدم، خلک به وایي چې: د مرګ
نه ووېرېده، نو ځکه کلمه نه وایم، که نه بڼه پوهېږم چې ستا
دین حق ده، د شرم له وجې څخه هغه کافر له دنیا څخه ولاړ.

مونږ د دین په کار کې شرمېږو، د بدن په علاج کې مونږ ته
که داسې تکلیف پېښ شي چې د عین شرمګاه په ځای کې وي

په هغه خپل شرم سترگې پټوو، او خپل عورت ډاکټر ته لوڅوړ،
ځکه خو د بدن د علاج غم راسره وي.

هغه خپله لور، بنځه، مور چې څوک اسلام او غیرت ولري دا
نه شي برداشت کولای چې څوک یې ټیګري ته وګوري، قسم
ده که به یې د چا غیرت ومني، خو د ضرورت له وجې څخه
چې تکلیف ورته پېښ شي دغه خور او لور او بنځه ډاکټر ته ور
ولي، ډاکټر یې ګوري ګنه؟ دا شرم ټول تر پښو لاندې کوو او
ګنه؟ حتی ډاکټر یې په خېټه ورته لګیا وي، تردې چې ډاکټر د
اېرېشن ځای ته تا هم نه ور پرېږدي، ډاکټر او مریض سره
پوهېږي، چې څرنګه یې کوي، دا ټول شیان برداشت کوو، دا
ولې؟ ددغه درد غم راسره وي، چې بنځه مور او لور مې مړه نه
شي، حتی د بنځې په مسانه کې ډاکټر لګیا وي اېرېشن کوي،
مونږ ورباندې خبر نه یو، عورت یې ټول ویني او ګنه؟

که نه بنځه خو له سر نه تر نوکانو پورې ټول بدن یې عورت ده
، د بنځې قبر چې معلوم شي، چې داد بنځې قبر ده، او
هډوکي یې معلوم شي نو هغو هډوکو ته کتل هم نه دي روا. د
سړي له نامه لاندې چې کوم عورت ده او په مونږ باندې له نامه
لاندې وېښتان خرییل لارم دي، دغو خرییلو وېښتانو ته د سړي
کتل جائز نه دي، له دې وجې څخه دې په عامو غسل خانو کې
نه غورځوي، چې نور مسلمانان په ګناه اخته نه شي دغه
وېښتان دې پټ کړي.

اوس چې خبره دومره د شرم ده، چې د عورت وېنستان به هم پټوي، خود مرض له وجې، د درد له امله مونږ ډاکټر ته هم عورت لوڅوو. خور، مور او بنځه او لور هم لوڅوو، شرم شاته پرېږدو، خو د دين په مسئله کې بيا شرمېږو، حال دا چې مولوي صاحب يې نه په عورت گوتې وهي او نه پوچ او بد رد ورته وايي او نه فيس اخلي، نه نمبر وي چې انتظار به ورته کوي، هېڅ شی هم نشته پکې، خو په دې باندې شرمېږو چې د مولوي صاحب نه پټه پوښتنه وکړو، د حيض يا نفاس په مسئله کې چې بنځې ته داسې تکليف ده، يا ماته داسې تکليف ده، په دغه مونږ شرمېږو، دغه شرم مونږ له دنيا څخه جاهلان تېر کړو، او په دغسې جهل کې واقع يو.

نو په مونږ او تاسې دا لازمه ده چې له علماوو نه دمسائلو پوښتنې وکړو، دغه عالم ته چې له کوره دمسئلې د پوښتنې په نيت ور روان شوي دغه زندگي دې في سبيل الله ده، چې ددغه ځای نه حقانيه اکوره خټک ته پسې ځي، کراچي ته پسې روان يې دا ټول تگ دې في سبيل الله ده، دا سفر دې ټول غټ غټ ثوابونه لري. اوس نو مطلب مې داده چې ټول دين سره زر ده.

حضرت امام شافعي رَحِمَهُ اللهُ د امام صاحب په مناقبو کې چاته وايي چې: (أَعِدْ ذِكْرَ نِعْمَانٍ لَنَا فَإِنْ ذَكَرَهُ هُوَ الْمِسْكُ مَا كَرَّرْتَهُ يَتَضَوَّعُ) گوري: امام شافعي صاحب د بل مستقل مذهب څښتن ده، هغه برحق علماء دي، نو دی وايي چې: د امام صاحب مجلس راته کوه، ځکه د امام صاحب خبرې دا

مُشک دي چې خومره يې موبنې خوشبويي يې زياتيري، مثلاً په بوتل کې عطر دي، پنځلس کاله پراته وي، تاته يې بوی نه درځي، خو چې سر يې خلاص کړې نو سمدستي يې خوشبويي شروع شي، نو چې کله يې په بدن ولگوي نو خوشبويي يې زياتيري، بياکه بڼه عطر و ترڅو شپو دوام کوي؟ اوس نو دا دين ټول دغسې شی ده، چې په دين خومره خبرې دغومره ثوابونه دي، خومره چې عمل ورباندې کوي دغومره ثوابونه دي، خومره چې تکليف پکې تېروي دغومره يې ثوابونه دي، دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په خزانو کې خوڅه کمی نشته، دا چې دنيا پيدا ده، خومره انسانان يا حيوانات او خومره مخلوقات چې الله تعالی د قيامت تر ورځې رزق ورته ورکوي دهغه جَلَّ جَلَالُهُ له خزانو، دستنې دسپم په اندازه شی هم نشي ختمېدلی.

﴿ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنِّي لَأَعْرِفُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنْهَا رَحَقًا فَيَقُولُ: يَا رَبِّ قَدْ أَخَذَ النَّاسُ الْمَنَازِلَ " قَالَ: " فَيَقَالُ لَهُ: انْطَلِقْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ "، قَالَ: " فَيَذْهَبُ لِيَدْخُلَ فَيَجِدُ النَّاسَ قَدْ أَخَذُوا الْمَنَازِلَ، فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ قَدْ أَخَذَ النَّاسُ الْمَنَازِلَ " قَالَ: " فَيَقَالُ لَهُ: أَتَذْكُرُ الزَّمَانَ الَّذِي كُنْتَ فِيهِ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَيَقَالُ لَهُ: تَمَنَّ "، قَالَ: " فَيَمَنِّي، فَيَقَالُ لَهُ: فَإِنَّ لَكَ مَا تَمَنَيْتَ وَعَشْرَةَ أَضْعَافِ الدُّنْيَا " قَالَ: " فَيَقُولُ: أَتَسْخَرِي وَأَنْتَ الْمَلِكُ "، قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ: «هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

صَحِيحٌ»

جامع الترمذي ج: ۲ / ص ۸۷ / بَابُ مَا جَاءَ أَنَّ لِلنَّارِ نَفْسَيْنِ، وَمَا ذُكِرَ مَنْ يُخْرَجُ

مِنَ النَّارِ مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ ، رقم الحديث : ۲۵۹۵]

ژباړه : له حضرت عبدالله ابن مسعود رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي : چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي : زه هغه سړى پيژنم چې تر ټولو خلكو وروستى به له جهنم څخه راوزي ، هغه سړى ده چې راووزي په كوناټي به بنوېږي وبه وايي اي الله تعالى ! خلكو ټول ځايونه نيولي دي ؟ نو الله تعالى به ورته ووايي څه جنت ته ننوزه ، نو ولاړ به شي چې گوري چې خلكو ټول ځايونه نيولي دي ، نو را وبه گرځي وبه وايي اي الله تعالى ! خلكو خو ټول ځايونه نيولي دي

ورته وبه ويل شي چې ددنيا ژوند درته يادېږي ؟ دى به ورته ووايي هو ! الله تعالى به ورته ووايي غواړه څومره ځاى غواړي ؟ نو دى به تمنا وكړي الله تعالى به ورته ووايي چې دا تا چې كومه تمنا وكړه دغه دې شوه او ددنيا په انداز لس چنده ځاى دى په جنت كې نور شو .

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وايي : دى به ورته ووايي : چې ته په ما باندې مسخري كوي او حال دا چې ته لوى بادشاه يې ؟

حضرت عبدالله ابن مسعود رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي : چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دومره وخنډل چې نوا جذ غابنونه مبارک يې بنسکاره شول .

نو خزاني يې ډېرې دي، دومره جنت ده لکه دا اووه واړه اسمانونه او ځمکې چې سره يوځای کړې .

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّائِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ» ﴾

[جامع الترمذي ج ۱۲ / ص ۱۸۷ / باب ما جاء في صفة شجر الجنة، رقم الحديث : ۲۵۲۳]

ژباړه : له حضرت ابو هريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي چې په جنت کې يوه ونه دومره ده چې په اس سپور سړی سل کاله ور څخه لاندې مزل وکړي ددغې ونې شاخونه او سوري نه خلاصیږي .

نو د الله تعالیٰ خزاني نه خلاصیږي، دا زړه ته مه غورځوی چې دا ثوابونه څرنگه ورکوي ؟ هغه يې ورکولای شي

کمی په مونږ کې ده، چې مونږ اصلاح شو، نو د انعاماتو لارې شروع دي، بیا په کم عمل دومره غټ غټ ثوابونه ورکوي چې تر حده به زیات وي، هو اخونیت غواړي، عقیده او اخلاص غواړي چې د خدای عَلَّامٌ دَرُصًا له پاره وي .

د حضرت نبی کریم صلی الله علیه وسلم د هجرت لنده واقعہ

﴿عن عائشة قالت بينا رأس رسول الله صلى الله عليه وسلم في حجرى في ليلة ضاحية اذ قلت يا رسول الله صلى الله عليه وسلم هل يكون لاحد من الحسنات عدد نجوم السماء قال نعم عمر قلت فاین حسنات ابوبکر قال انما جميع حسنات عمر كحسنيات واحدة من حسنات ابى بكر رواه رزين﴾

[رواه مشكاة المصابيح ج ۲ بامناقب عمر ص ۵۸۲]

ژباړه : له ام المؤمنين عایشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روایت دی وایې چې د نبی کریم صلی الله علیه وسلم سر مبارک زما په سینه ایښی و ماخستن د شین آسمان لاندې چې ورېځ نشته او ټول ستوري څلیرې، نو ورته ومې ویل : یا رسول الله صلی الله علیه وسلم ا ددې ستورو په اندازه نیکی به د چا وي ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وایې چې : هو ! د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ همدومره نیکی دي، د حضرت عائشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا په زړه کې څه ور وگرځېدل چې د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ثوابونه زما له پلار (حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ) څخه هم زیات دي، نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ته یې وویل چې : د صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کومه مرتبه او مقام ده ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل چې : د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د ټول عمر عبادت د حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له هغې یوې شپې سره نه ده برابر کومه شپه یې چې له ماسره په هجرت

کولوکې تېره کړې ده. کله چې کفارو ددوی د قتلولو اراده وکړه، کفارو ویل چې دا خلک خو ورځ په ورځ ترقي کوي او مخ په وړاندې روان دي نو ددوی مخنیوی په کار ده، لکه نن سبا چې د یو نېک انسان مخنیوی کېږي، او مسلمان یې مخه نیسي، ځان ته به مسلمان هم وايي، خود خیر د کارونو مخه به نیسي، له کافر نه خو گیلله نشته، ځکه چې هغه خو مرهسي هم دینمن ده، نو په (دارالندوة) کې یې مشوره وکړه، ابلیس لعین هم ورته راغی، ویې ویل چې زه خبر شوی یم چې تاسې له دې سړي نه ډېر په تکلیف کې یاست، زه هم له تاسې سره په دې مشوره کې شریک یم، نو څه ورباندې کوی؟ یو ویل چې بندي به یې کړو، دومره خوراک به ورکوو چې له مرگ نه پرې خلاص وي، نور خلک به یې له دعوت نه خلاص شي، ابلیس بدبخته ورته وویل چې دا خو څومره خوندوره مشوره نه ده، ځکه دده داسې ملگري دي چې په ده باندې ځان قربانولو ته هم تیار دي، بیابانه یې په زور درڅخه خلاص کړي بل یو کافر ورته وویل چې له وطن نه به یې وشړو، ورک به شي، څوک به یې نه پېژني، ابلیس لعین ورته وایي چې: نه! په دې کې هم تاسې خطا یاست، تاسې دده خوږو خبرو ته نه گورئ، مجلس یې څومره خوږ وي، څومره ښه اخلاق لري، دا که بل وطن ته ولاړ شي هلته به شناخت پیدا کړي، ملگري به یې پیدا شي، بیا به په تاسې حملې کوي. ابوجهل لعین وویل چې: هر قوم له هرې پنبې نه دې یو یو ځوان له تورې سره راشي، لس دولس پنبې

دي، دا ٽول دي په يو وار داسي توري ور واچوي لکه يو سپري
چي يو ټوک وهي، نو چي په يو وار يي شهيد کړي، دده
کورني (بني هاشم) له ټولو عربو سره جگړي او بدي ته زړه نه
شي بنه کولای، او که پور او تاوان (دیت) يي څومره غوښته
هغه به ورته ورکړو.

شیطان لعین وویل چي: دا ډېره بنه رایه ده. خدای جل جلاله
حضرت جبرائیل علیه السلام راولېږه او نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته
يې امر وکړ چي نور له دي ځايه هجرت وکړه. حضرت صدیق
اکبر رضی الله عنه څلور میاشتي ددي حکم په انتظار و، قصه ډېره
اوږده ده.

مطلب دا چي په هغه سفر کي چي حضرت ابوبکر صدیق
رضی الله عنه ورسره روان شو، کله به يې دني کریم صلی الله علیه وسلم
څخه مخکي منډي وهلې، کله به ورڅخه شاته پاتې کېده،
رنگ يې تک زېر شو، د ډار او خوف اثر ورباندې ښکاره
شو، نبي کریم صلی الله علیه وسلم ورته وايي چي: ابوبکره اولي داسي
وارخطا يې؟ دی ورته وايي چي: یارسول الله صلی الله علیه وسلم! کله
راسره دا فکر پیدا شي چي کفارو مخکي مخه راته نه وي
نيولې نو ځکه مخته کېږم چي که هغوی څه اقدام کوي چي ته
خلاص شي او زه ستا په مخکي شهيد شم، کله بيادا سوچ
راسره پیدا شي چي کفار به د شا له لوري راپسي راشي، زه به
مخکي يم تابه رانه شهيد کړي، نوځکه بيا شاته درڅخه پاتې
شم. چي ما دي شهيد کړي خو چي ته پاتې شي، هلته په هغه

غار کې یې چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته ځای برابر او په خپل مبارک لاس یې ځای ورته برابر کړ، خپل پوستین یې ورته واچاوه، دی نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته وایي چې: ته ځمله او زه به پیره درته کوم، نو هغه یوه شپه چې ده په هجرت کې ورسره تېره کړې نو د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د ټول عمر عبادت له هغې یوې شپې سره نه ده برابر.

زمونږ د نن سبا وخت خلک راپورته شي او وایي چې: امام صاحب څوک و، هغه هم یو مُلا تېر شوی ده، کم بخته لږ فکر وکړه، ته په چا اعتراض کوي؟ په هغه چا لگېږي چې شپه ورځ یې د دین په خدمت کې تېره کړې، په کوم ځای چې امام صاحب رحمة الله عليه وفات شوی، په هغه ځای باندې ده مبارک او یازره وارې قرآن کریم ختم کړی. زه اوته هغه مقام او مرتبې ته رسېدای شو؟

مطلب دا چې له دین څخه خبرتیا، له دین سره تعلق دا هغه وخت حاصلېږي چې زمونږ له علماء کرامو سره تعلق مینه او محبت وي، نو څومره چې مو وس وي په خپله علاقه کې کوشش کوي چې ښه مُلا پیدا کړي، چې ستاسې زامن په صحي طریقه تربیه شي، په خپلو مسائلو کې له علماء کرامونو پوښتنې کوي، په پوښتنه کولو باندې مه شرمېږي، نو خدای تعالی مهربانه ده چې زمونږ ددغو کوششونو موافق مونږ ته ښه عوضونه او ثوابونه راکړي.

الله جل جلاله شاهد دی چې په دې خبرو سره مو نور څه مطلب نه دی، یواځې هغه خپل مسئولیت چې له خپلو اسلافو او بزرگانو څخه راته راپاتې دی چې هغه د خلکو اصلاح کول یواځې همدا مسئولیت مو سرته رسول مطلب دي.

زمونږ پخوانیو مشايخو څومره تکلیفونه تېرول؟

زمونږ داسې مشايخ وو چې په ټول شواروز کې به یې دوه ساعته خوب کاوه، او چې په سجده به یې سر کېښود تر هغې به یې له سجدي سر نه راپورته کاوه ترڅو به یې چې د سجدي ځای له اوبښکو نه وو ډک شوی. نن دهغوی یو څو نمونې راته پاتې دي، هغوی د مسلمه اُمت د سوچونو له امله په مرضونو اخته دي، د ډېرو حوادثو له امله د مسلمانانو سره د همدردی له امله په څو څو شپو کې خوراک نه کوي، بالفعل په دغو تکلیفونو اخته دي. او مونږ ته دهغوی نسبت کېږي، چې دا د فلانکي مُرید ده، نو مونږ وایو چې خدای نخواستې داسې نه شي چې دهغو بزرگانو خدمت دغسې ولاړ شي. د دین په خاطر یې ډېر تکلیفونه برداشت کړي دي، نو زمونږ په واسطه که دهغوی لاز خدای تعالی ژوندی وساتي دا به زمونږ له پاره ډېره لویه کامیابي وي، زمونږ استادانو له مونږ سره ډېر تکلیفونه تېر کړي دي، الله تعالی دې دهغو تکلیفونو په بدل کې ددوی هر وېښته او هر هېوکې ته جنت الفردوس نصیب کړي. دهغوی

حقوق مونږ نه شو ترسره کولای، یوولس دولس کاله مو طالبی کړې ده، دا د دوی د تربیې اثر ده، که مونږ کوم وعظ او نصیحت، درس او تدریس ونه کړو، نو دهغوی هغه کړې سعي به عبث ولاړې شي.

مصنفینو څومره تکالیف تېر کړي؟

مصنفینو حضراتو چې دا کتابونه جوړ کړي دي، دا هم په ډېر تکلیف سره دا کار ترسره شوی، یواځې د هدایې ملاحظه چې دا هدایه لیکلې شپاړس کاله یې ورباندې تېر کړي دي. امام محمد بن اسماعیل بخاري رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ چې د بخاري شریف کتاب تصنیف کړی اووه زره دوه سوه اوینځه اويا (۷۲۷۵) مع التکرار یې تکراره (۴۰۰۰) احادیث پکې دي.

[ضیاء البخاري شرح صحيح البخاري اج ۱ ص ۵۷]

ددې هر یوه حدیث له پاره یې غسل کاوه او هر حدیث ته یې لمونځ او استخاره کوله، چې د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له طرف نه به ورته معلوم شو چې دا حدیث زما ده، نو له هغې نه وروسته به یې بیا لیکه.

نو هغه بخاري شریف چې امام بخاري رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ په (۱۶) کاله کې تصنیف کړې، وضع او تراجم الابواب یې د نبوي منبر او روضې مبارکې ترمنځ کړي دي، نو چې اوس هغه بخاري شریف تدریس نه شي آیا هغه به ضائع کېږي او کنه؟ هغه هدایه به

ضایع شي او کنه؟ همداسې نور کتابونه به ضایع شي او کنه؟
 دا چې پروفیسران یو مضمون په جمعہ کې وایي او ملا ۷ یا ۸
 کتابونه په یوه ورځ کې وایي، په یوه یوه حدیث کې چې زما اول
 کال ده ما ناچیز او ناقص هم یوه یوه جمعہ سبقونه پکې ویلي
 دي. درې څلور شپې مونږ په یوه حدیث کې سبق ویلي، د نبی
 کریم ﷺ احادیث مبارک جوامع الکلم دي، یوه خبره
 یې د ټولې دنیا له پاره یوه قاعده ده. داسې شارحین شته چې د
 یوه حدیث په تفصیل باندې یې ۱۱۱ مخه شرحه لیکلې ده.

همداسې ۶۰، ۷۰، ۹۰ مخه شروحات په یوه حدیث لیکل شوي
 دي، دیوه کتاب څو څو شرحې لیکل شوي دي. همدارنگه
 تفاسیر په څو څو قسمه دي. زمونږ استادانو خبره کوله چې زه
 جنی (چري) وم اوزما استاد علامه شمس الحق افغاني
 صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ قِصَهُ كُوه چې مصر ته ولاړم، په کتاب خانه کې
 مې یوه شخص ته وویل چې: یو نادر او ناآشنا کتاب راته
 راکړه، دی وایي چې یو تفسیر شریف یې راوښود چې ۷ جلده
 یې یواځې په بسم الله لگیدلي و او ټول تفسیر ۳۰۰ جلده و. دا
 داسې کمې خبرې نه دي، مونږ دهغو علماوو په زرمه حصه
 کې هم نه یو، مونږ چې دا ډېر غریزو، همیش په درس
 اوتدریس کې بوخت یو حرص مو داوي چې دا زمونږ غوندې
 خلک هم ورک نه شي، که داسې نه وي دا دین او مذهب هم رانه
 ورکېږي، په دې ټوله علاقه کې وگرځئ پوښتنه وکړئ چې د چا
 په مذهب یې؟ زما په فکر ډېر خلک به له دې پوښتنې هم خبر

نه وي چې زه د چا په مذهب یم او مذهب څه شی ده مذهب
 کومه رتبه ده ، تقلید واجب ده ، سنت ده ، مستحب ده ، یاد
 مذهب ثبوت په قرآن یا په احادیثو کې شته که نشته ؟ په دې
 خبرو خبر هم نه دي . والله که به دا د موجوده وخت اکثره ملایان
 هم پرې خبر وي ، عوام خو لاڅه کوي ، نو علم هم
 دینو ، بنو هستیو دله منځه تللویه ذریعه ځي ، له دې وجې څخه
 باید هر کوشش وشي . چې یو ورځ یې هم وس کېږي د علم په
 اشاعت کې دې کوشش وکړي ، هسې نه چې دا علم ورک شي
 که نه بیا به تیاري ته ناست یو دغه خړې پرې مدرسې دې
 آبادې وي ، له دې مدرسو سره تعلق ساتی ، زما دا خبرې د
 خدای د رضا له پاره دي . یو ډاکټر ته که ورشی ، هغه ته سره له
 دې چې فیس هم ورکړی ، که دوهمه خبره ورسره کوي نو درته
 وایي چې دماغ به نه راخرابوي ، د دوايي د استعمال طریقه هم
 دی نه درته بنیسي ، او درته وایي چې د باندې دواخانې والا به یې
 درته وبنیسي ، دوهمه خبره نه درسره کوي ، خودا علماء چې دا
 تکلیفونه تېروي داد روپیو له پاره نه دي ، دا د دین په خاطر دي
 چې دا دین خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ژوندی وساتي . نوموړې او تاسې
 ته دې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دغه مقدس دین باندې د عمل
 کولو توفیق راکړي ، او خدای جَلَّ جَلَالُهُ دې زموږ او تاسې له
 علماء کرامو سره واقعي مینه او محبت پیدا کړي او خدای
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ دې هغه خلک چې د اسلام په جامه کې د دین
 او مذهب او دینکو خلکو خلاف لگیا دي او غواړي چې اسلام

او مذهب داغجن کوي، په مذهب ردونه کوي، الله تعالی دې ورته هدایت وکړي، ځکه مسلمان له پاره به سرې دالله تعالی څخه د هدایت سوال کوي. اوکه هدایت یې په برخه نه وي او دین تخریبوي نو خدای جَلَّ جَلَالُهُ دې دده کور خراب کړي، هغه که ملا وي، که پیر او یا هر څوک وي، چې د اولاد غم وويني بیا به د دین څخه ودریږي.

غیر مقلدین څومره بې ادبه خلک دي

داسې خلک چې هغه د دین د خرابولو کوشش کوي، له مونږ سره د طالبی په وخت کې د کونړ د خوا غیر مقلدین طالبان وو، چې معمولي خبره به پښه شوه نو ویل به یې چې: دا شرک ده، چې تا به ورته وویل چې: په دې مذهب خو ستا پلار اونیکه تېر شوي دي، آن تر امام صاحب پورې ټول په مذهب تېر شوي دي. آیا هغه هم مشرکین وو؟ دوی به ویل: هو! هغه هم په شرک کې تېر شوي دي. نو چې یو څوک دومره بې ادبه شي چې پلار، مور اونیکه ټول مشرکان بولي نو هغه بیا انسان ده؟ خو زموږ دومره ناپوهه خلک دي چې بیا همدغو خلکو ته غوږ نیسي، دهغوی خبره مني. او هغه د دین او مذهب علماوو، د طریقت هغه حقاني علماوو او دهغوی خبرو ته بیا غوږ نه نیسي او بیاداسې خرافات ورپسې وايي چې دا خو د چندو علماء نه دي، بلکې غیر مقلدینو ته دامریکا له خوا ډالر ورکول کېږي، دهغو په پیسو چلیږي، خلکو ته هغه پیسې نه

بنکاره کوي، نو اوس ملایان د چندو والادي، ته خومسلمان
 یې، باید کومک ورسره وکړې. نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چنده
 کوله، دصحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ له پاره یې چنده کوله، کوم یو
 وفد به چې له کوم طرف نه راغی او مسکینان به وو دهغوی له
 پاره به یې چنده کوله. همدارنگه به یې دمجاهدینو له پاره
 چنده کوله. ددې دین له پاره نبي کریم عَلَيْهِ السَّلَام چندی کړي دي

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَدَأَ الْإِسْلَامُ
 غَرِيبًا، وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ غَرِيبًا، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ» ﴾

[رواه صحيح المسلم باب بدأ الإسلام غريباً، رقم الحديث: ۱۱۴۵]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: نبي
 کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي: دین اول هم غريب و، آخر به هم
 غريب وي، خوشحالي دی د غريبانو له پاره وي. ددې دین
 ساتل دغريبانو کار ده. دلته په دغه مجلس کې چې ناست دي
 دا ټول دهغو خلکو له جملې څخه نه دي چې بېگناه شراب څکي
 ، چې په زنا یې وس ورسیري زنا کوي، چې په (تي وي، وي،
 سی آر) یې وس ورسیري هغو ته کبني.

داسې کسان بیا دلته نه شي کېناستلای، دا دین ددغو
 غريبانو ده او غريب هغه چاته ويل کېږي چې په دین باندې
 روان وي، داسې نه چې په جیب کې یې روپۍ نه پيدا کېږي،
 چې د سنتو پابند وي، دغه ته غريب ويل کېږي، د شريعت په

اصطلاح کې (فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ) معنا داده چې دغو خلکو ته په جنت کې د طوبی زبیری دی، طوبی په جنت کې یوه ونه ده. دا طوبی ونه ددغو غریبانو له پاره ده، چې خاص یې په دین لاس نیولی وي، خلک تعلق ورسره نه ساتي.

الله تعالی دې مونږ او تاسې هم د هغو غریبانو له جملې څخه وگرځوي

(۵۲) مجلس

د محبت علامې اود هغه کتې

د محبت په هکله مونږ مخکې خبره کړې ده، د چا چې له چاسره محبت وي، د هغه کردار، اقوال او افعال اود هغه اخلاق په ځان کې پیدا کوي.

اوس ددې خبرې وضاحت په کار ده چې له یو چا سره محبت کول څومره گټه لري؟ له جناب نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره چې څوک محبت کوي د هغه اقوال او افعال په ځان عملي کوي، یا له صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ، علماء کرامو او یاهم له اولیاء الله وو سره چې څوک مینه او محبت کوي ددې محبت څه گټه ده؟

﴿ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمَّا يُلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ» ﴾

۱ صحیح المسلم / ج ۱ / باب المرء مع من احب رقم الحدیث ۲۶۴۰

ژباړه: له حضرت عبد الله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي چې یوسړی راغی له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه یې وپوښتل: څوک له یو چاسره محبت لري، دی په خپله دومره ښه اعمال نه لري چې دهغو ښکونکو خلکو درجې ته پرې ورسیري نو دا محبت دهغې مرتبې له خلکو سره څه گټه لري، نو ښي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وایي چې: سړی به له هغه چاسره وي چې له چاسره یې مینه، محبت او علاقه وي.

په دې ځای کې محدثین کرام چې کومه بڼیادي خبره کوي هغه داده چې: یوه طرف ته هغه ښک شخصیت ده چې دخپلو ښکیو له امله خدای تعالی ورته لوړ مقامات ورکړي دي. او بل طرف ته دغه بل شخص ده چې دومره ښک اعمال یې نه دي کړي، خو په نفس محبت سره تال هغوی سره یوځای کوي، ددې څه وجه ده؟ نو ددې یوه وجه داده چې: الله تعالی د دنیا د پیداښت نه څو زره کاله مخکې یو کتاب لیکلی، په هغه کې یې د الیکلي دي.

﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ لَمَّا قَضَى الْخَلْقَ، كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ عَرْشِهِ: إِنْ رَحِمْتِي سَبَقَتْ غَضَبِي﴾

[صحيح البخارى ج: ۲ / كتاب التوحيد ص ۱۱۰۴، رقم الحديث: ۷۴۲۲]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي: چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي: چې كله الله تعالى دمخلوق دپيداينست فيصله وكړه دعرش برسيره يې وليكل زما رحمت زما په قهر او غضب باندي مخكې ده

مطلب داچې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ رحمت د هغه له قهر نه زيات ده، اوس نو دهغه رحمت دا اثر ده چې: كه په دنيا كې څوك لږ عمل هم وكړي نو الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ د خپل وسيع او زيات رحم له امله ورته يو په لس څخه نيولې تر يو په اووه سوه پورې بلكې يو په اووه لكه بدله او ثواب وركوي. ځكه چې رحمت يې ډېر او غضب يې كم ده.

په دنيا كې كه يو څوك بد عمل وكړي، نو بياددي لائق دى چې بايد هم يې په دنيا او هم يې په آخرت كې الله تعالى تباه او برباد كړي، خو كه همدغه شخص بېرته توبه وباسي نو خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ ورته هغه گناه معاف كړي، ځكه چې رحمت او مهرباني يې ډېره ده. كه يو چا شپېته اويا هم اتيا كاله په كفر اويا په بد عملي كې تېر كړي وي خو وروسته بيا توبه وباسي نو دغه د شپېتوكلونو بد عمل حتى كفر هم ورته معافوي، ځكه چې رحمت يې له عذابه زيات او غالب ده. كه خامخا دغه

انسان توبه ونه وېسته خو يو بل نېک عمل يې وکړ، بيا هم د
 خدای جَلَّ جَلَالُهُ د رحمت اميد شته، ځکه چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
 فرمايي: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ أَلْسِفَاتِ ...﴾ (۱۱۴)

سورة هود آيت: ۱۱۴ ژباړه: نېک عملونه گناوې ختموي

له يوچا څخه صغيره گناه وشوه، نو په اودس يې ورته معاف
 کړي، په لمونځ کولو يې ورته معافوي، د جمعې لمانځه ته ولاړ
 په هغې يې ورته معافوي، روژه يې ونيوله، حج يې وکړ،
 هجرت يې وکړ، صدقه يې ورکړه، په دې ټولو نېکو
 عملونو وړې گناوې ورته معافوي

يا دا معنا چې: د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رحمت دهغه له غضب نه
 زيات ده، چې که يو څوک ډېر نېک عملونه، ډېرې خواری
 وکړي، نو کومې مرتبې ته چې رسېدلی نو دغه بل شخص چې
 له دغه نېک انسان سره محبت کوي، نو د محبت دا معنا ده چې
 د دغه سړي په زړه کې هم دا نيت شته چې دی به نېک عمل
 کوي، له نېک عمل سره مينه لري، اوس هغه لومړنی شخص
 په عمل دغه ځای ته رسېدلی او دغه بل يواځې په نيت
 خدای جَلَّ جَلَالُهُ هغه ځای ته رسوي. ځکه د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
 رحمت ډېر ده له غضبه هغه شخص په تقوی او دينداري باندې
 هغه ځای ته ځان رسولی خو دغه بل محض په نيت کې ورسره
 شريک شو، دی هم د دې شوق لري چې کاشکې زه هم
 خدای جَلَّ جَلَالُهُ دغسې عالم کړی وای، يايې مجاهد او ولي کړی

واي، حاجي يې گړخولی واي، نويوازي په دغه نيت باندې الله
 تعالی ورته دهغه بل په اندازه مرتبه ورکړه. ځکه نبي کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمائي: ﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ
 مَعَ مَنْ أَحَبَّ» [جامع الترمذي ج ۲ / ص ۵۱۴ / باب المرء مع من احب] |
 ژباړه: سړی به له هغه چاسره وي چې له چاسره يې مينه محبت
 وي، هغه کار يې کړی نه وي، خو په زړه کې ددې اراده شته
 چې زه به يې هم کوم.

نو له نهکو خلکو سره زمونږ مينه او محبت کولو فائده به
 مونږ ته ځکه زياته وي چې مونږ په خپله په اعمالو کې ډېر
 کمزوري يو، پخوا به په اعمالو کې يو له بل سره سيالي وه،
 اوس په دنيا گټلو کې يوله بل سره سيالي روانه وي،
 مخکښو خلکو به په تقوی او ديانت کې سيالي سره کوله،
 مونږ اوس په فسق، فجور، ظلم او گمراهي کې سيالي سره
 کوو، اوس نو چې له نهکو خلکو سره مو هم علاقه نه وي او
 اعمال مو هم دغسې يې خونده وي نو بيا خو خدای مکړه ددې
 خبرې زيات احتمال ده چې په هلاکت کې به واقع شو، ځکه به
 مونږ ډېر ددې خبرې کوشش کوو چې له نهکو خلکو او اولياء
 کرامو سره ښه اخلاص او محبت پيدا کړو. ولې چې مونږ په
 خپله ډېر کمزوري يو.

دیو صحابی دیو بستنی پہ مهال د حضرت نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم د خواب عجیبہ انداز

﴿ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «مَا أَعَدَدْتُ لَهَا» قَالَ: «مَا أَعَدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَلَاةٍ وَلَا صَوْمٍ وَلَا صَدَقَةٍ، وَلَكِنِّي أَحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، قَالَ: «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحَبَّيْتِ»﴾ (صحيح البخارى ج ۲ كتاب الادب، باب علامة الحب فى الله ص: ۹۱۱ / رقم الحديث ۶۱۷۱)

ژباړه: حضرت انس رضی اللہ عنہ وايي چې يو صحابی رضی اللہ عنہ له نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم نه پوښتنه کوي چې: قیامت به څه وخت وي؟ نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم ورته په خواب کې وايي چې د قیامت د ورځې له پاره دې څه تیاری کړی دی؟ دغه صحابی رضی اللہ عنہ له ډېر خجالت څخه وروسته وايي چې ډېر لمونځونه مې نه دي کړي، ډېرې روژې مې نه دي نيولې، ډېر نیک اعمال مې نه دي کړي، خو زه له الله تعالی او رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم سره د زړه له اخلاصه مينه او محبت لرم، نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم ورته وايي: «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحَبَّيْتِ» ته به له هغه چا سره يوځای کېږې چې له چا سره ستا محبت زیات وي، د الله تعالی جل جلاله دیدار د قیامت په ورځ داسې حق ده لکه مونږ چې په شنه آسمان کې لمر یا سپوږمۍ وینو، د لمر په

لیدلو کې د ټولې دنیا خلک سره شریک دي، یو او بل سره نه پورې وهي چې ته یوې خوا ته شه چې زه لمر وینم، هېڅ ازدحام نه وي، دغسې به په قیامت کې په کروړونو او اربونو خلک یوځای وي، په یو میدان کې به وي، اود الله تعالی په لیدلو کې به ورته هېڅ تکلیف نه پیدا کېږي. خو دغه دیدار به دمحبت په اندازه سره وي، د جنت تر ټولو نعمتونو زیات خوند دالله تعالی په دیدار کې ده. د یو چا چې په دنیا کې له الله تعالی سره څومره مینه وي هغومره به یې هغلتنه د دیدار برخه زیاته وي، څوک به الله تعالی له سهاره تر بېگه پورې لیدلی شي، څوک به یې یوه جُمعه کې او څوک به یې په یوه میاشت کې لیدلی شي. همدارنگه ملاقات به له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره هم وي، له صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ او اولیاء کرامو سره به هم په همدغه تناسب لیدنه او کتنه وي. په دنیا کې چې دې څومره مینه او محبت وي نو په آخرت کې به دې هم دغومره نږدېوالی په برخه وي. خو شرط یې دادی چې محبت به دې واقعي وي، یواځې چيغې نارې سوري کفایت نه کوي.

دا چې مونږ دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ غلامان یو نومونږ باید څه

وکړو؟

یو عالم لیکي چې په دې خبره کې چې مونږ دالله تعالی غلامان یو، نو مونږ په دې کې درواغجن یو، د عبدالله معنا داده چې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ غلام. نو غلام دغلامي ژوند کوي،

غلام د حر (اصیل) په څېر ژوند نه کوي، غلام د څښتن په
 مخکې د حیوان حیثیت لري، که هغه یې خرڅوي او که یې له
 ځان سره ساتي، که یې آزادوي او که خپل خدمت ورباندې کوي
 نو څوک یې په مالک اعتراض نه شي کولای، خو که یو غلام د
 څښتن له امر څخه مخالفت او سرغړونه کوي، نو څښتن یې هم
 سزا ورکوي او نور خلک یې هم ملامتوي چې ولې له خپل
 څښتن څخه مخالفت کوي؟ په اوس وخت کې خو غلامان
 نشته، نو په مثال کې به اولاد را واخلو.

یو څوک چې اولاد ولري، نو په هر دین کې په اولاد باندې پلار
 حق لري، که دغه اولاد دخپل پلار احترام او ادب کوي، دهغه
 خبره مني، نو پلار هم ورڅخه راضي وي او خلک هم شاباسی
 ورکوي چې د فلانکې خو ډېر ښه زوی ده، دخپل پلار خدمت
 ښه په اخلاص سرته رسوي، دخپلې مور یې ډېر خدمت وکړي
 او که خدای مه کړه کوم اولاد له خپل پلار سره مخالفت ته ملا
 وتړي نو دا پلار مجبور یږي چې دده سره په مقابل کې ودرېږي
 ، خپل زوی به وهي، همدا مور یې ور جگړې اودا خپل زوی
 وهي، خلک هم ورته د یو بد بخت انسان په سترگه گوري چې
 فلانکی خواته یې بد اخلاقه ده، له خپل مور او پلار سره یې
 بې ادبي شروع کړې ده، دمور، پلار او مشر ورور خبره نه مني.
 اوس چې مور او پلار په اطاعت درنه راضي کېږي او په
 مخالفت کولو درڅخه خفه کېږي، دپلار او مور په اطاعت
 باندې نور خلک درڅخه خوشالېږي، چې دا خو ډېر ښک

انسان ده، او که کله په دې خوشالي کې ورڅخه خفه نه شي، نو بیا همدا نور خلک یې مور او پلار ته راځي چې خیر دی دا دومره وخت یې بڼه درسره کړي دي نن سهوه ورڅخه شوی، پوه شوی نه دی، خیر تاسې عفوه ورته وکړئ، بیا نو هغه پلار چې له خپل اولاد څخه راضي وي، په خپله هم له ځینو تقصیراتو د اولاد څخه تهرېږي او د بل په سفارش خو یې بیا یقیني معاف کوي. نو بالکل په همدې شکل باندې که یو څوک د الله تعالی بندگي په اخلاص مینه او محبت سره وکړي نو الله تعالی ورڅخه راضي کېږي.

الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په خپلو بندگانو څومره مهربانه دی

د الله تعالی مینه، محبت، رحمت او مهرباني له غضب څخه مخکې ده، له خپل بنده سره له اویا وارې زیاته هغه مینه او محبت لري کوم چې موریې له خپل اولاد سره لري، څوک چې څومره د الله تعالی خبره مني د څومره به یې مقام او درجه ورزیاتوي. خو انسان عاجزه ده، که دده نه څه گناه وشوه نو اول خو یې الله تعالی هغو پخوانیو نهکیو ته گوري نو گناه ورته معافوي او که بالفرض الله تعالی یې ورته معاف نه کړي، توبه یې ونه اېسته اودی جهنم ته ولاړ او له عذابونو سره مخامخ شو، نو بیا د الله تعالی د دوستانو سفارش ده ته فائده رسوي، پیغمبر ﷺ، ملائکې، علماء کرام او یا هم شهیدان به یې سفارش کوي، قرآن عظیم الشان به یې شفاعت کوي، الله

تعالی ته به زاری کوي چې ستا دغه بنده د نورو اعمالو په اعتبار سره ډېر بڼه وو دغه یوه گناه ورڅخه شوې دغه گناه خو ته ورته معاف کړه، نو الله تعالی بیا دهغه سفارش هم قبلوي، اوس نو چې مونږ څومره د اطاعت کوشش کوو نو دا د محبت علامه ده.

نو اصل خبرې ته خو، مونږ د غلامی خبره کوله، نو هغه عالم وایي چې: مونږ په دې خبره کې دروغجن یو چې مونږ دا وایو چې مونږ د الله تعالی غلامان یو، ځکه چې داسې کارونه کوو لکه حُر (اصیل) خلک یې چې کوي، د خپلې خوښې کار کوو، څښتن چې څه راته وایي هغه نه کوو.

خلک په دوه قسمه دي

خلک په عمومي توگه په دوه قسمه دي، یو قسم هغه خلک دي چې ټوله مینه او محبت یې له خپل نفس سره ده. او یو قسم هغه خلک دي چې دهغوی محبت ټول له الله تعالی سره ده.

په چا چې خپل نفس غالبه اویه کوم شي یې نفس راضي کېږي نو دهغه دخواهش د پوره کولو له پاره کوشش کوي، ځکه دده له خپل نفس سره مینه وي، نو چې نفس یې څه غواړي دی هم کوشش کوي چې هغه شي ورته ورسوي. که دغه انسان له یوچا سره محبت کوي هغه هم دخپل نفس په تقاضا کوي، که له دنیا، قدرت، عزت او مشهورتیا سره مینه لري

هغه هم د نفس د تقاضاوو له امله وي چاته چې خپل نفس
محبوب او معشوقه شو نوبيا هغه دخپل نفس رضا غواړي

له انسان څخه نفس يواځې په دې خوشالېږي چې هغه دې په
خپل ژوند کې د الله تعالی او امر وپه ځای نکړي اود نفس دغه
تقاضا هغه وخت پوره کېږي چې يو څوک له دنيا، قدرت او له
نامه سره مينه ولري، حتی له يو خپل سره دوستي کول هم د
نفس په تقاضا وي چې دا خو مې خپل او تربور ده، بايد چې
محبت ورسره وشي يا له يو چا سره محبت د طمعې او توقع په
خاطر کوي، اميد ورته لري چې که له دې سړي سره آشنایي
وکړم دا فائده به راته ورسېږي، نو داهم د نفس تقاضا ده او که
له يوه هلک يا بڼځې سره محبت کوي هغه هم د نفس په تقاضا
کوي، ځکه له هلکانو او بڼځو سره په مينه کولو باندې د نفس
خواهش پوره کېږي.

نود چا چې له خپل نفس سره ډېره مينه او علاقه وي هغه تل
دا کوشش کوي چې نفس څنگه راضي وساتي، نو نفس چې
کوم شی ورته بنائسته کوي دی کوشش کوي چې هغه پوره
کړي

دوهم قسم بيا ځينې داسې انسانان دي چې دهغوی ډېره
مينه او محبت له الله تعالی سره وي، نو که دغه انسان له چا سره
مينه او محبت کوي هغه د دين په خاطر کوي چې الله تعالی
پرې راضي کېږي، که له علم او قدرت سره مينه کوي هم د دين

له پاره یې کوي، له دې شيانو سره یې په محبت کې مقصد د
دین خدمت کول وي.

نو اصل خبره داده چې په دنیا کې دوه قسمه معشوقې شوي
یا به الله تعالی وي، او یا به نفس وي. د نفس د خواهشاتو په
پوره کولو سره شیطان له سري څخه راضي کېږي، نو شیطان یې
هم ملگری شي، هغه کوشش کوي چې داسې اسباب ورته پیدا
کړي چې نفس یې ورباندې خوشحاله وي.

او چې د چا محبت له الله تعالی سره وي، نو دده ملگری
ملائکې، انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ او نېک خلک وي، دهغوی سره
محبت کوي، ځکه چې د الله تعالی مینه او محبت په دې کار
کې ده.

د پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت داهم د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د
محبت اثر ده، چې د چا له الله تعالی سره مینه وي، نو دهغه بیا
د الله تعالی له رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره هم مینه پیدا
کېږي، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له دوستانو سره محبت هم د الله
تعالی د محبت یوه نښانه ده، ځکه د چا چې له الله تعالی سره
مینه وي دهغه له دوست سره یې هم مینه پیدا کېږي.

اصل مقصود د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رضا شي. لکه په جانب
مقابل کې چې اصل مقصود نفس رضا شي نو نفس چې په کوم
شي راضي کېږي دی کوشش کوي چې هغه کار وکړي. نو د چا
مینه چې له الله تعالی سره پیدا شوه نو چې په کوم شي هغه

جَلَّ جَلَالُهُ رَاضِي كَهْرِي دِي دَهغه عمل د کولو کوشش کوي، خود
الله تعالیٰ رضا بیا د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په متابعت کې
نغبتې ده، ځکه رب تعالیٰ نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته فرمایي:

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ

رَحِيمٌ ﴿٦٠﴾ [ال عمران]

ژباړه: ووايه (ای پیغمبره! دوی ته) که چیري یی تاسې چې
محبت کوی له الله تعالیٰ سره پس متابعت وکړی زما چې محبت به
وکړي الله تعالیٰ له تاسې سره (د ثواب په در کولو) او مغفرت به
وکړي تاسې ته گناهونه د تاسې، او الله تعالیٰ مغفرت کونکی دی (د
د خطیاتو) ډیر رحم والا (د اجر او ثواب په انعام سره).

ځکه د الله تعالیٰ سره تعلق هغه د پیغمبر په واسطه جوړېږي،
نو چې یو څوک د پیغمبر اطاعت وکړي بیا به د الله تعالیٰ سره
دده تعلق جوړېږي. ځکه الله تعالیٰ مونږ ته حکم کوي چې: ﴿

أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ﴿ (سورة النساء، آیت: ۵۹) د الله تعالیٰ

اود هغه د پیغمبر اطاعت کوی. ځکه خدای تعالیٰ وایي چې
زما پیغمبر یواځې ددې له پاره در استولی ده چې: (لِطَاعٍ)
چې خلک یې اطاعت وکړي، اوس نو د پیغمبر اطاعت د الله
تعالیٰ په حکم شو، چې په واقع کې بهرته متابعت او اطاعت د
الله تعالیٰ شو.

د چاچي له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره مينه وي دهغه علامې

علماء کرام ليکي چې: که څوک غواړي چې يو سړی وپېژني چې رښتيا هم دده له الله تعالی سره مينه ده او يا هم خپل ځان معلوموي چې آیا زما له الله تعالی سره مينه شته کنه نو ددې له پاره څه علامه ده؟

علامه يې داده چې: ددې انسان له قرآن کریم سره محبت پيدا شي، ځکه چې د الله تعالی سره خبرې د الله تعالی احکام چې الله تعالی په دې شيانو راضي کېږي او په دې شيانو ناراضه کېږي دا په قرآن کریم کې پيژندل کېږي، سړي ته د خپل محبوب خبرې خوند ورکوي، د خپل محبوب د امر په ځای کول ورته خوند ورکوي، په کوم شي چې يې محبوب خفه کېږي له هغه شي نه دی ځان ساتي، نو د الله تعالی خفگان او رضا ټول په قرآن کریم کې معلومېږي.

نو علامه د محبت داده چې له قرآن کریم سره يې مينه او محبت وي، نو دی به بيا کوشش کوي چې په قرآن کریم کې له ما څخه الله تعالی څه غوښتي دي زه به په هغو عمل کوم ځکه چې هغه جَلَّ جَلَالُهُ پرې راضي کېږي او چې له کوم شي څخه يې منع کړی يم ځان به ورڅخه ساتم، ځکه چې دی پرې خفه کېږي. هغه جَلَّ جَلَالُهُ مې معشوقه ده بيا راڅخه خفه کېږي، په دنيا کې چې د چا له بل چا سره څومره مينه وي هغومره يې خبرې ته

غور نیسی نوچی خومره له الله تعالی سره مینه زیاتیري
دغومره به دهغه خبرې ته غاړه ږدي

دهغه سړي علامه چې دده له قرآن کریم سره مینه وي

او له قرآن سره محبت کول له کوم شي معلومیري ، چې ددې
سړي واقعاً هم له قرآن کریم سره مینه ده ؟

نودا د رسول کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په محبت سره معلومیري ،
قرآن کریم مونږ ته د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په واسطه رارسېدلی
او هغه راته بیان کړی دی اوس نود قرآن کریم سره به زمونږ
مینه هلته پیدا کېږي چې دهغه چا سره مینه پیدا شي چې موږ
ته یې د قرآن کریم خبر را کړی وي ، دهغه احکام یې راته بیان
کړي وي

دهغه چا علامه چې له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره

رښتیا مینه لري

او له رسول کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مینه بیا په څه معلومیري ؟
نودا بیا د سنتو سره په محبت باندې معلومیري

مونږ مخکې ذکر کړل چې د چا له چا سره مینه وي نوداسې
عمل به ورباندې کوي چې هغه معشوقه یې پرې راضي کېږي ،
اوس د پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت هلته ثابتېدای شي چې
هغه عمل وکړل شي په کوم چې پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ راضي

کبری اوپه کوم شي چې خدای مه کره هغه خفه کبری له هغه نه
 خان وساتي د پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قول، عمل اودهغه په
 مخکې چې چا کوم عمل کړی وي (چې تقریر ورته ویل کبری)
 دا ټولو ته د پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سنت ویل کبری

د حضرت مجدد الف ثانی قدس سره نصیحت

اوس نو چې څوک د پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره د مینې او محبت
 دعوه لري هغه به هغه وخت رښتیونی وي چې واقعا د
 پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له سنتو سره یې مینه وي، له دې وجې
 حضرت امام مجدد الف ثانی قدس الله سره، خپل نوم سید
 احمد سرهندي فاروقي اوپه مجدد الف ثانی سره مشهور ده،
 او زیارت مبارک یې په (سرهند شریف) کې ده، د طریقت او
 تصوف په لاره کې د (نقشبندیه) طریقي یو عظیم مقتدا او
 لارښود ده نو هغه مبارک فرمایي چې: انسان هغه وخت د
 کمال درجې ته رسېږي چې دی د سنتو متابعت کوي، حتی که
 یو وړوکی سنت پر ځای کوي او یو لوی بدعت حسنه چې نبي
 کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه وي کړی نو له دې بدعت حسنه څخه هغه د
 وړوکی سنت ثوابونه زیات دي، ځکه چې هغه د نبي کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عمل ده او له هغه څخه ثابت دی.

مثال یې داسې ورکړی چې: یو سړی بیت الخلاء ته ننوځي،
 نو په دې ځای کې سنت عمل داده چې چپه پښه به مخکې ښه

باسي او دا دعا به وايي: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ
وَالْخَبَائِثِ﴾ الحديث [صحيح البخارى ج ۱ / كتاب الوضوء باب
مايقول عند الخلاء ص ۲۶ / رقم الحديث : ۱۴۲]

او که دا يې زده نه وي نو (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) دې
ووايي بيا چې له هغه طرف نه بېرته راوځي نو بڼې پښه به
راوباسي او بيا به دغه دعا ووايي چې ﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ
عَنِّي الْأَذَى وَعَافَانِي. الحديث ﴾ [رواه ابن ماجه رقم الحديث : ۳۰۱]

نو اوس يو طرف ته دغه سنت عمل خلكو ته يو ډېر وړوکی
کار ښکاري او بل طرف ته د مدرسې جوړول چې د پيغمبر
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وخت کې داسې مدرسې نه وې، نو دغو د
مدرسو جوړولو ته بدعت حسنه وايي. (بدعت حسنه معنا نوى
کار خو چې ښک وي) نو اوس ددغې مدرسې له جوړولو څخه
دغه د بيت الخلاء په سنتو باندې عمل کول ډېر ثواب لري

[سنن ابن ماجه / ص ۳ / حاشيه ۹۰ بحواله ، انجاح الحاجة]

تاسې اوس فکر وکړئ چې يو طرف ته څومره غټ کار ده چې
هغه د مدرسې جوړول دي او بل طرف ته څومره وړوکی عمل ده
چې بيت الخلاء ته چپه پښه مخکې تنه اېستل دي چې يوسنت
عمل ده، دا چپه پښه تنه اېستل د سنتو په نيت باندې خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته د مدرسې تر جوړولو هم محبوب او عزتمن دي.

اوس دې سړی فکر وکړي چې: له الله تعالی سره محبت تر هغه وخته نه پیدا کېږي ترڅو چې دسړي له قرآن کریم سره اوله نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مینه پیدا شوي نه وي اوله رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مینه بیا تر هغه وخته پورې نه شي راتلای ترڅو چې دهغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له سنتوسره زمونږ مینه نه وي پیدا شوي. نو له خپل خان سره وگورئ چې مونږ څومره د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له سنتوسره مینه او محبت لرو؟ نو بیا به مونږ ته معلومه شي چې: رښتیا زمونږ له دین سره څومره مینه ده؟ له الله تعالی او حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مو څومره مینه ده؟

د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د سنتو په پابندي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ راضي کېږي، ځکه چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي: چې که څوک زما محبت غواړي نو زما دپیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اطاعت دې کوي، له هغې نه وروسته به بیا زه محبت ورسره کوم.

داسې خلک مې هم ولیدل چې په درواغويي د حضرت نبي

کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره د محبت دعوه درلوده

يو وخت مونږ کوم ملگري جلسې ته بیوولي وو، هغو خلکو ددې دعوه درلوده چې: مونږ له الله تعالی او له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ډېره مینه لرو، په هغه مجلس کې چې د نورو جوماتونو خلک هم راغلي وو په ټول مجلس کې پنځه داسې

کسان هم نه وو چې ٻيري به يي درلودې، نو ما په هغه تقرير کي ورته وويل چې: تاسي د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره د عشق دعوه لري، دا څرنگه محبت ده چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د سنتو فکر له يو سپين ٻيري سره هم نشته، او دعوه ددي لري چې مونږ د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت لرو، پوښتنه مې وکړه چې: په ټوله علاقه کي مدرسه نه وه، په ټوله علاقه کي دخپل قوم يو عالم يې نه و، په ټوله علاقه کي يوطالب نه و، ماته يې چې هغه خلک معرفي کول د يوې کورنۍ به پنځه کسان وو، چې دا ډايرپکټر صاحب ده، داماستر صاحب ده، دا کلرک صاحب ده، دا فلانکي صيب ده، ټول صاحبان وو، ديوه کور څلور پنځه کسان ټول به د دنيا خلک وو، اوبو هم پکي عالم او ياطالب نه وو، نو له دين نه به په څه شي خبرتيا راشي؟ داسي انسان به په دي څه پوه شي چې زه د الله تعالی په لاره روان يم او که د شيطان؟ له ماڅخه په دي عمل الله تعالی خوشحاليږي او که شيطان؟

دچا چې له چاسره مينه وي نور خو څه کوي دا ظاهري لباس دا خوند ورکوي چې دهغه په شان يې جوړ کړي، هغه نور عمل خو به خامخا کوي، دهغه اعمال او اخلاق خوبه په ځان کي خامخا پيدا کوي، دوه بنه ملگري چې په خپل منع کي يې رښتيا مينه او محبت وي دهغو جامي په يورنگ وي

ام المؤمنین رَضِيَ اللهُ عَنْهَا صحابه كرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ته د نبي
 كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د ژوند حالات بيانوي

﴿ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، قَالَ: " أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كِسَاءً مُلْبَدًا، وَقَالَتْ: فِي هَذَا نَزَعَ رُوحُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "، وَزَادَ سُلَيْمَانُ، عَنْ حُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، قَالَ: أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ: إِزَارًا غَلِيظًا مِمَّا يُصْنَعُ بِالْيَمَنِ، وَكِسَاءً مِنْ هَذِهِ النَّبِيِّ يَدْعُونَهَا الْمُلْبَدَةَ ﴾ صحيح البخاري ج ۱۱ كتاب فرض الخمس ص ۴۳۸ / رقم الحديث: ۱۳۱۰۸

ژباړه: له حضرت ابو بردة رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: مور ته ام المؤمنین عائشې صديقې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شپي (ملبد) را وېسته او وې ويل چې در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ روح په دې شپي مبارکه کې قبض شوی دی، او سليمان زياته خبره کړې هغه دا چې ابو بردة ويل چې ام المؤمنین مور ته ازار (غليظ) (پنډلنگ) راوېست چې په يمن کې جوړېږي او داشپي يې راوېسته چې دوی يې (ملبد) بولي. يعنې چې کله رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له دنيا څخه انتقال وکړ ام المؤمنین عائشې صديقې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ته به چې صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ او تابعين حضرات ورتلل او د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دحالا تو او ژوند پوښتنه به يې ترې کوله چې نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په کومو جامو کې له دنيا څخه رحلت وکړ؟ نو

حضرت عائشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا صحابه كرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ اوتابعينو
حضراتو ته هغه جامې راوويستي يوه شري وه

(مُلبد) يعني لېمخې د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دغه مبارك
خادر يا شري له ډېرو پيوندونو وركولو څخه داسې شوې وه
چې يو پيوند به په بل باندې برسېره وو.

اوهغه لنگ مبارك چې د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ روح مبارك
پكې قبض شوى وو، هغه دومره ډبله جامه وه چې ځينې وايي
چې هغه ته هم پيوندونه وركړل شوي وو، څوك وايي چې دا يوه
خبره جامه وه اوله دې نه يې لنگ مبارك جوړ كړى وو، دا د
نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دهغه وخت لباس دى چې دى له دې فاني
دنيا څخه رحلت كوي، سره له دې چې پيغمبر هم ده، په دنيا
كې يې هم بې سارى طاقت او قدرت درلوده، د ټولو عربو امير
و، داسې نه وو چې دى د مسكنت او يا هم نيستي په وخت كې
وفات شوى ؤ، د وخت لوى حاكم، امير او پيغمبر هم و، خودى
په هغو جامو كې له دنيا څخه رحلت كوي چې له ډېرو
پيوندونو څخه لېمخې وړ څخه جوړ شوى دى.

حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يو وخت د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كور ته
نتوت، نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په پوزي باندې ډډه وهلې ده،
بالبنت د خرمني له پوستكي څخه جوړ شوى دى، په بالبنت
كې دتنه د خرما پانې اچول شوې وې، په كوم پوزي باندې چې
نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تكيه كړې وه نودده مبارك د بدن په

خنک کي دهغه پوزي نښي له ورايه معلومې وي کله چې حضرت عمر رضي الله عنه وکتل چې د نبي کریم صلى الله عليه وسلم په مبارکه کوټه کې له دوه درې پوستکو څخه پرته نور څه نشته، نو حضرت عمر رضي الله عنه په ژړا شو، او ورته يې وويل چې يارسول الله صلى الله عليه وسلم تاسې الله تعالی ته سوال وکړئ چې په مسلمانانو آساتيا او آزادي راوولي، قيصر، کسرا او نور مشرکين سره له دې چې کفار دي خو بياهم څومره په آسایش او آرايش کې ژوند تېروي، تاسې د خدای پاک جل جلاله پيغمبر ياست خو ستاسې په کوټه کې د کېناستلو له پاره لاندې فرش نشته اوته هم په پوزي پروت يې. هغه هم دومره کلک پوزي چې ستاسې په وجود کې نښې جوړې کړې دي.

حضرت ام المؤمنین حضرت عايشه صديقه رضي الله عنها فرمايي چې: زمونږ په کور کې يو پوستکی و چې د ورځې به مو اوش ته پرې واښه اچول او د شپې به په هغه باندې ويده کېدو.

﴿ عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ: «ابْنَ أُخْتِي، إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلَالِ ثَلَاثَةَ أَهْلَةٍ فِي شَهْرَيْنِ، وَمَا أَوْقَدَتْ فِي آيَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَارٌ» فَقُلْتُ: مَا كَانَ يُعَيْشُكُمْ؟ قَالَتْ: «الْأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ، إِلَّا أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، كَانَ لَهُمْ مَنَائِحُ، وَكَانُوا يَمْنَحُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ آيَاتِهِمْ فَيَقْبِنَاهُ» ﴿

اصحیح البخاری ج ۲ / کتاب الرقاق ص ۹۵۶ / رقم الحدیث: ۶۴۵۹]

همدارنگه دا مبارکه فرمایي چې: زمونږ په کور کې دوه میاشتي هم داسې تېرې شوي دي چې په نغري کې اور نه دی بل شوی، په اوبو او خرماوو به مو وخت تېراوه، یابه هم د همسایه له کوره چا شیدې راوړې او هغه به مو وڅښلې، نور مو په کور کې څه شی نه دي پاڅه کړي. او وجه یې دا وه چې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به په کور څه شی نه جمع کول، هرڅه یې آخرت ته ساتل. نو اوس چې د چا له چا سره مینه وي نو دغه مثال ته دې وگوري.

حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

په پوره توګه تابع و

د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د خلافت په زمانه کې چې دی د ټولو مسلمانانو خليفه و، او دده په وخت کې مسلمانانو ډېر زیات فتوحات ترلاسه کړي و او د د مبارک د امارت پرمهال ډېر ملکونه په اسلام مشرف شوي، نو اوس څرنگه چې د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په رښتیا هم له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مینه وه، نو څرنگه جامه، خوراک څښاک چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هم هماغه عادت گرځولي وو. نو مونږ وویل چې د چا له چا سره مینه وي هغه ددې هم کوشش کوي چې حتی خپله ظاهري جامه له هغه سره پورنگه کړي.

د حضرت عمر رضي الله عنه د کميس د اوروپه منع کې درې پيوندونه (پينې) لگېدلې وې، او کوم لنگ چې ده مبارک له خانه راتاو کړی و هغه ته دولس ځايه پيوند لگېدلی و. نن سبا تر ټولو غريب سړی هم داسې جامې نه اغوندي چې هغې ته پيوند لگېدلی وي. او حضرت عمر رضي الله عنه چې دخپل وخت د ټولو مسلمانانو امير او مشردی، خو له خپل محبوب سره د مينې او محبت له امله يې خپله جامه هم هماغسې ساتله.

حضرت علي رضي الله عنه وايي: د ډېرې لوږې له امله د نبي کریم صلى الله عليه وسلم کور ته ورغلم، خو هلته هم د خوراک کولو څه شي نه و، جامه مې هم نه درلوده، نو د نبي کریم صلى الله عليه وسلم په کور کې يو پوستکی راخوړند و، هغه پوستکی مې په منځ کې غبرگ کړ او وامي غوسته، هغه داسې جامه وه چې لنگ او قميص دواړو ته يې پيوندونه لگيدلي وو.

حضرت عمر رضي الله عنه دخپل خلافت په زمانه کې شام ته ولاړ، تر څو دخپلو ټاکل شويو اميرانو په هکله له خلکو څخه پوښتنې وکړي، کوم امير چې ده مقرر کړی و، هغه دده د استقبال له پاره (حمص) ته مخته راغی، هغه چې کله د حضرت عمر رضي الله عنه جامې وليدلې نو يو جوړ تازه اونوې پستې جامې يې ورته راوړې چې يا امير المؤمنين ددې مملکت خلک تاته راځي له تاسره ملاقات کوي، ته يې تراوسه نه يې ليدلی، تاسې دغه جامې واغوندي، حضرت عمر رضي الله عنه ورته وايي: ماته خپله جامه محبوبه ده، ځکه چې د نبي

کریم صلی الله علیه و سلم هم د غسې جامې وې، بیا هغه امیر ورته وایي چې ښه بدله یې کړئ ترڅو یې درته ومینځو، دا خبره یې ورسره ومنله، او هغه بله جامه یې ترهغه وخته له ځانه څخه راتاو کړه ترڅو چې دده هغه زړې جامې ومینځل شوې او وچې شوې، هغه امیر غوښتل چې دغه نوې جوړه همداسې واغوندي، ځکه چې ددې مملکت د هیواد خلگ ورته راځي اوله ده سره به وښي، خو حضرت عمر رضی الله عنه وایي چې زما خپله جامه راواخلي، هغه خولې ډېرې ښې وچوي نو د چا چې له چا سره مینه وي دهغه قول او دهغه فعل هم ده ته خوندي ورکوي، دهغه جامه هم ورته خوندي ورکوي.

د الله تعالی د محبت علامه داده چې د سړي به له قرآن عظیم الشان سره مینه وي، له قرآن عظیم الشان سره د محبت علامه داده چې له رسول الله صلی الله علیه و سلم سره به یې محبت وي، له رسول الله صلی الله علیه و سلم سره د محبت علامه داده چې دده صلی الله علیه و سلم له سنتو سره به یې مینه او محبت وي، هغه سنت به په ځان عملي کوي.

انسان په خپل وس مکلف ده، مونږ به خپل کوشش کوو، دا خو موله وسه پوره ده چې خپله جامه، ظاهري صورت په سنتو برابر کړو، په دې کې مونږ ته څه مشکل ده؟ مونږ ته به څه مشکل وي چې د نبی کریم صلی الله علیه و سلم په سنت طریقو په جمعه لمونځ وکړو؟

له دین سره هر موافق عمل دا د سنتو زندگی ده او په سنتو ادا کولو سره انسان ته ترقي پیدا کېږي.

په یو سنت د عمل کولو له امله د فیوضاتو دروازه خلاصه شوه

حضرت مجدد صاحب (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) فرمایي چې: یو وخت زما پام نه و د سنتو خلاف په چپ اړخ ځملاستم، په ما باندې چې کوم انوار اوفیوضات د الله تعالی له لوري راوړېدل هغه راباندې بند شول، نوزه پوه شوم چې ما د سنتو خلاف عمل کړی دی، په څنگ هم وانه وینستم، بلکې له سره په بني اړخ ځملاستم، له دې سره سم له داسې ډول انوارو او فیوضاتو سره مخ شوم چې مخکې مې هم نه وو لیدلي.

د حضرت مجدد صاحب (رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ) یوه لنډه کیسه ده کومه چې په (عمدة المقامات) کې راغلي ده:

دی مبارک یوه ورځ په کین طرف ځملاست دی وایي چې په ما باندې چې کوم انوار اوفیوضات د الله تعالی له لوري راوړېدل هغه راباندې بند شول، نو په زړه کې الهام راته وشو چې ستا دا پرېوتل د آنحضرت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د سنتو خلاف دي، نو په بني طرف باندې راواوینستم، بیا مې په زړه کې وویل چې سنت خو له ناستې څخه په بني اړخ پرېوتل دي، نو بیا کښېناست او له ناستې څخه په بني اړخ باندې پرېوت.

له دې سره سم داسې انوار او فیوضات راجاري شول چې
 مخکې مې هم نه وو لیدلي او د الله تعالی له خو الهام راته
 وشو چې د اخلاص او صداقت له مخې ددې یوه سنت په
 ژوندي کولو سره (قد عُفرت لک و لمن توسل بک بواسطه او بغیر
 واسطه الی یوم القیمة) یعنی تاته او څوک چې په تا پورې توسل
 کوي که بالواسطه وي او که بغیر له واسطې وي ټولو ته مې
 مغفرت او ببسنه کړې ده. [مقدمه التصوف، ص ۱۸]

اولیاء الله وو او نېکو خلکو ته چې څومره ترقي ورپه برخه
 شوې ورغلې هغه د سنتو د پابندي له امله ورته حاصله شوې.
 علماء کرام هر ځای مونږ ته په تقریرونو، وعظونو او نصیحتونو
 کې په شریعت باندې د عمل کولو دعوت راکوي چې په
 شریعت باندې عمل وکړئ، دا چې مونږ تر څلوېښت او
 پنځوس کلنۍ پورې په شریعت ځان نه شو برابرولای، نو له

دې نه معلومېږي چې زمونږ له الله تعالی اودهغه له نبي
 کریم صلی الله علیه و سلم سره محبت نشته، لکه اوس چې موزره راته
 څه وايي هغه په ځای کوو، بیابه چې الله تعالی او رسول
 الله صلی الله علیه و سلم څه ویل هغه به مو هم په ځای کول، ائمه کرامو
 او اولیاء الله وو که څه ویل هغه به مو په ځای کول.

دنياوي معشوقه که څه راڅخه وغواړي نو فی الحال هغه
 ځای ته ځان رسوو او هغه شی ورته راوړو. نو دې ته هم توجه په
 کار ده چې دا علماء کرام چې بار بار مونږ ته بیانونه کوي آخر

ددې خوبه هم څه مطلب وي. يو څه گټه خوبه يې وي. بالفرض
مثلاً په دغه مجلس کې هغو خلکو د رسول الله ﷺ
سنتو موافق د ژوند تېرولو اراده وکړه، چې مونږ به خان په
سنتو او شريعت باندې برابر وو، نوتاسې وواياست چې دغه
کار ملا ته د دنيا څه گټه ورکړه؟ هوکې! دا گټه يې شته چې
که چېرې دغه عالم دا خبره دخداي تعالی د رضا له پاره کړې
وي او دغه سړي هم دخداي تعالی د رضا له پاره عمل پرې وکړ
نو دی چې څومره نېک اعمال کوي نو دغه عالم ددې عمل په
ثواب کې ورسره شريک ده، دغه يې د آخرت گټه ده.

نو الله تعالی دې زمونږ او ستاسې په زړونو کې د خداي
پاک جَلَّ جَلَالُهُ او جناب محمدرسول الله ﷺ اودهغه د
مبارک دين محبت واچوي، چې ددې سوچ او فکر راسره پيدا
شي چې الله تعالی او رسول الله ﷺ په کوم عمل راڅخه
خوشاليږي. او بياهماغه عمل په پوره کوشش سره سرته ورسوو
او اميد مو ددې وي چې الله تعالی او رسول الله ﷺ به
راڅخه راضي وي.

زه د ږيري خبره ډېره کوم، او الحمد لله ډېرو خلکو زما له خبرې
سره سم ږيري پرېښي هم دي، خو په ډېرو خلکو دا خبره ښه
لگيږي، ځکه چې وايي په دې کې زما گټه ده، دحضرت رسول
الله ﷺ سنت عمل ده، او ډېر داسې خوانان دي چې په
بازار کې له سړي څخه څان څنگ ته کوي او په بل طرف ځي،
حال دا چې څان مُحب بولي چې له دې عالم سره مې محبت ده،

ظاهره بی ادبی نه کوی، لکن دا مشکله ورته بنکاری چې زیره پرېږدي، خودا ورته آسانه ده چې لازه چپه کړي، له هغه عالم سره په کېناستلو خو به یې د آخرت یو څه گټه شوې وه، خو له هغه نه ځان پټوي، ولې چې شرم ده، ځکه نفس یې خرابیږي، که زیره پرېږدو نو نفس خفه کېږي، نو نفس نه شي خفه کولای.

یو طالب د وېښتانه د نه کمولوله وجې د کال په منځ

کې درس پرېښود

زه د منبع العلوم په مدرسه کې مدرس وم، نو یوه طالب وېښتان په یوه طرف اړولي وو، او ډېر غټه پېکی یې پرېښی و، نو ما په مجلس کې بار بار دا خبره کوله چې سړی باید ځان په سنتو برابر کړي، یو وخت د کال په منځ کې دغه طالب بستره واخیسته، ملگرو ورته وویل چې اوس خو د کال منځ ده، په بله مدرسه کې به هم کتابونه درڅخه ویل شوي وي او ته کله اخلې؟ دی ورته وایي چې زه له دې وېښتانو نه تېرېږم، دا پېکی نه شم ختمولای، او استاد په سبق کې ماته خطاب نه کوي. یعنې خطاب بلې خواته کوي زه یې بد اېسم.

اوس نفس خبیث ده، سړی نه پرېږدي، که یو څوک په دې باره کې لږ فکر وکړي چې له مولوي صاحب یا خلیفه صاحب سره له دې وجې څخه نه مخامخ کېږي چې زیره یې خرابېلې او نایي لنډه کړې او شرمیږي، نو له نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه

ولې نه شرمیري؟ دا د ملا سنت دي او که د حضرت نبي کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ دا شریعت د ملا ده که د الله تعالی او دهغه د
 رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ له مولوی صاحب، خلیفه صاحب او حاجي
 صاحب نه شرمیري اود چاچي سنت او شریعت ده اود چاچي
 دین ده له هغه څخه بیا نه شرمیري، سره له دې چې د قیامت په
 ورځ مو د امید ځای هم هغه ده، چې هغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به مو
 شفاعت کوي، او نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وايي چې څوک زما د
 سنتو متابعت نه کوي زه به یې هېڅکله شفاعت ونه کړم، نو
 باید د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د سنتو پوره تابعداري وکړو.

نویو څوک که له چا سره په جامه او لباس کې ځان برابروي او
 عمل یې دهغو خلکو په شان نه وي نو دهغوی په هکله بیانې کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ داسې فرمایي چې ﴿ مَنْ تَخَلَّى بِهَالْمِ يُعْطَ كَأَنَّ كَلَابِسَ ثَوْبًا
 زُورًا ﴾ [زاد الطالبین بحواله جامع الترمذی ص ۳۲]

یعنې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: څوک چې متقي او
 پرهېزگاره نه وي، بڼه سړی نه وي او ځان د بنو خلکو په جامه
 کې معرفي کوي، لکه د درواغو جامې یې چې اغوستې وي،
 یعنې داچې له سر نه تر پښو پورې ټول په درواغو کې پټ ده،
 چې عمل دې د عالم نه ده، نو ځان د عالم په شکل مه جوړوه،
 چې عمل دې د خدای د دوست او یو ولي په شان نه ده، نو ځان
 هغسې مه جوړوه.

که یو طرف ته وگورو داسې د امید خبرې دي چې نفس په محبت سره د سړي کار جوړېږي، خو بل طرف ته بیا داسې ده که عمل دې هغسې نه وي نو بیا دهغو په شان جامه مه جوړوه، دا په هغو پورې استهزاء او پسخند ده. ښه نو چې څوک ږیره، سر او جامه نه برابر وي هم تاوان ده، ځکه چې دا د اصیل کار شو، د غلامۍ کار مو ونه کړ، او چې څوک بیا ږیره پرېږدي، پتکۍ په سر کوي، د صوفیانو لباس اغوندي خو بیا په نارواوو لگیا وي.

گورۍ ادا ږیره د انسان له پاره یو د نصیحت لازمه ده. مثلاً که یو بې ږیري سړی یو غټ ناروا کار کوي، نو خلک څه ورته نه وایي، خو که د ږیري څښتن یو معمولي بد کار وکړي نو خلک فی الحال شور جوړوي چې ږیره دې هم پرې ایښې ده او دا غلط کارونه هم ترسره کوي.

نو معلومېږي چې په دې ږیره کې عزت او سړیتوب دی، دچا چې ږیره نشته څوک ورپسې څه نه وایي، دا معنا چې هغه خو بالکل ختم ده، او ستا خو ږیره هم شته نو ته ولې داسې ناروا کوي؟ أمي که یو کار کوي خلک دومره بدنه ورباندې وایي، خو که یو ملا د شریعت خلاف یو معمولي کار وکړ نو فی الحال یې خلک ملامتوي چې ته خو ملا هم یې دا کار کوي. نو داسې ونه شي چې خدای نخواستہ ږیري هم پرېږدو، پتکۍ هم په سر کړو، د ښکو خلکو او علماوو جامه هم واغونډو او بیا په غلطو کارونو کې لگیا یو نو بندگان به مو هم بد یادوي.

چې ولې داسې کار کوي، او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به هم بیاراته وایي چې ولې دې داسې کاوه؟

د حضرت شریح په یوه تنبیه مجرم مړ شو

امام شریح چې د حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د خلافت په زمانه کې یو مشهور قاضي و، نو یو چاڅه گناه کړې وه، بل څوک راغی او شاهدي یې ورکړه چې دا گناه یې کړې ده، ده حکم ورکړ چې پنځوس دورې یې ووځي، دا سپری یې پنځوس دورې وواهه په دې پسې چا یو بل گنهکار هم راوست چې هغه هم دغسې گناه کړې وه، امام شریح رحمه الله ورته مخ وروگرځاوه چې تابه ولې داسې کار کاوه؟ نه یې وواهه اونه یې نور څه ورته وویل، یواځې همدومره یې ورته وویل، کله چې هغه دوهم مجرم ووت نو په مجلس کې ناستو خلکو اعتراض وکړ چې په دغو دواړو مجرمانو کې مو ډېر فرق وکړ، حالانکه گناه یې هم یوه وه، اولنی دې پنځوس دورې وواهه او دغه بل هم چې همداسې گناه یې کړې وه هغه ته دې یواځې همدومره وویل چې تابه ولې داسې کار کاوه؟

امام شریح ورته وویل چې په دې دواړو کسانو کې ډېر فرق ده، په اول شخص به خبر شې چې یو څو ورځې وروسته به بیا په گناه لگیا وي، او پاتې شو دا دوهم شخص دی به یواځې زما د همدې خبرې د غم له امله مړ شي؟ رښتیا هم هماغسې پېښه

و شوه، هغه لومړني بيا په گناه کولو شروع وکړه اودغه دوهم چې کور ته ولاړ دا سوچ ور ولوېده چې رښتيا هم خلک ماته څومره د قدر په سترگه گوري، خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ څومره رحم راباندې کړى دى، عالم هم يم، نو ما به ولې د الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ د امر مخالفت کاوه؟ دا غم دومره ورباندې دروند شو چې خوراک او څښاک يې پرېښود اودڅه وخت له تېرېدو وروسته له ډېره غمه مړ شو. (حسنات الابرار سيئات المقرين)

د انبياوو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ حالات چې وکتل شي، له هغوى څخه زمونږ په عقیده صغیره گناه هم نه ده صادره شوې، حتى په خطايي انداز سره هم لکه سړى چې په لار روان وي او پښه يې وښويږي او ولوېږي، نو په ډېرو معمولي، معمولي مسائلو کې هغوى دومره ژړلي دي چې که مونږ قتل هم وکړو نو دومره به ونه ژاړو.

د دنيا د ټولو خلکو ژړا که رايوځای کړو نو د آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ له ژړا سره نه شي برابرېدلای، سره له دې چې اجتهادي خطا ورڅخه شوې وه. ابليس عليه اللعنة په ناحقه ورته قسم وکړ چې ته يې د غنم له دانې خوړلو څخه نه يې منعه کړى، زه نصيحت درته کوم، ستا خيرخواه يم، که دا د غنم دانه دې وخوړه نو هميش به دې جنت ځای وي او بيا به ورڅخه ونه اېستل شي، خو آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ بيا هم ونه منله، حضرت حواء رضی الله عنها ته دغه بدبخت شيطان راغی او په خبرو خبرو يې تېراېستله اودهغې خبره آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ هم ومنله، نو له دې نه

وروسته آدم عَلَيْهِ السَّلَام ته دا فکر هم ورغی چې زه یې دغښم له هغه
 بوټي نه منع کړی یم نو که دا بل وخورم څه حرج به نه وي، نو په
 خطایي سره یې یوه دانه وخوره، نو الله تعالی ورته فی الحال
 وویل چې: تاسې ته ما نه وو ویلي چې دجنت له نعمتونو څخه
 مو چې هرڅه خوښه وي ویې خوری، خو دغې دانې ته به نه
 ورنیږدې کېږئ، له دې سره د جنت هغه د عزت جامې ورڅخه
 لرې کړل شوي، ځمکې ته راکوز کړل شول، او د هغې یوې سېر
 له امله یې تر سلو کلونو پورې د آسمان طرف ته ونه کتل.

دا چې مونږ ږیره پریښوده، یا طالب صاحب، ملاحب،
 خلیفه صاحب یا مجاهد صاحب شوم نو بس زه ولاړم او ما
 وگټله، نه داسې نه ده، بلکې ددې خلکو مسئولیت بیا په دې
 بل طرف کې هم زیات ده.

د چا چې ظاهري شکل او صورت له شریعت سره مخالف وي
 نوهغه چې ناروا کارونه کوي خلک یې هم دومره نه ملامتوي،
 او څوک چې په شریعت برابر وي او غلط کار وکړي نو خلک
 یې هم ملامتوي، نو د خدای جَلَّ جَلَالُهُ په نزد هم دغسې ده. په
 نېکانو ابتلاآت، مصیبتونه، امتحانونه او تکلیفونه هم
 زیات راځي، وجه یې دا ده چې بیا په کم شي دوی ته لوی
 گرفت ورکوي.

نو کوشش به کوو چې خان تر خپله وسه په شریعت برابر کړو،
 او له دین سره د زړه له اخلاصه مینه او محبت وکړو، نو امید

شته چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ کله له سرې نه په داسې عمل راضي شي چې هغه دخلکو په نزد ډېر کم شي وي. له دې وجې څخه دې سرې کوشش کوي چې مستحب ترې پاتې نه شي، کله کله په مستحبو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له انسان څخه راضي کېږي.

سپي ته د اوبو په ورکولو په ذریعه ټول گناهونه معاف

کیدلی شي

﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "بَيِّنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي، فَأَشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ، فَنَزَلَ بِئْرًا، فَشَرِبَ مِنْهَا، ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا هُوَ بِكَلْبٍ يَلْهَثُ يَأْكُلُ التُّرَى مِنَ الْعَطَشِ، فَقَالَ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا مِثْلَ الَّذِي بَلَغَ بِي، فَمَلَأْ خُفَّهُ، ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِيَدِي، ثُمَّ رَقَيْ، فَسَقَى الْكَلْبَ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ"، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا؟ قَالَ: «فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ»﴾

[صحيح البخارى ج: ۱ / كتاب المساقات باب فضل سقى الماء ص: ۲۱۸

رقم الحديث: ۷۳۶۴]

ژباړه: له حضرت ابو هريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي: رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي: چې يو سرې په سفر روان و نو تېرى شو کوهي ته ورکوز شو اوبه يې وڅښلې چې بيرته راپورته شو گوري چې يو سپى ده له ډيرې تندي په زمکه خولې لگوي، نو له خان سره يې وويل دغه سپى هم داسې تېرى ده لکه زه چې تېرى وم، نو کوز شو موزه يې له اوبو ډکه کړه په خوله کې يې

ونیوه را و خوت او اوبه یی سپی ته کهنسودی، سپی اوبه
وخبلی

نو نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چي: خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه
سری ته په دې کار باندې تولې گناوې وبنلې، صحابه کرامو
رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وویل چي: یا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! آیا د سپیو په تنده
اولورلري کولوسره هم مونږ ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ثواب راکوي
؟ په دې کې هم صدقه ده؟ نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل
چي: هر ژوندي باندې چي شفقت وکړل شي دا صدقه ده،
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورباندې راضي کېږي، ځکه د الله تعالی
مخلوق ده.

نو دا کار دخلکو په نژد معمولي بنکاري، خو خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دغه عمل دغه انسان ته تولې گناوې معاف
کړي. همدارنگه یوې بنځې یوه سپی ته اوبه ورکړې خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ ټول گناهونه ورته معاف کړل.

یوه بنځه د پېشوسره د ظلم کولو له وجې جهنم ته ولاړه

خو بل طرف ته بیا په حدیث شریف کې داسې هم راځي

﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: «عَذِّبْتُ امْرَأَةً فِي هِرَّةٍ حَبَسْتَهَا حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا، فَدَخَلْتُ فِيهَا النَّارَ» قَالَ:
فَقَالَ: وَاللَّهِ أَغْلَمُ: «لَأَنْتِ أَطْعَمْتَهَا وَلَا سَقَيْتَهَا حِينَ حَبَسْتَهَا، وَلَا كَرِهْتِهَا،
فَأَكَلَتْ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ»

اصحیح البخاری ج: ۱ / کتاب المساقات باب فضل سقی الماء ص: ۳۱۸
رقم الحدیث: ۲۳۶۵ / ۲۳۶۶

ژباړه: له حضرت عبداللہ ابن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نه روایت دی وایي چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي چې: یوې ښځې یوه پېشو ترلې وه خوراک او خښاک به یې نه ورکولونوهغه له لوړې اوتندې نه مړه شوه، دهغې په سبب دا ښځه الله تعالی جهنم ته داخله کړه. ابن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وایي: رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وویل: **(وَاللَّهُ أَغْلَمُ)** چې نه تا خوراک ورکاوه او نه دې اوبه ورکولې چې دادې ترلې وه، اونه دې خوصې کوله نو لگیا وه دزمکې حشرات یې خوړل.

نو یوه نیکي که وره هم وي وره به یې نه بولي، گناه که کمکې هم وي خو کمکې به یې نه گڼي، کله، کله یو انسان په غټه گناه نه نیول کېږي او په کمکې نیول کېږي، ځکه غټه گناه ده ته هم گناه معلومیږي، توبه ورنه باسي، کله، کله کمکې گناه سړي ته گناه نه ښکاري، په هغې ورزور شي، فخر او خوشالي ورباندې کوي، نو په وړوکې گناه سړی کفر ته هم ورسېږي.

په ښکي کې هم دغسې ده، نه دې وره پرېږدي اونه غټه، په غټه نیکي انسان ته عجب، تکبر او ریا پیدا کېږي، خو که کمکې نیکي وکړي، خلک یې هم کمکې گڼي، ده ته هم خان غټه نه ښکاري او په هغه وره نیکي الله تعالی ورنه راضي شي.

نبی کریم صلی الله علیه و سلم یوخل دمجاهدینو د ضرورت له پاره،
چندی غبر وکړ یوه صحابی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ډېرې روپۍ راوړې او بل
صحابی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ یوه کاسه خرما (کجورې) راوړې، نور یې په
کور کې څه شی نه و، منافقینو اعتراضونه شروع کړل، چا چې
ډېرې روپۍ راوړې وې په هغه یې دا اعتراض وکړ چې دی خو
خلکو ته ځان بنکاروي او ریا کاري کوي، او په دغه بل
صحابی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ پسې یې پسڅند شروع کړ، چې په دغه یوه
کاسه خرماوو باندې دی مجاهدین کامیابوي نو الله تعالی
آیاتونه را نازل کړل چې دغه اول صحابی که ډېره قرباني
وړکړې ده او ډېر مال یې راوړی دی، دده هم د الله تعالی رضا
مطلب ده او که دغه بل صحابی لږ صدقه کړې ده هم مطلب یې
د الله تعالی خوشالي ده.

په یوه حدیث شریف کې راغلي دي چې: کله یو سړی یو لک
روپۍ خیرات کړي او بل سړی یوه روپۍ خیرات کړي، ددغه
سړي د یوې روپۍ خیرات دهغه بل سړي د یو لک روپیو
د خیرات اجرا و ثواب ته رسیږي، ځکه ددغه مسکین په وس کې
دغه یوه روپۍ وه، او هغه بل کووړ پتي دی هغه ته دغه یو لک
روپۍ هېڅ شی هم نه معلومیږي، ددې مسکین وس د غومره
و، ده ته به په دغه یوه روپۍ د یو لک روپیو نه زیات ثواب
ورکول کېږي، خلکو ته خو کم معلومیږي، خو دغه کم شی
چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا له پاره وي نو الله تعالی هم لوی
انعام پرې مرتب کړي.

نو په نیکي کې به کوشش کوو نه به وړه نیکي پرېږدو اونه به
غټه اوپه گناهونو کې به هم احتیاط کوو، هم به له صغیره
گناهونو او هم به له کبیره گناهونو څخه ځان ساتو.

الله تعالی دې مونږ او تاسې ته په دې نصیحتونو باندې د زړه
له اخلاصه د عمل کولو توفیق راپه برخه کړي آمین

وَصَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَتَوَرَّعَ رِشَهُ مُحَمَّدًا وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ (آمین)

(۵۳) مجلس

دوه لوی نعمتونه او نه هغو څخه غفلت

﴿ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ
فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ» ﴾ (جامع الترمذی ج: ۲، ابواب الزهد
ص: ۶۵، رقم الحدیث: ۲۳۰۴)

ژباړه: له حضرت عبدالله ابن عباس رضي الله عنه نه روایت دی
وايي: چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: دخدای تعالی په خپل
مخلوق باندې دوه داسې نعمتونه دي چې ډېر خلک پکې
تاواني او دوکه شوي دي یو صحت او بل فراغت ده.

د الله تعالی له طرف نه په انسانانو باندې صحت یو داسې
لوی نعمت دی چې د صحت په شپو کې که د آخرت له پاره

سړی هرڅومره کوشش وکړي هغومره ذخیره ورته جوړولای شي، مگر خلک له دې نعمت څخه غافله دي. د دنیا په کاروبار او تجارت کې که له چاڅخه یو دگتې کار پاتې شي نو ټول دوستان او ملګري یې ورباندې خفه وي، چې فلانکې ډېر غټ تاوان وکړ، ځکه چې دا یې د خرڅولو وخت و اوله ده نه تېر شو او تاوان یې وکړ، مگر د آخرت لوري ته څوک متوجه نه دي، ځکه نبي کریم صلى الله عليه وسلم فرمایي چې: ددغه نعمت په هکله خلک دوکه شوي، چې نن الله تعالی ورته صحت او موقع ورکړې اودی یې په غفلت کې تېروي. له دوی سره دا سوچ او احساس نشته چې سبا به یوه داسې ورځ راځي چې زه به بیا مریض یم اوله لاسه به مې هېڅ پوره نه وي.

بل نعمت فراغت دی، چې د دنیا له مشکلاتو څخه سړی خلاص وي، دا هم یو داسې لوی نعمت ده چې که د فراغت په شپو کې یو انسان د آخرت له پاره هرڅومره کوشش وکړي کولای یې شي، ترڅو بڼه سرمایه ورته بزاږه کړي. خو ددغه فراغت له نعمت څخه هم ډېر خلک بې پروا او غافله دي، د فراغت په شپو کې یې الله تعالی ته پام نه وي، آخرت یې هېر وي، خو کله چې بیا له کوم مشکل سره مخ شي نو بیا یې آخرت هم په زړه شي، الله تعالی ته یې هم پام شي او په زاریو شروع وکړي، خو بیا څه فائده نه کوي.

د حضرت سراج المشائخ د بندیخانې واقعه

جناب حضرت سراج المشائخ صاحب یو وخت د دریو شپو له پاره بندي و، نو کله چې له بندیخانې څخه خلاص شو، نوده مبارک ویل چې ما مخکې دا فکر کاوه چې دا موجوده وخت د فتنو ده، نو که یو څوک له فتنو نه خلاصیږي نو بندیخانه به یې د خلاصېدو بڼه ځای وي، خو اوس مې چې بندیخانه ولیدله نو و مې ویل چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دې مسلمان نه بندي کوي، ځکه زمونږ خو دا خیال ده چې په بندیخانه کې به سړی له گناهونو ساتلی وي، له غیبت، شیطانت او بهتان نه به سړی پکې خلاص وي. لکه په حدیث شریف کې راځي چې: په آخر وخت کې به ښه دنیا هغه وي چې سړی یوه رمه واخلي اود غرونو په لمن کې اوسېږي، خلک یې له شر نه محفوظ وي، خپل طاعت او بندگي کوي، چاته یې ضرر نه رسیږي، دا به له دې وجې څخه ښه مال او دولت وي چې سړی د آخرت له عذابونو وریاندي خلاصیږي.

نو خلیفه صاحب مبارک ویل چې: ما ولیدل چې په بندیخانه کې د آخرت سرمایه نه برابرېږي، ځکه زړه یه دې غواړي چې اودس وکړي نو څوک به دې نه ورته پرېږدي، زړه به دې غواړي لمونځ، تلاوت وکړي پیره دار به دې نه ورته پرېږدي. نو کله چې سړی له مشکل سره مخ شي بیابانه هغه وخت ستا زړه

عبادت او طاعت ته ډېر کېږي خو هلته به بیا څه په لاس نه درځي. خو اصل کار او واقعي بندگي بیا هغه وخت کېږي چې دا دواړه نعمتونه یوځای وي. یعنې هم صحت وي او هم فراغت. کله صحت وي خو انسان فارغ نه وي، بیا هم څه نه شي کولای، کله فراغت وي خو صحت ملگرتیا نه کوي، بیا هم د انسان له لاسه څه نه کېږي، نو دا دواړه نعمتونه چې یوځای شي ډېر لوی نعمت دی او د آخرت ډېر غټ کار ورباندې جوړېږي. خو عام خلک له دې نه غافله دي.

مونږ که لږ فکر وکړو په دنیا کې اکثره وختونه مونږ روغ هم یو او فارغ هم، نه داسې مریضان یو چې ددې مرض له لاسه مونږ له بندگي نه عاجزه شو، اونه دداسې مشکل سره مخامخ یو چې دهغه له وجې مونږ عبادت ته نه خلاصیږو، خو یواځې دومره خبره ده چې مونږ غافله یو. د اخیرت ژوند ته مو پام نه دی کړی.

زما په دې خپل کم عمر کې ذاتي تجربه ده، خصوصاً کله مې چې له خلیفه صاحبانو سره تعلق جوړ شوی دی، نو اکثره به داسې ملگري وو چې ددې نعمتونو له زوال نه وروسته به یې آرمانونه کول.

یوفوخي کړنېل حضرت انوارالمشاخ صاحب ته

عجيبه خوب بيا نوي

زمونږ مرحوم خليفه صاحب (انوارالمشاخ صاحب) چې د حضرت صاحب مبارک بالذات خليفه و، يوه لويه هستي وه، له ده مبارک څخه الله تعالى د دين لوی کارونه اخيستي دي. يو وخت د فوځ يو لوی کړنيل ورته راغی، طالبان ډېر خفه وو چې هسې نه چې خليفه صاحب مبارک ونه نيسي، ځکه مليشه او زور طاقت ورسره ده، کړنيل ويل چې زما له خليفه صاحب سره پټ کار ده، طالبان نور هم وارخطا شول، تردې پورې چې طالبانو او مريدانو د دې اراده وکړه چې له مليشې سره جنگ وکړي، هسې نه چې خليفه صاحب ته څه مشکل پېښ شي. خليفه صاحب مبارک طالبانو ته وويل چې تاسې هېڅ فکر مه کوئ! نوهغه کړنيل خليفه صاحب ته وويل چې بېگانه مې داسې خوب لیده چې ستاسې په دغه مدرسه کې يو لوی ترانسفارمر لگېدلی وي او له دې ځای نه افغانستان او پاکستان ته بجلي ورکول کېږي. نو تاسې څه کار او بار کوئ؟ او د دې خوب تعبير هم له تاسې نه غواړم! خليفه صاحب مبارک ورته وخنډل چې زمونږ کار د طريقت کار دی، نور اصلي حقيقت خويي ده ته نه وايه.

خو کله چې خلیفه صاحب مبارک له دنیا څخه رحلت وکړ بیا ما ډېر داسې علماء کرام، حاجي صاحبان، صوفیان کرام او طالبان ولیدل چې ددې ارمان یې کاوه چې کاشکې مو له خلیفه صاحب سره په مجلس کې یو ځل شرکت کړی وای کاشکې مو په ختمونو کې گډون ورسره کړی وای

بیا چې د حضرت انوارالمشائخ صاحب په ځای کوم خلیفه صاحب (قطب المشائخ مولوي صاحب دین محمد قدس الله سره) جانشین موجود و، بیا مو هم له غفلت څخه کار واخیست او توجه به مو نه کوله. خو کله چې هغه مبارک وطن ته ولاړ بیا مو ارمانونه کول چې خلیفه صاحب دلته نیږدې و نو مونږ به خپل هر ضرورت ورته وړاندې کولای شوای، اوس مو موقع له لاسه ووتله او دی مبارک لري راڅخه ولاړی

د سراج المشائخ صاحب فراق مریدان له بې ساري افسوس

اوارمان سره مخ کړل.

مونږ چې د سراج المشائخ صاحب جنازې ته ورغلي و، نو بې شمېره مخلوق یې جنازې ته راغلي و، هلته مې دده له مریدانو مولوی صاحبانو او نورو خلکو نه په ژړا کې دا خبرې اورېدې چې مونږ خو اوس یتیمان شو او دغه الهي نعمت مو له لاسه ووت. حتی یو مولوی صاحب راته ویل چې: زمونږ د آخرت له ده سره دومره فکر و چې کله به ده ته خلیفه صاحبان او نور عزتمن

مہلمانہ را غلغل نو پہ ما پسې به یې شخصي یو نفر را ولېږه چې ورشی او دی راوغواړی، خو زه دومره ناپوه وم چې په دې نه پوهېدم چې دی مې د څه له پاره غواړي. اودا مې په خیال کې نه وو چې دی مې ددې له پاره غواړي چې ترڅو د هغو نېکانو خلکو په دعا کې زه هم شریک شم، په وظیفو کې ورسره شریک شم، خو اوس یې ارمان کاوه چې هغه مجلس او هغه ماحول او محیط مو له لاسه ووت. ډېرو مولوی صاحبانو به ویل چې مونږ به یواځې نه پرېږدی او دغه ځای ته به تاسې راځئ. مونږ خو یتیمان شو، له چاسره به ختمونه کوو، له چاسره به ناسته پاسته کوو؟

نوگورئ! د نعمت قدر له زوال نه وروسته معلومیږي، د نعمت له زوال نه وروسته بیا آرمانونه کول کومه گټه نه لري، نن چې الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ کومه موقع او وخت درکړی دی، ددې قدر وکړئ، وخت مه ضائع کوئ، بیابانه د آخرت په ورځ لاس او پښې وهئ او څه گټه به درته نه کوي.

دغه مدرسه ده، دا دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د نعمت یو مظهر ده، طالبان او ملایان وجود لري، دلته مونږ ته لاددې موقع شته چې د نېکانو په مجلس کې شرکت وکړو، خو بیابانه ددغه ځای هم ارمان کوو او څه به په لاس نه راځي.

فارغېدونکي طالبان څه وايي؟

دا اوس چې کوم ملگري فارغېږي، دا خود خوشحالی ځای دی چې سپری د علم هغه آخرنی مرحلې ته رسېږي اود خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دین د خدمت له پاره ملا تږي، هلته د دین اود مسلمانانو د خدمت او رهنمائي له پاره ځان تیاروي، خو سره له دې هم دا ملگري افسوس او ارمان کوي پروښ ماته یوه ملگري په ډېر افسوس سره دا خبره کوله چې زمونږ له پاره خو مدرسه ډېره بڼه وه، دلته مو ختمونه پکې کول اوله نېکو خلکو سره مو په مجلسونو کې شرکت کاوه، خو که وطن ته ولاړ شو، نو له مونږ سره نیردې په خوا کې کوم خلیفه صاحب نشته چې زمونږ کار ورسره روان شي، خدای خبر چې هلته به بیا څرنگه ژوند کوو؟ ډېرو ملگرو داسې ویل چې مونږ به اوس له خپلو وروڼو سره څنگه گوډاره کوو؟ ځکه هغوی له دین نه ناخبره دي، زمونږ ددغه علم قدر له هغوی سره نشته.

نو هغورئ فکر وکړئ! سره له دې چې طالب ده، خو ددغه فراغت او صحت قدر لا ورته معلوم نه دی.

ډېر داسې طالبان چې په ځینو کارونو کې به یې کوشش نه کاوه اوس چې آخر وخت راغی نو ارمان کوي.

هله په میرانشاه کې به هم مونږ الحمد لله دمشائخو په برکت له جمعې څخه وروسته مجلس کاوه، ښه جوش به و، کله چې مو دعا وکړه نو له یوه خلیفه صاحب سره مې ولیدل، له سترې مې وروسته یې ډېر راته وژړل چې: قسم ده په طالب پسې مې سترگې وځي، په داسې ځای کې گېږ یو چې په ټوله روژه کې مویوه ورځ تراویح په جمعه کړې دي، پخوا مې په وطن کې مدرسه وه، د طالبانو خدمت مې کاوه، اوس خپلې مدرسې ته نه شم ورتلای، هرڅه راڅخه پاتې دي، دا مې ارمان وي چې کاشکې له یوه طالب سره پنځه دقیقې ناست وای، ده ماته د زړه حال ویلی وای او ما ده ته.

نو د دنیا ژوند تېرېدونکی ده، باید چې په غفلت کې تېر نه شي، ډېر مولوی صاحبان او طالبان تر سپین ږیرتوب پورې په غفلت کې وي، ډېر داسې شیخان مې لیدلي چې وایي: د حضرت صاحب نه راوړوسته مې له هیچا سره تعلق نه دی ساتلی. یواځې د ځان خبره درته نه کوو، ټول په غفلت کې اخته یو. لنډه دا چې وخت ډېر قیمتي ده باید چې په ناخبري کې یې تېر نه کړو. په دغو دوه وو نعمتونو ډېر لوی کارونه کېږي، که صحت ده که فراغت، په دې باندې د آخرت له پاره ښه بهرینه سرمایه برابرېږي، خو که مونږ له غفلت څخه کار واخلو، دا نعمتونه به مو له لاسه وځي، دغه ځوانی اود بدن صحت هر وخت نه وي، که ستاسې دا خیال وي چې له دې نه وروسته به

مونږ داسې کار کوو، هغه به کوو، د سکون ژوند راروان دی،
 مونږ به بیا هلته کار کوو داهسې یو خوب، خیال او تصور دی دی
 نن هم چاراته ویل چې گرمي ډېره ده، ما ویل چې: دا هم د الله
 تعالیٰ رحم ده، که زمونږ د اعمالو تقاضا شي نو مونږ ددې
 لائق یو چې ددې گرمي په خای په اور وسوځول شو، ځکه روح
 جوړ او صحت ښه برابر ده، ښه د فراغت ژوند ده، خولمونځ نه
 کوو، روژوې نه نیسو، دالله تعالیٰ حقوق نه ادا کوو، په ښکاره
 د الله تعالیٰ ناشکري کېږي.

په مخکنیو امتونو کې چې به ښکاره نافرمانی شروع شوه او
 بې ادبي به پیل شوه، نو بیا به الله تعالیٰ هغه قوم په عذاب سره
 نیست و نابود کړ، خودا د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دعاگانو
 اوسترگومبارکوبرکت دی، د رحمت للعلمین صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د
 ژړاوو او دده د تکلیفونو په برکت الله تعالیٰ په مونږ باندې هغه
 عام مصیبتونه نه راوړي په کومو مصیبتونو چې بې مخکني
 قومونه هلاک کړي دي.

مخکني قومونه به دیوې گناه له امله تباه کېدل، د حضرت
 شعيب عَلَيْهِ السَّلَام قوم و چې هغوی به په تله کې کمبوت کاوه، دوه
 کاسې به یې وې، یوه غټه او بله وړه، له بل نه به یې چې څه
 شی اخیستل په غټه کاسه به یې اخیستل او که به یې چاته څه
 ورکول نو بیا به یې په وړه کاسه ورکول. ددغې یوې گناه له امله
 خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ټول قوم تباه کړ، نن سبا تاسې وینئ چې په

کیلو، سیر، گز او میتر بلکې په اکثر و شیانو کې دغه دوکه
کېږي

د یوه لواطت له وجې چې د لوط عَلَيْهِ السَّلَام قوم دا عمل کاوه،
خدای جَلَّ جَلَالُهُ د لوط عَلَيْهِ السَّلَام قوم داسې تباہ کړ چې ځمکه یې
په څټ مخ ورباندې واړوله. تاسې ووايئ نن هغه عمل په
مسلمانانو کې شته کنه؟

د یوه سود په معامله باندې الله تعالی قومونه برباد کړي
دي، نن دا عمل په مسلمانانو کې څومره په زور او شور روان
دی؟

مفسرین لیکي چې: په آخر امت کې به د پخوانیو قومونو
دغه ټول گناهونه یوځای کېږي او په ښکاره به د الله تعالی
نافرمانی کېږي، خلک به فخر ورباندې کوي، خو د نبی کریم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مبارکې سترگې دي چې دا دنیا په مونږ نه
پرنګیري او عام عذابونه په مونږ نه راځي. مخکنیو خلکو چې
به عبادت کاوه نو له هغې سره به هم له خدای جَلَّ جَلَالُهُ نه
دارېدل، مونږ خو له گناه سره هم له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه نه
دارېږو.

﴿أَنَّ عَائِشَةَ، زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ: {وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ}
[المؤمنون: ۶۰] قَالَتْ عَائِشَةُ: أَهُمُّ الَّذِينَ يَشْرَبُونَ الخَمْرَ وَيَسْرِقُونَ؟ قَالَ: " لَا

يَا بَنَتَ الصُّدِّيقِ، وَلَكِنَّهُمْ الَّذِينَ بِصُومُونَ وَيُصَلُّونَ وَيَتَصَدَّقُونَ، وَهُمْ
يَخَافُونَ أَنْ لَا تُقْبَلَ مِنْهُمْ {أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ}

[المؤمنون: ۶۱] . ﴿ تفسیر مظہری / ج ۱۶ / ص ۳۸۸ / جامع الترمذی ج ۲ / ص

۱۵۱ / مکتبہ حقانیہ / رقم الحدیث : ۳۲۶۱ / ۱۳۱۷۵

ژباړه: در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بې بې مبارکې عایشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

ددې ایت په هکله له نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه پوښتنه وکړه:

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ ﴾ [سورة المؤمنون آیت ۱۶۰]

آیا دا هغه کسان دي چې دوی شراب څښي ، غلاوي کوي؟
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وويل : نه اي دصديق اکبر لورې!
بلکې دا هغه کسان دي چې روژې نيسي ، لمونځونه کوي ،
زکاتونه او صدقي کوي او حال داچې دوی ډارېږي له دې چې
قبول به نه شي . او دغه کسان ډير تلوار (او رغبت) کوي په
نيکيو کې . او دوی هغو (نيکيو) ته روسي کيدونکي دي .
له نورو خلکو .

څکه خو به صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ له ډېر عبادت سره ، سره هم
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته ژړل . الله تعالى فرمايي: ﴿ فَإِذَا فَرَغْتَ
فَانصتْ ۝ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب ۝ ﴾ [سورة الانشراح] کله چې له لمانځه
څخه فارغه شوي بيا خدای پاک ته ښه وژاړه، په دعا خان
ستړی کړه.

که یو څوک حج وکړي نو شپږ میاشتي به دعا کوي چې خدایه پاکه ادا حج مې قبول کړي، آینده شپږ میاشتي به بیا دا دعا کوي چې خدایه پاکه ا په آینده کې مې بیا حج نصیب کړي
 نو که څوک لمونځ کوي، روژه نیسي، جهاد کوي، علم حاصلوي، بیابانه هم له خدای جَلَّ جَلَالُهُ څخه ډارېږي، پس له هغې به بیا دی د رحمت مستحق گرځي.

په حضرت علی ابن حسین به له اوداسه وروسته کوم

حالت راتلو؟

په روایاتو کې راځي: چې علی بن حسین رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به چې کله اودس وکړ رنگ به یې زېر شو مېرمنې یې ترې ویو نېتل چې دا په تا څه کیږي؟ هغه ورته وویل: آیا ته پوهیږي چې زه دچا په حضور کې دریدو ته آماده ګي نیسم او له چاسره غږېږم؟

(مکاشفة القلوب اعربي (مکتبه دارالکتاب) / ص ۴۴ / پښتو مکتبه

فریدیه / ص ۱۷۰

یعنې لمونځ له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره خبرې راز او نیاز ده، هلته مونږ خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته مخامخ وایو چې: (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ فَسْتَعِينُ) ، یواځې تاته عبادت کوو خاص له تاڅخه معاونت غواړو، نو لمونځ په حقیقت کې له خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره مکالمه او خبرې کول دي.

د دنیا له یو وړوکی منصبدار او مسؤل سره چې مخامخ شي نو ژبه یې ودرېږي او خبرې نه شي کولای، له خپل استاد او شیخ سره چې مخامخ شي نو غږېدای نه شي، نو هغه الله تعالی چې ستا د بدن د هر اندام له هر عمل څخه خبر او ستا په زړه عالم ده او بیاد هغه په حضور کې ولاړ یو، خو بیا هم دا سوچ راسره نه وي چې زه چاته مخامخ ولاړ یم. اوله چا سره غږېږم.

یو بزرگ فرمایي چې که (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) د قرآن کریم آیت نه وای، او یا د (الحمد لله) ویل په لمانځه کې لازم نه وای نو قسم ده که ما په ټول ژوند کې په لمانځه کې دا آیت ویلی وای، ځکه چې په دې خبره کې مونږ دروغجن یو، په خوله وایو چې خاص ستا عبادت کوو او خاص له تا څخه مرسته غواړو، حالانکه مونږ په څه لگیا یو، په ریاکاری اخته یو، ټوله توجه او التجاء مو انسانانو ته وي.

نبي کریم صلی الله علیه و سلم فرمایي چې په لمانځه کې به مخامخ د قبلې طرف ته لاړې نه توکې، ځکه د لمونځ کونکي او کعبې شریفې تر منځ الله تعالی ده، لمونځ کونکی دهغه جَلَّ جَلَالُهُ حضور ته ولاړ دی.

اوس تاسې فیصله وکړئ چې زمونږ لمونځ څومره بې حضوره وي، سلام لانه وي گرځېدلی مونږ نېغ روان شو، دعا نه کوو، دا څه وجه ده، وجه یې داده چې له الله تعالی نه وېره او

خوف نشته، دا سوچ نشته راسره چې دا سوال وکړو چې: خدایه پاکه ادا المونځ مې قبول کړې.

مخکنی خلک ټول د شریعت نمونې وې، دهغوی په وسیله خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مونږ ته د دین رڼاگانې را ورسولې. دهغوی بنیادي وجه دا وه چې هغه خلک په واقعیت کې له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه وېرېدل، خپل اعمال غټ نه ورته ښکارېدل اونه په خپلو عملونو دوکه کېدل.

د حضرت ابراهیم خلیل الله عَلَيْهِ السَّلَام د ژړا حال

حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام ته په انبیاوو عَلَيْهِمُ السَّلَام کې (خلیل الله) وایي، معنا یې داده چې یواځې او یواځې یې له خدای سره مینه وه، نور یې هېڅوک په دې مینه کې شریک نه و، خو چې کله به د الله تعالی هغه د جلالیه صفاتو انوار په ده باندې غالب شول نو د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له وېرې به یې دومره ژړل چې تر یو میل پورې به یې د ژړا غږ رسېده. الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ حضرت جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام ورته راولېږه چې: زما خلیل ته ورشه او زما سلام ورته وایه، او دا هم ورته ووايه چې: دوست له دوست نه دومره ډارېږي؟ ته خو (خلیل الله) یې ته څرنگه له ما څخه دومره ډارېږي؟ حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام ورته په خواب کې قسم کوي چې: کله مې په ذهن کې د الله

تعالی جَلَّ جَلَالُهُ لویی راشی او خپلو تقصیراتو ته متوجه شم، نو
 دامې هېره شي چې زه دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوست او پیغمبریم
 امکاشفة القلوب ص: ۱۱ / باب الخوف من الله تعالی قدیمی کتب خاندا

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې په ټولو مخلوقاتو کې اعلی ترین،
 بهترین او غوره مقام څښتن ؤ، خو په لمانځه کې به یې بیا
 داسې ژړل چې د سینې مبارکې به یې داسې غږ راووت لکه
 کتو اویا چای جوش چې جوش خوري، یا لکه میچن چې
 گرځوي، په لمانځه کې به دومره ولاړ و چې پښې مبارکې به یې
 وپرسېدې. صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ به ویل چې: کاشکې د لارې
 د غاړې یو بوتی وای، چې حیواناتو خوړلای وای ځکه له هغو
 نه پوښتنه نشته، له مانه خو به پوښتنه کېږي.

اصل مطلب دا چې باید خپل مسئولیت ته متوجه شو، ددغو
 دوو نعمتونو قدر وکړو، صحت او فراغت غنیمت وگڼو،
 خدای مکره که دلته څه مشکل له کوم طرف نه راپېښ شي،
 بیا به دغسې مجلس نه شو کولای.

دغسې وخت په میرانشاه کې هم و، طالبان و، مدرسې وې،
 د درس حلقې او خانقاهگانې وې، کله خو چې حالات بدل شول
 او حکم راغی چې کله یې بار کړی نو بیا له هغې وروسته خلکو
 ارمان کاوه چې کاشکې مو دا وخت هسې عبث نه وای تېر
 کړی. خو بیا د نعمت له زوال څخه وروسته ژړا او فریاد کومه
 گټه نه لري.

کله چي واقعي عشق او محبت وي نو چي مرید له پیر نه بیل شي، شاگرد له استاد نه، دوست له دوست نه نو بیا سړی پوه شي چي کاشکي مې له وخت نه استفاده کړې وای

نو خومره مو چي وس وي د خدای جَلَّ جَلَالُهُ ددغو نعمتونو قدرداني اوشکرانه اداء کړي، له نېکو خلکو سره علاقه دوامداره ساتي، په مجلسونو کې يې شرکت کوي، د عبادت طرف ته تلوار کوي، ځکه مرگ پټ اوناڅاپه گذار کوي، نېټه يې معلومه نه وي چي څه وخت به راځي؟ د قیامت په علامو کې راځي چي یو سړی به خولې ته مړی پورته کړي خو قیامت به ورباندې راشي او مړ به شي، دا اوس هم داسې مرضونه شته چي پیاله ورته ډکه وي او دی مړ شي، له کوره ووځي او بېرته يې مړی ورته راوړي

﴿ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْأَعْرَابِ جُفَاءً، يَأْتُونَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَسْأَلُونَهُ: مَتَى السَّاعَةُ؟ فَكَانَ يَنْظُرُ إِلَى أَصْفَرِهِمْ فَيَقُولُ: «إِنْ بَعِثَ هَذَا لَا يُدْرِكُهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ عَلَيْكُمْ سَاعَتُكُمْ»، قَالَ هِشَامٌ: بَعْنِي مَوْتَهُمْ ﴾ [صحيح البخاري ج ۲ / كتاب المسابقات باب فضل سقى الماء ص ۹۶۴ / رقم الحديث: ۱۶۵۱۱]

ژباړه: له حضرت عايشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روايت دی وايي: وه له کوچيانو چي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته به راتللو اوورنه پوښتل به يې چي: قیامت به څه وخت وي؟ نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په دغه مجلس کې يوه کشر ته اشاره وکړه چي دغه به لا سپين

زیرى شوى نه وي چې په تاسې به قيامت راشي. نو په دې کې اشاره دې ته وه چې انسان څرنگه مړ شو قيامت يې شروع کېږي، يعنې کشر به لاسپين زيرى نه وي او مشران به مړه شي نو قيامت يې شروع ده. ﴿مَنْ مَاتَ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ﴾ يعنې کله چې انسان مړ شو نو قيامت يې شروع ده، فى الحال يا عذاب ده او ياهم راحت تفسير مظهرى ج ۳ ص ۱۲۳۱

وروسته به بيا افسوس کوو، د قيامت د ورځې يو نوم (يوم الحسرة) ده، يعنې د ارمان ورځ، بيا به هلته نېک عمله انسان هم ارمان کوي چې کاشکې ډېر عمل مې کړى وای او بد عمله به هم ارمان کوي چې کاشکې توبه مې په دنيا کې اېستلې وای، دا چې د ژوند په پای کې ارمان کوو، ياپه آخرت کې ارمان کوو، که له سپين زيرى نه پوښتنه وکړو هغه هم په تېر عمر او ځوانۍ ارمان کوي، په شرط ددې چې لږ اوزيات عقل ولري هغه هم ارمان کوي چې هسې مې ژوند عبث تېر کړ، علم مې ونه کړ، د دين خدمت مې ونه کړ، د آخرت له پاره مې څه ذخيره برابره نه کړه، نو دا چې په ژوند کې ارمان کوي نو په قيامت کې خو به خامخا ارمان کوي ځکه چې دهغې يو نوم (يوم الحسرة) دی، نور هم ډېر نومونه لري، لکه (قارعة، غاشية، التغابن) دی چې بيا به هرڅوک ارمان کوي نو تر ارمان کولو مخکې بايد په نیکو عملونو لاس پورې کړو.

﴿ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : خَطَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتُّبُوا إِلَى اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا ، وَبَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ قَبْلَ أَنْ تُشْغَلُوا . الْحَدِيثُ ﴾ [ابن ماجه ، باب فرض الجمعة رقم الحديث : ۱۰۸۱] ژباړه : له حضرت جابر ابن عبدالله رضي الله عنه نه روايت دی وايي : رسول الله صلى الله عليه وسلم مور ته نصيحت کاوه ويل يې : اي خلکو الله تعالى ته توبه وکارې مخکي تر مرگه او نيکو عملونو ته تلوار کوي مخکي تر دې چې تاسې په څه باندې مشغوله کېږئ . او حضرت عمر رضي الله عنه فرمايي : ﴿ مُوتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا ﴾ خان مړه وگنې مخکې له دې نه چې تاسې مړه شئ ، اوس له خان سره فيصله وکړه چې زه مړ شم او په قبر کې مې بنځ کړي ، له څخه ملاتګې سوال او جواب شروع کړي نوزه به په کوم عمل خلاصېږم ؟ له خان سره چې دې محاسبه شروع کړه داد هم خلاصېدويوه لازه ده . له خان سره حساب کوه چې که دا کار وکړم نو قابل د رحيم او که دا غلط کار وکړم نوبيا به د قبر له عذابونو سره مخامخ کېږم .

که دا سوچ له چا سره پيدا شو نو آخرت کې هم کامياب ده او دنيا يې هم گڼل گلزار ده ، بيا به ارمان نه کوي ، بيا به د راحت معامله ورسره کېږي ، د خوشحالي مرحلې به يې شروع کېږي او تکليفونه به بالکل نه وي .

الله تعالى دې زمونږ ټولو سوچ او فکر د آخرت طرف ته

وگرځوي .

(۵۴) مجلس

په انسانانو باندې درې لوی امتحانونه

﴿ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَتْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾ ﴾ [سورة الملك]

ژباړه: ډیر برکت کوي هغه (الله) چې په لاس (بلاکيف) د ده کې دی ملک سلطنت او هم دغه (الله) پر هر شي باندې (اراده و فرمائي) ښه قادر دی

هغه (الله) چې پیدا کړی یې دی مرگ او ژوند له پاره د دي چې وازمويي تاسې چې کوم یو له تاسې ډیر ښه دی د عمل له مخي (چې درکړي تاسو ته جزاء د اعمالو)

يعني خداوند متعال دانسانانو او پيريانو په پيدا کولو کې لوی حکمت ددغو انسانانو او پيريانو تجربه کول دي خداوند متعال جل جلاله ژوند او مرگ ددغه له پاره پيدا ده که هميشه ژوندون وای مرگ نه راتلای بياهم د امتحان ثمره نه ښکاره کيده او که مرگ وای بيرته ژوندون نه وای بياهم د امتحان ثمره نه ښکاره کيده، خدای پاک یو وار په دنيا کې ژوندون خلکو ته ورکوي له لير وخت نه نيولې تر ډېره وخت پورې د چالو وخت او د چا ډېر وخت بيا دهغه نه

وروسته په دغو مخلوقاتو باندې مرگ راوړي، دمرگ نه وروسته بیا ژوندون راوړي، ددې له پاره چې دغه دنیا اول ژوندون دانسانانو د امتحان ژوندون ده، دپیریانو د امتحان ژوندون دی، اودوهم ژوندون ددغه امتحان دنتبجې ژوندون دی چې په دغه امتحان کې چاڅه کړي اوله دغه سره به بیا هلته څه کېږي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مرگ او ژوندون ددې له پاره پیدا ده چې دتاسو امتحان واخلي چې تاسو کوم یو ډېر ښه ده په اعتبار د اعمالو سره چې څومره ډېر ښه وي هغه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته ډېر محبوب دی کوم یو په امتحان کې ښه کامیاب دی، دهغه لپاره د خدای پاک له طرف نه ډېر ښه انعامات تیار دي

د انسان په زندگي کې امتحانونه

خودغه امتحاني زندگي دانسانانو په دنیا کې چې خدای پاک پیدا کړې ده په څو قسمه په انسانانو باندې امتحان راځي. مهم اود پیام وړ امتحان په انسانانو باندې په اعتبار د عمل سره دی، دا چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ لمونځ، اودس، روژه، زکات، حج، جهاد، علم، قرباني، سرسایه اوصلي رحمي اوداسې نور نیک اعمال په خلکو مقرر کړي دي، ورسره بې غلا، زنا، درواغ، غیبت، رشوت، خیانت، غصب، قتل، ظلم، پوچ الفاظ، بهتان، شیطانیت، حسد، تکبر او عجب اوداسې نور کارونه حرام کړي دي، دا اصلا مهم شی د امتحان د تجربي دا امر اونهي دی چې خدای پاک

جَلَّ جَلَالُهُ په کوم شي امر کړی دی چې دا اوس یې څوک په ځای کوي او که نه یې په ځای کوي او دغه امتحان کې رب تعالی خپله انسانانو ته اختیار ورکړی ده.

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به د کفارو په نه ایمان راوړلو ډېر غمجن کیده، ډېر وعظ او نصیحت به یې ورته وکړ چې هغوی به ایمان نه راوړلو نو ده به ډېر ژړل او خفه کیده به.

الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ورته وایې چې ته ډېره غمه چې کافر ایمان نه راوړي، ځان وژنې که زما اراده ددې وایې چې په زوره خلک مسلمان کړم نو داسې معجزه به مې وربنکاره کړې وه چې بیا به دهیچاهم د مخالفت طاقت نه وه، زه یې په زوره هم مسلمان نه والای شم، لکن دنیا د امتحان ځای ده په زوره کار زه نه کوم یعنې الله تعالی قادر ده خو په امتحان کې یې خپله خلکو ته اختیار ورکړی ده چې په خپله خوښه روژه ونیسي او که نه؟ لمونځ کوي او که نه؟ نور او امر په ځای کوي او که نه؟ او دهغونو اهیو څخه چې انسان منع کړ شوی دی له هغو څخه په خپله خوښه ځان منعه کوي او که نه؟

نولوی امتحان په اعمالو کې ده او په دغه امتحان کې یې د کوشش کولو اختیار موند ته راکړی دی او ورسره یې دارحم هم راباندې کړی دی چې د امتحان د کامیابي ځایونه یې هم رابندولې دي.

مثلا په مدرسو، سکولونو او پوهنتونو کې چې امتحان د طالبانو او شاگردانو اخیستل کېږي نو کوم استاذ چې نفس اشاره، کوم ځای ته وکړي دوی د استاذ داد پرلوی احسان مني چې

پدغه ځای کې استاذ اشاره کړې وه ، کیدای شي امتحان پدغه ځای کې راشي داځای به مور سم زده کړو او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اشاره نه ده ورته کړې بلکې په واضحه توگه یې ښودلې دي ، په ښکاره یې بیان کړې دي .

دالمونځ ده اودایې نتیجه ده ، داروژه ده اودایې نتیجه ده ، دازکات دی اودایې نتیجه ده ، داعلم ده اودایې نتیجه ده ، داجهاد دی اودایې نتیجه ده نوهرڅه یې په ښکاره بیان کړې دي او ورسره ورسره یې (۱۰۴) کتابونه او زیات و کم (۱۲۴۰۰۰) زره انبیاء یې دخلکو دپوهي لپاره رالیرلي چې په دغه امتحان کې کامیاب شي اودشک ځای ورته پاتې نشي .

اوهمدارنگه دهغونه وروسته چې دهغو وارثان چې په میلنونو دي بیایې په بدن کې دقابلیت دزده کړې شیان پیدا کړي دي ، سترگې یې را کړې چې ورباندې وینو ، غوږونه یې را کړي چې خبرې ورباندې اورو ، که په خپله نه ورباندې پوهیږو له بل نه یې زده کولای شو ، عقل یې را کړی چې دخبرو سوچ ورباندې کوو اوددغو احساناتوسره سره یې په دې یې هم خبر کړې یو چې په دې امتحان کې ناکامي په یوه وجه درباندي راغلي اونفس اوشیطان درباندي غلبه وکړي بیرته په دنیا کې دخلاصیدلو لار مې هم درته خلاصه کړې ده .

داسې نه ده چې یوځل ناکام شوې پرچه دې ختمه شوه اوبیا دې کارنه کېږي ، نه بلکې که بیرته کوشش وکړو سوال غلط درنه حل شوی وي نوتوبه وباسئ دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دربارته رجوع وکړئ

ژړا وې وکړئ، نوهغه لیکل شوی شي، چې دهغه نتیجه داده چې په جهنم کې پرې غوزول کېږو هغه ټول په دنیا کې درته ختموي یعنی ډېر چې غافله نشو نواخیرت ته دگناه سره دورنگ لارډېره نشته، خودا چې بیا د دومره بنوونو او یادونو سره اخیرت ته دگناه سره څو، وجه یې داده چې مور غافله یو.

حضرت عبدالله بن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا د مرغانو په ژبه پوهېده

په قرانکریم کې راځي چې حضرت سلیمان عَلَيْهِ السَّلَام ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د مرغانو په ژبه هم علم ورکړی و، ۱ تفسیر مظهری ج ۷ ص ۱۰۴ | لیکي چې ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ته چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د اکاږوی ده، هغه ته یهودیان راغلل ورته وایې چې مور دتانه په یوڅو شیانو کې پوښتنه کوو که راودې بنودلې نوموړې بیا ایمان راوړو اودتاسو دین حق دی، نودوی د حیواناتو د آوازو پوښتنې وکړي چې قنبر مرغنه څه وایې؟ هغه دا وایې ﴿اللهم العن مبغضی محمد ومبغضی ال محمد﴾ خدایه ! ته د حضرت نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اودده دکورنی په دښمنانو لعنت وکړي، دامرغه همیشه خدای پاک ته داسوال کوي ځکه چې دغه مرغنه د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت لري اورسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رحمت د عالم دی اوچې له رحمت سره څوک دښمني کوي هغه درحمت لائق نه دی.

د چرگ په هکله یې پوښتنه ورنه وکړه . ده ورته وویل چې چرگ
دا وايي : (اذکروا الله يا غافلون) اي غافلانو! الله تعالی یاد وئ .

اوس نو چرگ يو مرغه دی چې په هغو گنده گيو کې دده ژوند
دی ، زمور او تاسې د خوراک شی ده لکن هغه مور ته نصیحت کوي
چې ای غافلوانسانانو د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ یادونه کوئ .

آس چې د جنگ میدان ته ورگډ شي نو په ششنيډا کې دا وايي
(سبح قدوس رب الملائكة والروح) د الله تعالی تسبیح او پاکي
بیانوي ، خای دی ذکر دی چې دلته د الله تعالی یادونه وشي نو بیا
خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نصرت در سره کوي . او خر وايي اللهم العن
الغشار) اي الله تعالی په غشارو باندې لعنت وکړې . زرزور مرغه
وايي : اللهم اني استلک قوت بوم بوم) دراج وايي : الرحمن على
العرش استوی) .

چونگښه چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په اوبو کې یو ضعیف مخلوق
پیدا کړی ، هغه وايي : (سبحان للمعبود في لجج البحار) پاکي ده
هغه خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ چې دده عبادت دریا بونوپه منځ کې هم
کېږي .

نوکه په دریا بونو کې حیوانات دي هغه هم د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ
په ذکر باندې لگیا دي .

او جنت یې ما اوتاته تیار کړی ، دا د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ داسې
مخلوقات دي چې یواځې د الله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ دا احساناتو شکر په

اداء کوي، خو عقل دانسان لپاره، علم دانسان لپاره، ښکلی وجود
دانسان لپاره، کمال دانسان لپاره او په اخيرت کې جنت او انعامان
او درېب تعالی دیدار هم دانسان لپاره او ددوی لپاره هیڅ شی هم
نشته.

خودایواځني د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دوی باندې احسانات دي
، دوی وخت په غفلت نه تیروي، انسان چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
تر ټول مخلوقات نه اشرف پیدا کړی دی او ټول مخلوقات یې دده
دگټې لپاره پیدا کړې دي هغه بیا خپل وخت په غفلت تیروي
خو ددغه غفلت دوینولو لپاره الله تعالی وخت په وخت موبړته
تنبیه راکوي، امتحان ده، بیدار شه!

په موبړ باندې چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ روژه فرض کړې ده ددغې
اصلي هدف او مقصد خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر کوي: ﴿لعلکم تتقون﴾
په تاسو روژه ددې لپاره فرض شوه چې تاسو له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
نه وډار شئ. دا اوس په انسانانو باندې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له
طرف نه امتحان راغلی، که چېرې دغه روژه چا په صحیح معنا
و نیوله نو په هغه کې ویره اوله گناهونو څخه اجتناب پیدا کېږي
، بیا کامیاب شو بیا داسې کامیاب شو چې ددغې روژې په برکت
مخکې یې کومې گناوې چې کړې هغه ټولې ورته معاف کوي، هغه
دده عمل نامه چې چټله لیکل شوې وه هغه بیرته ورته صفا کوي،
ددغې روژې نه تر مخکې روژې چې خومره صفات گناهونه ترینه
شوې وي هغه ټول ورته معاف کوي او چې کله گناوې معاف شوې

نودغه انسان دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ددوستانو له جملې نه گرځوي
ځکه چې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په امتحان کې کامیاب شو.

دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ دوستي له تقوا پرته نه پیدا کېږي لکه
خداوند متعال جَلَّ جَلَّالَهُ چې فرمایي ﴿ إِن أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ ﴾ ۱ سورة الا
نفال ۲۴ آیتا ژباړه نه دي دوستان دالله تعالی مگر (دي) متقیان.

بیا خپله متقیانوته خدای پاک جنتونه تیارکړي دي : ﴿ إِنَّ
لِلْمُتَّقِينَ مَفَارِجًا ﴾ ۱ سورة عم آیت ۲۱ دمتقیانو بیا کامیابي وي،
باغونه، نسڅي، حورې او غلمان دي، دشرابو او شیدو ډک جامونه
دي او میوې دي، داتول ددې دنیا دمتقیانو له پاره دي.
نوپه عبادت کې امتحان ده پدغه امتحان سره انسان
صفاکېږي، متقي کېږي، په تقوا سره انسان دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ
دوست گرځي او دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ددوستي په نتیجه کې
بیاداسې دجنت انعامات ورکوي چې نه په دنیا کې چالیدلي اونه
یې په غوږو دهغوپه هکله څه اوریدلي اونه دچاپه زړونو کې
دهغوی تصور تیر شوی.

نواول مهم امتحان په انسان دعباداتو دی، که انسان په دې
امتحان کې کامیاب نه شو نو بیا خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نور امتحانوته
ورباندې راولي، چې عاجزه شي گوندې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته
راجع شي، کله بیا مرض ورباندې مسلط کړي او کله بیا ظالم
بادشاه ورباندې مسلط کړي، کله کفار ورباندې غالبه کړي بیا یې

په دې قسمه امتحاناتو کې راولي، ځکه چې خپل عبادت او خپله
وظیفه یې ونه پیژانده.

نوپه دنیا کې یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ پدغه پوهوي چې گوره
چېستن دي زه یم، پخپله غنا او مرښت، په خپله ځواني او قوت
باندي دوکه نه شي، مریض کوم دې هم زه، مسکنت هم زه درباندي
راولم، مظلوم کوم دې هم زه.

نویا دا امتحان په خلکو باندي راولي دا چې دڅومره
تکلیفونو سره انسان مخکېږي دایې خپلو اعمالو نتیجه ده، په
هغه کې بیا که څوک کامیاب شول، صبر یې وکړ، خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ ته یې غاړه کېښودله، عاجزي یې مختاره کړه، دخپلو
گناهونو څخه توبه گار شو بیا پدغه امتحان کې دا گټه ده چې هغه
مخکني ټول گناهونه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته معاف کوي، باغي
و، خو عاجز شو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته یې غاړه کېښوده بیا نو توبه
گار شو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه گناوې ددغو تکلیفو په ذریعه ورته
معاف کوي.

که بیا پدغه امتحان کې هم دا انسان پوه نشو او دایې وویل
چې دنیا ده کله به انسان مریضیږي، کله به بیا روغ رمټ وي، کله
به مسکنت ورباندي راځي او که به مالداره کېږي سوچ یې ونه
کړ عقل یې کار پرېښود، دایې ونه ویل چې دا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
له لوري په ما باندي یو امتحان راوغلی ؤ نویا الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ
پدغه انسان دریم امتحان راولي او دا ډېر خطرناک امتحان دی.
هغه دا چې په دې انسان باندي درزق آزادي راولي، مالداره شي

د قدرت خاوند کړي، صحت یې برابر کړي ډیر وخت مرض نه پرې

راولي

په دې امتحان کې انسان د سختې خطايي سره مخامخ کېږي
ځکه چې په مرض، مسکنت او مظلومیت کې خوله انسان سره
عاجزي وي، بغاوت نه شي کولای.

نوکه په دې یوه طریقه هم اصلاح نه شو نوییا خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ نور نعمتونه هم ورزیات کړي او استدراج ته یې ورسوي
اودافکر کوي چې داهرڅه زه کوم، نوورڅ په ورڅ، ساعت په
ساعت یې دگمراهي طرف ته زورونه کوي.

هغه مخکې داسې امتحانات وچې په هغو کې گناهونه
ورباندې ختمیدل اودا داسې امتحان دی چې گناهونه یې ساعت
په ساعت ورزیاتېږي.

تاسو به ډېر خلک لیدلي وي چې څرنگه لیر په خپته مور شي
نوسمدستي تلویزون کورته راوړي، سینما او د (وي سي آر)
ځایونوته تگ راتگ پېل کړي، شراب چېنبل شروع کړي، په بل
مسلمان ناحقه ظلم شروع کړي، خواهشات ورباندې غالبه شي په
زنا اخته شي، په لواطت او بد عملي لگیا شي، نوورڅ په ورڅ یې
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بیا غرقوي؛ نو دا بیا خطرناک امتحان دی، ټول
په دې دوکه دي چې زه ښه سپری یم چې ماته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
ډېر مال او اولاد را کړی؛ نو دتوبې طرف ورنه هیرشي، دې ته یې
پام هم نه وي چې دادالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ احسان دی، شکرید به یې

اداء کرم اودې ته یې پام نه وي چې که توبه ونه باسم نو غرق به شم
و نور یې هم خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ غرقوي .

کفار هم په دې خبیثه دنیا دوکه وو چې دانبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَام
مقابله به یې کولې اویا به یې ورته وویل چې تر تانه مور خدای
پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ته ورنیردې یو ، له تانه یې مور ته ډېره دنیا راکړې . له
تانه یې مور ته ډېر اولادونه راکړي ، له تانه یې مور ته ډېر قدرت
راکړی .

اود عامو مسلمانانو په مقابله کې به یې هم دغه خبرې کولې

دوه وروڼه چې یو د دنیا طالب اوبل دا خیرت طالب ده

په قران کریم کې په سورة الکهف آیت : ۳۲ | تفسیر مظهری ج ۶
ص ۱۲۲ کې واقعہ راځي . دوه وروڼه دي له یو پلار څخه ورته اته
زره روپۍ پاتې دي ، هریو ته څلور - څلور زره روپۍ ورسیدلې
؛ خو یو هغه خپلې روپۍ په دنیا لگوي ، په زر روپۍ یې زمکه
واخېستله ، او هغه بل زر روپۍ صدقه کړې . بیا هغه د زمکې
د خدمت لپاره په زرو روپو غلامان واخېستل او هغه بل بیا زر
روپۍ صدقه کړې . هغه بیا په زر روپۍ واده وکړ او هغه بل بیا زر
روپۍ صدقه کړې .

هر وار دا وایي چې خدایه پاکه ده په دنیا زمکه واخېستله
اوزه دا خیرت زمکه اخلم .

ده ددنيا غلامان واخپستل زه داخیرت غلامان اخلم، ده
 ددنيابنځه وکړه زه داخیرت حوره کوم بیا چې د ډېر احتیاج په
 وخت کې دا خپل ورورته ورځي ورته وايې چې څه کومک راسره
 وکړه نودی یې ملامتوي چې زما اوتا دنيا یوه برابر وه څلور زره
 دې تا وې او څلور زره زما وې، بې عقله ټولې دې خیرات کړې اوس
 راشه زما په باغوباندې وگرځه چې ماته خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ باغونه
 راکړي، څومره غلامان او خادمان مې دي او اخیرت نشته که
 بالفرض دوهم واري ژوندون راشي بیا به هم زما هرشی له تانه ډېر
 وي ځکه چې په دنیا کې مې تر تانبه ساتي نو په اخرت کې به هم
 تر تانبه یم.

هغه بل ورته وايې چې گوره داسې به دې نه ویل، دابه دې ویل
 چې په مادخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ احسان دی، کفر او بغاوت ولې
 کوي؟ الله تعالی په دې قادر دی چې له تانه یې واخلي او بیرته
 یې ماته راکړي.

سهار چې کله راپورته شول په باغ یې اور لگېدلی و او ټول
 سوزلی و.

اوس نودغه دنیا ده ته دعزت شی معلومېږي چې په دنیا کې
 یې ماته ډېر شی راکړی، که اخیرت ته لاړشو نو هلته به هم تر تا زما
 شیان ډېر وي.

نو په دا موجوده انسانانو کې هم داسې خلک شته چې دچا
 دنیا ډېر بېرې دوی ورځ په ورځ باندې په دوکه کې ولویږي تر دې
 چې په ټولو خلکو کې ځان بڼه ورته معلومېږي، ځان دخبرې سړی

هم بولي او دافکر ورسره وي چې په مجلس کې کېنم نو باید زه
وغربيرم، زه تر ټولو هوښيار یم، تر ټولو خلکو دې زما عزت ډیر
وشي، له ټولو خلکو زه عزتمند یم، مرکه باید زما په خبره فیصله
شي، هرڅه باید زما په واسطه وشي ځکه زه تر ټولو خلکو عزتمند
یم ولي؟ دنيا مې ډېره ده.

نبي کریم ﷺ ته یوشامي دخپلې علاقې صفت کوي

دشام د علاقې څخه یو کس راغی نبي کریم ﷺ ته یې
دهغې علاقې صفت وکړ چې زموږ علاقه ډېره سرسبزې اوسرابه
ده، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هم مبارکه زمکه ورته ویلې ده، ښه باغونه
اوفصلونه لري

نبي کریم ﷺ ورته وايې چې په داسې سرسبزې علاقه
کې یې نوبیاڅه ورباندې کوي ده ورته وویل چې بیا ښه ښه
خوراکونه ورنه تیاروو، د ډوډۍ وخت وي ښه خوراکونه، ښې
مېوې وي ځکه آبادیو.

نبي کریم ﷺ ورته وویل چې ددغه ښه خوراک نه
بیاڅه جوړیږي؟ دی ورته وايې چې یارسول الله ﷺ ته ښه
پوهیږي نورچې شونې کریم ﷺ ورته وویل چې د
دنیا حقیقت دغه شی ده. اصلاً د دنیا اصلي حقیقت دغه گندګي ده.

اوس ز مورځلکوته په دغو گندگيو ځان عزتمند معلومېږي، چې
څوک تر ټولو نه ډېر په گندگيو باندې ککړوي هغه ته، تر ټولو خلکو
ځان عزتمند ښکاريږي، دا وجه داده چې شيطان دوکه کړي يو.

په محسوساتوکې د شيطان د دوکې مثال

د (الهکم التکاثر) په تفسير کې تفسير عزيزي ج ۱ ص ۱۴ / ۴۶۲
اردو کې ليکلي دي چې يوسړی ښه دنيا دار ده، ښه ډېره دنيا
اوجايد دلري، په کور کې يې ورته وويل چې داشی نشته،
دانشته، دانشته نودی په دې نيت له کوره راووت چې مثلاً بوره
واخلم، اوږه واخلم، غوړي به واخلم، چای به واخلم دکور
نور ضروريات به پوره کړم نو ښې ډېرې روپۍ يې له ځان سره را
واخستي اوس شيطان، چې دانسان دښمن دی په لار کې کمين
ورته نيولی، په لار کې خلک شراب چيښي، ده ته هم داخيال
وروگرځيده، شيطان يې دوکه کوي چې روپۍ ډېرې دي دا خلک
شراب چيښي راشه ته هم يو بوتل وچيښه چې څه خوند پکې شته؟
نو شراب يې وچيښل او په رومي خل ډېر زيات اثر کوي نو بيا
ولاړ شي چيرې په يو گندگي کې ولويږي، غله راشي ويې گوري
چې دا څوک دی؟ چې راجگ يې کړي او جيوته يې وگوري نو هغه
ټولې روپۍ ورنه ويسي، لکه دا نن سبا چې په موټرو کې څه
دنيشې شي ورکړي او ټولې روپۍ ورنه واخلي، دغه انسان په هغه
گندگي کې خالي لاس او جيب پاتې شي او ټوله سرمايه ورنه

ویسی، مازدیگر بی خپل خپلوان راشی اودی په گندگی کې پروت وي او وایې چې فلانکی خان صاحب خو په گندگی کې پروت دی، چې راپورته بی کړي جیبونه بی وگوري ټولې پیسې چا ورنه ورې وي، هیخ شی نه وي ورسره، هم سرمایه ولاړه شی هم بی عزته شی او په اخیرت کې خوبه بی خدای خبر چې څه حال وي نو د دنیا مثال هم داسې دی لکه شیطان چې مور ته په کمین کې ناست دی، د چا چې روپی زیاتې شی څوک په شراپواخته کړي، څوک په زنا اخته کړي او څوک په نورو بد عملیو لگیا کړي، خو هغه بی بنیادي سرمایه چې ایمان ده، ورختموي، بیا به په مرداره نالی کې پروت وي، د هلاکت دکندي په غاړه به وي په اخیرت کې به د سخت مشکل سره مخامخ کېږي.

نوبنیادي او اصلي هدف وپیژنئ چې مقصود په عباداتو کې په انسانانو باندې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه امتحان دی، هر انسان دې باید دېته متوجې شي چې زه ځان ورته تیار کړم، که نوي نوپه دې باندې دې پوه شي چې بل قسم امتحان راباندې را وړان دی، تکلیفونه به راباندې راځي او که څوک په راحتو کې و هغه دې نه خوشحالېږي چې زه په خدای پاک گران یم، ولي؟ ځکه چې ماډېره گتېلې ده.

زموږ شناخته دنیادار خلک موږ وینو چې روژه په صحیح طریقه نه نېسي، لمونځ په جمعه نه کوي، لمونځ په صحیح طریقه نه کوي، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حق نه اداء کوي، خو چې پوښتنه وکړي هغه فلانکی مالدار چېرې ده؟ نو کله بی شپږ میاشتي او کله

یې اووه میاشتی په کراچی اولاهور کې تېرې کړې وې یا کابل ته تللی وې، یا دوبي او سعودی ته تللی وې او په دې گندگي پسې لگیا وې.

نودا امتحانات دي په مورېباندي: نوپه امتحان کې به سړی زیرک اوسیري، هر سوال ته به زیرک وې او داسې سخت امتحان ده چې په اینده کې په قیامت کې دا زمکه په سړي شاهدوي، خپل اندامونه به په انسان شاهدي ورکوي، ملائکې به په سړي شاهدې ورکوي، الله تعالی په سړي شاهد وې، بیا هیڅ شی پته نه پاتې کېږي، ددغې نتیجه به هلته سړی ویني، په انبیاء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ رنگ رنگ تکلیفونه راغلي، خودوی پوه و چې دا امتحان ده.

په حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَامُ امتحان او په هغې کې کامیابیدل

حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَامُ سخته ډېره دنیا درلوده، ښه اولادونه، ښه صحت یې درلود؛ خو ابلیس لعین خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وایې چې دی ځکه عبادت کوي چې دنیا ډېره لري، ورته خلاص ده. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ شیطان ته وویل چې څه په دنیا یې ته مسلط شه، نو شیطان یې په دنیا مسلط شو نو د اوبانو یې چې څومره گلې وې په هغو ټولو مرض ولگیده او ټول ختم شول، نو شیطان ورته راغی او ورته وایې ویل چې اوبان دي ټول تبا شول. حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَامُ ورته وویل چې الحمد لله، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ را کړي و هغه واخېستل. حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَامُ پوه و چې امتحان دی.

بیا په غواو او میرو مرض ولگیده هغه ټول ختم شول، په هروار به شیطان دشپانه په شکل ورته راته او ورته ویل به یې چې غواوې دې ختمې شوې، پسونه ختم شول؛ خو ده به ورته وویل چې الحمد لله! خدای راکړي و، خدای جَلَّ جَلَّالَهُ وَاخْبَسْتَل.

بیا ابلیس لعین وایې چې اولاد یې ډېر دی، په هغو یې زړه تکیا دی ځکه عبادت ته خلاص دی، دگتې خلک یې شته. الله تعالی ورته وویل چې په هغه هم ته مسلط شه. ۱۲ یا ۱۴ اولادونه یې په یوه کوټه کې ناست ول، په هغو ټولو کوټه راو لویده او ترې لاندې شول او په یوځای مړه شول؛ نو شیطان په داسې شکل چې ویني ورنه بهیدلې ورته راغی چې ټول اولادونه دي له کوټې لاندې شول او مړه شول. حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَام وژړل نو شیطان خوشحاله شو چې کامیاب شوم، بې صبري خو یې شروع کړه، خو هغه خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته رجوع کوي چې دا په ما باندې دې تا له لوري امتحان دی، او په مسلمان باندې خود مسلمان زړه سوی دایمان علامه ده.

کله چې شیطان په دې کې هم ناکام شو نو وایې چې دی خوبه صحت لري ځکه بڼه عبادت کوي؛ نو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ورته وویل چې په وجود یې هم ته مسلط شه، نو په وجود یې هم شیطان مسلط شو او خارش پرې ولگید، بدن به یې گراوه- گراوه تردې پورې چې غوښې یې ټولې تویې شوې، بدن یې خوړین شو، خو حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَام په عبادت او د خدای تعالی د دین په تابعداري کې کوم تقصیر او فرق را نه غی.

نو حضرت ایوب عَلَيْهِ السَّلَامُ چي کله په دا ټولو امتحانونو کې کامیاب شو بیرته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خپله رضا او کامیابی، صحت ځواني، اولادونه او مالونه، سره اوسپن وړکړل، او د دنیا او اخیرت ټول انعامات یې وړکړل.

[تفسیر مظهري، وایوب اذ نادى ربه ۸۲ الايه ج ۱۶ ص: ۲۲۸/۲۲۹]

نوسرى چې په دې پوه شي چې په دې کې امتحان دى نوبيا انسان ورته متوجې کېږي او د کامیابی اسباب لتوي.

په بد عملو خلکو باندې چې امتحان راشي: مرض او مسکنت راشي؛ نوهغوى ته درک نه لگيږي چې غرض پکې څه و، لوربه او تنده ورباندې راشي؛ نو درک نه ورته لگيږي چې په دې کې مطلب څه دى؛ خو په نيکانو چې مرض راشي، نوهغوى ورباندې پوهيږي چې دا امتحان دى نو صبر به وکړم چې د اصبر کول به مې دگناهونو دلر له منځه وړلو ذريعه وگرځي.

چې روژه ورباندې راشي نو پوهيږي چې عبادت دى، په دې سره مې گناهونه ختميږي، اوس نو چې په امتحان کې انسان هرې نکتې ته متوجې وي نوبيا يې دالله تعالى انعامات هم په برخه کوي.

نوهره ورځ بيان ته هم ضرورت نشته، موربه هره ورځ لگيا - لگيا يو او خلک يې څوک راسره مني هم نه، صرف دلته چې راشي نو ټول سرونه بنوروي او بڼه په شوق ناست وي چې رښتيا موربه خودلري ځای نه پدغه نيت راغلي يو.

دا خبره ځکه کوو چې دا پند به موربه وخت اخلو:

از جوانی تا پیری و از پیری تا بکی

یعنی له خوانی خخه تر سپین بیری توبه اوله سپین بیری توبه تر خه
 وخت پوری هونسیار بیری؛ خوچی له دې خایه ولاړشې بیا هیڅ نه
 وي، داسې خلک شته چې تراوسه پورې یې بیری نه دي پری
 ایښې، بس صرف دا وایې چې درځنی دخلیفه صاحب مجلس ته لاړ
 شو داسې ښه مجلس یې وي، داسې ښې ژباوې وي دعا پکې
 قبلیری، پدغه نیت را روان وي چې گناهونه به مودلته معاف
 کېږي خوبیا هم د عمل کوشش و پر کم وي.

داځینې کسان وېرې اسانه اسانه خبرې کوي، چې د جمعې
 دلمانځه وروسته دا درود ووايه نوداتیا کالو گناهونه درته معاف
 کېږي. بې عمله خلک ددې درود په ویلو سره داسوچ کوي چې
 سود او شراب هم ورباندې معاف کېږي. نوییا په سود شروع
 وکړي ځکه چې هلته درود شریف وایې. دپته خونه گوري چې په
 دې درود شریف باندې دکوم گناهونه معاف کېږي اوڅه وخت ا
 ورباندې معاف کېږي.

که چېرته یوانسان په اخلاص، صحیح نیت او عقیده سره په
 یومجلس کې کیني اودخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خبرو ته غوړونیسې، د
 رسول کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احادیث مبارکه واورې اوپه هغه مجلس
 کې دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ذکر وشي؛ نو د دوزرو هغو مجلسو چې په
 هغه کې لهو اولعب، توکې اومسخرې شوي وي، کفار ه گرځي.

او همدارنگه دیوشوم خخه توله علاقه هم ویرانه کپری لکه چپ

وایی:

از دست یک شوم سوخت شروم

کله داسی وی چپ په یومجلس کپ ډبرنیک خلک، دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درحمت مستحق خلک وی خو یوداسی بدبخته او عنادگر کس ناست وی چپ صرف هغه ددغی عقیدې په لحاظ چپ هغه علماء، او مشایخ امتحان کړی، حاسد (کپنه گر) ناست وی اودامجلس واورې او بیا یې نورو خایوته غلط غلط ډیروا پاگندی په غرض نقل کړی؛ نوخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ددی یوکس له وجې هغه رحمت ودروی. کله دیوه سړی په برکت خدای پاک ټول مجلس معافی وکړی؛ خو کله دیوه شوم اوبدبخت اومفسد له لاسه په هغه ټول مجلس دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ قهر او غضب راځي نوپکار دی چپ هر سړی توبه وباسی او په ځان کپ اخلاص پیدا کړی ترڅو ښه نتیجه ورباندې مرتبه شي.

خپل تقصیرات له ځان سره یادول دخدای پاک درحمت

سبب گرځي

په سترگو لیدلې واقعه درته بیانوم یومجلس کپ مو له مریدانو سره وظیفه وکوله او هلته یوبل خلیفه صاحب هم موجود ؤ یوملگري تلاوت وکړ او ذکر وشو خوداسی خاص اثر یې ونکړ

دهغه مجلس نه وروسته دافکر راسره پیدا شو چې داخه چل ژ په دې مجلس دذکر کې خواهیخ اثر نه و خوبیا وروسته هغه تفصیر راته معلوم شو چې په موز کې دانقصانات دي. قسم په خدای چې په هغه مجلس کې دوهم وار داسې جذب او ژړا وې شروع شوې چې ډېر زریې په اثر پوه شوو چې سړی ورته حیران شي. چې مخکې تلاوت کیده داسې اثر نه و خو چې سړی ته ځان مجرم ولیدل شي چې په ما کې خو دغه گناه او جرم ده چې پداسې پاک مجلس کې ناستیم او اثر نه کوي.

ډېر واری ماداسې مجلسونه لیدلې دي چې ډېر ملگري پکې ژاري او ډېر بیا په دغه مجلس کې په ژریدونکو ملگرو پورې خاندې چې دا اوس ولې ژاري؟ اوس دغه ته یې پام ندی چې دا زما زړه دڅه شی دی، دالله تعالیٰ دنامه په یادیدلو دمسلمان په زړه کې خوف اوویره پیدا کېږي. قران کریم چې بیانېږي خوف پیدا کېږي چې له دې سره، سره هم ژړا نه ورځي او څه اثر نه پرې کوي نو سړی دې باید په دې پوه شي چې زه خراب یم، دخپل عمل نه دې توبه وباسي چې په اخلاص څوک تائب شي په هغه مجلس کې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ بیا خامخا اثر پیدا کوي.

نوانه دې زمونږ اوتاسې داروژه دمغفرت سبب وگرځوي او الله تعالیٰ دې دتقوی سبب وگرځوي. لکه څرنګه چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ویلې چې ددغه له پاره مې روژه فرض کړې ده چې تاسې پرهیزګاره شي. الله تعالیٰ مودې پرهیزګاره کړي او پرهیزګاري دامعنا چې سړی دداسې ځایونو څخه ځان وساتي چې دده دبدن له

پاره تاوان وي اوورباندي سوخي او هلاکبري ، گناهونه زموږ د بدن
 لپاره تاوان دي چې داسې عمل له موږ څخه ونه شي چې بيا په
 موږباندي تبه زيږې ته ورسېږي ياتبه يينه راخراپه او خوږينه کړي .
 داسې گناهونه رانه ونه شي چې دا کړي اعمال مو رانه (هباء
 منشورا) ختم شي او که دغسې توجه وه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خو رحيم
 ذات ده يونه په يو وخت کې خوبه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ديو مسلمان
 توبه قبوله کړي ، يوه دعا ، يوه ژړا خوبه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ قبوله
 کړي دهغې په برکت دسړي داخيرت او ددنيا زندگي برابرېږي بيا
 به دغه بدنونه انشاء الله دجنهم له اور او هلاکت نه بچ شي او الله
 تعالی موږي دهلاکت څخه وساتي .

(۵۵) مجلس

د آل نسبی او حسبی سره تعلق او محبت

﴿ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ ﴾

۱ سورة الشوری آیت ۲۳

ژباړه: ووايه (ای محمد ه ا دوی ته) چې نه غواړم له تاسې په دغه (پیغام رسولو) اجر لکن دوستي غواړم په قرابت خپلوي کې. یعنې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په ټوله زندگي کې، په خاصه توگه دمکې معظمې په زندگي کې د دین په اشاعت کې بې انتها زیات تکلیفونه تیر کړي. بیا ورپسې دده صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ته د کفارو له طرفه نه قسم، قسم تکلیفونه د دغه دین په سبب رسیدل. یوځل کفار را جمع کړي او نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته وړاندیز کوي چې ددې خلکو، له پخواني دین څخه په اړولو کې، که دتا دامطلب وي چې دنیا لاس ته راوړي؛ نوموړي به دومره دنیا درکړو چې دتا اودې تیا دا اولاد اولمسیانوبه هم بس شي خودانوی دعوت پرېږده، دپلارنیکه له دین څخه خلک مه منحرف کوه.

او که دې تا نیت داوي چې ته زموږ مشر شي موږ ټول قوم او ټول قریش به تا خپل مشر، امیر او سردار مقرر کړو او ټول به دې تا اطاعت کوو؛ خود خبره پرېږده چې ته دټولو بتانو په خلاف

دعوت چلوې او خلک دیوه خدای جَلَّ جَلَّالَهُ دعبادت او بندگي طرف ته رابولي .

او که دادې مطلب وي چې واده غواړې نو په ټولو قريشو کې په خپله خوښه باندې لس جنګۍ خوښې کړه ټولې به تاته ، بې له مهر درکړو ؛ خودا نوې دعوه پرېږده .

يعنې ددوی خيال داو چې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې دټولو باطلو دينونو خلاف يو دين ته خلک رادعوت گوي ، چې هغه داسلام دين دی ، ديو الله تعالی طرف ته خلک بولي ؛ نودده دنيوي غرضونه دي ، پکې ډيری سياست کوونکي دخپلې مبارزې په وخت کې اودسياست په ميدان کې خلکو ته دپوشي اوبل شي طمعې ورکوي ؛ خو مقصد اواهداف يې خپله کاميابي وي خو خلکو ته په ذهن کې داورکوي چې زه خو دتاسو لپاره لگيا يم ، خو خلک په دې باندې پوهيږي چې ته خپل شخصي غرض لري ؛ نومشركينو هم په نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې داگمان کړی و چې دی هم خپل غرضونه لري چې دانوې کلمه يې شروع کړې ده .

دحضرت عيسى عَلَيْهِ السَّلَام د پيدائښت (۵۶۰) يا (۶۰۰) کاله تيرشوي و اوله هغه نه وروسته بل پيغمبر نه و راغلی ، په دې موده کې په خلکو کې په شرک او کفر کې تيرو ، عقیده يې هم دشرک او کفر وه ، دومره جاهليت و اودومره وحشت و چې خلکو به خپلې لورانې ژوندۍ په خاړو کې له دې وجې خښولې چې سبابه ددغو ډوډۍ بندوبست څرنگه کوم او يازما لوربه غټيږي اوبيا به يې بل په نکاح کوي ؛ نودومره دجهل دوره وه .

دومره جاهيلت و چې خلکو به له بيت الله شريفې نه لوڅ لفر
طوافونه کول، داسې رسوايي وه چې يوې ښځې به له لسو کسانو
سره زنا کوله او چې اولاد به يې پيدا شو نو قافيه شناس به يې
راوست چې دغه بچي په دې لسو نفرو کې کوم يو کس ته شوی دی
؟ کله به چې هغه قافيه شناس ورته وويل چې ددې ماشوم رنگ
دې کس ته ورته والی لري بس هغه ماشوم به دهغه کس او هغه
ښځه به دهغه بلل کيدله، ترهغه وخت پورې به دغه لس اویازيان
او کم ټولو له دغې يوې ښځې سره بدفعلي کوله.

نو نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د داسې وحشت په دور کې یوه دین ته
بلنه او دعوت شروع کړ چې دیوه الله تعالی وحدانیت قبول کړئ،
دهغه دین قبول کړئ؛ نو طبعا چې دومره جهالت تیر شوی وي
نودهغوی خلکو په خبره سر نه خلاصیږي، نو ده ته یې وویل چې
که دنیوي څه غرض لري، هغه به دی پوره کړو، سردار به دې
مقرر کړو، مال او دولت به درکړو.

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وایې چې نه زما پدغه دعوه کې
فقط - فقط د حق دین رسول مطلب دي چې کلمه د **﴿ لا اله الا الله ﴾**
ده، له تاسو نه نور اجرا و مزدوري نه غواړم.

﴿ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى ﴾ (سورة الشوری آیت ۲۳)

نوزه دتاسې نه اجرت (مزدوري) اوتنخوا په خپله پیغمبري نه
غواړم صرف - صرف دتاسې نه محبت په خپلوي کې غواړم.

تفسیر مظہری ج: ۸ ص: ۲۱۷ / ۲۲۰ / ددې دوه قسمه تشریح کوي
 یا دا چې زما دې تاسې سره چې کومه خپلوي ده دقریشو چې
 خمره شاخونه و نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دهغو سره دخپلوي تعلق
 درلود ، یاد خسرگنی په نسبت باندې ، یاد ماماتوب په نسبت
 باندې ، یاد خوربي توب په نسبت باندې ، یاد تربورگلوي
 اوعزیزی په نسبت باندې ؛ په دې ټولو نسبتوسره زه صله رحمی
 دخپلوي درنه غواړم ، چې زه موخپل یم ، دخپلوي حق درباندي
 لرم ، زما ددیني خدمت مانع مه واقع کېږي ، که نور ښه مو نه
 رارسېږي زما مقابله خومه کوي

گورئ ستاسو زوی - ورور او قریب یم ، لکه یو وخت کې
 ابوجهل او پنځویشتم نفره مشران راټول شول د نبي کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تره ابوطالب ته یې وویل چې وراره ته دې ووايه چې
 ددغه دین نه واوړه او موږ دهغه خپل دین نه مه اړوه که نه وي نو
 بیا داوکره چې ته خپل خدای ته خلک دعوت کوه او موږ به خپل
 خدای ته ، په موږ کار مه لره .

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايې چې زه تاسې ته یوه خبره کوم
 که هغه راسره ومنی دټولو عربو مشران به شی اودټولو عجمو
 مالکان به شی او هغه دا کلمه ده چې (لا اله الا الله) ، دوی ورته
 روان شو نو نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايې چې زه دخپلوي
 لحاظ درنه غواړم چې دتاسې سره زما خپلوي ده نو وصلي رحمی
 راسره کوي زما داسلامي دعوت مانع مه جوړېږي .

دوہمه تشریح بی مفسرین دا کوئی چہ زہ دتاسی نہ خپل
شخصی غرض، شخصی هدف نہ غوارم دتاسی نہ محبت زما
داهل سرہ غوارم چہ زما داهل سرہ تاسی محبت کوئی

د حضرت نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم اہل (کورنی)

دنبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم دوه قسمہ اہل (خپلوان) دی یو
دنسب پہ لحاظ اہل دہ، چہ سیدان مبارکین دی، اولاد دنبی
ہاشم اوبنی عبدالمطلب دی؛ نو ددغو پہ ہکله محبت درنہ غوارم
، زما لہ اہل بیتو سرہ محبت کوئی

یا لہ اہل نہ دانسبی اہل مراد دہ

اوپہ اہل بیت دنبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم باندي سږي ته څه چي
وغواري هغه پيدا کيږي، دهغو چي هره غوښتنه ومني دا داخيرت
گټه ده

نوزما دنسب په باره کې له تاسې نه محبت غوارم اودا ولې
غواري؟

منشاء دمحبت به څه وي؟ ځکه چې د حضرت رسول الله
صلي الله عليه وسلم خپل دي؛ نوچې په دې نيت چې دوی دنبی کریم
صلي الله عليه وسلم اولادونه دي؛ نو دا په حقيقت کې د نبی کریم
صلي الله عليه وسلم سره محبت ده، اوپه دې محبت بيا دخداي پاک
جل جلاله رضا پيدا کيږي، دجنت انعامات ورته پيدا کيږي

د ساداتو مبارکانونو په قدرنه کولو او بډایسولو کې انسان
تباہ کپري

په بخاري شريف کې يو حديث راغلی :

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمُسْكِينِ، كَأَلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ» ﴾

اصحيح البخارى ج ۲ / كتاب النفقات باب فضل النفقة على الاهل
ص ۸۰۵ رقم الحديث ۵۳۵۳

ژباړه : له حضرت ابو هريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي : پالونكى دكوندو او مسكينانو داسې ده لكه دالله تعالى په لاركې مجاهد او دشپې لمونځ كونكى او دورخې روژه نيونكى .

حكايت:

په (كتاب الكبائر ص ۷۵) كې راځي چې يوه كونده سيده ديو مسلمان تجار كورته ورغله ، ورته ويې ويل چې زه سيده يم ، دنيي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اولاد يم . مسكينه يم ، خاوند مې وفات شوى ، اولاد مې كمزورى ده دنفقې په اړه څه بندوبست نشې كولاى ، ته مسلمان يي ، داسلام په خاطر درسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په تاباندي زماحق دى ، كه څه راكړي ؟

هغه مسلمان تجار ورته وويل چي ته څه دليل لري چي ته سيده
يې؟ لکه اوس مور او تاسې له سيدانو څخه د شجرې پوښتنه کوو.
دې مبارکې ورته وويل چي زه خپله اقرار کوم چي زه سيده يم
ته نور څه غواړي؟ هغه ورته وويل چي داسې سيدان ډېر دي، په
داسې سيدانو پسې زه نشم راسيدلای.

داسيده مبارکه سخته مايوسه شوه او د مايوسيت له وجې خپل
کور ته هم بيرته نشوای رسيدلی ځکه چي ناوخته شو شپه پرې
راغله: نو په هغه ځای کې ديو يهودي کافر کورته ورغله او هغه ته
يې هم دخپل مسکنت اظهار وکړ. هغه کومک ورسره وکړ.

د شپې دغه مسلمان تجار خوب ويني چي د قيامت ورځ ده نبي
کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ناست دی دخلکو شفاعتونه کوي، په جنت کې
يوه بهترينه ښه بنگله ولاړه ده، دامسلمان تجار ورته وايې چي
يارسول الله! دابنگله دچاده؟ نبي کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وويل
چي (لرجل مسلم) ديو مسلمان سرې لپاره ده، دی ورته وايې چي
خوزه هم مسلمان يم داماته راکړه. نبي کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته
وايې چي څه دليل لري چي ته مسلمان يې؟

مسلمان تجار ورته وايې چي زه اقرار کوم چي زه مسلمان يم.
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايې چي اقرار دليل واي نو هغه زما
لور زما نسب، چي تاته درغلي وه هغې درته وويل چي زه سيده يم
تاو لې دهغې خبره نه منله؟

هغه مجوسي هم دشپي دغه واقعه په خوب باندي ويني اوبيا
خپله کورنۍ ټوله راپورته کوي اودسونه کوي کلمه وايي اوپه
اسلام مشرف کېږي.

سهار دغه مسلمان تجار ورځي چې بيگانه خو دی تاسې کره
څوک ميلمانه نه وو راغلي؟ هغه يهودي ورته وويل چې يوه
مسکينه عاجزه بڼخه راغلي وه.

تجار ورته وويل چې هغې ته ووايي چې صرف تر دروازي يې
راوباسه دومره زړه روپۍ به درکړم. هغه ورته وويل چې زه دجنت
بنگله پدغو پيسو نه خرڅوم.

نودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ داهل بيتو په احترام اومحبت باندي
سړي ته دجنت بنگلې پيدا کېږي، دجنت انعامات اودحضرت
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شفاعت ورته پيدا کېږي.

﴿عن البراء قال رأيتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلِيٍّ
عَاتِقَهُ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَحِبُّهُ فَاجِبْهُ وَفِي رِوَايَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْ جُحْبَةٍ﴾

[مشکوٰة المصابيح ج ۲/باب مناقب اهل بيت النبي صلى الله عليه وسلم

ص ۵۹۰/۵۹۱]

ژباړه: له حضرت براء بن عازب رَوَى اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي:
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مې وليد چې حسن ابن علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يې په
اوپه اخستي و او ويل يې اي خدايه: زه ورسره محبت لرم ته
ورسره محبت وکړې په بل روايت کې وايي: ته دهغوخلکو سره
محبت وکړې څوک چې دحسن رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سره محبت کوي.

نبی کریم ﷺ وایې چې زما له اهل سره محبت دایمان برخه ده، څوک چې زما داهل سره محبت لري دادایمان برخه ده اوڅوک چې عداوت ورسره لري دادکفر نه یوه برخه ده.

نو نبی کریم ﷺ ورته وایې چې زه دخپلوانو په باب کې دې تاسې نه محبت غواړم چې تاسې زما دکورنۍ سره محبت کوی، زما له نسب سره محبت کوي.

داهل له دوهم تفسیر نه څوک مراد دي؟

داهل دوهم تفسیر داده چې اهل نه اولیاء مراد دي. دنبی کریم ﷺ له اولاد حسبي نه علماء رباني، علماء عاملین چې په شریعت باندې مستقیم وي دغوته علماء رباني هم ویل کېږي، دغوته اولیاء کرام هم ویل کېږي. نوزه ددغوپه باب کې له تاسې نه محبت غواړم چې ددغو سره محبت کوي.

ځکه چې نبی کریم ﷺ وایې چې څوک دعلماء سره محبت کوي دازما سره محبت ده اوڅوک چې زما سره محبت کوي دا له الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره محبت ده اوڅوک چې له الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره محبت کوي دهغو لپاره جنت واجب دی اوڅوک چې دعلماء کرامو سره دبنمني کوي، دعلماء کرامو څخه نفرت کوي دا زما سره دبنمني ده اوڅوک چې زما سره دبنمني کوي دا دالله تعالی سره دبنمني ده اوڅوک چې دالله تعالی سره دبنمني لري دهغوی لپاره جهنم واجب دی.

لوی اومتعال خدای جَلَّ جَلَالُهُ فرمایی: ﴿ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾ [سورة النساء آیت ۵۹]

اول به دالله تعالی خبره منی اوبیا به د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
خبره منی اوبیا داوولوا الامر خبره منی مفسرین دا قول مختاره کوی
چی له اولی الامر خخه دهر وخت علماء ربانیین، حقیقی علماء
کرام مراد دی؛ نوددغو اطاعت به کوی خکله چی عالم خه راته
وایی له خپل خان خخه یی نه وایی، د قومیت په لحاظ یی نه راته
وایی بلکې په دې لحاظ یی راته وایی چی د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
نائب ده، د حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خلیفه ده دهغه وارث دی
، دهغه دین ماته رارسوی.

اوس دلته علماء کرام لیکي چی ترهغه پورې انسان کامل
مؤمن نشي کیدلای ترخو چی له الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره، له هر خه نه
دده محبت زیات شوی ته وي.

دوه قسمه احادیث راغلي دي په یوه حدیث کې راغلي چی
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایی: ﴿ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ
أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴾

[رواه البخاری ومسلم فی کتاب الایمان ج: ۱ ص: ۷ / رقم الحدیث: ۱۵]

ژباړه: یوکس ترهغه پورې کامل مؤمن نه شي کیدلای ترخو
چی زه ده ته له خپل مور او پلار، اولاد او نورو ټولو خلکو خخه
، زیات محبوب شوی نه یم.

اوپه بل حدیث کپی راغلی چې : ﴿: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ
إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا﴾ [رواه البخاری فی کتاب الایمان ج: ۱، ص: ۱۷۰]

یعنی مؤمن ترهغه پورې کامل مؤمن نه شي کیدلای ترڅو چې
ده ته له خپل ځان څخه خدای اورسول زیات محبوب شوي نه یې
نو له خپل ځان څخه ، له اولاد څخه ، له مور او پلار څخه بلکې
له ټولو مخلوقاتو څخه له الله تعالی اورسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره
زیاته مینه ولري ، یعنی دځان به نه مني دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ به
منې ، دا اولاد به نه مني دالله تعالی به مني ، دمور او پلار به نه مني
دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ به مني .

خو لکن مفسرین کرام لیکي چې دحضرت نبي کریم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره به کامل محبت هلته پیدا کېږي چې دده له وارث
سره یې کامل محبت پیدا شي ، ترڅو چې دده له جانشین سره یې
کامل محبت نه وي پیدا شوی نودنبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یې محبت
نه پیدا کېږي . همدارنگه له حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره
کامل محبت ترهغه نه پیدا کېږي ترڅو چې له الله تعالی سره یې
کامل محبت نه وي پیدا شوي .

دالار ده یوبل ته مور نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه لیدلې ، نه
مودهغه معجزې لیدلې ، نه مو دهغه دوحې دنزول حالات لیدلې ؛
خودا چې دحضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عظمت ، دهغه لویي
، دهغه لوی مقام چې ترالله تعالی نه را لاندې په مخلوقاتو کې بل
د داسې لویې مرتبې خاوند څوک نشته ، دامور ته چار اپیژندلې ؟

علماء کرامو راپیژندلی، نواول به دغه خپل استاذ، خپل مرشد
 چې تاته د دین بنوونه کوي، ته دهغه په نقش قدم باندې روانیږي،
 خپل خواهشات به پریږدي، دده په نقش قدم به روانیږي داوسيله
 ده نو د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره علاقه، تعلق اولار پیدا شوه ځکه
 عالم خود نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لار درته بنیسي

حضرت امام غزالي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په احیاء العلوم کې لیکلي چې ماته
 یو وخت کې داسې سوچ پیدا شو چې هر شي لره یو حقیقت شته دغه
 حقیقت د شي چې سړي ته معلوم شي بیا تغیر او تبدل په هغه شي
 کې نه راځي مثلاً دامته ده له سمته او خنستو څخه جوړه شوې ده
 ، ددغې خپل حقیقت ده . داینکې ده ددغه هم خپل حقیقت ده په
 دغو شيانو که هر څومره هواوې راشي، بارانونه پرې او ورپرې نو په
 تیره نه بدلیري .

نو امام غزالي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وایي چې علم هم یو حقیقت لري، د علم
 حقیقت مې چې وکتلو نو هغه کامل او پوخ یقین ته ویل کېږي، چې
 داسې یقین دې پیدا شي چې دهغه په خلاف کې هر څومره خبرې
 درته وشي دې تاپه یقین کې هیڅ تردد او شک نه پیدا کېږي، تردې
 پورې چې خوارق درته وبنیسي چې په هوا والوت اوتاته ووايي چې
 دا پنکې نه دی، نو د تاپه یقین کې باید بدلون رانه شي .

خو امام غزالي [قدس الله] سره وایي چې ماهر څومره کتابونه
 وکتل زما په علم کې دغو مره مقام نه و، ځکه ډېر وخت یو سړی بڼه
 ملاوي داملا خپل پنځه یالس کتابونه کتلی وي، مطالعه یې کړې
 وي او په خپله مطالعه یې اعتماد او یقین راشي لکن چې ترڅانه

خخه بل ملا او عالم و ویني اودلائل ورته و وایې نوبیرته یې په خپله خبره کې شک پیدا شي، ځکه چې د علم حقیقت ته نه وي رسیدلی، نو ځکه د بل دلیل یې واوریده نو په خپله خبره کې تردد ورته پیدا شو.

علم ډېر مشکل کار دی، ځکه چې یوه مسئله به وي، خلک همدغه مسئله له یو ملا خخه وپوښتي وکړي نو هغه ملا یو خبره ورته و وایې او چې کله د همدې مسئلې له بل ملانه پوښتنه وکړي نو هغه بل څه ورته و وایې؛ ځکه چې یو عالم په دې مسئله کې یو نظر لري او په خپل کتاب کې یې لیکلي وي او بل عالم بل نظر لري او په کتاب کې لیکلي وي، مسئله یو ملام له خپل ځان خخه نه کوي، کتاب گوري بیا مسئله بیانوي؛ نو اوس به په مفتی به قول پسې گرځي نو مشکل کار شو.

نوامام غزالي [قدس الله سره] وایې ما چې خپل علم ته وکتل داسې حقیقت ته نه ورسیدلی، نو کوشش مې شروع کړ چې دا خپل علم داسې یقیني شي چې هرڅومره خوارق اودلائل ورته ښکاره شي شک او تردد نشي پکې راتلای.

صرف، نحو او داسې نور مروج علوم مې ټول مطالعه کړل؛ خوداسې یقین مې پکې پیدا کړ؛ نواخیر مې دا ولیا، کرامو کتابونه مطالعه کړل، ددوی په کتابونو کې یو څه تسکین راته پیدا شو؛ خو په یواځې کتلوسره خودا حقیقت نه شي ترلاسه کیدلای نو د حقیقي علماء کرامو، اولیا، عظامو سره مې تعلق

پیدا کر چي ترخو هغه حقيقت چي په دوی کي موجود ده، په ما کي هم پیدا شي.

دهغه وخت دا وليا، کرامو سلسلې داسې نه وي لکه دانن سبا بي چي مورې گورو، اصلي پيران ډېر کم دي، دا خانقاوي هم داسې نه وي لکه دانن سبا چي دي، دهغه وخت خانقاوي داسې وي لکه دادنن سبا مدرسې چي طالبان درس پکې وايي، هلته به مريدان په کي اوسيدل او ذکر، اذکار او وظائف به يې پکې کول؛ ټول د فقراو مسکننت په حالت کي و، جامې به يې پيوند- پيوند وي، خورا کونه به يې ډېر کم و، يعنې دملنگي ژوندو، مقصد دا چي د دنيا له هر شي نه تيروو.

امام غزالي [قدس الله سره] [په احيا علوم الدين ج ۵ / ص ۱۱۳]
 ۱۱۴ خاتمة في الاشارة الى ترجمة المصنف رضى الله عنه وسبب رجوعه الى طريقة الصوفية رضى الله عنه ا وايې چي مادغې خبرې ته نيت وکړ، نفس مې نه راسره منله، نفس او شيطان د افکر ته راواچوله چي بنه ملا يې، بنه کتابونه جوړوي، بنه درس کوي، د دين خدمت کوي، ته چي اوس ملنگي غوره کړې دا ټول خدمتونه درنه پاتې کېږي؛ نو بيرته پيښمانه شوم چي رښتيا خود دين خدمت پاتې کېږي. شيطان هر سړي ته په خپل لباس کي ورځي چي درس، تدريس، تصنيف او کتابونه درنه پاتې کېږي.

خو هلته ددې خبرې شوق و، څه وخت وروسته مې بيا قصد وکړ بيا نفس دا خبره زړه ته راواچوله چي دلته خوته شهرت لري، د دين خدمت کوي، خلک د زړه راځي د يوې مسئلې پوښتنه درنه

کوي، که ملنگي غوره کړې، ولاړشې چيرته په خانقاه کې وارهې
يو غريب طالب شې، غريب ملنگ شې اودرويش شې نوبيا ددين
خدمت درنه پاتې کېږي اوداشهرت به دې ختم شي؛ خوشيطان
بياهم خپلې هڅې اوکوششونه جاري ساتل.

دریم وارهې مې بيا نيت وکړ؛ نوبيا نفس دازره ته راواچوله چې
اوس دې ښه کار جوړېدې، خلک دې عزت کوي، شکرانې
پيدا کېږي، درس اوتدريس باندې تنخوا پيدا کېږي، خلک
کومکونه درسره کوي اوچې ملنگي غوره کړې؛ نو دا ټول هرڅه
ختم شو، دعيال نفقه هم فرض ده، لکه دانن سبا چې زمورپه
عواموکې مشهوره ده دعيال نفقه فرض ده، لس کروړه روپۍ
لري، لمونځ هم فرض ده خولمونځ بلکل ټکي نه کوي، دعيال نفقه
فرض ده !!!

نوهميشه داسوچ اوفکر راسره و اخير داعصابو کمزوري راته
پيداشو، دوخت حکيمانو دافيصله وکړه چې ددغه سړي اعصاب
ختم دي، ددغه علاج نه کېږي. دغې اندازې ته ورسيدم.

خو وايې چې له شپږو مياشتو وروسته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مې
زړه ته الهام وکړ، چې دا ټول هرڅه دې پاته وي؛ خو يوار خپله ځان
اصلاح کړه، چې علم وي اصلاح نوي، شهرت وي اصلاح
نوي؛ نو دا خو ټول ددنياشيان شول اخيرت خو پاتې شو!

نو کور مې پريښود، وطن اوشاگردان، درس اوتدريس هرڅه
مې پريښودل اوشام شريف ته ولاړم، هلته مې ددمشق په جومات
کې ځان ته اعتکاف (چهله) اوخلوت خانه غوره کړه، په دې

خلوت خانه کې مې چې دکومو اولیاء کرامو سره تعلق جوړ کړ
 اذکار مې شروع کړل، څه اسرار راته پیدا شول، دحج وخت رانیزېدې
 شوزره مې وغوښتل چې دحرمینو شریفینو زیارت وکړم، حج ته
 ولاړم اودنبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په جومات کې مې خلوت غوره کړ.
 دی وایې چې په دې ځای کې داسې اسرار راته پیدا شول چې
 دژبې دویلو نه دي، دقلم دلیکلو نه دي. صرف دومره به ووايم چې
 که ددنیا ټول هونسیاران جمعه شي، ټول عاقلان جمعه شي، ټول
 پروفیسران جمعه شي اودا ووايې چې مور دې دا ولیاء کرامو څخه
 دښو اخلاقو څښتنان شو؛ نو بلکل نه شي کیدلی.

اوس ولې یې نه شي پیدا کولای؟ ځکه چې دا ولیاء کرامو
 اخلاق د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له سینې مبارکې نه اخیستل شوي
 دي، ځکه یو ولي هلته کاملېږي چې دنبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په
 سنتو روان شي، دهغه دشریعت پابند وي اود نبي کریم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په صفاتو کې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ویلې دي چې ﴿
 وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿١﴾﴾. سورة القلم ١ یعنې ته د ډېرو لویو
 اخلاقو چښتن بی، نو چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ لوی ورته ویلی
 نوبنده یې دصفت نه عاجز ده، چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته ویلی
 دي چې ته دغټو صفاتو چښتن یې نوموړ به یې بیا څرنگه بیان
 وکړو.

له دغې وجې نه علماء کرام د نبي کریم ﷺ صفات چې بیانوي نو دا وايي:

لا يمكن الثناء كما كان حقه

بعد از خدا بزرگ توئی قصه مختصر

يعني دالله تعالى نه رالاندي لنډه خبره داده چې ته لوی يي دمعراج په شپه چې نبي کریم ﷺ لامکان طرف ته روان شو، سدرۃ المنتهى ته چې ورسیده حضرت جبرائیل علیه السلام ورنه پاتې شو، نبي کریم ﷺ حضرت جبرائیل علیه السلام ته وايي چې رايخه راپسې، ولې دې ملگرتيا پرېښودله؟ هغه ورته وويل چې که ددغه مقام نه يو ويښته اندازه پورته وښوریدم ټول وجود به مې وسوځي. دالله تعالى دانوارو اوزما دوجود ترمنځ (۷۰) حجابې دي، نور که ورنږدې شوم وبه مې سوځي.

همدارنگه اسرافیل علیه السلام چې دعرش عظیم نه رالاندي ولاړ ده، هغه وايي چې زما اودخداوند متعال ترمنځ (۷۰) حجابې دي، نور که ليرې وړاندي شوم وبه مې سوځي.

لکن نبي کریم ﷺ پورته شو ﴿فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ﴾ (سورة النجم) الله ته دومره نږدې شو لکه دغیښي (دلیندی) دوه طرفه، بلکې تردې هم ورنږدې شو.

نوچې خبره بیرته سرته بوزو نبي کریم ﷺ فرمايي چې زما له اولیاء سره محبت کوي، ځکه ددوی اخلاق د نبي کریم ﷺ نه اخیستل شوي دي، ددوی په محبت دالله تعالى

جَلَّالَهُ اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په طرف چې لار خلاصه شوه ،
 تخلق باخلاق الله ، نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دالله تعالى جَلَّالَهُ په
 اخلاقو متصف ده . په قرانكريم كې الله تعالى جَلَّالَهُ نبي كريم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته فرمايي ﴿ بِالْمُؤْمِنِينَ رُؤُوفٌ رَّحِيمٌ ﴾ په
 مسلمانانو مهربان اورحيم دى . نودده په عشق اومحبت كې دالله
 تعالى جَلَّالَهُ عشق اومحبت پيدا كېږي : نو ﴿ فنا فى الشيخ ﴾ چې اول
 خپل شيخ ترخپل مور اوپلار اولاد بلكې ترهرشي محبوب نه شي
 ترهغه ﴿ فنا فى الرسول ﴾ نه درته پيدا كېږي ﴿ فنا فى الرسول ﴾ چې
 نه وي پيدا ﴿ فنا فى الله ﴾ نه پيدا كېږي .

اصلي مطلب له اولياوو سره كامل محبت ده

اصلي مطلب زما داو چې زمور دكاميابي لار داده چې
 ددغوخلكو سره كامل محبت وكړو ، ځكه چې دوى د نبي كريم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اودالله تعالى جَلَّالَهُ خبرې مور ته كوي هغه څوك چې
 دالله تعالى جَلَّالَهُ خبرې مور ته كوي ددنيا محبتونه ټول په دنيا
 بناء دي . دچاسره دخپلوي اودوستي لحاظ وي ، دچاسره دوركړي
 اوراكړي لحاظ وي چې دافلانكى له ماسره كومك كوي ، دچاسره
 ديوبل څه نفسي خواهشاتو تعلق وي خودعلماء كرامو سره تعلق
 په دين بناء وي ځكه غټ مقام لري ، ملا چاته روپى ياكورسى يا
 ددنيا عزت نه وركوي نوچې نه يې وركوي اوبياهم څوك
 ديوحقيقي عالم سره محبت ساتې نومنشاء به يې يواځې اويواځې

دینې تراؤ اورابطه وي نوچې ته دعلماؤ و سره ددین په لحاظ
 محبت کوي الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ بیا ډېر غیرتي ذات دی، تردې چې
 په یوه حدیث شریف کې راځي چې څوک زما له اولیاء کرامو سره
 مخالفت کوي نو ددغه سړي سره زما دجنگ اعلان دی (بَارَزْنِي
 مُحَارَبَةً) دغه سړی دې زما جنگ ته ځان تیار کړي اوبعضې الفاظ
 داسې راځي چې (من عاد لی ولیاً فقد اذنته بالحرب) یعنی
 څوک زما له دوست سره مخالفت کوي دهغه سره زما دجنگ
 اعلان دی

اوپه تفسیر مظهري کې لیکلي دي چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
 وایې څوک چې زما له اولیاءو سره مخالفت کوي دغه کس زما
 جنگ ته ځان تیار کړ. تردې پورې چې په دغه حدیث شریف کې الله
 تعالی جَلَّ جَلَالُهُ وایې څوک چې زما له علماوو، زما داویا وو سره
 مخالفت کوي زه داسې ورته په غضب کېرم لکه زمري چې په
 غضب کېږي

اوس نو چې الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دخپلو دوستانو په خفگان
 داسې خفه کېږي نودهغه په خپلوي اومحبت بیا دغسې
 خوشحالېږي هم، له علماوو سره چې څوک ددین په خاطر محبت
 کوي نو دا په حقیقت کې له الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره محبت کول دی
 درسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ددین په خاطر محبت نو دا په حقیقت کې له
 الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره محبت دی.

دمسلم شریف په شرح کې امام نووي ليکي چې په کوم مجلس کې دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ ددوستانو نوم واخيستل شي نو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په هغه مجلس کې رحمتونه نازلوي.

په بخاري شریف کې دبدرينو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ په هکله چې مور يې مخکې بيان وکړ چې ددوی د نوموله اخيستلو وروسته خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دعا قبلوي ځکه چې دالله تعالی دوستان دې وسيله کړل دهغوی دنومونو په يادولو الله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ خوشحاليږي نوچې دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ رحمت متوجې شو نوبيادمسلمانانو حاجتونه ورپوره کوي.

دقيامت په ورځ به دوی ته دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ له طرف څخه اعلان کېږي چې چاله تاسې سره محبت کړې وي که څه هم هغه په هره نوعه باندي وي نو دهغو تېولو شفاعت وکړي او جنت ته يې درسره بوزي، خلک به په ځان پورې حيران وي اودغو دخدای جَلَّ جَلَّالَهُ دوستانوته به دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ له طرف نه اعلان کېږي چې ای علماوو! ای طلبارو! ای مجاهدينو! ای محصلو مسلمانانو! چې له تاسوسره چا محبت کړې وي، معاونت يې کړې وي؛ نو نن دهغوسره تاسو ښه وکړئ، هغوی دنياوي ښه درسره کړي وو نن تاسوله هغوی سره په اخيرت کې ښه وکړئ له ځان سره يې جنت ته بوزي.

نوڅومره موچې وس کېږي له علما، کرامو سره تعلق جوړوي، دهغو سره محبت کوي اودغه ته مو چې خيال نشي چې دوی په دنياکې ددنيا په لحاظ مسکينان دي، نو تاسې ته ځان غټ وليدل

شي اودوی ته دحقارت په نظر وگوری، ډیر داسې عوام شته چې
ملا ته تنخوا ورکوي اودتنخوا احسان په ده باروي اوداسې
معامله ورسره کوي لکه دمزدور سره چې اوس خو تنخوا درکوم
څه خوشې خومې نه یې نیولی. تردې پورې چې داسې کلیوال هم
شته چې دجومات خدمت یې په ملا باندې لازم کړی وي. مزدور
یې ورنه جوړ کړی وي، ولې خو دمیاشتي (۱۰۰۰) روپۍ ورکوي
اویا خان لوی پرې بولي، دا خوبیا گونښې خبره ده چې خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ دعلماء کرامو نفقه په خلکو کې تقسیم کړی، که نه وي
قسم ده که پدغه زر روپۍ په دې قیمتي کې هیڅ دضرورت وړشی
ترلاسه کولی شي.

ددنیا هغه ادنی نوکري تاسې له (۴۰۰۰) څلورزره نه کمه
لیدلي ده؟ علماء کرامو دسهار نه تربیگاه پورې ټول وخت درسره
محصور وي خوپه پنځه سوه (۵۰۰) اودولس سوه الله تعالی
جَلَّ جَلَالُهُ دوی ته قناعت ورکړی دا دالله تعالی رحم ده چې قناعت یې
ورکړ، که دعالم هم داسې حرص وای چې ته لوډر اخلي نوزه یې
ولې نه اخلم؟ ته تراکتور اخلي زه یې ولې نه اخلم؟ ته دوکان
جوړوي نوزه یې ولې نه جوړوم؟ دهغه هم ستا په ډول حرص وای
نودادیني حکمونه به بیاورڅخه پاتې وو.

خوددې قناعت برکت دی چې الله تعالی ددین ډیرکارونه
دعلماء کرامو په ذریعه روان کړي دي.

دکوم ملا چې کار جوړ وي هغه بیا درس اوامامت کوي؟ نه یې
کوي، ځکه مخلص خلک کم دي. هو! کم علماء به داسې وي چې

خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ خپله هم ښه ابادي ورکړې وي او د دین خدمت ته ولاړ وي.

نو خواهشات په دوی غالب نه وي، هغه خاص د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درضا له پاره د دین خدمت ته ولاړ وي، کولای شي په بله لار کې ښه ډیره دنیا وگټي خودنیا یې مطلوب نه وي، دین یې مطلوب وي، په کم شي قناعت کوي، هغه د دین کار کوي.

د وصول الی الله درې لارې

د کامیابي او د خدای جَلَّ جَلَّالَهُ د خوشحاله کولولارې درې دی :
 یوه لار د طاعت ده چې په عبادت او بندگي باندې سپری خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته نږدې شي . الله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ وايي چې ماته بنده په فرض عمل رانږدې کېږي بیا په سنتو او نفلو رانږدې کېږي تردې پورې چې زما محبت ورسره پیدا شي ، کله چې زما محبت ورسره پیدا شو نوزه دده سترگې شم په مالیدل کوي، زه یې لاس شم نیول راباندې کوي، زه یې پښې شم تلل راباندې کوي، نولنډه دا چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ یې خپل ځان وبولي .
 نویو د عبادت او د طاعت په لاره خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ انسان غټ مقام ته رسوي ؛ خو مشکل ځکه ده چې دومره طاعت او بندگي چې بالکل غفلت ورڅخه ونشي، په دې وس وخت کې څوک کولای نه شي

دوهمه لار: دمصیبتوده چې تکلیفونه ورباندې راشي خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته درسیدلوداده چې په سرې باندې مصائب راشي اوبیا صبر پرې وکړي، نوبیا په دغو مصایبواو تکلیفونو باندې گناوې بښل کېږي، دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ رحمت ورته متوجې کېږي او درجې یې پورته کېږي.

دریمه لار: خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته درسیدلو چې ډېره اسانه اوېې تکلیفه ده هغه داده چې کوم څوک د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دوستي ته رسیدلي وي، ته دهغو په زړونوکې محبوب شي دهغو له تاسره مېنه پیداشي.

اوله: طبقه په خپل طاعت او عبادت رسیدلي.

دوهمه: په مصیبت رسیدلي، او دریم داو لیاوو په محبت رسېدلي دي. اوس ته ددوی په خدمت کې لگیا شوي، تا ددوی ملگرتیا غوره کړه، دې تا ددوی سره تعلق پیدا شو او ددوی له تاسره مېنه پیدا شوه نوکله چې دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ دوست له تاسره مېنه پیدا شوه نو دالله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ مېنه در سره پیدا کېږي. نودغه ډېره نیردې او اسانه لار ده، ته دې طاعتونه او چېلې تیرې کړې اونه مصیبتونه او پېریشاني در باندې راغلي، فقط د علماء کرامو خدمت دې وکړ، ددوی زړه درنه خوشحاله شوی او دعا یې درته وکړه.

په دعاوو ډېر لوی کار کېږي، د خدای جَلَّ جَلَّالَهُ دوست په خدمت الله تعالی جَلَّ جَلَّالَهُ خوشحالیږي نو بس تاته یې له لنډې لارې خپله خوشحالي درکړه.

کله په یوه دعاء سړي ټول کارونه جوړ شي

حکایت: زمونږ خلیفه صاحب حضرت قطب المشائخ مولوي دین محمد اخنداده (قدس الله سره) قصه کوله، کومه ورځ چې دده دخلافت دستار بندي کیدله مور ته یې په پټ ځای کې داقصه وکړله، وایي چې غالباً خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ددې کار دخلافت درجې ته رسیدل، دسبب جوړولو داکار گرځیدلی وي چې دسلیمانځویو سپین زبیری ملا صاحب په ډیر فقر او مسکنت حال کې راغی او ډېر تنگ دستی و، نو کور ته مې بوتله، نو خلیفه صاحب مبارک خودکشف خاوند و، نو وایي چې دستي مې نسواری ورته راواخیستل چې نسوار وکړه، بیامې دستي چای ورته راوړ، چای یې چې وخور بیا مې مړی ورته راوړه اوله مړی خوړولو وروسته مې بیا چای ورته راوړ.

نویامې دده د حاجت پوره کولو هڅه وکړه څرنگه چې له ما هم سره نورې روپۍ نه وي یواځې په واسکت کې مې پنځوس روپۍ وې هغه هم په کور کې پروت ؤ، نو دکورنۍ خلک خورا باندې پوه و چې فقیر راغلی وس به بیا هرڅه ورکړي نو هغه یې له واسکت څخه ایستلې وي، کله مې چې واسکت راواخیست چې گورم روپۍ نشته پکې نویو طالب ته مې وویل چې پنځوس روپۍ راکړه بیا به یې درکړم؛ نو هغه پنځوس روپۍ مې ورکړې نو دغه فقیر سرسرتور کړ او مخ په قبله ودریده دعایې راته وکړه.

دغه واقعه غرمه پيښه شوه او ماسپښين حضرت انوارالمشائخ
(قدس الله سره) اچې مشهور په ارغندي خليفه صاحب سره وځال
راوليرې چې دلته راشه چې ورغلم راته ويې ويل چې بس پټکي
تيار کړه تاته دخلافت پگړۍ درترو.

حضرت قطب المشائخ صاحب (قدس الله سره) ډېر عابد
او پرهيزگار او دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په طاعت او عبادت کې يې ډېر
زيات تکليفونه تيرول؛ خو قسم ده چې په يوه دعا سره دانسان
دسوهاو کلونو کار جوړيږي.

د اولياء کرامو په معمولي خدمت سره هم ډېرې غټې برخې

ترلاسه کيږي

يو ولي غسل کوي خو اوبه ور خلاصې شوې، ديو مشکل سره
مخامخ ده، يو مريد ته داخيال ورغی چې کيدای شي اوبه ور کمې
وي؛ نو يوه بوکه يې دکوهي نه راويسته او ټانکي ته يې ور واچوله

کله چې دغه ولي له غسل خانې څخه راووت نو پوښتنه يې
وکړه چې دا اوبه چا دغه ټانکي ته را واچولې؟ دمريد په دې
فکر شو چې بې ادبي مې نه وي کړي، نو څه يې ونه ويلې
اوچپ شو. ولي بيا وويل چې دا اوبه چا را واچولې مريد بيا
غلي شو. دغه ولي وويل چې ډېر ښه وخت يې اوبه را ورسولې
زه ډېر ورنه خوشحاله يم، بې ادبي يې نه ده کړې. دغه مريد

ورته وویل چي ما در و اچولي . دغه ولي ورته وويلي چي تا
 په يوه بوکه دومره لوړ مقام ترلاسه کړچي فلانکي په
 دیرشوکلونو کې هم نه و ترلاسه کړي . دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په
 خزانو کې څه کمی نشته .

﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: ضَمَّنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ:
 اللَّهُمَّ عَلِّمُهُ الْكِتَابَ﴾

اصحيح البخارى ج ۱ / ص ۱۷ / كتاب العلم رقم الحديث ۷۵]

له حضرت ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څخه د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، زړه
 په يوځلي خدمت كولو خوشحاله شو ، دعا يې ورته وكړه په ټول
 امت كې اوس په رئيس المفسرين او حبر الامة سره ياديري . ځكه
 چې د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دعا يې وگتله . په يوه دعا يې كار جوړ
 شو .

نودا علماء يا طلباء يا اولياء اوداملنگان كه څه هم خلكوته به
 په نظر كم ورځي دا دخداى پاك جَلَّ جَلَالُهُ په نزد ډېر عزتمن دي
 نوددغو سره تعلق ساتئ ، گورئ چې په سوچ كې دا درنشي چې زه
 خومالدار يم غټ سړى يم اودغه خو زموږ په وظيفو اوچندو
 رالوى شوي دي . ډېر خلكوته دملا او طالب په هكله داسوچ وي
 چې زه كومك ورسره كوم نودى بايد زما تابع وي . گورئ كه په
 طبيعت كې موداخبره راغله قسم ده كه كامياب شئ .

نونبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وايي چې زه له تاسوڅخه نور اجر نه
 غواړم يواځې دخپل جاى نيشينو ، دخپل نسب سره دتاسي محبت

غو اړم ، ددغو په محبت به ماته را رسيږي او دې ما په محبت به الله تعالى جَلَّ جَلَّالُهُ ته رسيږي ، او کوم انسان ته چې دالله تعالى محبت پيدا شو هغه په دنيا هم کاميابه ده او په اخيرت کې هم کاميابه دي

نبي کریم صلی الله علیه و سلم د نیا له څه شي سره مشابه کوي؟

نوپه عباداتو کې هم باید کوشش وشي نبي کریم صلی الله علیه و سلم وايي ﴿ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ قُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَمْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذِكْرُ اللَّهِ وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ» (رواه الترمذي ج ۲ ص ۵۸ / ابواب الزهد ، رقم الحديث: ۱۲۳۱۵)

﴿ يعنی دنیا ملعونه ده او هغه څه چې په دنیا کې دي په ټولو باندې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ لعنت دی ، مگر ملعون نه دي عالم او متعلم او ذاکر او څوک چې دالله تعالى بندگي کوي . څوک چې ددوی سره تعلق ساتي هغه ملعون ندي ، څوک چې علم حاصلوي هغه ملعون ندي ، څوک چې درس او تدریس کوي هغه ملعون ندي . نوره دنیا دلعنت شی ده .

نبي کریم صلی الله علیه و سلم په لار کې یو پرسیدلی اوچینجن سیرلی ولیدل نو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ته وايي چې داخلک له دې سیرلی څخه په تنگ شوي دي او دباندې یې راغورځولی دی ؟ صحابه

کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وويل چي هو يارسول الله ا دامردار سيرلي شه
کوي حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايي چي خداي پاک ته
دنيا تردي مرداري نه هم ذليله ده .

له دپنه شوک دامطلب وانه خلي چي دنيا گتيل ناروا دي بلکي
دنيا ته خيرهم ويل شوي دي خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي ﴿ وَإِنَّهُ
لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴾ خوپه اصل ذات کي خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ وايي
چي : وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا ، که چيرته مور دنيا اورزق
ورزيات کراي وي نو سرکشي به يي کري وه

په اصل ذات کي يي طغيان پروت ده که نه دخيرکارونه هم دپر
ورباندي کپري . دحضرت صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، حضرت
عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او حضرت عثمان غني رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په دنيا کي دجنت
دزيري خبري چي او رو دا ټول يي ددنيا په برکت حاصل کري دي
، ددي دا مطلب نه چي دنيا مه گتي ، دنيا گتي خو عبادت مه
پريږدي دکومي دنيا گتيلو پرمهال چي عبادت پاته شو هغه حرامه
گرخي او چي عبادت پرې پاته نه شي دنيا بڼه ده ، بڼه خوره ، بڼه
چينه او بڼه اغونده الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ پرې خوشحاليږي ، الله تعالی
چي چاته کوم نعمت ورکري وي بايد هغه نعمت اثر ورباندي
ښکاره شي په دي الله تعالی خوشحاليږي ، چي علم يي کري وي
دايو نعمت ده نو درس ، تدريس ، وعظ او نصيحت پرې کوي دا يي
اثر دي الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ورباندي خوشحاليږي او راضي کپري
نوالله تعالی دنيا پيدا کري زموراوتاسي دهوسايني له پاره ده

، داخومره حیوانات اوکروندی چې دی داتولي بی دانسان
د فائدي له پاره پیدا کړي دي ، دنیا په داسې طریقہ وگتئی چې
ارام اوراحت درته پیدا کړي ، په دنیا کې هم پرې آرام شی او په
اخیرت کې هم پرې آرام شی او په داسې طریقہ بی مه گتئی چې په
دنیا کې هم پرې ذلیلہ وئ او په اخیرت کې هم پرې ذلیلہ شی . په
داسې طریقہ بی وگتئی چې په دنیا کې هم پرې عزتمند شی او په
اخیرت کې هم پرې عزتمند شی .

نودالله تعالی دی زموږ محبت له حقیقي علماء سره پیدا کړي
چې دهغو په واسطه دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
محبت زموږ په برخه شي اودامحبت به هلته پیدا کړي چې په خان
کې دالله تعالی احکام اودنبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سنت طریقې
عملي کړواوددین رنگ راباندې ښکاره شي

مسلمان باید خپله اسلامي جامه بدله نه کړي

تاسو پام وکړئ چې سیکان سره له دې چې کافران دي
مگر بیا هم ددوی داخپله عقیده ده چې ویبسته نه پرې کوي
اوپتکی وهي ، هغه دخپلې عقیدې څخه نه اوږي اوهرڅوک بی په
دې پورتنیو نښو باندې پیژني چې داسیکان دي ؛ نو په مسلمانو
کې هم باید داسلام داسې اثار اونښې ښکاره شي چې دهغو په وجه
دوی په مسلماني وپیژندل شي اوله ده سره دخلکو مېنه اومحبت
پیداشي چې الحمد لله چې مسلمان مې ولیدل ، داسې نه چې دده

اوانگریزانو ترمنخ فرق نه کبږي، ددوی اودیومفسد ترمنخ فرق نه کبږي.

یوځل مور د مدرسې داوبو دماشین جوړولو لپاره یوسپین ږیری مستري راوستی و، نوپه روژه کې یې له یومولوي صاحب څخه اوبه غو بنستلې چې تږی یم اوبه راکړئ، خو هغه مولوي صاحب اوبه نه وې ورکړې نو یو طالب ته دې مستري ویلې و چې دا څرنگه بې کاره خلک یې چې په چاموزره هم نه خوږیږي؟ صله رحمي هم نه کوی.

نومسلمان هم ده او په مدرسې کې هم کارکوي خو له خدای جَلَّالَهُ خُخه نه ډارېږي روژه خوري.

هغه گنهگار هم ښه وي چې گناه خوکوي خو له خدای پاک جَلَّالَهُ اوله مخلوق نه حیا ورته درېږي، ددې حیا په وجه دغه گنهگار ته خدای پاک جَلَّالَهُ دتوبې توفیق ورکوي؛ خو هغه گنهگار چې په گناه کې دلاوري کوي ددغه بیا خدای پاک جَلَّالَهُ توبه هم نه قبلوي او ورته په غضب هم وي، اکثره قومونه له دې وجې څخه تبا شوي دي چې په گناه کې به یې دلاوري کوله، دلوط علیه السلام قوم دومره بې حیاشو چې په عام مجلس کې به په یوبل سپریدل اولواطت به یې کاوه، نو خدای پاک جَلَّالَهُ ورته په غضب او قهر شو داسې یې تبا کړل چې جبرائیل امین عَلَيْهِ السَّلَام دلوط علیه السَّلَام ته ول قوم دومره پورته کړل چې په اسمان کې یې دچرگانو اذانونه واوریدل شول او بیا یې له پورته نه ښکته راوغوځول او بیا دتېرو باران پرې وکړ او تر نن پورې په هغه ځمکه باندې اثر ښکاره

ده او هیخ شی نه زرغونه وی: ددی وجه داوه چې بنکاره بی ادبی
بی کوله اوله خدای جَلَّالَهُ نَه دَار اوحیا نه ورته دریدله.

نن هم خلک دومره دلاوره شول چې یو مسلمان د بل مسلمان په
مقابل کې جنگېږي او بیا فخر هم پرې کوي، داسې خلک هم شته
چې په جومات کې جمعه ولاړه وي او دوی په فیهال لگیا وي
داسې دفتنو دور دی خدای پاک جَلَّالَهُ دې خپل رحم او کرم
وکړي چې ددغوله گناهونو څخه نفرت پیدا شي او داخیرت طرف
ته د مسلمانانو توجه پیدا شي

(۵۶) مجلس

داعتکاف بیان

الحمد لله والصلوة والسلام على سيدنا الانبياء وعلى اله واصحابه

الانقياء اما بعد فاعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ وَلَا تُبَشِّرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسْجِدِ ﴾ [سورة البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: او مه نږدې کيږئ! بنځو ته (په جماع سره) حال دا چې

تاسې معتکفان یئ په مسجدو کې

اعتکاف

اعتکاف دروڑی مبارکی پہ اخیرنی لسو ورخوکی پہ جومات کی داعتکاف پہ نیت اوسیدلو ته وایې اوداد حضرت رسول الله ﷺ سنت عمل دی

دھر عمل لپاره نیت ضروری دی نوداعتکاف له پاره هم نیت کول ضرور دی پہ پښتوکی یې نیت داسې دی: ای خداوند متعاله! زه نیت دست اعتکاف لرم ته یې راته اسانه کړې اوله مانه یې قبول کړي.

اعتکاف په درې ډوله ده:

۱- واجب: یوڅوک یې چې په خپل ځان نذر کړي هغه که تر یو څه شي پورې یې معلق کړی وي او که غیر معلق وي دې ته واجب اعتکاف وایي

۲- سنت: سنت اعتکاف دروڑی په اخري لسو شپو کې ده.

۳- مستحب: له پور تنیو دوه ډولو څخه پرته دی.

[فتاوی عالمگري / ج ۱ / ص ۲۱۱ / ۲۱۲]

داعتکاف شرطونه

۱- نیت: داعتکاف له پاره نیت شرط دی او که بې نیته یې

اعتکاف وکړ دعلماوو په اتفاق نه دی صحیح.

۲- مسجد الجماعة: اعتکاف په هر هغه جومات کې صحیح کيږي چې په هغه کې پنځه وخته اذان او د جمعې لمونځ ترسره کيږي. افضل او غوره اعتکاف هغه دی چې په مسجد حرام (مکه مکرمه) کې ترسره شي، بيا چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مسجد کې وي، بيا چې په بيت المقدس کې وي، بيا افضل او غوره چې په جامع مسجد کې وي، بيا چې د کوم جومات اهل زيات وي. پنځه به دخپل کور په يوه ځانگړې کمره (کوټه) کې اعتکاف کوي چې کله هلته اعتکاف وکړي ددې په حق دغه ځای داسې ده لکه دنارینه له پاره هغه جومات چې پنځه وخته اذان او جمعه پکې وي. له اعتکاف څخه به نه وزي مگر دانساني ضرورت له پاره.

۳- روژه: يعنې روژه نيول داعتکاف له پاره يعنې روژه داعتکاف له پاره لازمي شرط دی او په ظاهر الروايت کې له امام ابو حنيفه رَحْمَةُ اللهِ او صاحبينو څخه نقل شوي چې دنقلي اعتکاف له پاره روژه شرط نه ده.

او داعتکاف دکمې مدي له پاره تقدير (اندازه) نشته په ظاهر روايت کې څوک مسجد ته داخل شول او داعتکاف نيت يې وکړ ترڅو چې راوړي داهم صحیح دی.

۴- اسلام: اسلام ځکه شرط ده چې کافر دعبادت اهل نه دی.

۵- عقل: عقل هم ځکه شرط دی چې ليونی دنيت اهل نه ده.

۶- طهارة عن الجنابة والحیض والنفاس : یعنی پاکی له جنابت ، حیض او نفاس خخه داعتكاف کولو له پاره شرط دی ، خکه جنب ، حائضه او نفاسه دمسجد له نتوتلو خخه منعه دي .

او هر خه چې بلوغ دی هیخ شرط نه دی داعتكاف دصحت له پاره ، نو د عاقل هلک له پاره هم اعتکاف صحیح دی .

نارینتوب او حریت شرط نه دی ، بلکه بنخه غلام په اجازه دخپل مولی او میړه اعتکاف کولای شي که بنخه لره میړه و .

افتاوی عالمگري / ج ۱ / ص ۱۲۱۱

داعتکاف اداب

۱- داچې خبرې به نه کوي مگر په خیر باندي .

۲- داچې اخري لس روزې به داعتكاف له پاره غوره کوي يعني په اخرو شپو کې به یې کوي .

۳- داچې : افضل دجوماتو به داعتكاف له پاره غوره کوي ، لکه مسجد حرام او جامع مسجد .

۴- داچې : دقرآن کریم تلاوت ، دحدیثو درس او مطالعه اوسیره النبي والانبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ او داولیاوو واقعات به بیانوي او ددین امور لیکل همدارنگه په فتح القدير کې هم دي .

افتاوی عالمگري / ج ۱ / ص ۱۲۱۲

داعتکاف محاسن

په دې اعتکاف کې معتکف خپل ځان په تامه (پوره) معنا دالله تعالیٰ عبادت ته تسلیموي ددې له پاره چې الله تعالیٰ ته ورنږدې شي او نفس ددنیا له شغل او محبت څخه لرې کوي، ځکه ددنیا شغل سړی دقرب الهی نه لرې کوي.

او دا چې معتکف ټول وخت په لمانځه مشغول وي حقیقتاً یا حکماً، ځکه مقصد اصلي داعتکاف له روا والي څخه داده چې انتظار دجمعې لمونځونو ته کول دي او معتکف له هغه چا سره چې ملائکې دي، ځان مشابه کوي چې دوی دالله تعالیٰ نافرمانی نه کوي دهغه څه چې دوی ته یې امر شوی وي هغه کار کوي او له هغه چا سره ځان مشابه کوي چې دوی شپه او ورځ دالله تعالیٰ تسبیح وایي او نه ستړي کیږي.

او ځینې له شرائطو څخه یې روژه ده دمعتکف په حق کې او روژه دار دالله تعالیٰ میلمه ده. (فتاویٰ عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۱۲)

داعتکاف مفسدات

۱- دجومات څخه وتل: معتکف به دخپل اعتکاف له ځای څخه نه په شپه او نه په ورځ کې وزي مگر دعذر په صورت کې او که بې عذره یو ساعت هم ووتلو اعتکاف یې فاسد دی دامام ابو حنیفه

رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ قَوْلٌ نُّورٌ دَغَةٌ وَتَلٌّ كَمَا فِيهِ قَصْدٌ وَيٌّ أَوْ يَاءٌ فِيهِ سَهْوَةٌ سَرَةٌ
هَمْدٌ أَرْنَكَةٌ فِيهِ فِتَاوَى قَاضِي خَانَ كَمَا فِيهِ هَمٌّ دِي.

له عذرو څخه دادی چې د وړو او غټو بولو له پاره وتل دي او
د جمعې د لمانځه له پاره تلل دي. [فتاوی عالمگري ج ۱ ص ۲۱۲]

هر څه چې خوراک او چښاک او خوب دی دابه دخپل اعتکاف
په ځای کې کوي ، ځکه ددغه حاجت پوره کول دلته ممکن دي
وتلوته یې ضرورت نشته او د جمعې لمانځه ته به دلمر له زوال
څخه وروسته روا نیږي ، دا په هغه صورت کې چې داعتكاف
جومات جامع جومات ته نږدي وي په داسې شان چې دلمر زوال ته
انتظار شي خطبه او د جمعې لمونځ نه ورنه فوت کیږي .

او که ورنه فوت کیده بیا دې دلمر زوال ته انتظار نه کوي بلکې
څه وخت چې ممکنه وي ودي وزی نو جامع جومات ته دي راشي
څلور رکعته دي مخکي تر دوهم اذان او د جمعې له لمانځه وکړي او
له لمانځه وروسته دې په اندازه دڅلورو او یا شپږو رکعتو په حسب
داختلاف د علماوو په سنتو د جمعې کې وخت څنډې کوي او که یوه
شپه یا ورځ یې څنډه وېست او یا یې اعتکاف پورې شو فاسد یږي نه
خو مکروه ده .

او که له جومات څخه د عذر له امله ووت چې جومات پښتو او
یا چا په زور وېست نو بل جومات ته سمدلاسه ننوت نو استحصانا
یې اعتکاف نه فاسد یږي .

او که له جومات خخه دبولو له پاره ووت او پوره وړي وداروه ،
 امام ابو حنیفه رَحْمَةُ اللَّهِ په مذهب یې اعتکاف فاسدیږي او
 دصاحبینو په نزد نه فاسدیږي امام سرخسي رَحْمَةُ اللَّهِ فرمایي چې
 ددوی قول په مسلمانانو اساني ده .

دمریض پوښتنې ته به نه ځي او که دجنازې له پاره ووت
 اعتکاف یې فاسدیږي همدارنگه دجنازې لمانځه ته چې ووزي هم
 اعتکاف یې فاسدیږي لکه په فتاوی ظهیریه کې چې راغلي دي
 په فتاوی تاتارخانیه کې راغلي دي چې دنذر او التزام
 داعتکاف په وخت کې که داشرط کړي چې زه به دمریض پوښتنې
 ته ځم دجنازې لمانځه ته به ځم او دعلم مجلس ته به حاضرېږم ،
 داروا دی .

۲- جماع او دواعي یې : یعنی کوروالي کول او دهغې اسباب
 اعتکاف فاسدوي ، نو په معتکف جماع او دواعي یې دواړه حرام
 دي ، دواعي لکه لوڅ بدنونه سره لگول مچو (بنکلول) اخیستل لاس
 وړ وړل غیر ورکول او جماع دفرج (اندام مخصوص) نه سوا په بل
 اندام کول شپه او ورځ په دې کې برابر دي ، جماع که په قصد وي
 او که په سهوه ، شپه وي او که ورځ اعتکاف فاسدوي ، انزال یې
 وشي او که ونه شي او له جماع نه پرته په هغه صورت کې اعتکاف
 فاسدیږي چې انزال یې وشي که انزال یې ونشي نه یې فاسدوي
 که دمعتکف مني په سوچ او فکر کولو سره خارج شول یایي
 احتلام وشو هم اعتکاف یې نه فاسدیږي

بیانو که ممکنه وه په جومات کې دي غسل وکړي چې جومات
ککړ نشي څه پروا نشته او که نه دباندې (بهر) دې ولاړ شي غسل دې
دکړي بیرته دې جومات ته راشي. او که په جومات کې یې په لوبښي
کې اودس کاوه هم په دغه تفصیل سره دی.

[فتاوی عالمگري / ج ۱ / ص ۲۱۳]

داعتکاف محظورات

چوپه خوله ناستی: یعنی چوپه خوله ناست وي دغه یې عقیده
وي چې دا عبادت او ثواب دی، دا چوپه خوله مکروه ده. اما که
دغه دقریت او ثواب عقیده یې نه وه بیا مکروه نه ده.

[فتاوی عالمگري / ج ۱ / ص ۲۱۳]

او له هغو خبرو څخه چوپ کېدل چې په هغو کې گناه وي داخوله
لویو عباداتو څخه دی په دې باندې ثواب ورکول کیږي، کنځل او
جنگ کول اعتکاف نه فاسد وي [فتاوی عالمگري / ج ۱ / ص ۲۱۳]

ځینې عوام وروڼه په اعتکاف کې ناست وي، قرانکریم یې نه
وي زده، نور اذکار یې هم نه وي زده چې هغه وکړي نوددوی
داعتقیده وي چې داعتکاف له ضروریاتو نه داده چې سپری پټه
خوله کیني، غږیدا نه کوي، تردې پورې چې که وره خبره وکړي نو
خلک ورته وایې چې اعتکاف یې خراب کړ؛ نو وروڼو! په دې ځان
پوه کول پکار دی چې په اعتکاف کې خبرې منع نه دي، په
اعتکاف کې له ضرورت نه پرته له جومات نه وتل منع دي، په

جوہات کي روا مجلس کولای شي، خپل ضروریات له چاغوبستلی شي اودارنگه پته خوله هم کیناستلی شي خودغه پته خوله کیناستل عبادت نه دی اوکه ددې ویره وي چې داسې نه په اعتکاف کې غیبت، لهو اولعب رانه ونشي؛ نوییا چوپه خوله کیناستل هم عبادت ده. لکه پورته بیان شول.

د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، د صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ دامت دنورو بزرگانو عادت داوو چې **(كثير الصمت)** یعنی زیاتره به پته خوله ناست وو، بې له ضرورت نه به یې غږیدا نه کوله اوکه به چا بیا دکومې مسئلې پوښتنه ورڅخه وکره نوداسې تفصیل به یې ورته کاوه لکه دریاب چې روان شي، داسې نه چې خبرې یې نه کولې.

نوچې په اعتکاف کې کوم کس ناست وي ذکر، تلاوت اونور عبادت دې کوي یا دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په مصنوعاتو اومخلوقاتو کې سوچ اوفکر کوي، چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اسمانونه ځمکې، انسانان اونور مخلوقات په څومره بڼه کیفیت پیدا کړي چې دا دنقشبندیې مبارکې دمراقبو خلاصه او غورچاڼ هم دی.

نورو خلکو ته په کار داده چې دمعتکفینو اوقات ورضائع نه کړي، ډېر مجلسونه باید نه وي ځکه چې په ډېر مجلس کې دکار خرابیدلو ویره وي، یابه په غیبت لگیا کېږي، یابه په درواغو لگیا کېږي یابه په کوم بل ناروا کار لگیا کېږي.
نو په اعتکاف کې ناسته لویه خوش قسمتي ده.

دا ډېر بهترين کار دی چې ډېره غږيدا نه کېږي ځکه چې سړي
ډېر نه غږېږي عقل يې هم په ځای وي ، هغه سړي بيا چې خبرې
کوي هم نو هوبسياري خبرې کوي
اوچې ټوله ورځ کوم کس په خبرو لگيا وي بيا يې چې څه په
خوله ورشي هغه وايي . لکه يوسالک وايي :

نېان بږده بکونجې شرمه موم و بکم   بږا زکي کږنېاش نېاشه انډر حکم
دسړي چې ژبه پرې وي او گونگي په کونج کې ناست وي له
هغه سړي نه بهتر دی چې ژبه يې په خپل اختيار او کنترول کې نه
وي

﴿ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ حَدِّثْنِي
بِأَمْرٍ أَخْتَصِمُ بِهِ، قَالَ: قُلْ رَبِّيَ اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقِمْ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا
أَخَوْفُ مَا تَخَافُ عَلَيَّ، فَأَخَذَ بِلِسَانِ نَفْسِهِ، ثُمَّ قَالَ: هَذَا ﴾

[جامع الترمذی ج ۲ / ص ۶۶ / ابواب الزهد باب ما جاء في حفظ اللسان]

ژباړه : له سفيان بن عبد الله ثقفي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي :
رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته مې عرض وکړ چې اي رسول الله !
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يو داسې امر راته وښايه چې زه ورباندې عمل وکړم ،
راته وي ويل الله تعالی يادوه او مستقيم شه (يعنې په ټولو اوامرو
راتگ وکړه له نواهيوو څخه پرهيز وکړه) بيامې ورته وويل چې ته
په ما باندې له هغه ډير ډارېږي هغه راته وښايه ؟

نو نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خپله ژبه مبارکه ونيوه بيا يې وويل
دغه کنترول کړه.

يعني که يوه خبره دې بې ځايه وکړه هم، ولاړې غرق شوې، که
دخپل عبادت دې صفت وکړهم غرق شوې ځکه چې رباکاري
او عجب پکې راځي، که درواغ او غيبت درڅخه وشو هم لاړې
تاواني شوې.

او که پته خوله ناست وي دهغه پوښتنه نشته؛ نور دهرې خبرې
پوښتنه شته، که داسې خبره وکړي چې مسلمان پرې ازارېږي
، د مسلمان سپکوالی پکې راغی دهغه غيبت دې وکړ، پوچ الفاظ
دې وويل ددې ټولو پوښتنه شته.
لکه سالک چې وايي:

ای زبان هم گنج بی پایان تویی   ای زبان هم رنج بی درمان تویی

اې ژبې! ته نه خلاصیدونکې خزانه یې، او اې ژبې! ته بیا
لا علاجه مرض هم یې.

يعني داسې کارونه ورباندې کيږي که حق ورباندې بيان کړي
قرآن کریم او حدیث نبوي او د مذهب کتابونه ورباندې بيان کړي
دنصیحت خبرې ورباندې وکړي ځینې خبرې داسې وي چې په
هغوی باندې الله جَلَّ جَلَّالُهُ خوشاله کيږي چې دهغه پای بیا جنت ته
نتوتل دي او ځینې بیا داسې خبرې دي چې دهغوی بیا دوا او درمل
نشته.

لکه شاعر چې وايي: جراحة السنان لها النيام ولايلتام ماجرح اللسان

همدارنگه دپښتو شعر ده چې وايي:

پرهر د توري بڼه ده چې جوړيږي په مرهم
ولې بد پرهار د ژبې ده له عمره سم سم
جوړ به شي زخمونه خو داغونه به يې وي
تير به شي وختونه خو يادونه به يې وي

دتوري اونېزې پرهر جوړيږي خود ژبې پرهر نه جوړېدونکي
مرض دی دمثال په ډول لکه يو څوک چې پيغوردرکړي دهغه
زخم بيانه جوړيږي لکه په يوه حديث شريف کې هم راغلي
دي: ﴿ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، ﴾

[رواه البخاری ج ۱ / ص ۶ / فی کتاب الايمان رقم الحديث ۱۰]

يعني کامل مسلمان هغه څوک دی چې خلک دده د ژبې او
لاس له ضرر څخه په امن وي.

نو که لير څير شونو په حديث شريف کې هم لومړی د ژبې يادونه
شوې ده او محدثين هم وايي چې دا ژبه يې ځکه مخته کړه چې
د ژبې ضرر اوزيان عام دی او د عموميت وجه يې داده چې که
کمزوری تن وي او که زوروروي نوهم غيبت کولای شي او پاتې
شود لاس ضرر هغه هر سړی نشي ترسره کولای د ژبې غيبت بڼه هم
کوي چې په بشر کې دنړيه مقابله کې ډېره کمزورې ده خو سره له
هغه بيا هم د ژبې ضرر په ډېره بڼه توگه رسولی شي او بل د ژبې
ضرر غائب او حاضر دواړو ته رسيږي او د لاس ضرر غائب ته نه
رسيږي دمثال په توگه که يو سړی له تاڅخه لري او غائب وي نوته

یې مرکولای نشې خود ژبې ضرر که نوموړی سړی د دنیا په هغه ابل سرکې هم وي ورته رسولای یې شې او یاداسې چې د ژبې له ضرر او تاوان څخه مړي هم ندي خلاص او د لاس ضرر خونشې ورته رسولای نو چې هر مجلس له ذکر د الله جَلَّ جَلَالُهُ څخه خالی وي اوزیات شي نو خامخا ژبه د سړي له کنترول څخه وزي د مثال په ډول که په جومات کې سره له دې چې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د عبادت او خوشاله کولو ځای دی خو که بې ځایه او خراب مجلسونه پکې شروع شي نو هغه د سړي هغه نیک عملونه داسې له منځه وړي لکه اور چې لاندې او وچ لرگي له منځه څخه وړي او یا لکه یو حیوان چې وابنه خوري نو هغه بیا وچ او لاندې نه گوري خوري یې نوله همدې وجې باید جوماتونه د مجلسونو ځایونه جوړنه کړل شي د جومات ادب باید دوشې بلکې هغه کس چې په جومات کې اعتکاف کوي هغه هم باید د جومات د پرزیات خیال وساتي او نور خلک هم باید د اعتکاف کوونکو د وخت لحاظ وساتي دهغه وختونه باید ور خراب نکړي لکه یو انسان دی هغه خپل خوبونه کوي او خوب یې بڼه پوره کړی وي او هغه ابل چې معتکف دی هغه هم انسان دی شپه یې په عبادت د خدای تعالیٰ کې تېره کړې وي او د سهار له خوا هم د دعاگانې او د الله تعالیٰ څخه مغفرت غواړي نو خوارکی به خامخابې خوبه شوی وي او ته ورشې له خوبه یې وباسې هغه هم انسان دی باید ویده شي او خوب پوره کړي.

مسئله: اعتکاف سنت کفایي ده که په کلي کې یو سړی هم

کیناست نو د ټول کلي غاړه ورباندې خلاصیږي او که په دغه کلي

کي یوسری هم نه پکي کیناست نوتول کلی دستوپه
 پریسودلوباندې ملامت دی تردې پورې که په کلی کې یوه نسخه
 هم دا عتکاف له پاره ناسته وي نودتول کلی غاړه ورباندې
 خلاصیرې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به پخپله اعتکاف کولو تردې چې
 دی مبارک له دنیاڅخه ولاړیابه امهات المؤمنین اعتکاف
 کولو دیادونې ورڅخه ده چې په معتکف باندې دتول کلی غاړه
 خلاصیرې له دې وجې څخه یې په ټول کلی باندې احسان دی له
 همدې وجې خو کتابونو لیکلي دي چې دمعتکف خدمت کول په
 ټول کلی باندې لازم دی ځکه چې کلیوال به ټول په ثواب کې
 ورسره شریک وي کیدای شي په معتکفینو کې به داسې خلک هم
 وي چې مسافربه وي دلته به کورنه لري اوبل به دالله جَلَّ جَلَالُهُ ددی
 ایت مبارکه مصداق شو: وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا

عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴿۱۲﴾ سورة المائدة آیت ۱۲

ژباړه: او مرسته کوئ تاسې یو تر بله په نیک کار او تقوا (پرهیزگاري) کې او مه کوئ تاسې مرستې یو تر بله پر گناه او پر عدوان (ظلم تجاوز).

نوله همدې وجې که تاسې له معتکفینو سره کومک وکړئ نو که تاسې په کورونو کې هم ناست یاست الله جَلَّ جَلَالُهُ به تاسې ته هم دا عتکاف ثواب درکوي ځکه چې دیوه مسلمان مشکل ورته حل کوي اوبیا په ځانگړې توگه هغه مسلمان چې دینداره اودالله تعالی دوست وي دا خوڅه وړه خبره نده.

داعتکاف کولو طریقہ او مودہ یی

معتکف به داخونی لسو ورځو په پیل کې جومات ته داخل شي او (۹) ورځې که میاشت دنه ویشتو ورځو وه او یا (۱۰) ورځې که میاشت د دیرشو ورځو وه تیروول لازم دي او په جومات کې به په دې نیت شیې او ورځې تیروي چې زه دلته دالله تعالی په کور (جومات) کې دالله تعالی دعبادت لپاره ناست یم؛ نو ددې کس ټول وخت دخداوند متعال په عبادت کې شمارل کېږي ځکه چې مسئله داده چې هریو لمانځه ته انتظار کول په خپله عبادت دی نودده ناسته هم دلمانځه په اراده اونیت وي نودومره ثواب به یې وي لکه چې په لمانځه مشغول وي؛ نو داسې آدب به کوي لکه چې انسان په عین عبادت کې مشغول وي بې ځایه مجلسونو، لهو اولعب، ټوکې او ټکارې به په جومات کې نه کوي ځکه چې معتکف دثواب گټلوله پاره دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ کور ته راغلی اوبیا دعبادت په نیت راغلی نو په چوپه خوله ناسته اوبیا که سړی مرید وي دوه ثوابونه به ترلاسه کړي یو چوپه خوله کېناستل ځکه حدیث شریف دی: مَنْ صَمَتَ نَجَا، څوک چې پټه خوله شو هغه نجات پیدا کړ او بل به یې ذکر جاري وي څوک به پرې خبر هم نه وي له الله تعالی پرته، په خوراک او چنباک، په تلاوت او ذکر، په لمانځه، آرام او خوب ټول په عبادت کې شمارل کېږي ځکه چې دعبادت په انتظار ناست وي

نوهغه خلک چې معتکفینو ته ددعا اوبرکت په نیت ورځي
 نوهغه دې داسې نه کوي چې معتکف له عبادت نه وباسي
 اوروختونه یې ورضائع کړي ، بلکې دومره وخت به ورسره تیروي
 چې هغه له عبادت څخه په بل شي مصروف نه شي لکه یوکس چې
 دیومریض پوښتنې ته ورځي نودومره وخت به ورسره تیروي چې
 هغه ورنه په تکلیف نه شي ځکه مسئله داده چې دمریض پوښتنې
 ته چې څوک ورځي نودومره وخت به ورسره تیروي لکه یومیرمن
 چې غوارالوشي اوبیا لیر دمه ورته وکړي اوبیا یې په لوشلو پیل
 رکړي؛ نوچې دمریض پوښتنې ته څوک ورځي په دې نیت ورځي
 چې دې دغه کس دمرض په وجه چې دمرض له امله ډېر پاک شوی
 دی کیدای شي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دده دعا قبوله کړي اودعا دې
 ورنه وغواړي خو دومره وخت به نه ورسره تیروي چې مریض ورنه
 په تکلیف شي

نومعتکف ته هم خلک په دې نیت ورځي چې دی دخدای پاک
 جَلَّ جَلَالُهُ دکورمیلمه ده اودهغه کور ته په تنواتي ورغلی نوکیدای
 شي دده په وجه زما کارونه جوړ شي خوبې ځایه وخت به نه ورسره
 تیروي

بلکې ده ته دا پکار دی چې په خپله ولاړ شي اومعتکف ته
 دوپلو ضرورت پيښ نشي چې ولاړ شه زه اوس تلاوت
 کوم، یالموتخ کوم یا بل عبادت کوم
 که سړی په جومات کې په اعتکاف کې ناست وی اودخه
 مشهورې ضرورت پيښ شو اودکورخلک دمشورې لپاره ورته

راغلل نومشوره ورکولی شی همدارنگه بنسخه په خپله کوټه کې داعتکاف په ځای کې ناسته ده دکورپه کاروکې لور، نگور او داسې نوروته نېکه مشوره ورکولی شی. خو له هغه ځای څخه به دباندې نه راوځي.

یادهوونه: دجومات برنده دجومات په حکم کې ده نومعتکف په برنده کې هم اوسپدلای شی خو په جمعه سره لمونځ کولو له پاره به له برندې څخه نه وزي ځکه چې داعتکاف له پاره جومات شرط دی اودجمعي کولو له پاره جومات شرط ندی بلکې په بیابان کې هم کېدلی شی نومعتکف به دجمعي په وخت کې له برندې څخه نه وزي اونورځلک کولای شی چې دباندې له برندې څخه هم په امام پسي ودریږي اودثواب په لحاظ باندې هغه جومات چې په هغه کې دجمعي لمونځ کیږي په هغه کې اعتکاف کول ترنورو جوماتو یو په پنځه درجي زیات ثواب لري.

تنبیه: بله مهمه مسئله داده چې دادبځو مرض چې حیض او نفاس دی داڅو ددوی په اختیار او ولکه کې نه وي کله چې دمرض ورته پېښ شی نوروژه به نه نیسي نواعتکاف هم ورباندې نشته خو یو صورت یې داسې کیدلای شی چې دډاکټرانوپه واسطه دغه میاشتنی مرض بدل کړي نوچې دوا استعمال کړي بیا په هغه میاشت کې مرض نه ورته پېښیږي مفتي صاحبانودافتوی ورکړېده چې کله یوه نسخه حج ته ځي نوکولای شی چې داسې دوايي استعمال کړي چې هغې ته دحج په موکه باندې حیض پېښ

نشي نو د اعتكاف په وخت كې هم كولاى شي خوداهلته چې ديوې
بنځې عادت معلوم نه وي كه ديوې بنځې عادت معلوم وي چې
يا په اول اوياپه اخيردمياشتې كې دى هغه دې بيا د ډاكټر په
مشوره دغه دوا استعمال كړي.

د يو مسلمان د مشكل حل كولو كوشش د اويانو

اعتكافونو ثواب

يو حئل حضرت عبداللہ بن عمر رضي الله عنهما په اعتكاف كې ناست
ويوتن ورته راغی او ورته وې ويل چې په ماباندې د فلاني سړي
پوردی اووس وخت پوره شوی دی خوله ماسره څه نشته چې ورپې
كړم نوده مبارك ورته وويل چې ستاڅه خيال دی زه درسره
ولاړشم؟ نو هغه كس ورته وويل چې ستاڅوښه ده؟ نو حضرت
عبداللہ بن عمر رضي الله عنهما ورسره روان شو كله چې له جومات څخه
ووتل نو هغه ابل تن داگومان شو چې گواکې دده مبارك اعتكاف
له ياده وتلی دی نو ورته وې ويل چې ته خويه اعتكاف كې ناست
وي؟ اعتكاف دې لكه چې له ياده وتلی دی چې له ماسره روان يې
نو حضرت عبداللہ بن عمر رضي الله عنهما ورته وويل نه اعتكاف مې
هیر شوی ندی ښه مې په ياد دی خوما له نبي كريم صلى الله عليه وسلم څخه
اوريدلي دي چې څوك ديوه مسلمان د مشكل په حل كولو كې
كوشش وكړي خدای پاک د اويانو كلونو قبول شوي اعتكاف
ثواب وركوي الله تعالى خود پر مهربانه ذات دی

(۵۷) مجلس

د انسان دکامیابی مهمی لاری په قرآن کریم، احادیث
اود اولیاء الله په لار تلل دي

ددې له پاره چې زموږ کامیابی په څه شي کې ده امام بخاري
رَحْمَةُ اللهِ بِخَيْلِ كِتَابِ بَخَارِيِّ شَرِيفِ كَيْ جَيْ دَاللهِ تَعَالَى لَه كِتَاب
څخه وروسته دمخلوقاتو په كتابونو کې تر ټولو بهترين كتاب دى
چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حديثونه يې پکې راټول کړي دي
اود بېرته تکليف يې راټول کړي دي چې شمېره يې نه زره دوه
اتيا (۹۰۸۲) ته رسېږي او هر حديث ته به يې غُسل کولو اودوه
رکعته لمونځ به يې کولو او استخاره به يې کوله چې په خوب کې
به ښه يقينې ورته معلومه شوه چې داد نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
حديث دى بيا به يې په ليکلو باندې شروع کوله نو امام بخاري په
دې کتاب تر ټولو دمخه خبره دوحیې کړېده چې خدای جَلَّ جَلَالُهُ خپل
پيغمبر ته وحیې څرنگه رانېږلې ده نو امام بخاري صاحب داخپل
کتاب دانسانانو دگټې او منفعت له پاره جوړ کړى دى.

خود انسانانو دگټې لارې درې شيان دي [۱] ديوه شي
خیر او شریه حواسو معلومېږي دمثال په توگه په سترگو يې ويني
چې په دغه شي کې مې گټه ده او په غوږونو يې اوري په ژبه باندې

بې وڅکي په لمس (لاس لگولو) (۲) انسان د عقل په واسطې باندې
یوشمې ورته معلوم شي چې په دې کې خیر یا شردی او که په ظاهري
اسبابو ورته معلوم شي هم نودی وایي چې ماته تجربه ده هغه
کار کوي وایي چې په عقل باندې ماته ددغه شي خیر او شر معلوم
شوی دی

نودغه دواړه لارې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دانسان په وجود کې
دگټې له پاره چې خیر او شر ورباندې وپېژنې پیدا کړې دي چې
یو عقل او بل دا ظاهري حواس دي

خودا دواړه لارې ناکامې او کمزوري دي ځکه یوسړی چې په
سترگو باندې یوه شي ته گوري پکې خطا کیږي علماء مثال ورکوي
لکه د مثال په توگه یوسړی په موټر کې سپور دی او موټر روان دی
د سرک په څنډه کې ونې دي هغه خوپاتې کیږي نو د البدونکی
دا گومان کوي چې دا ونې روانې دي نو دا د سترگو خطایي شوه او که
یه؟ نور مثالونه هم شته په عقل باندې هم ډېر خلک خطا کیږي
(۳) دکامیابې لاره چې انسان ته د خیر او شربنه طریقه وربښي هغه
وحیې ده الله جَلَّ جَلَالُهُ دملايکوپه واسطه خپلو پیغمبرانو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
ته رالیرلې ده په قرآن کریم کې چې کوم شی الله جَلَّ جَلَالُهُ بنودلی دی
چې په دې کې دانسان خیر او په دې کې دانسان شردی هغه که په
زرگونو کلونه هم تېر شي بدلون نه پکې راځي او پاتې شول
زموږ حواس اوزمونږ عقلونه داله خطایي سره همیشه مخ کیږي
اودالله تعالی کلام ډېر بې حده عظیم کلام او بل دا چې ترجمان یې
پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دی نوموړته چې الله تعالی قرآن کریم رالیرلې

مونږ ته چې دنبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حديثونه رارسيدلي داتول
 زمونږ دخير له پاره جوڙشوي دي نوڪه مونږ اوتاسي ڪاميابي
 غوار وهغه داسي چي په دي فاني دنيا کي هم خوشاله اوبه اخيرن
 کي هم خوشالي اوعزت راته نصيب شي نوداعزت پرته له وحيي
 خخه په بل شي کي نشته چي قرآن ڪريم اوحديث دي خودا خبره دي
 پاتي نه وي چي مذهب هم ددغودواروشيانو خلاصه ده گونبي شي
 ندي قرآن ڪريم دالله جَلَّ جَلَالُهُ ڪلام دي مونږ نه پري پوهيڙو حضرت
 نبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بي شافي اوڪافي بيان ڪري اودحديث په
 مطلب باندي نه پوهيڙو بيا حضرت امام ابوحنيفه رَحِمَهُ اللهُ بيان راته
 ڪري دي زمونږ اوتاسي له پاره خير به دغه دين کي دي اوس چي
 مونږ فڪرو ڪرو مونږ چي ڪوم ڪارونه ڪوود عقل اوياحواس ظاهره به
 واسطه باندي نودمثال په توگه يوتيكداردي هغه تيكه نيسي
 نودي سوچ اوفڪر کوي چي په دي کي گته شته نوڪله چي تيكه
 سرته ورسيري نوبه پاي کي په لڪونوروي وگهي
 دخداي جَلَّ جَلَالُهُ اودبيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دقرآن ڪريم اوحديثو خخه چي
 ڪومه گته مونږ ته لاس ته راخي هغه ترا بده پوري مونږ ته گته
 ده خومره گناوي چي الله تعالي مونږو خخه منعه ڪري يوهغه دتول
 وخت له پاره زمونږ له پاره شراو زهرقاتل دي بلڪي زهرڪه سڀي په
 هڀره وڃيني اوڪه بي په لوي لاس وڃيني دواڙه سبب دمرگ گرڻي
 دگتي اميدنه پڪي پيدا ڪيري نومونږ ته چي رب العالمين
 قرآن ڪريم اوحديث غوره ڪري اومذهب بي راته غوره ڪري نواي
 علماء ڪرامو مونږ بايد پخيل عقل اوخپلو سترگو چي په ڪوم شي

کې خیر او شروینو روان نشو دسترگولیدلی شي او د عقل فیصله له
قرآن کریم او حدیثو سره وگورو که د قرآن کریم او حدیث نبوی تابع وو
باید عمل پرې وکړو او که نه نو باید د ظاهر حواسو او عقل تابع
نشو ځکه هغسې خوږه ډېرو اندامو کې ظاهراً خیر معلومېږي
خو هغه بیا کله د سړي د جهنم ته دور تللو سبب شي نو په دې هکله
باید مور له هغو خلکو څخه پوښتنه وکړو چې هغوی ته الله تعالی په
دین کې بصیرت او پوهه ورکړې وي ترڅو زموږ د تباهي سبب ونه
گرځي خو کومه لار چې دکامیابي ده چې قرآن کریم او حدیث
د پیغمبر صلی الله علیه و سلم دې هغه مونږ شاته غورځولي دي له هغې سره
تعلق نلرو او په خولو باندې لا دا خبرې هم کوو چې قرآن، حدیث
او دین یوه شه او ملا او طالب پوه شه د الله تعالی بندگان ځانونه
بولو خو د هغه په وینا باندې خبرنه یو د حضرت نبی کریم
صلی الله علیه و سلم امتیان ځانونه بولو خو د هغه په حدیث باندې خبرنه یو
د حضرت امام صاحب د مذهب خلک ځانونه بولو د هغه مسلک نه
راته معلومېږي د دې عمده وجه داده چې خپل عقل خطاکړي یو
او داسې یې خطاکړي یو چې خدای نخواستې جهنم ته به موبوزي

شیطان په عقل فیصله وکړه نو ابدي ملعون شو

﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴾

﴿ (سورة البقره) ﴾

ژباړه: او (یاد کړه ای محمد ه ۱) کله چې وویل موږ فرښتون ته چې سجده وکړئ آدم ته (د تحیې) پس سجده وکړه دوی (ټولو) مگر (سجده ونکړه) ابلیس منع یې راوړه (له سجده نه) اولویې وکړه او و دی (له پخوا څخه په علم د الله تعالی کې) له کافرانو څخه.

یعنې د الله تعالی له طرفه چې ملایکوته حکم وشو چې تاسې حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام ته سجده وکړئ نو ټولې ملایکې چې دخدای تعالی غوره مخلوق دی سمدستي په سجده باندې پریوتلې لکن شیطان د عقل څخه کار واخیستلو هغه داسې چې زه څرنگه ده ته سجده وکړم زه له اور څخه پیدا یم او دی له ختې څخه پیدا دی خته خوسپېره ده رڼانه کوي نو په خپل عقل یې فیصله وکړه د الله جَلَّ جَلَّالُهُ د امر خلاف یې وکړنوله نعمتونو څخه یې برخې اود ټول وخت له پاره یې لعنت په برخه شو

د کافرانو چې څومره ډلې دي دوی پخپلو عقلونو او د حواس ظاهري په بناء باندې کارونه کړي د الله تعالی اود وخت د پیغمبر خبرې یې نه منلې ټول تباه شول نوموړې باید په دې پوه شو چې زموږ سترگې زموږ غوږونه او زموږ عقلونه هیڅ شی هم ندي ترڅو چې ځانونه په شریعت باندې برابر نکړو که په شریعت باندې برابر شو بیا چې کله هسې قرآن کریم ته گورو هم به الله جَلَّ جَلَّالُهُ ثواب راکوي که څه هم د قرآن کریم په مطلب باندې پوهیږو هم نه که یو څوک د قرآن کریم تلاوت کوي او یو بل کس هغه ته غوږ نیسي نو هم خدای جَلَّ جَلَّالُهُ ثواب ورکوي ځکه دغه اور پدل د شریعت

مطابق شول بلکې په هره خبره کې الله جَلَّ جَلَّالُهُ ثواب درکوي که په شريعت باندې برابره وي د مثال په توگه په قدمونو باندې د عبادت خای ته روان يې یاد ذکر خای ته روان يې نو په داهر قدم باندې الله جَلَّ جَلَّالُهُ تاته ثواب درکوي مطلب دا چې انسان ته چې الله جَلَّ جَلَّالُهُ دخپلو اندامونو ثواب ورکوي هلته دغه اندامونه دوحیې جلي او وحیې خفي چې احاديث دي چې دهغوی تابع شي او د مذهب تابع شي او که دوحیې جلي او یا وحیې خفي او یا د مذهب تابع نشو او غافله شو او غفلت مودې اندازې ته ورسیري چې بیا به زمونږ اولادونه له تباهي سره مخ شي د مثال په توگه لکه نن سبا چې اولادونه لمونځونه نه کوي روژې بيخي نه نیسي بلکې عبادت له سره پېژني نه اوڅه وخت وروسته خو والله اعلم چې څه حالات به راځي ایا د اسلام دعوه به کوي او که به دغه دعوه هم پریري دي

نوهلته امام بخاري صاحب لومړی دا ایت راوړی دی ﴿ اِنَّا اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ كَمَا اَوْحَيْنَا اِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّنَ مِنْ بَعْدِهٖ ﴾ [سورة النساء آیت ۱۶۲] ژباړه: بېشکه چې مورې وحې کړې ده تاته (ای محمده!) لکه چې وحې کړې وه مورې نوح ته او (نورو) انبیاؤ ته پس له ده (لکه هود، صالح، لوط، شعيب او نور).

په آیت کریمه کې د نوح عَلَيْهِ السَّلَامُ تخصیص

پوښتنه: د حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَامُ قوم يې ولې خاص کړ؟

جواب: ځکه چې حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَامُ نه نیم سوه (۹۵۰) کاله په خلکو باندې شفقت وکړ خلکو ته يې دعزت او کامیابي

دانسانيت ددين دترقي اودادب په خپل منځ کې دوصيلي لارښوونه کوله خو قوم يې چې هغه چاته هدايت نه وښي بې عزتي، بې حرمتي، بې ادبي شروع کړه دخپل مهربانه پيغمبرخبريې ونه منله دوحیې په خلاف کارونه يې ترسره کړل نو الله جل جلاله داسې ورته په قهرشو چې دحضرت عبدالله ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا په قول پرته له اتياوو (۸۰) تنوڅخه چې له حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَام سره په کشتۍ کې سپاره وونورچې دزمکې په سرڅومره انسانان ووالله جل جلاله ټول له تباهي سره مخ کړل يعنې غرق شول ځکه نه نيم سوه (۹۵۰) کاله حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَام ورته دکاميابي لارښوونه کوله خودوي ونه منله په خپل عقل به يې کارونه سرته رسول دمثال په توگه خپل اندامونه به يې بې ځايه کارول په بنځواوهلکانوبه يې خوندونه اخيستل په شرابوبه يې خوندونه اخيستل دخپل خواږه نبي خبره يې نه منله بيانوالله جل جلاله چې هم خالق هم مالک اوهم قادردي هرڅه دده په اختيارکې دي روزي رسان هغه دی مالک هغه دی اوخلک يې دعبادت له پاره پيداکړي خوشي خوږي ندي پيداکړي تاسې فکروکړئ چې يوسړی دومره بدبخته شي چې دخدای پاک جل جلاله دنماينده پيغمبر حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَام (۹۵۰) کاله په خلکوپورې زړه خوري اوخلک يې بياهم خبره نه مني نواخيرخوالله تعالی چې زمونږ خالق، مالک اورازق دی هغه به نه په قهرکيږي؟ نو علماء ليکي چې دغه امت ته همداسې تنبيه اوخبرتياده چې که تاسې هم دخپل پيغمبرخبريې ونه منئ دهغه په لاره روان نشئ اودقرآنکریم قانون

په ځان باندې عملي نه کړې د نبوی حدیثو تابعداري په ځان ونه مني نو ستاسو په هم همداسې انجام او پای وي لکه د حضرت نوح علیه السلام د قوم چې تباہي او غرقېدایې په برخه شوه .

په دنیا کې یې مونږ مثالونه وینو خو عبرت او پندونه ترې اخلو د ترمذی شرحې تحفة الاحوزی یو حدیث را نقل کړی دی چې نبی کریم صلی الله علیه و سلم وایي چې زما په امت باندې به داسې وخت راشي چې شراب په ښکاره ډول څښي دمي به گډوي او شپه په لهر او لعب باندې تېره کړي سهار به الله جل جلاله بیزوگان او یا خنزیران جوړ کړي وي په دویم روایت کې داسې راغلي چې په اخیر وخت کې به زما په امت کې داسې خلک وي چې څښي به شراب خونوم به بدل ورته اخلي لکه د مثال په توګه شرابو ته به د مالتي او یا نورو شیانو نومونه ورکوي او شپه به پخپل لهر او لعب لګیاري په دغه دنیاوي خوندونو به شپه تېره کړي په زنا عریاني فحاشي بد عمل سهار به خدای پاک جل جلاله زلزلې ورباندې راولي او په ځمکه کې به یې تنباسي

د بالاکوټ په سیمه زلزه ولې راغله؟

د مثال په ډول تاسې د پاکستان د بالاکوټ سیمې ته ورشئ په هغوی باندې زلزلې په تاریخ ۲۰۰۵، میلادي کې په داسې حال کې راغلې چې په همدغو حالاتو باندې دوی مصروف وو چې زلزلې ورباندې راغلې افسوس چې مونږ دغه شیان په سترگو وینو

و پھ غور و نو بی اورو خود خانونو له پاره بی عبرت اوپند نه
 گر خو و مونز باید بنه متوجی شو چی که زه په شریعت محمدی
 باندی عمل ونه کرم خوزما به هم همداسی حال وی لکه
 دهغونور و امتونو ﴿ قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُ بِوَجْهِ اللَّهِ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مثنیٰ
 وَفَرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِّنْ جِنَّةٍ إِن هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ
 بَيْنَ يَدَىٰ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿١٦﴾ [سورة سبا]

ژباړه: ووايه (ای محمده! منکرینو ته) بېشکه هم دا خبره ده
 چې پند در کوم تاسی ته په یوې خبرې سره چې ودریږی تاسی
 خاص الله تعالی ته دوه دوه او یو یو بیا بنه فکر (او غور) وکړی
 چې نشته په دغه ملگری ستاسی کې هیڅ لیونتوب نه دی دغه (محمده)
 مگر وپروونکی دی تاسی ته په مخ کې د عذاب سخت
 یعنی لکه څرنگه چې خدای پاک نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته
 وایي چې دغو خلکو ته ووايه چې یو، یو یا دوه، دوه بنه گونې شی
 او مشوره وکړی ځکه ډېر خلک کله په یوه خبره نه سره جوړیږي
 خو چې یو، یو ځانته شی او په خبره بی سر خلاص شی او یا له یوه بنه
 هونبیا رسري سره مشوره کوي دوه په دوه ناست وی بیا دشی
 خیر او شربته ورته معلومیري نویو، یو یا دوه، دوه دځان سره کینی
 چې زما کامیابی په څه شی کې ده اوزه دڅه شی په وسیله په ورځ
 دقیامت له عذابه دجهنم څخه خلاصیږم دقبرله لپمانو دقبرله
 مارانو دا ورله عذابونو دپیل صراط له عذابونو دحشرله گرمي نه
 هغه چې پنځوس زره کاله چې په سړي او ږدیږي دهغې ورځې له

عذابه به زه په څه شي خلاصيرم داهرسړی چې خپل عقل لير په کار واچوي دنياوي گتې څرنگه ورباندې کوي په همدغو سترگو په همدغو غوړونوباندې دنياوي گتې څرنگه بنسې سرته رسوي اوداعقل دانسان بياولې دومره بې کاره شي چې ددين کاربيانه پرې کوي داځکه چې ددين طرف ته يې متوجې کوي نه ديني کارونه پخپل عقل باندې نه کوي که نه وي عقل الله جَلَّ جَلَّالُهُ انسان ته داسې يوجوهروورکړی چې که يوانسان په غرونوبيا بانووکې اوسيرې اوپيغمبر کتاب اوملايې بيخي په سترگوهم نه وي لېدلی بيا به هم دهمدغه عقل په واسطه باندې الله تعالی باندې ايمان راوړی اوپه ايمان راوړلومکلف هم دی ځکه چې سړی دافکروکړي چې دادومره اسمانونه دادومره غټه ځکه دادومره دريابونه داخوشي ندي پيدا شوي دابه خامخا يوصانع لري نودی په خپل عقل سره هم مسلمانېدلی شي که ليرنورمتوجی شودغه عقل سالم پخپله باطني رسول دی بايدداسوچ له ځانه سره وکړوچې زه به دالله جَلَّ جَلَّالُهُ حضورته دخوشالي په حال کې څرنگه وړاندې کېږم په څه شي به الله جَلَّ جَلَّالُهُ اودهغه خوړ پيغمبرحضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ راڅخه خوشاله کيږي داخوشالي له قرآنکريم اونبوي احاديثوپرته بلکې له مذهب پرته چې ددې دواړو خلاصه ده نه پيدا کيږي اولارېې مدارس جوماتونه اوعلماء دي که يې سړی زده کوي خوافسوس نن سبا چې زمونږنسل ته گورو ياخوتول يې تعليمه دي اوياله ديني تعليم څخه بې برخي پاتي شوي دی

ځینې جوماتونه دانگریزي تعلیم له پاره کارول کېږي

یوه ورځ په یوه جومات باندې تېرېدم که گورم چې ماستر صاحب (معلم) لگیادی اوچوکی ورته ایښې ده او هلکانوته د سکول (مکتب) سبقونه وایي افسوس د مسلمانانو په حال باندې کورپه کور سکولونه اوښه سهولیات یې هم ورته برابرکړي سره له هغه هم نه پرې مریزي جوماتونه یې هم ونیول او دیني ښوونې ته دومره پام اوسوچ نشته اوسره له دې چې جوماتونه د قرآن کریم د نبوي حدیثو او د مذهبي مسائلو د تدریس ځایونه دي نو جوماتونه هم د قرآن کریم ، نبوي حدیثو او د مذهب له چوکاټ نه ووتل نور شيان په کې تدریس کېږي

سره له دې چې انگریزي کتابونه ماشومانوته وایي نواول د سپې یادخړه عکسونه ورته راوړي او ماشومان پرې پوهوي ؛ نو د سپو ، خرو او غواوو عکسونه نن په جومات کې شروع شول ، د ازموڼې د مسلمانانو حال دی ، په هره مدرسه کې د مکتبونو څانگې ورسره ویل کېږي ، او داوسنې مکتبونو حال تاسو ته ښه معلوم شو د مکتبونو خلاف نه یو ، د دې خبرې خلاف یو چې نن مسلمانانو خپل دین پرې ایښی ، له خپل دین څخه ناخبره پاته شول ، شپه او ورځ یې ټوله توجه د بې دیني طرف ته واوښتله ، او په دې ښه ځان پوهول پکار دي چې د دین له لارې پرته کامیابي نشته

خداوند متعال جَلَّ جَلَّالُهُ فرمایي چې: ﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴾ [سورة آل عمران]

ژباړه: او هر څوک چې غواړي غیر له اسلامه (چې توحید او دالله تعالی احکامو ته انقیاد دی) بل دین نو له سره به ونه منل شي له ده نه، حال دا چې وي به دی په آخرت کې له زیانکارانو (چې داسلام دپریښودلو په سبب به تل په دوزخ کې پاتې کیږي) یعنی داسلام له لارې نه پرته که نورې لارې څوک مختاره کړي؛ نو خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ته دقبول وړ نه دي.

نو لږ ددین طرف ته متوجې کېدل پکار دي، طالب هم خپله دطالبې ژوند باید وپیژني چې زه په کوم مقصد روان یم، زما لار کومه ده، د امرتبه چې ماته خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ راپه برخه کړې د امرتبه بادشاهان پیدا کولی شي او که نه؟

ملا صاحب چې دملایي په ژوند کې په درس او تدریس کې، په امامتې کې، په فقر او مسکنت کې ژوند تیروي، هغه هم باید په دغه نعمت پوه شي چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ده ته دعزت ژوند ورکړی او که دبی عزتي ژوند یې ورکړی؟ کوم مسلمان چې یوملا او یا طالب چې دمدرسي سره تعلق لري، هغه هم باید په دې پوه شي چې ددې اهل الله او طالبانو خدمت دعزت لاره ده او که نه؟ په دې کې خطایم او که نه؟

نود نعمت قدر پیژندل پکار دي، داخر پر خلک به په قیامت کې
 انسانانو ته په ډېره تنگي پکار راځي: ﴿الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ
 لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾. [سورة الزخروف]

ژباړه: یاران (دوستان د کفر او معصیت) په دنیا کې په دغه
 ورځ (د قیامت کې) ځینې د دوی له ځینو نورو سره به د بښمنان
 وي مگر (پاتې به وي دوستي) د متقیانو.

یعنې د قیامت په ورځ به ټول خلک یوله بل څخه بیزاره وي
 خونیک خلک د خپلو ملگرو او متعلقینو دوستان وي او شفاعت
 به یې کوي.

نود خپلو اولادونو، میرمنو، وروڼو او متعلقینو د دین طرف ته
 متوجه کول پکار دي چې له خپل دین څخه خبر شي. کله چې له
 دین سره تعلق پیدا شو او بیا لږ اخلاص هم ورسره مل شو بیا
 دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وعدي دي چې
 دا خلک کامیاب دي. اولیاء الله پیش گویی کړې دي چې دا خلک
 کامیاب دي، بیا مو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ټول منزل مقصود ته چې
 دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ رضا دی، رسوي، په دې څوک نه خلاصیږي
 چې ووايي چې زه خومولوي یم ولې منزل مقصود ته ونه رسیدم
 ، اصل مقصد دالله تعالی رضا ده کیدای شي چې دمولوي صاحب
 په نیت کې څه فرق وي دیوبل فقیر او مېلنگ نیت صحیح وي هغه
 ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خپله رضا ورپه برخه کړې وي، ډېر
 مجذوبین دالله تعالی په عشق داسې حد ته رسیدلي چې هغه ته

خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ د کامیابی بشارتونه ورکړي وي ، دده په عشق کې یې خپل اولادونه ، خپله میرمن هر څه پرینسي دي ، کور ، کلی خپل او خپلوان ټول یې پرینسي وي او دملنګي ژوند یې غوره کړی وي ځکه چې اصل مقصد ته رسیدلی وي .

(۵۸) مجلس

د کابل د حضرات کرامو د حقانیت یوه

حیرانوونکې واقعه

دمولویصاحب اعظم گل رحمۃ اللہ علیہ (چې دزرمتم ولسوالي اوسېدونکی دی) لخوا دسترگو لیدلی حال داسې ډول دی ، نو مولویصاحب اعظم گل وایي چې کېدای شي چې دڅلویښتو کلونو دمخه وي ځکه چې په (۱۳۴۷) لمريز کال کې زه فارغ شووم له هغه څخه يو کال دمخه مونږ په نورالمدارس کې اوسېدونو دجناب حضرت صاحب دغو لخوا اتلیفون راوشو چې دکندهار له طرفه یو میلمه درروان دی چې امریکایي دی او ترجمان هم ورسره ده نوتاسې طالبان ورته رایو ځای کړی او دخبرو موکه ورکړی دغه امریکایي چې دلته راتلودی پخپله دعیسویت په اصطلاح کې سالک صوفي وځوده ته په هغه خپله لاره کې څه

مشکلات راتلل دنصرانیت په کتابونو کې چې نوموړي هر څومره مطالعه کړې وه نوده دهغو مشکلاتو دحل له پاره ځواب نشوای پیدا کولای بل وخت خوب وینی یو څوک یې په خوب کې لېدلی چې هغه خلیفه صاحب عبدالقیوم دنورالمشاخ صاحب خلیفه دی چې دظاهرشاه په حکومت کې یې (۱۷) کاله بندیخانه هم تېره کړې وه نو په دې وخت کې دی مبارک له بندیخانې څخه راخلاص شوی ؤ چې په پیرمولوی صاحب سره یې شهرت درلودد اخلیفه صاحب یې په خوب کې ولیده ورته وې ویل چې ته څوک یې؟ خلیفه صاحب عبدالقیوم ورته وویل چې زه په اسلام کې دنقشبندیې طریقې پیږیم له هغه نه یې پوښتنه وکړه هغه ورته وویل چې زه په نصرانیت کې بو صوفي یم نودغه امریکایي پوښتنه ترېنه وکړه چې ماته داسې مشکلات په دغو مقاماتو کې مخې ته راځي ددغو علاج او ځواب څه شی دی؟ خلیفه صاحب عبدالقیوم په خوب کې ددغو د حل لاره ورته بنودلې ده اودغه نصراني په خوب کې قانع شوی دی خو چې راوینس شو نو ځواب یې له مغزو څخه وتلی ؤ اوسوال یې پاتې دی ده فکر کړی دی چې دا خو حرمین داسلام مرکزده نو داسې به په سعودي کې وي نوفي الحال یې پاسپورټ کړی نوراغی سعودي ته نو سعودي ته چې راغلی نو سفارت ته تللی یو ترجمان یې غوښتی او ویلي دي چې زه دیوه دیني عالم نه پوښتنه کوم هلته چې یو امام دجومات ته ورغلی دی چې پوښتنه یې کړې هغه ترجمان ورسره ده ، غږیږي هغه ورته وایي ته څوک یې؟ نو دی ورته وایي چې زه فرنگی یم امریکایي یم

دملولان دجزیرې څخه راغلی یم اوزماسره په مغزو کې داسې سوال دی چې دنصرانیت په کتابونو کې ددغه سوال ځواب اودحل لاره نشته ماداسې خوب لیدلی نوهغه ورته وویل چې ښه نوددغه سړي چې ځوابونه یې درکړل څرنگه کیفیت وده ورته ویلي چې پگړۍ یې په سروه ۱ دجهادله برکتونوڅخه یولوی برکت داوچې دنړۍ خلکو افغانستان ورسره وپېژاند که نه افغانستان خوپه نړۍ کې دپرغریب اوورک نامی وطن ؤا نوهغوی دافکرکړی چې دالباس خودپاکستانیانوده پاکستان ته ولاړشه نودامریکایي بیاویزاواخیسته اوپاکستان ته راغی یاپه اسلام اباد یاکراچی کې کوزشویدی خوشفارت ته چې ورغلی ترجمان ورسره ده یوه پاکستاني عالم ته ورغلي په یوه ښه عالم وربرابرشوی دی هغه عالم ورته ویلي چې ددغو سوالونوځوابونه دکابل پلازمینې په مربوطاتو کې دشوربازار دسیمې له حضرت صاحبانوپرته له بل چاسره نشته دکابل حضرات مبارکین پنځوس کاله مخکې په شوربازار کې اوسېدل وروسته بیاقلعه جوادته رانقل شويدي هغه دانگریزانوپه وخت کې چې نورالمشائخ صاحب رحمه الله جهادکړی له تل څخه تر وانه پورې په هغه وخت کې هم دی دشوربازار په ملاصاحب باندې مشهورو نوامریکایي بیاویزاواخیسته اوافغانستان ته راغی نوچې په کابل کې کوزشو په سفارت کې یې پوښتنه کړېده ترجمان یې ورسربیلوی دی قلعه جوادته نودامهال ماسپښین قضاوخت دی په دې وخت کې به دخضرت صاحب داستراحت وخت ؤ نوڅه وخت حضرت صاحب

مبارک ځنډيدلی دی او هغه امریکایي ته هم د سفارت له خوا معلوم وخت ورکړ شوی و نوچې کله حضرت صاحب مبارک راوتلی او روغبريې سره کړی په دې وخت کې هغه پيرمولويصاحب د قندهار چې ده په خوب کې لېدلی و نو د هغه چای جوش په لاس کې دی لنگرته ورځي او چای راخلي نو د امریکایي سترگې ورباندې لگېدلې دي او وې ويل چې هغه ماچې په خوب کې لېدلی و هغه خوداکس دی نو هلته يې ساعت ته کتل چې د امریکایي وخت نور (۱۵) دقيقې پاتې دي نو د امریکایي وخت پوره دی د سفارت خپل قانون وي د خارجي ميلمه په اړه باندې خوا امریکایي ولاړ ماښام چې شولونو پيرمولويصاحب له جناب حضرت صاحب څخه اجازت واخيستلو او د قندهار په لوري ولاړ سبا چې بيا امریکایي راغی نو تقريباً (۸) اويا (۹) بجې دي چې پيرمولويصاحب نشته نو امریکایي ډېرافسوس کړی چې داڅه کار راوشولو خو حضرت صاحب مبارک ډېره تسلي ورکړې ده چې خیردی بل هېواد خوندي ويزاته هيڅ اړتيا نشته کندهار ته به ولاړ شي د قندهار اړې ته چې تللی نو په تېز رفتار ه موټر کې سپور شوی او پيرمولويصاحب په (قادري بس) کې سپور و، نو په دې وخت کې حضرت صاحب قندهار ته تليفون کړی چې پيرمولويصاحب په لاره دی، چې درور سيري نو د رئيس محمد اشرف خان ځای ته دې راشي هلته يو ميلمه ورته انتظار دی خود هغه په ځای کې يې سره ليدلي او روغبريې سره کړی دی ترجمان ورسره دی کله چې امریکایي له پيرمولويصاحب څخه

پوښتنې کړې دي نو پيرمولويصاحب سمدستي ځوابونه ورکړي دي نو امریکايي سمدستي کلمه وويله او داسلام په پاک دين باندې مشرف شونوم يې عبدالله ورباندې کېښودلو مخکنی نوم يې «ډوگن» و. دوه شپې اودوه ورځې له پيرمولويصاحب سره تم شولطائف يې خلاص کړل او پيرمولويصاحب ددې اجازه ورته وکړه چې که څوک په طريقته کې نوي داخلېدل نوزماله طرفه درته اجازت دی وظيفې ورکوه.

کله چې بيامدرسي ته راغی جگ سړی دی توره بیره يې ده غږېدلواوترجمان يې ترجماني کوله نورې په مطلب نه پوهيدلو ځکه دترجمان په خوله يې دغه توري جاري ووچې تاسې ډېر بختور خلک ياست زمونږهېواد ترټولوښه داستراحت او عيش ځای دی خوله ماسره چې کومې پوښتنې پيدا شوې وې دهغوی په حل کولو پسې ماډېر هېوادونه وغوښتل حل نه شوې خوستاسې داغريب اوبې وزله ځای دی چې زما دپوښتنو ځوابونه پکې وشول اوزه يولوی روحاني سړی ووم خوزما دروحاني پوښتنو ځوابونه دافغانستان تر حقيقي روحاني استاذانو پورې تړلي ووبلکې تردې لوی روحانيت چې **اللّٰهُ جَلَّ جَلَالُهُ** داسلام غوندي لوی روحانيت د افغانستان دروحانيونوپه واسطه راپه برخه کړ. نوموړی کس ولاړ يو کال وروسته دمنهاج (گهيخ) اخبارنشرېدلو هغه امریکايي ته پيرمولويصاحب ليک وليږلو چې عبدالله ډوگن ته دې زما سلام ورسيرې او په ليک کې داسې توري ورته ليکلي دي چې که ته په امریکاکې داسلام شعائر او فرائض نشې پرځای کولای نودې تاله

پاره زمامشوره داده چې ته کوم بل هېواد ته هجرت وکړه هغه په
 خواب کې ورته وليکل چې زماشېخ اومقتدا خليفه صاحب
 عبدالقيوم ته دې زماله طرفه سلام ورسېږي وروسته له سلامه
 تاماته ليکلي ووچې که ته په امريکا کې داسلام فرائض نشې اداء
 کولای نوبيا بل هېواد ته هجرت وکړه دلوی خدای جَلَّالُهُ په فضل
 اودې تاسې حضراتو دې توجه په برکت سره ماتراوسه (۷۳) کورنۍ
 په امريکا کې په اسلام مشرفې کړې دي اوله ماسره يې په طريقت
 کې هم بيعت کړی او په وظايفو کې هم بنه دي زه چې کله دصبح
 کاذب پرمهال تاته سلام درليږم نوزماپه زړه کې تجلې پيداشي
 نوزه پوه شم چې زما مرشد ته زما سلام ورسېدلودامکتوب يې په
 انگريزي ژبه باندې ليکل شوی دلته را ورسېدلو بيا جناب حضرت
 صاحب په فارسي او پښتو ژبه باندې ترجمه کړ او منهاج الدين
 (گهيخ) پخپله جړېده کې نشرکړ او منهاج الدين بيالويه تبصره
 ورباندې ليکلې وه دهغې تبصرې خلاصه داده چې وگورۍ
 دمعنويت برکت ته که سره له دومره کراماتو مسلمانان بيا هم
 فيوضات نه ويني نويقينا رانده به وي ددوو ورخو فرنگي له
 فرنگيتوب څخه داسلام منور او روښانه دين ته راواوښتلو او بيا يې
 لطائف خلاص کړل او بيا په تجلياتو او انوارو باندې پوهېږي سره
 له دې چې ددغه ځای صبح کاذب (دروغژن سبا) اودهغه ځای صبح
 کاذب دلمرپه حساب سره ديارلس ساعته توپېرلري لکه څرنگه
 چې ويل کيږي ۱ اگر دريمنى بامنى ادا نودانسان ترپاکوالي
 اوصفايې پورې اړه لري

(۵۹) مجلس

د جنت او جهنم بیان

یو طرف ته ددې خبرې نه هم ویره لرو چې دتل له پاره مونږ خلکو ته وعظ اونصیحت کووسره له دې چې دهغه وعظ اونصیحت کولو باوجود په مونږ کې هم نقصانات اوتقصیرات موجود دي عملونه مو کمزوري دي نوسړی وویرېږي چې خدای مکره الله جَلَّ جَلَالُهُ مونږ په دې خبرو باندې ونه نیسي ځکه زیاتره وخت ډېرې خبرې داسې هم وي چې نفسي خواهشات پکې پوره کيږي دمثال په توگه انسان ته دا خپل ځان غټ بڼکاره شي داهم دتباهي سبب گرځي خو که سړی بل لوري ته وگوري چې خلک په ډېرشوق اودوق سره له ډېره لري، لري ځایونو څخه راځي نوبیاسړی ددی امیدو کړي چې کېدای شي الله جَلَّ جَلَالُهُ په دې خبروله مونږ څخه خوشاله شي چې بیادا خوشالي ددواړو جهانونو کامیابي ده.

دتقوا معنا څه ده؟

تقوا عربي توری دی په معنادار، پرهیزگاري او خوف باندې راغلی کله چې یوسړی له الله جَلَّ جَلَالُهُ څخه وډار شي نودغه انسان

هر و مرو کمال ته رسیږي او کله چې یوتن له الله جل جلاله څخه وډار شونوپه ده کې پرهیزگاري پیدا کیږي د مثال په توګه که یو طبیب چاته ووايي چې ستا مرض ډېر خطرناک مرض دی که ته پرهیز ونکړې نو کېدای شي ته له مرګ سره مخامخ شي نو همدغه مریض چې کله وډار شي نو بیادې خامخا له هغوشیانو څخه چې طبیب ورڅخه منعه کړی وي بیا ډېر ځان ساتي او که طبیب هر څومره تر څه دوايي ورکړي بیا یې خامخا خوري او عمل هم پرې کوي.

د د نیاوي تکلیف د ختموولو له پاره څومره ځان تکلیفوي؟

ماته یوه نفر قصه کوله چې زما د شوګر تکلیف دی نو طبیب دوه کیلو مرچ راته بنودلي چې دابه په یو ځل باندې خورې بیا به ستا د شوګر تکلیف کمیږي دا تر یخوالی او یانور تکلیفونه چې په ځان پاندي یو مریض تېره وي ددې له پاره چې په ما باندې بوج رانشي.

بل مریض قصه راته کوله چې زما د شوګر تکلیف و نو طبیب راته وویل چې د مرغوني بوتی درته میده کړه او پکې ودرېږه چې کله دې تر یخوالی خولې ته راوړسېده کېدای شي بیا به دې د شوګر تکلیف کم شي دا دومره تر یخوالی چې یوکس تېروي او هغه خواږه نعمتونه چې الله تعالی دانسان دفايدې له پاره پیدا کړي له هغوی څخه بې برخې وي چې مرض مې زیات نشي همدارنگه یوه انسان ته شرعي حکمونه مخې ته راځي لکه د مثال په توګه لمونځ

، روزہ، زکات، حج، وصیلہ، جہاد اودعلم سفرونہ داتول پہ ظاہرہ
 ترخہ دی اوبل لوری تہ شراب، غلا، زنا، درواغ دیوانسان بی خایہ
 وژنہ، خیانت پہ مسلمان باندی توقی مسخری کول داتول
 دطبیعت لہ پارہ خواہہ شیان دی خو کہ یوانسان لہ اللہ جَلَّ جَلَالُہُ خخہ
 ودارشی اودگناوو پایلہ اونتیجہ بدہ ورتہ بنکارہ شی نوبیہمدغہ
 انسان پہ شرعی حکمونوباندی پہ ڊپرہ اسانی باندی عمل کوی
 اوهغہ ترخہ شیان اوتکلیفونہ بیاپہ خان باندی پہ ڊپرہ خوشالی
 باندی تپرہ وی .

دجنت بیان

کہ یوتن پہ خان باندی داللہ جَلَّ جَلَالُہُ اوامر عملی کری اوهغہ
 کارونہ چي اللہ جَلَّ جَلَالُہُ منعه ورخخہ کری لہ هغوی خخہ خان
 وساتی نوبیہ اللہ جَلَّ جَلَالُہُ نوموړي سري تہ ڊپرغوره اوبهترین خای
 چي عبارت لہ جنت خخہ دی وریہ برخہ کوی او کہ یوتن پہ خان
 باندی تکلیفونہ تپر نکری اوسختی تپر نکری پہ کومو شیانو
 چي اللہ تعالیٰ امرورته کری وی هغہ پہ خای نکری اولہ کومو
 شیانو خخہ بی چي منعه کری وی پہ هغوی کي اختہ شی بیابہ بی
 عاقبت اوپایلہ جهنم وی خدای پاک دی سري تربنہ وساتی
 علما وولیکلی چي دتقوا یوہ ذریعہ داهم ده چي یوسری
 دعملونو ثواب اوعذاب پہ ذهن کي راولی نو چي دثواب خبرہ بی
 پہ ذهن کي راغله نودی کوشش کوی چي ترسره بی کری او چي کله
 بی د عذاب خبرہ ذهن تہ راغله نوبیادی کوشش ددی وکری چي

خان ورخخه وساتي کيدای شي دا انسان متقي اوپرهيزگاره جوړ شي.

وَكَانَ عُمُرُ، يَقُولُ: «أَكْثَرُوا ذِكْرَ النَّارِ فَإِنَّ حَرَّهَا شَدِيدٌ، وَإِنَّ قَعْرَهَا بَعِيدٌ، وَإِنَّ مَقَامِعَهَا حَدِيدٌ» [جامع الترمذی ج ۲ / ابواب صفة جهنم ص: ۸۵]

ژباړه : حضرت عمر فاروق رضي الله عنه وايي چې تاسې ددوزخ اوردړپه يادوئ ځکه گرمې يې سخته ده او ژور والی يې ډير دی او گورزونه يې دو اسپنې دي.

نوبيا به تاسې نه غافله کيرئ اوددنياپه خوندونوکې دومره ځانونه مه ډوبه وي چې بيا مواخيرت درخخه هېروي جنت ډېر قيمتي ځای او الله جَلَّ جَلَالُهُ د همدغو مسلمانانو له پاره تيار کړی خو چې همدغه مسلمانان په ځانو نوباندې تکليفونه تېر کړي د مثال په توگه لمونځ وکړي، روژه ونيسي، زکات اداء کړي، حج اداء کړي، جهاد وکړي، د علم سفر تر سره کړي اوله خپلوانو سره همدردي وصيله وکړي د شپې عبادت اود ورځې ذکر وکړي نو ددغو تکليفونو په بدله کې به الله جَلَّ جَلَالُهُ نوموړي نیک عمل کوونکي شخص ته جنت ورکوي.

په جنت کې به هم بازار وي

﴿ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ، أَنَّهُ لَقِيَ أَبَا هُرَيْرَةَ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ فِي سُوقِ الْجَنَّةِ، فَقَالَ سَعِيدٌ: أَيْهَا سُوقٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، أَخْبَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ إِذَا دَخَلُوهَا تَزَلُّوا فِيهَا بِفَضْلِ

أَعْمَاهُمْ، ثُمَّ يُؤَدَّنُ فِي مِقْدَارِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا فَيَزُورُونَ رَبَّهُمْ، وَيُبْرِزُهُمْ
عَرْشَهُ وَيَتَبَدَّى لَهُمْ فِي رَوْضَةٍ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، فَيُتَوَضَّعُ لَهُمْ مَنَابِرٌ مِنْ نُورٍ وَمَنَابِرٌ مِنْ
لُؤْلُؤٍ، وَمَنَابِرٌ مِنْ يَاقُوتٍ، وَمَنَابِرٌ مِنْ زَبَرْجَدٍ، وَمَنَابِرٌ مِنْ ذَهَبٍ، وَمَنَابِرٌ مِنْ فِضَّةٍ،
وَيَجْلِسُ أَذْنَاهُمْ وَمَا فِيهِمْ مِنْ دَرِيٍّ عَلَى كُثْبَانِ الْمِسْكِ وَالْكَافُورِ، مَا يَرَوْنَ أَنَّ
أَصْحَابَ الْكِرَاسِيِّ بِأَفْضَلٍ مِنْهُمْ تَجْلِسًا الْحَدِيثُ . ﴿

جامع الترمذی ج ۲ / ابواب صفة الجنة ص: ۸۱ / رقم الحديث : ۲۵۴۹ / ۲۵۵۶ |

ژباړه : له حضرت سعيد بن مسيب رَحِمَهُ اللهُ نَه روايت دى وايي
چې زه له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سره يوځاى شوم نو ده وويل :
الله تعالى دې ما او تا دجنت په بازار کې سره يوځاى کړي ،
حضرت سعيد ورته وايي ايا په جنت کې به هم بازار وي ؟

دى ورته وايي هو! رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ما ته ويل چې جنتيان
چې کله جنت ته ننوزي اود خپلو اعمالو په اندز خپلو منزلو ته ولاړ
شي بيا به دوى ته د دنيا د جمعې په انداز يوه ورځ دوى ته اجازه وي
دوى به خپلوانو ديدار کوي دالله تعالى عرش به دوى ته ښکاري او
دوى به دجنت په باغچو کې وي ، نو دوى ته به دنور منبرونه ،
دملغلو منبرونه ، دياقوتو منبرونه ، دزمرودو منبرونه ، دسروزرو
منبرونه اود سپينوزرو منبرونه ، کېښودل شي .

او ادنا (کم) دجنتيانو درتبې په لحاظ (نه خسيس) به ناست وي
په غونډيو دمشقو او کافرو دابه نه وايي چې دچوکيو (منبرو)
خلک له دوى نه بهتر دي چې غمجن شي .

ابوهریر رضی اللہ عنہ وایي رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم ته مې وویل: ایا الله تعالیٰ به موږ وینو؟

رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم وویل: هو! آیا تاسې دلمر په لیدلو کې څه شک کوي. اود څلور لسم سپوږموي کې؟ موږ ورته وویل نه. نوده مبارک وویل: همدارنگه شک مه کوی په لیدلو دالله تعالیٰ کې. او الله تعالیٰ به له هر سړي سره بلا واسطې مخامخ خبري کوي. حتی یوه سړي ته به وایي ای فلانیه افلانی. ورځ دریه یادېږي چې داسې، داسې دې ویل! نوده ته به ځینې گناوې ورپه یاد شي چې په دنیا کې یې کړې وي، نو ورته ویده وایي ای ربه! هغه دې راته بښلې نه دي؟

الله تعالیٰ به ورته وایي هو! درته بښلي مې دي په هغه سبب ته دغه ځای او مرتبې ته ورسیدی، جنتیان به په دې حال وي چې یوه وریخ راشي دوی پټ کړي نو خوشبويي به ورباندې ووروي چې ددې خوشبويي په شان یې هیڅ کله هم نه وي محسوس کړي.

نو زموږ رب به ووايي: پورته شی هغه نعمتو ته چې درته تیار شوي او هرشي ته موچې زړه کیږي، نو رابه شو بازار ته چې په دې بازار به ملاتکې راتاو وي، داسې نعمتونه چې سترگو نه وي لیدلي، غوږ ونونه وي اوریدلي او نه یې دچا په زړه تصور تیر شوی وي، موږ ته به هغه څه روارل کیږي چې زموږ خوښ وي په دې بازار کې به خرڅول او اخیستل نه وي.

او په دې بازار کې به جنتیان ځنې له ځینو سره مخامخ کیږي نو یو دلورې مرتبې خاوند به دکمې مرتبې له خاوند سره مخامخ وي

نو هغه به دده هغه بنو او بنايسته جامو په تعجب شي دوی به خبري پای ته نه وي رسولې چې دده جامې هم دهغه په شان او تر هغه نه بنايسته شي .

داځکه ددې له پاره چې په جنت کې به څوک هم نه خپه کيږي ، بيا به موږ خپلو کورونو ته ولاړ شو زموږ اهلونه (بنځې) به راسره مخامخ شي وبه وايي بنه راغلاست خپل اهل ته چې ته له موږ نه جدا کيدې اوس له هغه نه ډير بنايسته يې ، موږ به ورته ووايو چې نن ورځ موږ درب الجبار (الله تعالى) سره ملاقات وشو موږ په دې حقدار يو چې په داسې حال دنبايست کې راجع شو .

جنتيان چې له بازار څخه خپل کورته ځي نو خپل اهل به

يې ورته څه وايي ؟

خوهرکله چې جنتيان مجلس سره شروع کړي نود دواړو مرتبود خلکو جامې به الله تعالى ددوی په ذهنونو کې دومره بڼې وربڼکاره کړي چې دهغولويو مرتبود خاوندانو جاموته به يې وړپام هم نه وي ځکه جنت خودخپلگان ځای ندي چې ديو چازره پکې خپه شي که پام وکړوهلته په جنت کې بياتول خوندونه دي که ليرتکاليف سړی په دغه نيمگړې دنيا کې برداشت کړي بيا چې کله جنتيان له بازار څخه دکورونو خواته ولاړ شي هلته به ددوی له پاره حوري او هغه ددوی بنځې لاس په سلام ولاړې وي ديوه جنتي له پاره الله جل جلاله اويا (۷۰) حوري تيارې کړې چې دهرې يوې به

اویا (۷۰) جوړه جامې په تن وي بیا به یې هم هغه دهل وکودنه
 مازغه ورڅخه ښکار یېږي دا حوري به ددوی استقبال ته ولاړې وي
 نو چې کله دوی سره یوځای شي دابڅې به ورته وایي چې زمونږې
 قسم وي په الله تعالی باندې تاسې چې له مونږ څخه جدا کېدلی
 اوس له هغه څخه ډېر ښایسته یاست نو دا خپل خاوندان به ورته
 وایي چې ولې به نه ښایسته کېدلو هلته خومونږ داسې یوشی
 لیدلی چې دجنت په ټولونعمتونو باندې غوره او وچت و چې هغه
 عبارت دی له لیدلو درب العزت جَلَّ جَلَّالُهُ څخه مونږ ته چې کوم
 ښایست پیدا شوی دادالله تعالی دانوارواو تجلیاتو په ذریعه
 باندې پیدا شوی دی زمونږ چهرې (مخونه) چې دادومره ښایسته
 دي دادالله تعالی دانوارواو تجلیاتو برکت دی.

په جنت کې دادنا جنتي څومره ځای دی؟

﴿ عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً لَمَنْ يَنْظُرُ إِلَى جَنَانِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَنَعِيمِهِ
 وَخَدَمِهِ وَسُرْرِهِ مَسِيرَةَ أَلْفِ سَنَةٍ، وَأَكْرَمَهُمْ عَلَى اللَّهِ مَنْ يَنْظُرُ إِلَى وَجْهِهِ غَدْوَةً
 وَعَشِيَّةً»، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ {وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى
 رَبِّهَا نَاطِرَةٌ} (جامع الترمذی ج ۲ / ص ۸۲ / ابواب صفة الجنة رقم

ژباړه: له ټویر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي: چې له ابن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مې واریدل ویل یې: چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي دي: چې په جنت کې الله جَلَّ جَلَالُهُ دیوه ادنی جنتي له پاره دومره حوري، غلامان او دومره بنگلې دومره نعمتونه پیدا کړي چې که یوسړی زرکاله مزل کوي نو هغه دده نعمتونه به نه خلاصیږي دادنی جنتي له پاره ددنیا لس چنده خای ورکوي هغه هم هغه جنتي ته چې تر ټولو زیات گنهگاروي او په دوزخ کې یې ډېروخت تېر کړی وي په یوه روایت کې راځي چې الله تعالی یو جهنمي له جهنم څخه راباسي نو دده حالت به ډېر خراب وي په پښواو کناټوبه رانویږي له تگ څخه به وتلی وي او بدن به یې تک تور لکه دسکرو په شان وي کله چې دی الله تعالی له جهنم څخه راباسي نو الله تعالی ته به ووايي چې زه اوس چیرته ولاړ شم جنت خو ټول ویشل شوی دی او خلکو ځایونه پکې نیولي دي نو الله تعالی به ورته ووايي چې څه ولاړ شه جنت ته دی چې کله دجنت دروازو ته راشي او جنت ته وروگوري نو جنت به ټول ډک وي نو دی به بیا الله جَلَّ جَلَالُهُ ته ووايي چې جنت خو ټول خلکو نیولی دی نو الله تعالی به ورته ووايي چې په دنیا کې ژوند دې په یاد دي؟ نوموړی انسان به ورته ووايي چې هو کې ان الله تعالی به ورته ووايي چې غواړه څه دې په کار دي لکه په دنیا کې دې چې ارمانونه کول وس څه غواړې نو ددې انسان دذهن مطابق چې څومره شیان وي دهغو شیانو غوښتنه به وکړي دمثال په توگه حوري اویانور نعمتونه هغومره به الله تعالی ته سوال وکړي چې دومره راکړه اونور بس نو الله تعالی به ورته ووايي

چې خومره نعمتونه تاوغوښتل دابه هم درکرم اوددنياغوندي لس
چنده خای به نورهم درکرم دی به تعجب وکړي چې ای الله اته
خوزمالک یې زمازق یې زماسره توقې کوي ماته په جنت کې
ددنياغوندي لس چنده چيرته راکول کيږي الله جَلَّ جَلَالُهُ به ورته
وايي چې درمې کړل نوله دې وروسته به په ده باندې جنتيان هغه
دجنت اوبه واچوي نو دده بدن به بېرته تراوتازه شي او په جنت کې
چې کله داخلېږي نو خلک به ورته وايي چې دا جهنمین دي عتقاء
الرحمن دي يعنې الله تعالی له اور دجهنم ازادکړي دي.

په جنت کې به له يوه خای نه بل خای ته تلل په څه وي؟

غرض دا چې دجنت دومره نعمتونه دي چې انساني اوبشري ژبه
یې له بیان کولو څخه بې وسه ده خو الله تعالی خپله وايي چې
ما جنتیانوته داسې شيان تیارکړي دي چې نه سترگوليدلي اونه
غوربونو او ريډلي اونه دچاپه خیال او تصور کې تېر شوي.

﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ الَّذِي لَهُ تَمَانُونَ أَلْفَ خَادِمٍ وَاثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ زَوْجَةً، وَتُنْصَبُ

لَهُ قُبَّةٌ مِنْ لَوْلُؤٍ وَزَبَرَجِدٍ وَيَأْقُوتُ كَمَا يَتَّيَّنُ الْجَاهِلِيَّةُ إِلَى صَنْعَاءِ» ﴿

[جامع الترمذی ج: ۲ / ص: ۸۳ / رقم الحديث: ۲۵۶۲ / ابواب صفة الجنة]

ژباړه: له حضرت ابو سعيد خدري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي:

چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي: چې دادنی جنتي به اتيا زره

خادمان وي، دوه اويابو به يې حوري وي او خيمه به يې له ياقوتو او

زمر تو خخه جوړه وي چې لوي والی به یې دومره وي لکه دجایبې
او صنعا ترمنځ چې خومره مسافه ده (الجابیه او صنعا په یمن
کې دوه ځایونه دي)

یعنې یوه ، یوه خیمه دملغروچې شپېته میله به غټه وي په
دایوه اوبل کونج کې چې دده حوري او غلمان وي د خوشالي خبره
خولاداده چې د دنیا په شان خپل منځې اختلافات به هم نه وي
اوجنتي چې کله یوې اوبلې خیمې ته ځي اوراځي نودی به په جنت
کې په اس باندې سپوروي او هغه اس به هم دیاقتو خخه جوړشوی
وي او هغه اس به وزرې لري چېرته چې د جنتي زړه وغواړي هلته به
یې بې تکلیفه رسوي خودپام ورڅېره داده چې داتول نعمتونه
داتولې اسانتیاوي داچې دیوه نیک انسان په برخه کېږي داهلته
چې دالله جَلَّ جَلَّالُهُ او امریې په ځای کړي وي اوله هغو کارونو خخه یې
ډډه کړې وي چې الله تعالی ورڅخه منعه کړې اودخواره پیغمبر
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په طریقو باندې یې ځان برابر کړی وي چې ددې ټولو په
ځای کېدل په تقوا سره لاس ته راوړل کېږي

د جهنم بیان

انسان بایدنښه څیرشي که یوه لوري ته دالله نعمتونه دي
اوجنتونه یې تیارکړي دي خوبل لوري ته که انسان دالله تعالی
د حکمونو پر خلاف په یوه بله لاره ناسمه باندې روان وي اودخواره
پیغمبر حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طریقې نه پرځای کوي بیاالله

تعالی دهمدسی انسانانوله پاره دجهنم کندي اودتکلیف خایونه
تیاکړي دي اوداکنده اویانورتکلیفونه چې الله تعالی همداسې
انسان ته ورکوي داسې مثال لري لکه په دې دنیا کې چې دیوه
انسان یواندام لیرې خراب شي نوبیا هغه اندام طیب ورڅخه
پرېکوي او هیڅوک یواعتراض غوندي هم نشي ورباندې کولای
یعنې دادنوموړي انسان په باب باندې عدل دی

د جهنم ژوروالی اود اور رنګ یې

﴿عَنْ الْحَسَنِ، قَالَ: قَالَ عُبَيْدُ بْنُ غَزْوَانَ - عَلَى مِثَرِنَا هَذَا مِثِرُ الْبَصْرَةِ -
، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الصَّخْرَةَ الْعَظِيمَةَ لَتُلْقَى مِنْ شَفِيرِ
جَهَنَّمَ فَتَهْوِي فِيهَا سَبْعِينَ عَامًا وَمَا تُقْضِي إِلَى قَرَارِهَا»

[جامع الترمذی ج ۲ / ص ۸۵ / ابواب صفة الجهنم ، رقم الحديث: ۲۵۷۵]

ژباړه : له حضرت عتبه ابن غزوان رضي الله عنه نه روايت دی وايي :
چې نبي کریم صلى الله عليه وسلم ویلي : چې یوه لویه تیره (دبره) که جهنم
له غاړې لاندې ور ولویږي اویا (۷۰) کاله به کته روانه وي بیخ ته
به یې نه رسیږي .

﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أُوقِدَ عَلَى النَّارِ
أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى اخْمَرَتْ، ثُمَّ أُوقِدَ عَلَيْهَا أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى ابْيَضَّتْ، ثُمَّ أُوقِدَ
عَلَيْهَا أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى اسْوَدَّتْ فِيهَا سَوْدَاءٌ مُظْلِمَةٌ»

[جامع الترمذی ج ۲ / ص ۸۶ / ابواب صفة الجهنم ، رقم الحديث: ۲۵۹۱]

ژباړه : له حضرت ابو هريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي : چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلى دي چې د جهنم اور زر (۱۰۰۰) کاله بل شونو تک سور شو بيا زر (۱۰۰۰) کاله بل شونو تک سپين شو بيا زر (۱۰۰۰) کاله بل شو تک تور شو. او اوس هم په همدغه توروالي پاتې دی

په دې جهنم کې چې يو څوک داخل شوالله تعالى دې سرې ورڅخه وساتي نوداسې لوړه به ورباندې راشي چې ددې اور عذابونه او تکليفونه به يې ټول له ذهن څخه ووزي په جهنم کې به جهنميان خوراک وغواړي نوددوی له پاره به خوراک ضريع اوياز قوم وړکول کيږي

﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ: { اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ } [آل عمران: ۱۰۲] قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ أَنَّ قَطْرَةَ مِنَ الزَّقُّومِ قُطِرَتْ فِي دَارِ الدُّنْيَا لَأَفْسَدَتْ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا مَعَايِشَهُمْ، فَكَيْفَ بِمَنْ يَكُونُ طَعَامَهُ؟»

[جامع الترمذی ج ۲ / ص ۸۶ / ابواب صفة الجهنم ، رقم الحديث: ۲۵۸۵]

ژباړه : له حضرت عبدالله ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نه روايت دی وايي : چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دا آيت ولوست : { اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ } [آل عمران: ۱۰۲] ترجمه وويريږي

له الله تعالى نه په حق د ویرې د ده او مه مرئ (یعنې مرگ دي نه راځي) مگر په دې حال چې یی تاسې مسلمانان.

بیا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وویل: که چیرې یو څاڅکی دزقوم دونې دغې دنیا ته راتویه شي نو له بدبویی څخه به ددې دنیا ټول خلک په عذاب شي، نو دهغه چا به څه حال وي چې دغه ونه یې خوراک وي.

﴿ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يُلْقَى

عَلَى أَهْلِ النَّارِ الْجُوعُ . الْحَدِيثُ ﴾

جامع الترمذی ج: ۲ / ص: ۸۶ / ابواب صفة الجهنم ، رقم الحديث: ۲۵۸۵

ژباړه: له حضرت ابو درداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي: رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي دي چې په دوزخیانو به لوړه راشي یعنې دوزخیان به داسې وږي شي چې ددغې لوړې او د دوزخ عذاب به سره برابر وي، فریاد او غوښتنه به وکړي، نو دوی ته به په ترڅه ونه راتلل وشي، چې نه یې مزي کوي او نه یې مروي، بیابانه خوراک وغواړي، نو خوراک به داسې ازغیداره ونه ورته راوړل شي (چې په ستوني کې به یې ونښلي) ورپه یاد به شي چې په دنیا کې به مو چې څه په ستوني کې ونښتل نو اوبه به مو ورپسې چښلې، نو اوبه به وغواړي گرمې اوبه به ورته را وړل شي داوسپني په چنگکو کې چې مخ ته یې پورته کړي دمخ غوښې به یې ټولې تویې شي کله یې چې خیتې ته داخلي شي نو کولمې او هرڅه به ورسره تویې شي او به وايي چې دجهنم متصرفی (واکدارې) ملائکې را وغواړی، هغوی

به ورته وایي: آیا تاسې ته په دنیا کې د تاسې رسولان نه و درغلي په
بشکاره دلانو او معجزو سره؟ دوی به وایي هو! راغلي و. خو موږ
بې خبره نه وه منلي.

دادنی جهنمي خو مره عذاب ده؟

(عَنْ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنْ
أَفْوَنَ أَهْلُ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ فِي أَحْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا

دَمَاعُهُ) [جامع الترمذي / ج: ۲ / ص: ۸۷ / رقم الحديث: ۶۱۲ / ۲۶۰۴]

ژباړه: له حضرت نعمان ابن بشير رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي:
رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي: چې په دوزخ کې به دکم عذاب خاوند
هغه څوک وي چې د پوندو په هغه کډیو، کډیو ځایونو کې به یې
داورسکروتي وي ددغو سکروټوله وجې به یې په سر کې مازغه
خوتیږي.

په یوه روایت کې راغلي دي چې خپلې به یې داورپنسوکړې
وي هغه لیرعذاب په جهنم کې د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دتره
ابوطالب دی چې له نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره یې بې ساري
بسیگری کړې دي خو افسوس چې اسلام یې قبول نکړله دنیاڅخه
کافر تېر شو نو د هغو نسیگروله وجې چې له نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
سره یې کړې وې چې کافران به یې نه پرېښودل چې په نبي کریم
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندي ظلم زور او یازياتی یې کړی وای تردې پورې چې
په کوم کال دی مړ شو او په همدغه کال حضرت خدیجة الکبری
وفات شوه هغه کال ته دغم کال ویل کیږي چې په نبي

کریم صلی الله علیه و سلم باندې دومره زیات غم راغی چې دقریشو
دمشکرینوله ډېرو عذابونو څخه ده مبارک صلی الله علیه و سلم مکه مکرمه
پرېښودله اود طایف په لوري روان شو اود طائف مشرانو ته چې
ورغی او پناه یې وروړه هغوی خپلو تابعدارانو او کشرانو ته وویل
چې په ډبرو باندې ولئ نو چې ده مبارک صلی الله علیه و سلم به قدم پورته کولو
هغوی به په ډبرو باندې ویشتلو دده مبارک صلی الله علیه و سلم په
غورگوباندې ویني راروانې وې اوله ډیرو تکلیفونو څخه په زمکه
باندې پرېوت او خپلې پښې به یې پتولې دی مبارک صلی الله علیه و سلم
وايي چې زه چې طائف ته راغلم زه په لاره باندې نه يم پوه شوی
چې زه کوم ځای ته ورسېدم دغه دغم کال دابو طالب دوفات په
کال باندې ؤ چې کافرانو زړورتیا وموندله خود نبي
کریم صلی الله علیه و سلم خدمت په خاطر باندې چې رحمة للعالمین دی
کافر ته یې هم دومره فایده رسیږي چې دهغه عذاب په جهنم کې
دنورو کافرانو څخه ډېر کم اولیرېدی بیا هم دومره عذاب دی چې په
خپلیو کې به یې اوروي او ما زغه به یې ورڅخه خوتیږي

د جهنمي وجود به څومره وي؟

اوپاتې شوه دا خبره چې دیوانسان ټول بدن په اور باندې سوخي
دابه لا څومره زور غواړي په جامع الترمذی کې روایت دی:
«عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ غِلْظَ جِلْدِ
الْكَافِرِ اثْنَانِ وَأَرْبَعُونَ ذِرَاعًا، وَإِنْ ضُرَّسَهُ مِثْلُ أَحَدٍ، وَإِنْ مَجَلَّسَهُ مِنْ جَهَنَّمَ
كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ»

[جامع الترمذی ج ۲ / ص: ۸۵ / ابواب صفة الجهنم ، رقم الحدیث: ۲۵۷۷]

ژباړه : له حضرت ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی وايي : رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي چې د کافر پوستکی به څلويښت (۴۲) گزه غټ وي او يو غاښ به يې د اُحد د غره په شان لوی وي او دده هغه د کيناستلو ځای (عورت غليظه) به درمره غټ شي چې مسافه به دومره وي لکه د مدينې منورې او مکې مکرمې ترمنځ چې څومره مسافه ده .

او په يوه ورځ کې به يې بدن او يازره (۷۰۰۰۰) واري سوځي او اويازره (۷۰۰۰۰) واري به بېرته راشين کيږي نو گرانو وروڼو او که پرهيزونکرو اوله گناهونو څخه ځان ونه ساتوي بيا به الله تعالى مونږ ته هم دغه سخت ځای په راپه برخه کړي الله تعالى مودې ورځخه وساتي نو يو انسان ته مناسبه ده چې لير سوچ وکړي خوشی انسان ندی پيدا شوی د انعاماتو تصور او د حورو تصور اوله دې سره ، سره د الله جل جلاله د جهنم د عذابونو او تکليفونو تصور دې هم کوي

د مثال په توگه مونږ او تاسې چې د نياوي گټې وينو چې يو څوک يې راته کيسې وکړي چې په دوبي کې دوهمه گټه ده يا په لندن کې دوهمه گټه ده يا په امريکا کې دوهمه گټه نو طياره او کشتی خو پرېرېده په پښو هم هغو ځايونو ته ځانونه رسو ويلکې ځانونه پسې وژنو د پرځله موداسې او ريډلي چې لندن او يانورو هېوادونو ته چې خلک په لارې باندې مړه شول دريا بونو ته ولويدل حتی بنځې له محرمه پرته ځي او په لاره کې مړې شوې دي او نورې ناخوالې

خوبی چي لیدلی هغه خولا پریرده ډیر سخت کړاونه اور پروني ورباندې تیریري او یاد مثال په ډول دلته څومره سخته گرمي ده سره له هغې هم بیا ډېر خلک له سهاره تر بیگاه پوري ولاړوي او گټه کوي نو که یو څوک د افکرو کړي چې ماته جنت او یا له هغه څخه هم ښه توبه په لاس راځي نو بیا خوباید په نیکو عملونو کولو کې ډېر زیات کوشش وکړي که یو څوک داسې فکر وکړي چې که زه له گناهونو څخه ځان ونه ساتم گناه کول خود زه روځورل دي نو بیا به زما ځای جهنم وي اوزه به پکې سوځول کېږم خامخابه دی له گناهونو څخه ځان وساتي.

﴿عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْمُطَارِدِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ، وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ»﴾

[جامع الترمذی ج: ۲ / ص: ۸۷ / ابواب صفة الجهنم / رقم الحديث: ۲۶۰۲ / ۲۶۱۰]

ژباړه: له حضرت ابورجاء عطاردی رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي چې له ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نه مې واوریدل ویل یې چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي: ماچې په جنت کې ولېدل نو په جنتیانو کې زیاتره خلک فقیران و او په جهنم کې مې چې ولیدل نو ډېر خلک یې هغه ښځې وي چې د دین له کارونو څخه ناخبره دي بل قول دادی چې په جنت کې به ډېری خلک کمزوري وي.

﴿عَنْ مَعْبِدِ بْنِ خَالِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهَبِ الْخَزَاعِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ، كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَّصِفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِأَبْرَهُ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ، كُلُّ عُتْلٍ جَوَاطِئِ مُتَكَبِّرٍ﴾ (جامع الترمذی ج ۲ ص ۸۲ ابواب صفة الجهنم رقم الحديث ۲۶۰۵)

ژباړه : له حضرت وهب الخزاعي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه مې اوریدلي دي ويل يې : زه تاسې ته خبر درنکړم په اهل دجنت هغه دا چې جنتي به هر ضعيف او غريب وي که په خدای باندې قسم وکړي نو خدای پاک به يې په ځای کوي دغه خلک به ډېر جنت ته داخلېږي.

او د جهنم داخلېدونکي به ډېر هغه څوک وي چې دهغوی نښې دادې چې بدخوی سخت ويونکی ، سخت زړی او متکبر وي هغه څوک چې ددوی زړونه سخت وي هغه څوک چې ددوی په زړونوکې کلکوالی موجودوي غليظ القلب جافی ظالم وي داخلک به ډېر په جهنم کې موجودوي جموع او منوع هغه خلک چې جمعه کول کوي د دنیا خودالله جَلَّ جَلَالُهُ حقوق نه پکې اداء کوي او کبرجن خلک چې غټه يې وايي او ځان لوی ورته معلومېږي دابه په جهنم کې ډېر لېدل کېږي خودافسوس خبره داده چې هره جمعه بیانات کېږي او هره جمعه ژړاوي وي خودخلکوپه وجودباندي اثرات نه ښکارېږي که یوه مایوه دنیوي گټه بیان کړې وای چې په فلاني ځای کې په یوه ساعت کې (۱۰۰۰) روپۍ گټل کېږي نو قسم درته کوم چې ځانونه ښځي اولادونه به يې ټول ښه په شوق باندي

په بڼه تېزه گرمي کې ورروان کړي ووځکه هلته دمثال په توگه
 (۱۰۰۰) روپۍ گټه ورته پيدا کيږي بياخپل عزت ترېښولاندي
 کوي خوددنياداليرگټه ترلاسه کوي دمثال په ډول داڅوکه يوه
 ملاصاحب د(۱۰۰۰) روپو کلدارودگټې بيان ورته وکړکه فرض يې
 کړه يو ملاصاحب دا ورته وايي چې په فلانکي ځای کې (۱۰۰۰)
 ډالره ورکوي نو بياخوبه ملاصاحب او حاجي صاحب خپل
 ناموسونه او خپل هغه تنکي گران اولادونه چې لمريخني او گرمي
 يې نه ورباندي لوريږي ټول به پښې لوڅي ورروان وي اوددغې
 فاني دنيادگټې خبرې په زړونوباندي اثرهم زرکوي اوکه يو
 ملاصاحب دجنت او جهنم بيان کوي نومخونه په بل طرف ورځخه
 واړوي او هيڅ اثرنه ورباندي کوي اوزړونوته يې نه لويږي خدای
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ دى اصلاح راولي

د دنيایي گټې په لحاظ د علماوو خبره هم زراورېدل کيږي

دمثال په ډول دلته دقوم خلک سره راټول شول اوديوه
 دود(رواج) په باره يې خبره کوله نومونږهم په دعاکې ورسره
 شريک شوونن چې خلک وينوډپروخلکو په ځان باندي عملي
 کړېده ځکه چې ددنياگټه يې پکې ليدلې ده اوبيان داسې کوي
 چې داخبره خو خليفه صاحب کړې مثلاً چې لوراوياخورته پنځا
 جوړه کالي مه ورکوه پنځه جوړه کالي ورکړه داخبره مني ځ
 دنيوي گټه يې پکې ده اوچې ورته ووايي چې ږيره پرېږده داخبره

بیانه منی حکمه دنیوی تاوان بی ده پکې بلکې د دنیا تاوان بی هم
 نشته پکې خود الله جل جلاله خوشاله کولو پر خلاف دشيطان
 خوشحاله کول یا دیوه ملگری خوشحاله کول بی مقصدوی دیوه
 بنده دخوشالي هغه او کوشش کوي د مثال په ډول د اړیره د ځینو کم
 عقلاو او خام فکرو ونبخوته خو بسیرې نو د بیری خیرونکې الله تعالی
 خپه کوي او هغه کم عقله او خام فکره او غیر اصلاح شوې نسخه چې
 کورته بی ورته راوړی هغه خوشحاله کوي عجیبه خلک دي وایي
 چې خلیفه صاحب ویلي دي چې په واده کې خوره مه ورکوئ ځکه
 په دې کې بی عزتي راځي او هغه چې دومان راوړي او یا خپلې
 نسخې په بازارونو کې لوخ مخ گرځوي هغه بی عزتي نه بولي ځکه
 په خوره ورکولو کې بی دنیاوي تاوان دی روپی لگیرې ما په هغه
 ورځ باندي هم دې خلکو ته وویل چې ماته له الله تعالی څخه
 حیا راځي په دې شرط به زه درځم چې جنکۍ ته به شل او یا دېرش
 زره روپی نغدې ورکوئ ځکه د جنکۍ خوبه لیرې کارورباندي
 وشي څه ناڅه حق خوبه بی راژوندی شي ځکه د انسخې بیاد خسر په
 کور کې روپی نلري او علاج د مرض او یا یوبل شی ځانته نشي
 اخیستلای خودا خبره بیانه منل کیږي ځکه د دوی دنیوی تاوان دی
 پکې نو په کومه خبره کې بی چې دنیاوي گته وي هغه خبره مني
 او یا وایي چې خلیفه صاحب ویلي دي مونږ بی په خبره باندي عمل
 کوو او هلته د الله جل جلاله خبره نه مني د خلیفه صاحب خبره مني ځکه
 دنیوي گته پکې وینی د حضرت نبی کریم صلی الله علیه وسلم خبره نه مني
 نوکه په یوه دنیاوي گته کې ورته تاوان وي یا وایي چې

داخوفلانکی عالم یافلانکی خلیفه صاحب ویلی دی که بی ونه منویابه مونز ته تاوان ورسیرې جهنم ته به داخل شو او هغه خبر چې په قرآن کریم اویانبوی حدیثونو کې راغلی وی هغه نه منی.

د مرشد دخولي خبره ده هغه وایي چې ماته یقیني د سردرد تکلیف پیدا شوی دی چې دومره ډېر درسونه اوبیانونه دي اخیر سړی په دې باندې وډارشي چې دازمونز خبره اثرولې نکوي چې خدای مکره مونز بی لاري یوکه په مونز کې دخدای جَلَّ جَلَالُهُ څخه ویره او ډار نشته چې سره له دومره زیاتو بیانونو بیاهم په خلکو کې اثر نه لېدل کیږي.

له ږیري څخه ماسړی نیولی چې دادخواړه پیغمبر حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سنت طریقه ده نور ږیره پر ږیره خودا خبره څوک نه مني ډېر مجلسونه فایده نلري علماء کرام وایي علم د مالګې په اندازه او عمل داوړوپه اندازه نو علم به هلته سړي ته فایده کوي چې عمل ورباندې وکړي او که یوکس علم لري او عمل نه ورباندې کوي دهغه هم امکان شته چې جهنم ته ولویري لکه په حدیث شریف کې چې راځي چې په ورځ د قیامت به عالم، شهید، اوسخي جهنم ته واچوي او د جهنم اور به په دوی باندې تازه کیږي ځکه چې چا علم دخدای جَلَّ جَلَالُهُ له پاره نه وي کړی او چا شهادت دخدای جَلَّ جَلَالُهُ له پاره نه وي نوش کړی او چا سخاوت دخدای جَلَّ جَلَالُهُ له پاره نه وي کړی که څه هم پنځلس ځله ځان مخته، مخته کړي چې ماد مدرسې حق پرې کړی ته به وایي چې دده له پاره یې ورکړی.

اې مسلمانانو! دادین یوازې دملاندی یوازې دخلیفه ندی
یوازې دپیغمبرندی بلکې دادین دالله جَلَّ جَلَّالَهُ دى له الله جَلَّ جَلَّالَهُ سره
چې څوک دوستي غواړي نو دین به خپلوي په دین باندې سړی
عزت مند کيږي هم اوبې عزته کيږي هم نو که مو په دین پورې لاس
ونیونو عزت مند کيږو به او که موله دین څخه لاس واخیستلو نو بې
عزته کيږو به جنتونه اودوزخونه ټول په دغه دین پورې تړلي دي که
چا دین خپل کړنو جنت به یې په برخه شي او که یې له دین څخه
لاسونه واخیستل نو ددوزخ کندوته به ورغورځول شي نوموړته
دامناسبه ده چې یو تقریر واورو نو په هغه باندې باید عمل وکړو.
صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ خو عرب ووقرآن کریم به یې ویلو خولیر ،
لیږ لکن عمل یې ډېر ورباندې کولو علماء کرام لیکي چې حضرت
عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ یو سورت بقره په دوه نیم کاله کې ویلی دی هغه داسې
چې هر حکم به یې په ځان باندې عملي کولو هغه مبارک به ویلي
چې ماته له الله جَلَّ جَلَّالَهُ څخه حیاراڅي چې قرآن کریم وایو او عمل نه
پرې کوو نو خبرو او تقریرونو ته باید په دې نیت کینو چې عمل
ورباندې وکړو.

(۶۰) مجلس

د انسان ستر د بنمن اوله هغه څخه د ځان ساتني طريقه

د روژې په فضائلو کې يوه وجه د اهم نبودل شوېده چې په روژه کې د دويمره زيات ثوابونه چې الله جل جلاله ايني دي داپه دې وجه باندې چې د روژې په واسطه باندې زمونږ او د الله جل جلاله هغه ستر د بنمن چې عبارت له شيطان څخه دی هغه پکې مغلوبه کيږي شيطان چې د الله جل جلاله دانبيا و او د دين د بنمن دی همدغه ملعون چې کله الله تعالی له خپل دربار څخه ورتلو چې حضرت ادم عليه السلام ته يې سجده ونکړه نو دې رتلي شيطان په هغه ځای کې قسم کړی چې اې د ټول عالم پالونکيه! زه به دې تابندگان سمې لارې ته نه پريږدم دوی ته به زه له بني لوري له چپ لوري دمخ له لوري دشاله لوري ورځم اوله بني لارې څخه به يې دې لارې لوري ته کشکوم.

خو همد اشيطان په يوه انسان باندې هلته د برزيات غالبه کيږي چې کله د يوه انسان خواهشات پوره اوقوت پکې وي له همدې وجې خو په يوه روايت کې راځي چې شيطان د انسان په بدن کې داسې سرايت او جريان کوي لکه وينه چې په بدن کې روانه وي نو نبي کریم صلی الله عليه وسلم وايي چې: تاسې د شيطان لارې په لورې سره

تنگې کړې څومره چې یوانسان موروي نوبياشيطان ښه تگ اوراتگ پکې کولای شي ځکه دمروالي پرمهال رگونه ازادشي اوچې کله یوانسان وږی وي نوبیادده دتگ اوراتگ لارې تنگيږي ددې مطلب داندې چې شيطان انسان ته دیوه حسي شي غوندې ننوزي بلکې چې کله یوانسان موروي نودشيطان لارې ازادې اوخلاصي وي اوچې کله یوانسان وږی شي نوبيا کمزوری شي نودانسان ستومانه شي نوشيطان ته موکه نه برابرېږي.

همداوجه ده چې الله جَلَّ جَلَالُهُ خپل پیغمبر حضرت داؤد عَلَيْهِ السَّلَام ته وايي ﴿ عَادَى نَفْسِكَ فَانْهَ قَامَ بِمَعَادَاتِي ﴾ ترجمه: اې حضرت داؤد عَلَيْهِ السَّلَام له ته خپل نفس سره عداوت (دښمني) کوه ځکه چې هغه زماپه دښمني باندې ولاړ دی نفس اوشيطان دادواړه دالله جَلَّ جَلَالُهُ دښمنان دي نودنفس خواري اوذلت دادشيطان دذلت اوخواري سبب گرځي نوڅومره چې نفس اوشيطان ذليل کيږي دومره الله تعالی ورباندې راضي کيږي ځکه دالله تعالی دښمن تاخفه اوذليل کړ دښمن په لاره نه ځي دښمن د دښمن په مشوره باندې عمل نه کوي ځکه یوله بل څخه ډارېږي.

اوپه بل ځای کې راځي چې شيطان دې تاسې هغه دښمن دی چې له تاسې څخه بې جامې ويستي حضرت ادم او حضرت حوا عَلَيْهِمَا السَّلَام په جنت کې دنورپه جامو باندې پته وو خودشيطان دوسوسې له وجې چې دوی هغه دانه وخوړه نوهغه دنور جامې له دوی څخه لري شوې ددوی عورتونه یوبل ته ښکاره شول او شروع بيایې دجنت دونوپانې بې راشکولې اوپخپلوخانونوپورې بې

ننبلولې چې عورتونه یې ورباندې پټه شي نو ځکه الله تعالی وايي چې شیطان دې تاسې هغه دشمن دی چې ستاسو دموراو پلار جامې یې ایستلې دي نودهغه ټول کوشش او هڅه داده چې یو بسکلی انسان دې تل له پاره بې پټه اوبې عزته کړي.

لکه په جنت کې یې چې په حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام او حضرت حواري اللَّهِ عَنْهَا داوس ورسیدلو چې له دوی څخه یې جامې ویستلې هغه ظاهر عورت یې وربنکاره کړه مدغسې شیطان دانسان ټول عیبونه رالوڅوي کوشش کوي چې دغه انسان دومره ذلیل کړي چې دالله جَلَّ جَلَالُهُ په نزد باندې هم وشرمیږي د انبیاوو په نزد باندې هم وشرمیږي اود نیکو خلکو په نزد باندې هم وشرمیږي تردې پورې چې په پای کې دلعت وروگرځي.

دومره یې په گناهونو کې رسوا کړي چې ټول مخلوق په ده باندې لعنت وایي ولې دانسان دومره له حده زیاته بې حیايي پیل کړي د مثال په توگه که یو څوک په یوه مجلس کې شریک وي او کالي وباسي نودهغه مجلس گډون کوونکي به ټول په نوموړي انسان باندې لعنت وایي چې داڅومره بې شرم اوبې حیا انسان دی چې په لوی مجلس کې په بنکاره باندې د شرم ځایونه لوڅ کړل همدارنگه شیطان چې کله په یوه انسان باندې گناه کوي، نوداعین په همدغه انسان باندې جامې ایستل دي گوری چې دې خبرې ته موپام وي که څه هم داگناه کوونکي هغه ظاهري جامې اغوستې وي خو هغه ایماني جامې هغه نوراني جامې چې دې تقوا او پرهیزگاري جامې دي هغه ورڅخه باسې نوپه حقیقت کې

گواکې لوخ اولغروي ددې دنيا شرمېدل خو پریږده په اخيرت کې به هم نوموړی انسان درسوايي په حالت کې راپورته کېږي. نودشيطان ټول کوشش اوزياردادی چې یو عزتمند انسان بې پته اوبې عزته کړي دادنیادازموینست خای دی الله تعالی دومره مهربانه دی کله په یوانسان باندې لوږه راولي په هغه کې دالله جَلَّ جَلَّالُهُ مقصد دانسان کمال وي بې عزته کوي بې نه ځکه دده دلورې په واسطه باندې شيطان خپه کېږي اودی ورباندې غالبه کېږي اوکله الله جَلَّ جَلَّالُهُ مړینت ورباندې راولي هغه هم ددې له پاره وي چې مورشه اووس نوبینه عبادت وکړه الله تعالی جَلَّ جَلَّالُهُ خوشاله کړه اودشيطان مقابله ورباندې وکړه په سجدوباندې سرشه غافله کېږه مه نوالله تعالی احکام ورته متوجې کړې چې دغه وکړه دغه وکړه اوچې په دې بې هم علاج ونشي بیایې الله تعالی وږي کړي چې وس په دغه لوږه باندې دشيطان مقابله وکړه. دانسان اصلي دښمن نفس اماره دی ځکه هغه په بدیو اوبدمرغیوباندې امرورته کوي نودانفس اماره اوشيطان دواړه کوشش کوي چې انسان بې لاري کړي نوکله، کله داسې وشي چې یوانسان خپل ځانته غره کړي په ظاهره باندې ځان صوفي، صوفي کوي روزې نیسي اوتقواکوي ده ته داخپل ځان متقي بنکاره کېږي په واقع کې هلته دشيطان ودنفس په جال کې لویدلی وي داسې هم نده چې یوازې روژه سړی ونیوله اووږی شو نوشيطان به نورمغلوبه کېږي کله ناکله دسړي وړپام هم نه وي شيطان دهغې لارې څخه دانسان بدن ته ننوتی وي چې سړی ورباندې پوهیږي هم

نه اوداشيطان داسې حرکت کوي لکه دميرتون په شان باندې چې
 څوک يې خړبې نه اوري اودى خپله لاره وهي نوشيطان دانسان له
 پاره دتل له پاره په کمين کې ناست وي بايدانسان دپرورته
 خيراوبيداره وي.

د نفس په خلاف عمل اختيارول

يوولي الله چې په دېر فقراومسكنت يې خپل ژوندتېرولو
 خو يو ځل خپل نفس ته متوجې شونوداخپل نفس دېر قوي اومزى
 ورته ښکاره شونودادې الله تعالى نازولى داخپل نفس ته خطاب
 کوي چې اې نفسه! ته خوماداسې ساتلى هم نه يې نه مې ښه
 خوراگونه درکړي اونه مې داسې ښه دڅښلو شيان درياندې څښلي
 نوبيا دادومره غټې اومزى په څه شي باندې شولې نونفس يې ورته
 وايي چې زه په دې باندې نه مزى کيرم چې ته ماته ښه خوراگونه
 راکړي اوبنه لباسونه راواغوندي بلکې په دې باندې زه ښه مزى
 کيرې چې تاته خلک وايي چې صاحب، صاحب او خلک درته کته
 اوپورته کيرې اواحترام دې کوي نوزه ښه مزى کيرم نودې ولي
 بيايوه داسې عمل ته پاملرنه وکړه چې دخلکو توجه ورڅخه اوپري
 هغه عزت اواحترام يې له منځه ولاړ نوبيا له هغه وروسته ښه
 خوراگونه اوبنه دڅښاک په شيانو باندې پيل وکړبيا چې کله خپل
 نفس ته متوجې شوخپل نفس يې چې وليد چې دېر کمزورى شوى
 يعنې له کاره لويديلى دى نوبيا يې له نفس څخه پوښتنه وکړه چې

وس خودی بنه هم ساتم اوسره له هغه بیاته ولی کمزوری اوله کاره
لویدلی بی او دېر د نگرشوی بی نووایی نفس په خواب کې راته
وویل څوک چې خپل د بنمن ته حال وایی دهغه به همدا حال وي
لکه دازماته خودنفس اولنی د بنمن بی

کله انسان دلوری په حال کې داسې وي چې ځان به ورته بنه
لیدل کیږي نوپه دې ځای هلته شیطان پټ کوشش شروع کړی نوپه
یو داسې کار باندې داسې لگیا کړي چې دده به له سره ورته پام هم
نه وي چې څوک یو شاباسې ورکړي او یا ورته جگ او تپت کیږي
نودی سخت ورته خوشحاله وي

دنورو مخکنیو اولیاء کرامو واقعات چې سړی وگوري نو هغوی
دتل له پاره دا کوشش کړی وي چې ددوی نوم پاته نه وي اونوم بی
ورک وي او شهرت نه خوښوي زیاتره اولیاء کرام به چې په کوم
ځای مشهوره شول نوپه داسې یو کار به یې پیل وکړ چې هغه
شهرت به له منځه ولاړ شهرت هم یوافت دی چې سړی دېر
مشهور شو نو ځانته یې پام نه وي اودی په گمراهی باندې لگیاوي
لکه د حافظ شیرازی واقعه چې مونږ مخکې ذکر کړېده اوبله واقعه
چې دیولوی بزرگ مونږ ذکر کړې چې ده ته یې د باجایوه بنایسته
لور پریښوده هغه مکمله ذکرده وگوري

نودهغوی به په لوی لاس داسې عملونه کول یعنی خپل زوی
کینول دځان سره اویا خپله مینځه کینول دځان سره اویا سورکه
ایښودل دځان سره دا خوڅه گناه نده خوددې له پاره چې د شیطان
اونفس مقابله یې کوله شیطان داسې ندی چې له یوې لارې سړي

ته ورځي چې روژه موونيو له نور شيطان ولاړ ختم شو کله به داسې وي چې سړی به بڼه د فخر په جامه کې وخت تیروي خو هلته به شيطان ورباندې مقرر وي او کله به یو سړی د ابادي په جامه کې وخت تیروي خوشيطان به ورباندې مقرر وي کله به یو سړی د صوفیتوب په جامه کې وخت تیروي خوشيطان به ورباندې مسلط وي او کله به داسې هم وي چې یو سړی به د علم په جامه کې وخت تیروي خوشيطان به ورباندې مسلط وي او کله به یو سړی د جهاد او سفر په عنوان وخت تیروي خوشيطان به ورباندې مسلط وي له همدې وجې خوالله جَلَّ جَلَالُهُ وايي چې شيطان دې تاسې دښمن دی او تاسې یې په دښمني ونیسئ د دښمن هر تکتیک او هر فریب ته متوجې شئ د دې له پاره چې له تباهي سره مومخ نکړي په دې طریقت اخیستلو کې هم مقصد داده چې ډېر کوشش انسان دا شروع کړي چې له نفس سره مقابله وکړي ډېر کوشش انسان دا شروع کړي چې له شيطان سره مقابله وکړي

صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

د نفلي عباداتو پوښتنه کوي

صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ يو ځل د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له بيبيانو مبارکو څخه د رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د عبادت په هکله پوښتنه وکړه چې هغه د شپې څه ډول عمل ترسره کوي او د ورځې څه ډول عمل ترسره کوي د دوی خپل گومان دا و چې پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به

توله شپه په نفلو باندې تیروي خوب به نکوي دتل له پاره به نفلي
 روژې نیسي ځکه خودپره وچته مرتبه لري نو دحضرت
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم د کور و الوچی د حضرت محمد صلی الله علیه و سلم حال
 ورته وویل نو ددوی په گومان کې هغه ددوی تراندازې کم ورته
 بنکاره شو چې زمونږ خودا گومان ووچې حضرت
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم به توله شپه نفلونه کوي نو حضرت
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم خو توله شپه په عبادت یعنی لمونځونو نه
 تېروي ټول وخت خور وژې نه نیسي نو صحابه کرام رضی الله عنهم خونیک
 خلک وو نوبیایې وروسته پخپلو منځو کې سره وویل چې
 زمونږ او د حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم ترمنځ خودپرتو پیردی هغه
 ته الله تعالی هرڅه معاف کړي مونږ باید کوشش وکړو یوه صحابي
رضی الله عنه وویل چې په ما باندې له دې هیسې بنځه حرامه ده زه به
 خپلې بنځې ته نه ورنیږدې کېږم بل صحابي مبارک وویل چې په
 ما باندې له دې هیسې بنځه خوراگونه حرام دي زه به ترکاري اولنډې
 دودې ونه خورم بل صحابي مبارک وویل چې زه به نوره دتل له
 پاره روژې نیسم مختلفې مشورې وشولې تردې پورې چې
 ځینو صحابه کرامو رضی الله عنهم دامشوره وکړه چې مونږ به خپل ځانونه
 خصیان کړو چې دادشهوت ماده په مونږ کې بالکل له منځه ولاړه
 شي په دې خبره باندې دالله جل جلاله خوږ پیغمبر خبر شو نو ورغی
 او ورته وې ویل چې تاسې دا خبرې کړې دي هغوی ورته وویل چې
 هو! نو حضرت محمد صلی الله علیه و سلم ورته وویل چې والله زه تر تاسې
 له الله جل جلاله څخه ډېر ویرېږم خوزه خوب هم کوم نفل هم کوم کله

روژي نيسم او کله يې خورم اوزه له خپلو بيبيانوسره کوروالي هم
 کوم او عفت هم کوم داشيان خوالله جَلَّ جَلَالُهُ حلال کړي دي
 يوځل له شهد وڅخه حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قسم وکړ چې
 نه به يې خورم سمدستي الله تعالی وحيې ورته رانازلې کړه چې (**يَتَأْتِي النَّبِيَّ لِمَ حُرِّمَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ**) ترجمه: چې الله تعالی درته حلال
 کړي وي نوته يې ولې په ځان باندې حراموې داسې نده چې ښه
 جامه به نه اغوندي او ښه خوراک به نه کوي هرڅه ښه کوه خودالله
 تعالی شکر اداء کوه بلکې الله تعالی په دې باندې ډېر خوشحاله
 کيږي چې يوچاته الله تعالی نعمت ورکړي وي اودې يې
 اظهار وکړي دمثال په توگه خدای پاک ښه کالي درکړي دي
 بايد واغوستل شي ښه کورېي درکړي بايد پکې اوسپړي دښه
 خوراک توفيق يې درسروي خوره حلال اوداسې نور که سړي
 د شيطان له فريبونو څخه غافل نشي نوپه روژه کې هم اصلاح
 دنفس راځي چې مونږ خپل اندامونه په سمه لار باندې وکاروو
 نو بيا به الله تعالی په لوړه باندې هم راته اجر اکوي بيا به الله تعالی
 دروژي نيولوپه واسطه باندې زمونږ دښمن شيطان مغلوبه کوي
 او کله چې شيطان مغلوبه شي نودغه لوی مقام دی بيا الله تعالی
 زمونږ په عبادتونو کې کومک، مرسته اونصرت کوي چې داسې
 عبادات بيا الله تعالی ته د قبول وړ هم گرځي

دتوبې ایستلو فضائل

کله چې یو انسان خپلې گناوې رایاد کړي او داخیرت لوري ته متوجې شي او توبه وباسي داشوق او ذوق به څرنگه پیدا کيږي اوبیا چې کله توبه وباسي نو ددې توبې ایستلو نوموړي انسان ته څومره گټې رسیږي داخیرت په ورځ یوه توبه کوونکي انسان په دې دنیا الله تعالی ته ژرلي وي الله تعالی ته ولاړ وي او نارې او سوري وهي او پنبیعاتیا څرگندوي او په اخلاص یې توبه ایستلې وي څومره گټه ورته کوي په دنیا کې دتوبې ایستلو ذریعه داده چې سړی له نیکو خلکو سره په مجلسونو کې گډون وکړي ځکه دهر مجلس اثر په انسان باندې پریوزي چې دهغوی اذکار او عبادات ویني اوبیا خپل گریوان ته سر تیت کړي هر ورو دتوبې او نیکو اعمالو شوق او ذوق ور سره پیدا کيږي لکه شاعر چې وايي

صحت ملام تراصل کند = صحت ملام تراصل کند

نو کله چې دا توبه کوونکی انسان دالله تعالی لوري ته متوجې کيږي او دخپلو گناهونو تصور وکړي نوله خپلو گناهونو څخه تائب شي ددې په اړه زه تاسې ته دیو څو واقعاتویا دونه کوم:

حضرت حکیم ثنائی خرنجه دغوٺ مقام ته ورسېد؟

دوخت لوی صوفي اودغزني داووليا، کرامو مشهورولي حکیم ثنائي صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ چې دوخت غوٺ دی دادپرمخکنی شخص تیرشوی دی تردې پورې چې ځینو دسلوک خاوندانوداهم ویلي چې حضرت پیران پیرصاحب رَحْمَةُ اللَّهِ به هم دده مبارک زیارت ته راتللو شاه نقشیند رَحْمَةُ اللَّهِ هم دده زیارت ته راتلونو دپرمخکنی شخص دی نودې حکیم ثنائي صاحب خپله دخپل ځان دتوبی له پاره یوه وجه ذکرکړې حضرت حکیم ثنائي رَحْمَةُ اللَّهِ خپله شاعر ودفارسی مثنوي لري نودی خپله کیسه کوي چې په غزني کې دلارې پرغاړه یو ملنگ ناست و هغه ملنگ به چای باندي کړی و یوه نیم سړي ته به چای ورکولو کمه اندازه چای به یې ورکولو اوهرسړي ته یې هم نه ورکولودی خاص دمقربو متصرفینو له جملې څخه و نوحکیم ثنائي صاحب وايي چې یوه ورځ زه اویودوه کسان په دې لاره باندي ورغلونو مونږله دې ملنگ سره کیناستلو یوه یوه پیاله چای یې راکړ نوماته یې دچای راکولو پرمهال وویل چې واخله ویې څښه ای دیوانه (لیونیه) له همدغه ځایه چې ولارونوپه لارې باندي فکرراسره پیدا شو چې دغه ملنگ ولې ماته لیونی وویل زه خویو غوره شاعر اوادیب یم بلکې ټول خلک ماته داحترام په سترگه گوري نودې ملنگ ماته خرنجه دلیونی نسبت وکړ نو بیرته له نیمایي لارې څخه

وروگر ڇڏيم. ڊي ملنگ ته راغلم اوورته کيناستم نودغه ملنگ ته
 مي وويل چي تاماته دليونني نسبت ولي وکر؟ زه به خه وجه باندي
 ليوني يم اوسره له ڊي چي ٽول خلک زما احترام کوي اودعزت په
 سترگوراته گوري ٽول خلک زماپه علميت ادييوالي اوشاعري
 باندي قائل دي اوته راته ليوني وايي نودي ملنگ راته وويل چي
 تردغه غم ليونتوب نوبياچيرته دي چي شپه اوورخ دبادشاهانو
 اوسردارانوپه صفت باندي لگيائي اوهغه لوي بادشاه چي
 خداي جَلَّ جَلَالُه دي هغه درخخه هيردي همدغه وخت چي ته بي
 دبادشاهانو اوسردارانوپه صفت تپروي دادې دالله جَلَّ جَلَالُه په
 ذڪر باندي تپرولاي نودنياواخيرت به ڊي برابرشوي و ته
 دنيا اعزاز غواڀي دبادشاهانو اوسردارانوپه دربارونو گرڇي اود
 هغوي صفتونه کوي اوالله جَلَّ جَلَالُه درخخه هيرشوي دي نو حڪيم
 ثنائي رَحْمَةُ اللهِ وايي چي دملنگ ڊي يوي خبري پرماباندي دومره
 زيات اثر وکر چي دٽول وخت له پاره مي توبه ويستله چي زه به بيا
 دبادشاهانو اوسردارانوپه دربارونوباندي ونه گرڇم اوشعار به
 نور نه وایم توبه مي ويستله اوالله جَلَّ جَلَالُه ته مي رجوع وکره
 وگوري اي مسلمانانو! دنيا کي خلکو اتراتوته چي بيادنيکو خلکو
 دبيعت په برکت ڊپزلوي مقام ته ورسیده همدارنگه دحضرت
 حبيب عجمي رَحْمَةُ اللهِ واقعه په مخکي په يوه مجلس کي ذڪر شوپده
 په هغه کي هم دتوبي بيان شوي دي همدارنگه دعبدالقادر جيلاني
 رَحْمَةُ اللهِ ((پيران پير صاحب)) دتوبي واقعه مخکي ذڪر شوپده
 اوهمدارنگه هغه دوه صحابه کرام رَحْمَةُ اللهِ عَنَّمَا چي درسول

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ خَيْرٌ خُخَهُ يِي سِرْغِرُونَهُ كِرِي وَه بِيَادَهْفَه يُوهُ
 دَتُوْبِي خَبْرَه مَخَكِي ذَكْرَشُوْبِدَه . كَه يُوَانَسَان دَنِيكُو خَلِكُو وَاَقْعَات
 هَم مَطَالَعَه كِرِي نُو اللّٰهُ تَعَالَى بَه دَتُوْبِي نَصُوْحِي تُوْفِيْق وَرِيه خَه
 كِرِي اللّٰهُ تَعَالَى دِي مَوْبِ اُوْتَاَسِي تُوْلُو تَه دَنَصُوْحِي تُوْبِي تُوْفِيْق
 رَاپَه بَرَخَه كِرِي آمِيْن ثَم آمِيْن .

وَأَخِرُ دَعْوَاكَ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَتَوَرَّعَ عَنْ شَيْءٍ مُّحْتَدٍ إِلَيْهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ (آمِينَ)

تمت بالخير والتوفيق والحمد لله على ذلك والمنة . يوم الاربعاء .

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**